

Årsrapport 2014

Fylkesmannen i Aust-Agder

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embedets hovedtall	Side 6
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 8
IV - Styring og kontroll i embedet	Side 18
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 21

I - Fylkesmannens beretning

Fylkesmannsembetet i Aust-Agder er i landssammenheng et lite embete, men embetet i Aust-Agder er en meget viktig institusjon. Det er i underkant av 100 ansatte ved embetet. I tillegg til at det til enhver tid er mennesker hos oss som trenger og ønsker jobbtrening. For øyeblikket har vi tre som kommer fra NAV. I tillegg har vi to lærlinger, en i kontorfag og en på IKT.

Embetet i Aust-Agder leverer meget godt på alle parametere. Vi har for 2014 ingen vesentlige avvik, og leverer et regnskap i samsvar med budsjett. I fjor hadde embetet et overskudd på ca. 100 000 kroner. Det er jeg meget tilfreds med sett i forhold til de store endringene som er gjennom et år. Jeg er personlig tett på økonomien, for å sikre en fornuftig og forsvarlig bruk av de pengene vi har til rådighet. Det er også stor budsjettdisiplin hos avdelingsdirektørene, noe som gjør at vi i min tid ikke har hatt overskridelser som ikke på forhånd er avklart. Embetet drives nøkternt, men skikkelig.

Embetet har ikke rapport vesentlige avvik for 2014. Tilbakemeldingene fra ulike departement og direktorat de siste årene er positive på embetets utførelse og resultater. Vi har i flere år hatt utfordringer med å møte lovkravet på klagesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Vi har over år iverksatt tiltak, men mye sykefravær og uforutsette hendelser har ikke gjort oss i stand til å overholde lovkravet.

Vi gjennomførte derfor i høst en dugnad, som brakte saksbehandlingstiden ned fra over ni måneder til lovkravet på tre måneder. I samarbeid med avdelingsdirektørene og de ansatte frigjorde vi fire jurister fra andre fagavdelinger, samt kjøpte inn tjenester fra tre jurister utenfor huset som i tre måneder kun skulle ta unna restanser på byggesak. Dugnaden var vellykket og de ekstra ressursene gjør at vi ved årsskifte har kommet ajour. Situasjonen er likevel slik at vi må iverksette permanente tiltak for å sikre at saksbehandlingstiden ikke øker igjen.

Fjoråret ble avsluttet med vedtaket i Statsråd om sammenslåing av embetene i Aust- og Vest-Agder. Forberedelsene til det skjer fortløpende, og vi er trygge på at vi vil være klare som ett embete fra 1. januar 2016.

Fjorårets prioriteringer i embetet er slik det har vært over år. Sikre god og fortlørlig dialog med kommunene, være en proaktiv samfunnsaktør, sikre høy kvalitet i arbeidet vårt og jobbe tverrfaglig i embetet. Fylkesmannsinstitusjonen har en meget viktig plass i Aust-Agdersamfunnet. De politiske tradisjonene er svakere hos oss, og historisk har egdene sett mot havet, ikke mot Oslo.

I de snart seks årene jeg har vært her har min viktigste oppgave vært å bygge tillit og sikre dialog mot kommunene. Manglende dialog rundt strandsonen og håndtering av Heiplanen i Setesdal hadde bidratt til at det var et meget høyt konfliktnivå. Tilliten til at Staten var en medspiller var tynnslitt. Vi har brukt mye tid på å sikre dialogen og en fornuftig håndhevelse av statlige bestemmelser i tråd med det som har vært departementets ønsker. Målsettingen er at vi skal løse utfordringene lokalt gjennom dialog og kompromisser. Jeg tror det er riktig å si at vi har lyktes, og at staten nå fremstår som mere koordinert og lyttende. Vi har etablert mange treffpunkt mot ordførerne og rådmenn hvor to årlige formelle møter er de viktigste - det går knapt en dag uten at jeg snakker eller treffer en ordfører i fylket.

Innsigelsesprosjektet som Statsråden har videreført er en viktig komponent i dialogen. Vi har vært med siden starten og er meget positive til prosjektet, noe jeg opplever at de øvrige statsetater og kommuner også er.

Dialogen med kommunene er avgjørende også for andre av regjeringens prioriteringer skal lykkes. Særlig gjelder det kommunereformen.

Statsråd Jan Tore Sanner deltok på vårt ordfører- og rådmannsmøte på Fylkeshuset i Arendal 28.mars.

Fra 26-28.oktober inviterte fylkesmannen alle kommunene i fylket samt representanter for regionrådene og KS Agder til studietur til Nord-Jylland. Medregnet representanter fra Fylkesmannsembetet var det til sammen 69 deltakere på studieturen. Formålet med turen var å lære av danske erfaringer knyttet til kommunereform og å diskutere videre prosesser i fylket. Under studieturen var vi blant annet på besøk til Brønderslev og Aalborg kommuner. Fylkesmannen fikk uvurderlig støtte og bistand fra Kgl. norsk ambassade i København til planleggingen av studiereisen. Ambassadør Ingvar Havnen deltok også på deler av studieturen. Turen var vellykket og fikk god dekning både i lokal og nasjonal presse.

Fylkesmannen deltok i løpet av 2014 på mange møter med enkeltkommuner med tema kommunereform, i tillegg til flere møter i regi av regionrådene. Vi har utarbeidet en lokal veileder beregnet på kommunene. Innspillet om å lage en slik veileder kom fra fylkets ordførere i ordfører- og rådmannsmøtet 30-31 oktober. Prosjektplanen og veilederen ble ferdigstilt medio januar 2015, og veilederen er spredt til alle kommunene fylket.

Embetet er ikke involvert i Arendalsuka, men fylkesmannen er leder i programkomiteen. Arendalsuka har på få år blitt den viktigste møteplassen for politikk og samfunn, og har bidratt til å sette Aust-Agder på kartet. I løpet av en uke i august er den politiske oppmerksomhet fokusert på Arendal.

Det har i 2014 vært to møter i dialogforumet mellom de regionale statsetatene og næringslivet i fylket, som fylkesmannen har etablert sammen med NHO Agder. Det har vært godt oppmøte fra både stats- og næringslivssiden på begge møtene. Hovedtema på vårmøtet var «Markeder i rask endring» og på høstens møte var temaet hvordan vi styrker og utvikler byene som handels- og opplevelsessentra. Forumet er viktig for å bidra til bedre forståelse mellom offentlig forvaltning og næringslivet, samt å lage avstanden kortere mellom bedriftene og staten.

Aust-Agder er vårt tredje minste fylke med 15 kommuner, og hadde pr utgangen av 2014 et folketall på 114.767 mennesker. Folketallet steg med 1.020 mennesker gjennom 2014. Dette tilsvarer en årsvekst på 0,9 prosent, som er litt under landsgjennomsnittet.

Den prosentvise veksten i folketallet i Aust-Agder var den samme i 2014 som i 2013, men noe lavere enn den var i 2012 og 2011. I 2014 hadde fem av fylkets kommuner en tilbakegang i folketallet, mens ti kommuner hadde vekst. De tre kommunene øverst i Setesdal (Bykle, Valle og Bygland) hadde størst reduksjon i folketallet i 2014. Lillesand kommune hadde den største veksten i folketallet med 2,3 prosent, mens Grimstad hadde nest høyest vekst med 1,4 prosent. I tillegg hadde også kommunene Arendal, Vegårshei og Birkenes en vekst på eller over fylkesgjennomsnittet. De to største kommunene i fylket - Arendal og Grimstad - har fortsatt den høyeste veksten i antall personer.

Aust Agder har betydelige levekårsutfordringer, som i liten grad er nasjonalt kjent. Vi har derfor i perioden 2010 - 2014 hatt et prosjekt "tidlig innsats - for en god start" sammen med kommunene Åmli og Arendal der målet har vært å bidra til tverrfaglig fokus på barn og unges levevilkår. Målet er å fange opp barn som er risikoutsatt så tidlig som mulig. Dette har medført at flere av kommunene har valgt en bredere tilnærming og fokus, enn kun gjennom tradisjonelt helsestasjonsarbeid. En masterstudent i embetet planlegger en større kartlegging som vil gi et komplett bilde av hva slags ressurser som er satt inn i det forebyggende arbeidet i kommunene, og hvordan dette fungerer. Prosjektet har fått stor oppmerksomhet og har bidratt til at mange kommuner nå arbeider målrettet med levekår på nye måter.

Aust-Agder scorer også lavt på skolerultat. Fylket har en relativt stor andel med spesialundervisning, herunder utfordringer innen grunnleggende ferdigheter. På denne bakgrunn bevilget vi over en treårsperiode skjønnsmidler til prosjektet "Økt læringsutbytte", der alle fylkets kommuner har deltatt. Prosjektet ble avsluttet våren 2014, med meget gode resultater. Prosjektet skal videreføres med et oppfølgingsprosjekt for bedre skoleledelse.

Arbeidsledigheten i Aust-Agder var ved utgangen av 2014 på 3,3 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en nedgang på 0,3 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2013. Arbeidsledigheten i landet var 2,7 prosent ved utgangen av 2014. Det er kun Telemark fylke med 3,4 prosent som har høyere arbeidsledighet enn Aust-Agder.

Vi tok for tre år siden initiativet til å etablere en nasjonalpark mot Skagerak, sammen med tre Aust-Agder kommuner og en i Telemark. Arbeidet med nasjonalparken går som planlagt. Vi jobber mot å ha verneforslaget, og et utkast til forvaltningsplan klare for høring sommeren 2015, samt justert verneforslag med tilråding klart i løpet av vinteren 2015-16. Målet er at Raet nasjonalpark skal åpne august i 2016.

Internt i embetet er jeg meget fornøyd med resultatene. Vi har dyktige ansatte og en dedikert og kvalifisert ledergruppe. Vi har gjennom fjoråret rekruttert godt, selv om våre ansatte tjener mindre enn mange kommuner og statsetater kan betale. Vi hadde en beskjeden omorganisering i embetet i 2014, som reetablerte en fagavdeling med byggesak og vergemål.

Embetet er preget av ærgjerrighet og ønske om å levere kvalitet. Vi vektlegger ledelse og tverrfaglighet, og synes vi gjennom året har klart å komme noen skritt videre. Vi har etablert flere tverrfaglige grupper i embetet ikke minst på plan og levekår. Året vi er inne i vil i tillegg bli sterkt preget av sammenslåingen av embetene i Aust- og Vest-Agder, men jeg er trygg på at vi også i denne perioden skal levere på embetsoppdraget til høy kvalitet.

Arendal 25. februar 2015

Øystein Djupedal (sign.)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Fylkesmannen i Aust-Agder mottok oppdrag fra 12 departementer med underliggende enheter og kongehuset for 2014. Vårt moderdepartement er Kommunal- og moderniseringsdepartementet. For å løse oppdragene har embetet organisert seg med fem fagavdelinger og to stabsenheter. Pr. 31.12.2014 var vi 93 ansatte, fordelt på 84,90 årsverk.

Fylkesmannen og fylkesmannsembetet har gjennom sin oppdragsportefølje et meget stort spenn i sine oppgaver – noen uttrykker det som alle livets faser fra vugge til grav. Det overordnede samfunnsoppdraget kan i stort være å samordne de statlige styringssignalene på tvers av sektorer og mellom regionale statsetater, som har oppfølgingsansvar og tiltak rettet mot kommunene. Fylkesmannsembetet representerer det regionale leddet som har muligheten til å avveie og balansere målkonflikter gitt fra oppdragsdepartementene. Samtidig har fylkesmannen en instruksfestet oppgave om å «handle til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd.» Herunder ligger oppgaver som rettsikkerhetsgarantist for innbyggerne i fylket.

I strategiplanen for embetet for perioden 2011 - 2014 har vi utarbeidet følgende visjon:

"Fylkesmannen i Aust-Agder skal gjennom dialog, profesjonalitet og engasjement være en proaktiv samfunnsaktør som ivaretar rettsikkerheten for alle."

I tillegg har embetet fokusert på følgende overordnede verdier som skal prege oss:

- Profesjonalitet
- Tilgjengelighet
- Åpenhet og ærlighet

Embetet gjennomførte en evaluering av organisasjonen i 2014. Hovedendringen var at embetet ble organisert med fem fagavdelinger (Justis- og vergemålsavdelingen som ny fagavdeling). Den nye organisasjonen ble iverksatt fra 1. september, er organisert som følger:

- Embetsledelsen
- Samordnings- og beredskapsstab
- Administrasjonsstab
- Miljøvernavdeling
- Landbruksavdeling
- Sosial- og helseavdeling
- Utdannings- og barnehageavdeling
- Justis- og vergemålsavdeling

Ledergruppa i embetet består av:

- Fylkesmann Øystein K. Djupedal
- Assisterende fylkesmann Knut Berg
- Utdanningsdirektør Karen Junker
- Landbruksdirektør Tore Haugum
- Miljøverndirektør Ingunn Løvdal
- Fylkeslege Anne Sofie Syvertsen
- Avdelingsdirektør Justis- og vergemål Eva Jørlo
- Administrasjonsdirektør Anne Ma. Nyerrød

Fylkesmannen i Aust-Agder er lokalisert i Arendal hvor vi leier lokaler i Fylkeshuset AS. Fylkeshuset eies og drives av Aust-Agder Fylkeskommune.

Hovedtall for embetet

Det ble journalført 14261 inngående og 8017 utgående brev i 2014. I tillegg kommer 4060 inngående brev og 3272 utgående brev innenfor vergemålsområdet. Tilsvarende tall inkludert vergemålsområdet var i 2013 14847 inngående og 9437 utgående brev. Vergemålsområdet representerer en betydelig økning i det administrative arbeidet, og vi har vært nødt til å styrke bemanningen bl a innenfor arkiv for å takle oppgavene. Problemene med dataløsningen ARVE har forsterket ressursbehovet i 2014.

Antall årsverk pr 31.12. 2013

80,97

Samarbeid med andre embeter og andre virksomheter

Det administrative området: Administrasjonsstaben har utstrakt kontakt med de andre fylkesmannsembetene gjennom de ulike faglige forum som er opprettet i tillegg til direkte kontakt. Vi hadde også i 2014 besøk av andre embeter som ønsket erfaringsdeling på enkeltområder i tillegg til at det kontinuerlig utveksles erfaringer gjennom e-poster innenfor fagområdene. Vi lærer av hverandre.

Spesialisthelsetjenesten: Fylkeslegen i Aust-Agder er kontaktfylkeslege for "gamle" Helse sør, med bla samordning av tilsynsvirksomhet i spesialisthelsetjenesten. Vi bruker primært fylkesovergripende tilsynsteam i spesialisthelsetjenesten. Vi har også flere tilsyn sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder pga felles helseforetak og regelmessig møter med SSHF sammen med Vest-Agder. Klagesaker innen helsetjenesten kan også dekke begge fylkene og da samarbeider vi om avgjørelsene.

Omsorgstjenesten: Embetene i Aust- og Vest-Agder arrangerer felles konferanser og samarbeider og finansierer videreutdanninger i regi av UiA som dekker begge fylkene. Vi har et regionalt nettverk for ansatte med arbeidsområde omsorgsplan 2012 som dekker nesten hele Helse Sør øst. Vi har også regionalt nettverk for kap 9 med halvårlige møter.

NAV: Her har vi halvårlige, regionale, faglig nettverk som dekker fylkene sør/sør øst. Vi samarbeider særskilt med Vest-Agder om felles fagsamlinger bla på boligsosialt område der også Telemark er med.

Barnevern: Vi gjennomfører felles konferanser for barnevernledere i begge Agderfylkene. Felles lederopplæring ble avsluttet i 2014 for barnevernledere i Buskerud, Vestfold, Aust- og Vest-Agder. Vi gjennomfører felles tilsyn med barnevernsinstitusjoner som har avdelinger i både Aust- og Vest-Agder. I tillegg gjennomførte vi en felles studietur sammen med barnevernsansvarlige i embetene i gamle Helse Sør.

Klagesaksbehandling: På klagesaksbehandling etter plan- og bygningsloven har embetet særlig samarbeidet med Vest-Agder ved å utveksle erfaringer for å få ned saksbehandlingstiden. Embetene har hatt møter om dette, og en har utvekslet eksempler på vedtaksmaler.

Vergemål: Innen vergemål samarbeider man med de regionale embetene i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. Disse embetene har hatt felles fagsamling. Det er god kommunikasjon om enkeltspørsmål mellom disse embetene ved behov.

Familierett: På familierettens område (sepskil) er det noe kontakt med Oslo og Akershus ved behov i enkeltsaker.

Utdanning og barnehage: Innen utdanning og barnehagesektoren er det utstrakt samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder. Dette samarbeidet forsterkes ved at begge fylkene forholder seg til Universitetet i Agder og at det er et felles KS for begge fylkene. Aust-Agder har videre et nært samarbeid med Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder i «Sør-Vest» regionen. Dette samarbeidet har utviklet seg stadig sterkere over tid og dekker nå de fleste resultatområdene innen barnehage og utdanningssektoren. Det statlige spesialpedagogiske støttesystemet har en annen regioninndeling. Det er derfor etablert et samarbeid med fylkesmennene i region «Sør-Øst» på dette området. Innen barnehage og utdanningssektoren er det et godt og utstrakt samarbeid med Universitetet i Agder, KS og utdanningsforbundet.

Miljø: Miljøvernavdelingen har utstrakt faglig samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder, spesielt innen vannforvaltning, anadrom laksefisk, rovvilt og forurensning. I pågående arbeid med verneplan for Raet nasjonalpark har vi et systematisk samarbeid med Fylkesmannen i Telemark som arbeider med verneplan for Jomfruland nasjonalpark.

Landbruk: Landbruksavdelingen har et nært samarbeid med landbruksavdelingene hos Fylkesmannen i Vest-Agder og Telemark. Vi har faste møter hvor vi informerer hverandre om bruken av virkemidler og vi drøfter aktuelle saker. I regionen samarbeider vi med mange aktører. Vi utarbeider blant annet et felles regionalt næringsprogram for Aust-Agder og Vest-Agder. Dette programmet er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannsembetene i begge fylkene, begge fylkeskommunene, Bondelagene og Bonde- og småbrukerlagene i begge fylkene og Innovasjon Norge Agder.

Vi samarbeider også over fylkesgrensene gjennom mange ulike prosjekter som vi er sammen om å finansiere. Dette gjelder blant annet innen bioenergi, hvor samarbeidet strekker seg fra Vest-Agder til Vestfold. Videre har vi deltatt aktivt i utarbeidelsen av Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskapning Agder 2015 – 2030. (VINN-plan). Landbruksavdelingen har ledet arbeidet innen temagruppen landbruk og marine næringer.

III - Årets aktiviteter og resultater

Kap 2.1 Generelle samordningsoppgaver. Modernisering i offentlig sektor

Kommuneøkonomi

Aust-Agder hadde ingen kommuner i ROBEK-registeret ved utgangen av 2014. Kommunene i Aust-Agder er fortsatt samlet sett i en krevende økonomisk situasjon. Kommunene har en høy lånegjeld og lave skatteinntekter i forhold til landsgjennomsnittet. Aksjeutbytte fra Agder Energi og eiendomsskatt er fortsatt helt avgjørende inntektskilder for at kommunene skal klare å gå i balanse. Graden av økonomiske utfordringer varierer stort mellom kommunene i fylket, og fylkesmannen følger derfor utviklingen ekstra godt i enkelte kommuner.

Etter flere år med svake netto driftsresultater hadde kommunene i Aust-Agder i 2013 et samlet netto driftsresultat på 2,6 prosent av brutto driftsinntekter. Dette var litt under landsgjennomsnittet på 2,7 prosent. Fylkesmannen håper at den gode trenden vil fortsette når regnskapstallene for 2014 blir klare.

Skjønnsmidler og fornyingsprosjekter

Arbeidet med omstilling og fornying i kommunene har også i 2014 primært blitt rettet inn mot fordelingen av skjønnsmidlene. I likhet med tidligere år inviterte vi alle kommunene til skjønnsmøter i september 2014 for å diskutere kommunenes utfordringsbilde og for å informere om hovedskjønn for neste år. Deler av skjønnsmøtene ble i 2014 også brukt til innledende samtaler om kommunereformen. På skjønnsmøtet deltok alle 15 kommunene med både ordfører og rådmann, og flertallet også med økonomisjef.

Restskjønn for 2014 ble fordelt i mars måned. Innen fristen hadde vi fått 40 prosjektsøknader på til sammen ca. 17 mill.kroner. Den avsatte restskjønnsporten på 3,6 millioner kroner ble fordelt til 18 prosjekter. Vi har lagt ut en oversikt over fordelingene ut på vår hjemmeside. Alle prosjektsøknadene og rapportene til de prosjektene som har fått støtte er også lagt ut på en egen erfaringsportal.

Fylkesmannen har også i 2014 deltatt i ulike nettverk for kvalitetsutvikling av tjenester i kommunene. Kommunene i Aust Agder er gjennomgående godt motivert for å fornye og utvikle egen organisasjon.

Tilsyn

Fylkesmannen inviterte i februar andre tilsynsetater til vårt årlige tilsynsmøte. Foruten representanter fra våre fagavdelinger deltok representanter fra Arbeidstilsynet, Arendal revisjonsdistrikt, Setesdal revisjonsdistrikt og Mattilsynet. Tema var koordinering og videreutvikling av felles statlig tilsynskalender. Den samordnede tilsynskalenderen gir god informasjon til kommunene og fylkeskommunen når det gjelder de planlagte statlige tilsynene. Under arbeidet med kalenderen tilstreber vi at tilsynene blir mest mulig samordnet på tvers av tilsynsetatene og vi gjør evt justeringer for å unngå tilsynskollisjoner og for å unngå at «tilsynstrykket» på enkeltkommuner blir for stort.

Endelig tilsynskalender er ferdig primo mars og sendes ut til alle kommunene og fylkeskommunen samt publiseres på Fylkesmannens hjemmesider. Etter dette blir kalenderen fortløpende oppdatert ved behov. Vi har en oppdateringsrunde med de andre tilsynsetatene i august og legger ut en oppdatert plan for resten av året ultimo august. Det er også et mål at tilsynsmøtet og den samordnede kalenderen skal inspirere til felles/samordnede tilsyn og utveksling av rapporter og funn.

I Aust-Agder fikk ikke Fylkesmannen varsel fra noen tilsynsetater om vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunen som følge av tilsyn i 2014.

Likestilling

Fylkesmannen har i 2014 lagt vekt på å bidra til Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015-2027 (LIM-planen). Planen skal være en plattform for felles, systematisk handling for å styrke likestillingen og bedre levekårene på Agder. Planprogrammet for LIM-planen ble fastsatt av fylkestingene i Aust-Agder og Vest-Agder desember 2013. Våren 2014 ble LIM-planen utarbeidet, og det ble lagt opp til bred medvirkning underveis, etter prosesskrav i plan - og bygningsloven. Fylkesmannen satt i styringgruppen for LIM-planen og deltok aktiv der, sammen med fylkesmannen i Vest-Agder og Fylkesrådmennene i Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner. Vi deltok på plantemakonferanser om vern mot vold og trakassering, samt utdanning. Vi var også representert i møte med brukepanelet i tilknytning til LIM-planen, og på høringskonferansen i juni.

Siden Agder har spesielle utfordringer med likestilling mellom kjønn, og med bakgrunn i økt innvandring i

befolkningen, har kjønn og etnisitet fått spesiell oppmerksomhet i planen. LIM-planen har forøvrig et bredt likestillingsperspektiv med hensyn til kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion/livssyn, seksuell orientering/kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn. Fem temaer er viet spesiell oppmerksomhet: demokrati og deltakelse, utdanning, arbeidsliv, likeverdige offentlige tjenester og vern mot trakassering og vold. Fylkesmannen har gitt støtte til hovedmålene i planen, men samtidig gitt uttrykk for at den brede tilnærmingen til likestillingsarbeidet innen de fem hovedtemaene vil bli svært krevende å følge opp. Det forutsetter en aktiv styring og tilstrekkelige økonomiske ressurser, og mer kunnskap om hvordan likestillingsarbeidet i bred forstand utøves i de ulike kommunene. Fylkesmannen som en statlig aktør vil være en bidragsyter for å nå utviklingsmålene i LIM-planene særlig innen utdanning, gjennom barnehagesatsing og mot ufrivillig deltid i helse- og omsorgssektoren.

Som et tiltak i arbeidet for mer likestilte og inkluderende lokalsamfunn har Fylkesmannen tatt initiativ til et prosjekt om innsats på levekårsfeltet, med fokus på tidlig innsats overfor barn og unge særlig i aldersgruppen 0-6 år. Målet har vært økt tverrfaglig og tverretattlig samarbeid for å nå utsatte barn tidligst mulig. Prosjektet "Tidlig innsats - for god start" ble avsluttet i 2014, men Fylkesmannen vil fortsatt ha fokus på dette arbeidet videre.

Kommunalt selvstyre

Som klageinstans over kommunale vedtak etter plan- og bygningsloven legger Fylkesmannen vekt på hensynet til det kommunale selvstyret, jf. fvL § 34 annet ledd. En ser imidlertid at kommunene i noen grad antar at de har videre skjønnsadgang i dispensasjonssaker etter pbl. § 19-2 enn det bestemmelsen gir adgang til. Dette fører ofte til svikt i begrunnelsene og rettsanvendelsesfeil ved vedtakene, som vanskelig lar seg reparere av klageinstansen.

Fylkesmannen har i løpet av 2014 hatt møte med planutvalget i Birkenes kommune og med ordfører og ledelse av planutvalget i Lillesand kommune for å orientere om konkrete klageavgjørelser, hvor slike saksbehandlingsfeil har slått igjennom i forhold til hensynet til det kommunale selvstyret, og hvor kommunale vedtak dermed har blitt opphevet eller omgjort. Møtet var meget konstruktivt og følges i 2015 opp gjennom møte med de politiske utvalgene i Lillesand og flere andre kommuner hvor Fylkesmannen orienterer om dispensasjonsbestemmelsen og – praksis i klagesakene.

Kap 2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting.

Fylkesmannen gjennomførte 29 tilsyn på områdene helse, omsorg, sosial og barnevern. Dette er seks mer enn resultatkrav. Vår erfaring er at systemrevisjon er en viktig metode for å avklare, eventuelt påvise risiko for svikt på utsatte områder. Det gjennomføres også ad hoc tilsyn ved hendelser i tjenestene. Våre årsplaner må derfor være fleksible nok til å gi rom for dette, med de utfordringer dette gir for samordning av tilsyn m.v. Slike hensyn må vi hele tiden veie opp mot hverandre. Kvalitet og pasientsikkerhet er overordnet, og Fylkesmannen har stort fokus på dette også gjennom ressursdisponering. Saksbehandlingstiden ble overholdt på alle de fire saksområdene, tilsvarende også for en sak etter forskrift om miljørettet helsevern.

Fylkesmannen fikk midler til å styrke klagesaksbehandlingen med 0,5 årsverk i forbindelse med lovendring om klagers uttalerett. Vi er helt avhengig av å kunne lyse ut fulle stillinger for å rekruttere god kompetanse, det er derfor en utfordring å benytte slike delvis finansierte stillinger. Denne er nå på plass etter noe omfordeling av oppgaver og ved hjelp av andre tilskuddsmidler. Klagere synes å benytte seg av ordningen, men saksbehandlingstiden i store og krevende saker går dermed opp. Dette er uheldig for både klager og i et læringsperspektiv også for påklaget. Vår erfaring er at mange av disse sakene kunne vært behandlet bedre og raskere dersom tjenestene hadde en plikt til ikke bare å informere pasienten ved skade, men også møte pasienten etter slike hendelser.

Fylkesmannen har kontaktfylkeslegefunksjonen for søndre del av Helse Sør-Øst. Vi utarbeider felles tilsynsplan med spesialisthelsetjenesten for regionen, og har minst ett årlig møte med RHF.

Vi gjennomførte systemrevisjon i spesialisthelsetjenesten med psykisk helsevern for barn og unge med felles team for tre fylker. En av våre jurister var revisjonsleder for alle tilsynene. Vi var i tillegg pilotfylke for tilsyn med pasientforløp høsten 2014.

Fylkesmannens folkehelserådgiver deltar i fylkeskommunens planforum ca en gang i måneden og i de ukentlige planmøtene i embetet. Vi har et særlig fokus på barns oppvekstbetingelser og tilrettelegging for hverdagsaktiviteter. Vi søker å unngå interessekonflikter mellom trafikk, støy, støv og bolig/rekreasjonsområder. Selv med tett oppfølging er det fortsatt mye ugjort når det gjelder systematisk oversiktsarbeid i kommunene, og vi er urolige for at kommunene ikke i tilstrekkelig grad har dette på plass til neste planstrategiperiode. Vi har gjennomført tre tilsyn med kommunenes folkehelsearbeid og mangel på medisinsk faglig innspill og kompetanse er en av grunnene til ovennevnte funn.

Fylkesmannen møter regelmessig kommunalsjefer, ledere og mellomledere i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Vi deltar i styringsgruppen for utviklingssenteret og har et samarbeid med UiA, senter for e-helse. Fylkesmannen deltar også i regionalt samarbeidsutvalg i Setesdalen, og følger opp etableringer av kommunale øyeblikkelig hjelp døgnenheter som nå er på plass i alle kommunene. Fylkeslegen har vært pådriver for utarbeidelse av det landsomfattende tilsyn med pasientforløp, og embetet deltok i pilottilsyn høsten 2014. Kommunene i fylket var tidlig ute med å få på plass elektronisk meldingsutveksling, noe som har gitt et betydelig kvalitetsløft ved utveksling av informasjon på tvers av forvaltningsnivåene. Tre kommuner i Østre Agder er tildelt midler fra Helsedirektoratet for utvikling av elektronisk nattilsyn, og vi er i jevnlig kontakt med prosjektet med juridisk bistand og generell veiledning. Hver høst arrangerer vi en større konferanse for ledere i helse- og omsorgssektoren med fokus på viktige elementer i omsorgsplan 2020 og samhandlingsreformen. Tema i 2014 var mestring og medvirkning, og statssekretær Nøklebye Heiberg snakket om regjeringens satsninger og om aktiv aldring. Vi avholder årlig en konferanse for ledere og mellomledere med presentasjon av funn fra tilsyn og erfaringsspredning av gode utviklings- og kompetanseprosjekter i fylket. På hver av disse konferansene er det ca 100 deltakere. Det er lite byggeaktivitet i Aust-Agder, men når kommunene søker om investeringstilskudd fra Husbanken er vi involvert i saksbehandlingsprosessen.

Det er stor grad av samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder både på tilsyn (særlig med spesialisthelsetjenesten) og ved arrangement av kurs og konferanser. Vi arrangerer felles møter og kurs for allmenn- og kommuneleger som er viktige målgrupper i Samhandlingsreformen. Det er stort fokus på barn og unges levekår, sosiale forhold, rus og psykisk helse. Samtlige kommuner ble besøkt i 2014, for dialog og kartlegging av kommunenes utfordringer. Kompetanseheving, råd og veiledning mv blir fulgt opp, blant annet i samarbeid med NAV og spesialisthelsetjenesten. "Tidlig innsats" som begrep synes å ha fått et godt "fotfeste" i kommunene. To kommuner har vært med i et fireårig prosjekt særlig rettet mot personell som møter barn i førskolealder (barnehager, helsestasjon, barnevern, NAV mv) som ble avsluttet 31.12.2014. Mange andre kommuner har i denne perioden også deltatt i våre kurs og i større grad organisert tjenestene sine slik at de kan møte barnefamiliens behov samlet. Dette er vårt "Sjumilssteg". Kommunene har rapportert at de er godt fornøyde med resultatene. Barnekonvensjonen legges til grunn også her, og videreføres i 2015. Embetet har etablert en tverrfaglig gruppe (representanter fra landbruk, miljø, byggsak, utdanning og helse- og sosial) for å implementere barneperspektivet i alt vi gjør der det er relevant. Fokus på folkehelse, også gjennom tilsyn, er også tverrfaglig forankret. Vi er i dialog med fylkeskommunene om frafallsproblematikk.

Fylkesmannen overtok ansvaret for vergemålsforvaltningen i første instans ved ikrafttredelse av ny vergemålslov 1. juli 2013. Overgangen mellom gammel og ny vergemålsordning har vært svært krevende. Merbelastningen for Fylkesmannen har vært stor. Situasjonen har preget arbeidet i 2014. Et sentralt mål har vært å redusere risikoen for sentrale avvik ytterligere, og sikre at rammeverket for en velfungerende vergemålsforvaltning hos Fylkesmannen er etablert.

Kap 2.3 Oppvekst, barnehage og opplæring

Fylkesmannen har i 2014 arbeidet med å koordinere arbeidet for barn og unge innad i embetet. Det er etablert en levekårsgruppe der alle avdelingene er representert. Gruppen har særlig fokus på barn og unge og har som mandat å utarbeide fokusområder og forslag til felles tiltak i virksomhetsplanen. I 2014 gjennomførte vi en felles intern opplæringsdag om planarbeid. Etablerte nettverk i kommunene, knyttet til planarbeid, er benyttet for å informere om folkehelse- og tilsyn og andre aktuelle tema. Det er utarbeidet en halvårlig aktivitetsplan for kompetansehevingstiltak rettet mot ansatte som arbeider med barn og unge. Kommunene har gitt positiv tilbakemelding på aktivitetsplanen. Embetets hjemmeside brukes aktivt for å informere om tiltak. Prosjektet «Tidlig innsats- for god start» har sterkt fokus på å oppdage risikoutsatte barn tidlig. Denne satsingen omfatter alle sektorer inkludert voksentjenestene. Barnekonvensjonen ligger til grunn for arbeidet med tidlig innsats. Barnekonvensjonens betydning og de ulike artiklene har blitt kommunisert tydelig både i kurs og konferanser og i andre treffpunkt med kommunene. Barnekonvensjonen og «Sjumilssteget» var tema på Fylkesmannens personalsamling høsten 2014. Fylkesmannen har vært pådriver for å få kommunene til å delta i KS læringsnettverk for god samhandling for barn og unge. Syv kommuner deltar i tverrfaglige nettverk.

Vi har gjennomført tilsyn med kommunal barneverntjeneste etter volumkrav fra Statens helsetilsyn. Som ett av de første fylkene i landet gjennomførte vi tilsyn med BUfetat region sør med tema: Bistandsplikt ved akuttplussinger. Tilsynet resulterte i ett avvik.

Fylkesmannen fordelte nye stillinger innen barnevernet utfra departementets retningslinjer. Vi har gjennomført kompetansetiltakene som departementet har gitt oss oppdrag om. Gjennomførte tiltak er blant annet dagssamlinger med tema om samtaler med barn om vold og seksuelle overgrep, barnevernledersamlinger og kompetanseheving innen behandling av undersøkelsessaker. Vi har også avsluttet et lederopplæringsprogram. Etter initiativ fra Fylkesmannen fikk kommunene i Agder-fylkene innvilget ialt 1,6 mill. fra BLD til et 3-årig

kompetansetiltak for samtaler med barn der RVTS-sør er tiltaksleverandør. Tiltaket startet opp høsten 2014.

Vi følger nøye med på rapporteringer om fristoversittelser, og har hatt særlig oppfølging av Arendal kommune med månedlige rapporteringer over status siste halve året. Saken er ikke ferdigbehandlet ennå.

Fylkesmannen har på barnehageområdet hatt fokus på barns medvirkning og innen flere av satsingene på utdanningsområdet er barn og unges medvirkning sentralt. De fleste av kommunene har deltatt eller deltar i prosjekt «Vurdering for læring» og de resterende vil delta i 2015. Vurderingsarbeid er eksempel på et område der betydningen barn og unges medvirkning kommer tydelig frem. Det legges vekt på «barnets beste» og barns rett til å bli hørt i klagesaksbehandlingen.

Tilsyn barnehage og utdanning.

Fylkesmannen har bidratt til bedre regeletterlevelse i barnehage og grunnopplæringssektoren ved å gjennomføre aktivitetskravene gitt i embetsoppdraget på tilsyn. Tema for tilsynene er delvis gitt fra nasjonalt nivå og delvis valgt ut fra en risiko og vesentlighetsvurdering. Tilsynsobjektene er valgt i tråd med sentrale føringer og er basert på risiko og vesentlighetsvurderinger. Samtlige tilsyn er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruks. Det er gitt veiledning i lov og regelverk og resultater fra tilsynene er formidlet for å øke regeletterlevelsen. Aust-Agder er et lite fylke med 15 kommuner. Kommunene melder at de oppfatter tilsyn som god kompetanseutvikling, men at de opplever at antall tilsyn er svært høyt. Vi ser kommunenes argumenter og vurderer at læringseffekten av tilsyn kan bedres ved å legge større vekt på oppfølging av tilsyn.

Fylkesmannen har ført tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet og gitt veiledning for å sikre at kommunene utfører sine lovpålagte oppgaver. Fylkesmannen har de siste årene hatt fokus på norm for pedagogisk bemanning og rett fortolkning av regelverket. Kommunen har gjort en betydelig innsats for å påse at barnehagene oppfyller norm for pedagogisk bemanning. I tillegg har vi hatt fokus på de ansattes kompetanse som en av de viktigste faktorene for god kvalitet i barnehagene. Kommunens praktisering av dispensasjon fra utdanningskravet har en klar sammenheng med målet om at alle barnehagene har tilstrekkelig antall ansatte med riktig formell utdanning. Dette ble derfor utgangspunktet for valg av tilsynsystema «Kommunens håndtering av søknader om dispensasjon fra utdanningskravet til styrer og pedagogisk leder», jfr §§ 17 og 18 med tilhørende forskrift. Det er gjennomført skriftlig tilsyn med fire kommuner med dette tema. Det ble funnet grunnlag for lovbrudd i alle tilsynene. Som følge av tilsynet, ble det utarbeidet nye detaljerte retningslinjer i alle de fire kommunene. Vår vurdering er at tilsynet var nyttig og bidro til å gi bedre forståelse og rutiner i kommunene når det gjelder deres håndtering av søknader om dispensasjon. Det er gjennomført stedlige tilsyn i to kommuner med barnehageloven § 8, kommunens oppgave for å "påse" at barnehagene driver i samsvar med gjeldende regelverk og § 16, kommunens tilsynsvirksomhet.

Tilbakemeldingene så langt og vår vurdering, er at dette tilsynet har gitt økt forståelse for kommunens rolle som barnehagemyndighet og deres krav om lovførståelse. Dette var også tema for samling med alle kommunene på samling høsten 2014. Vi opplever at dette er et krevende tema for tilsyn og vanskelige vurderinger. Som en "stikkprøve" under tilsynet, valgte vi å fokusere på hvordan kommunen påser at barnehagene oppfyller kravet i barnehageloven § 22- opplysningsplikt til barnevernstjenesten. Fylkesmannen i Aust-Agder har i mange år hatt et spesielt fokus på sårbare barn. De fleste barn går som kjent i dag i barnehage og de ansatte i barnehagene har derfor en spesielt viktig oppgave og mulighet til å fange opp utsatte barn. Vårt tilsyn viste at det var til dels store mangler når det gjaldt kunnskap om opplysningsplikten, og da særlig den individuelle opplysningsplikten. Vi benyttet derfor anledningen til å ha spesielt fokus på og veilede om denne plikten på sluttmøtet. Dette har også vært tema på de ulike kompetansetiltakene for barnehageansatte, da spesielt for assistentene.

Det er gjennomført seks felles nasjonale tilsyn, tre tilsyn med «Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen» og tre tilsyn med «Skolens forvaltningskompetanse». Tilsynene er gjennomført i tre kommuner. I forkant av tilsynene ble det gjennomført fem regionale samlinger for alle kommunene og fylkeskommunen. Denne veiledningen var en del av opplegget for det felles nasjonale tilsynet. Det ble avdekket lovbrudd i samtlige kommuner, men det ble også dokumentert mye godt arbeid. Temaet for felles nasjonalt tilsyn oppleves som relevant og nyttig i sektoren. Sektoren har vurdert veiledningsaktiviteten i forkant av tilsynet som svært nyttig.

Vi har ønsket å holde fokuset oppe når det gjelder skolens arbeid for et godt skolemiljø, og valgte dette som tema for to egeninitierte tilsyn. Begge skolene har over flere år hatt relativt høye "mobbetall" i elevundersøkelsen, og ingen av disse kommunene har hatt tilsyn med dette som tema i det felles nasjonale tilsynet fra 2010 til 2013. Dette var bakgrunnen for at disse kommunene og skolene ble valgt. Fylkesmannen har fulgt opp avsluttede tilsyn på dette området med flere tiltak – blant annet koblet aktuelle kommuner på sentrale prosjekter for å bedre læringsmiljøet.

Fylkesmannen har gjennomført svømmetilsyn ved tre skoler i 2014. Fylkesmannen har nå totalt gjennomført

tilsyn med svømmeopplæringen i fem kommuner og avdekket store mangler i fire av disse. Samtidig ser vi at kommunene har vist stor vilje og evne til å rette opp i manglene. Tilsynet synes derfor viktig for å sikre at elevene får den svømmeopplæringen de har krav på.

Annet arbeid for økt kompetanse og kvalitet i barnehagen og opplæringen.

Fylkesmannen har bidradd til et godt kompetansegrunnlag gjennom kvalitetssikring, informasjonsinnhenting og erfaringsspredning. Fylkesmannen utarbeider årlige kommunebilder for den enkelte kommune for å bevisstgjøre kommunene på viktige utfordringer. Kommunebildene viste at en samlet utfordring for alle kommunene i 2014 på utdanningssektoren var å øke leseferdighetene til de yngste elevene, jobbe systematisk med læringsmiljøet, videreutvikle en vurderingskultur og en vurderingspraksis i skolen og ha fokus på tidlig innsats og tilpasset opplæring. Kommunebildene pekte på at det er viktig å bedre læringsresultatene fra grunnskolen for at flere elever skal kunne gjennomføre og bestå videregående opplæring. Elevundersøkelsen fra høsten 2013 viste bekymringsfulle tendenser i Aust-Agder knyttet til læring og læringsmiljø. Vi la derfor vekt på å spre denne informasjon i oppfølging av tilsyn. Det har vært egne møter med kommunene på administrativt og politisk nivå der kvantitative data har blitt presentert. I presentasjonene var vi også bevisst kjønnsforskjeller i skolerresultater og læringsmiljø. Vi så funnene noe i sammenheng med Ungdata-rapportene. Tall fra Elevundersøkelsen høsten 2014 hentet fra rapportportalen viser tendenser til færre krenkelser og mobbing blant elever i Aust-Agder. Det er en positiv utvikling, men fortsatt er det kommuner som har skoler med vedvarende høye mobbetall. Disse følges spesielt opp. Fylkesmannen informerer jevnlig om «Bedre læringsmiljø» som ressurs. For å sikre enda bedre kompetanse på området, har vi holdt dagsseminar for lederne på de videregående skolene i fylket hvor de fikk en grundig gjennomgang av lovverket og hjelp til å finne frem til ressurser. Tilsvarende samlinger ble holdt for alle kommunene i fylket i 2013. Vi vil fortsatt ha fokus på dette i 2015.

Fylkesmannens arbeid med kompetanseutvikling bidrar til å styrke kompetanse og kvalitet i barnehagesektoren og grunnopplæringen. Innen de statlige strategier og kompetanseutviklingstiltak har vi informert, motivert til deltakelse, rekruttert og valgt ut deltakere der dette er relevant. Vi har videre innhentet planer og rapporter, fordelt midler, og rapportert til utdanningsdirektoratet. Vi har tilrettelagt for erfaringsspredning på ulike måter og har initiert, koordinert og deltatt i nettverk i fylket og sammen med Vest-Agder der dette er nyttig.

«Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020» begynner å bli implementert i barnehagesektoren i Aust-Agder. Barnehageeiere er etter hvert blitt godt kjent med strategiens mål og tiltak. Kommunene lager lokale kompetanseplaner som innbefatter både kommunale og private barnehager. Kompetanseplanene lages med utgangspunkt i de nasjonale styringssignalene og lokale behov. De regionale barnehagenettverkene samarbeider om kompetansetiltak. Strategiens fire tematiske satsingsområder er førende for barnehagens kompetanseutvikling og legges til grunn ved tildeling av kompetansemidler. I Aust-Agder er nesten 70 % av de ansatte i barnehagene assistenter. Under 30 % av disse er faglærte. Kompetanseheving av denne gruppen er derfor veldig viktig og nødvendig. Vi har hatt god effekt av å legge andre opplæringstiltak rett i etterkant av assistentopplæringene. Vi har i Aust-Agder et velfungerende GLØD-nettverk og har i dette nettverket gode samarbeidspartnere i rekrutteringsarbeidet og en arena for drøfting av tiltak for å øke kvaliteten i barnehagene. Fylkesmannen har også i 2014 deltatt i nettverkssamarbeidet for økonomisk likeverdig behandling i Aust-Agder. I tillegg til at Fylkesmannen deltok med økonom og jurist har alle kommunene i Aust-Agder som har private barnehager deltatt med barnehagefaglig ansvarlig og/eller økonomiansvarlig. Kommunene har gitt gode tilbakemeldinger på nytteverdien. Fylkesmannen vurderer dette nettverket som svært viktig for å sikre rett tilskudd til private barnehager.

Fylkesmannen informerer jevnlig og følger tett opp skoleeierne når det gjelder «Kompetanse for kvalitet». Vi anser skoleeierne i fylket som motiverte for å benytte seg av ordningen og godt orienterte om mulighetene den gir. Det har vært en stor økning i antall lærere som tar videreutdanning – nærmest en fordobling i antall fra 2013/14 til 2014/15. I noen av de små kommunene ser vi en tendens til at markedet blir «mettet» og noen skoleeiere strever med å skaffe vikarer for lærere som studerer. Vi vurderer at det fremdeles vil være stor etterspørsel etter videreutdanning i fylket. Fylkesmannen understreker stadig at satsingen «Vurdering for læring» er nyttig og må sees i sammenheng med Felles nasjonalt tilsyn 2014 – 2017.

Fylkesmannen har i møter og brev informert kommunene og fylkeskommunen om "Strategi for etter- og videreutdanning for tilsette i PP-tenesta". Fylkesmannen vurderer at god måloppnåelse på dette feltet er avhengig av nært og godt samarbeid med alle parter med ansvar for utdanningsområdet. Tett og god koordinering av alle tiltak og satsinger som felles aktiviteter mot en helhetlig strategi er avgjørende for god effekt. Fylkesmannen søker å bidra til en slik felles forståelse. Aust-Agder fikk tildelt svært begrensede midler til etterutdanning i 2014. Kommunene og fylkeskommunen ble derfor enige om å søke om felles tiltak også i 2014 og følge opp tiltakene fra 2013. Fylkesmannen har tildelt midlene og fulgt opp tiltakene. Fylkesmannen har også informert og fulgt opp strategien for videreutdanning. Det var i Aust-Agder få søkere til dette tilbudet. Utdanningsdirektoratet prioriterte

kun søkere til de frikjøpte tilbudene, men dette var det ikke informert om ved utlysning av tilbudet om videreutdanning. To søkere fikk plass, men trakk sine søknader. Dette førte til at ingen ansatte i Aust-Agder startet videreutdanning i 2014.

Konferansen om lokalt læreplanarbeid i regi av Utdanningsdirektoratet ble arrangert i september. Fylkesmannen anser både denne og fjorårets konferanse som nyttige for sektoren. Fylkesmannen ønsker å støtte skoleeierne i det lokale arbeidet med læreplanene og vurderingsarbeidet. Kompetanseheving i læreplanarbeid sees i sammenheng med fokus for felles nasjonalt tilsyn. Videre har vi de siste årene, i samarbeid med Universitetet i Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder, arrangert valgfagskurs. Valgfagskursene ser vi også i sammenheng med satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og behovet for å gjøre ungdomstrinnet mer praktisk og variert.

Prosjektet Økt læringsutbytte ble avsluttet våren 2014. Dette prosjektet var blant annet driftet på Fylkesmannens skjønnsmidler og alle fylkets kommuner deltok. Prosjektet har hatt tiltak innen kompetanseheving for både lærere og skoleledere. Prosjektet er evaluert og kommunene vurderer det som meget nyttig.

Samtlige kommuner deltar også i prosjektet "Lærende regioner". Dette er et felles forskningsprosjekt mellom fylkene Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Oppland og Aust-Agder. Målet for prosjektet er å finne ut om, og i hvilken grad, regionale forskjeller påvirker læringsutbytte.

Samhandling med videregående opplæring

Fylkesmannen har på mange områder et nært samarbeid med fylkeskommunen, men ser også utfordringer i dette samarbeidet. I Sør-Vest samarbeidet har det vært drøftet om vi har gode nok forutsetninger for å følge opp videregående opplæring med god informasjon og veiledning. Vi har erfart over tid og i mange sammenhenger at Fylkesmannen mangler informasjon om vesentlige satsinger og tiltak i den videregående opplæringen. Når Fylkesmannen ikke oppleves som tilstrekkelig informert, kan det føre til at de bruker oss i mindre grad og på færre områder, enn det som er ønskelig. Vi mener at det er nødvendig at det sikres at Fylkesmannen er informert om, eller involvert i, alle satsinger som gjelder videregående opplæring. Dette er av stor betydning for arbeidet mot frafall i videregående opplæring. Hele opplæringsløpet må sees under ett.

Integrering av innvandrere

Fylkesmannen har uttrykt bekymring over at for mange flyktninger blir sittende for lenge i mottak. I Kommunebildene for 2014 er bosetting av flyktninger omtalt som et eget punkt. Her presenteres en samlet oversikt over IMDIs anmodning om bosetting til den enkelte kommune i Aust-Agder, og kommunens vedtak om bosetting. Fylkesmannen oppfordret kommunene til å imøtekomme IMDIs anmodning om bosetting. Vi viste også i Kommunebildet til IMDi Sør sin spørreundersøkelse til programrådgivere i Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark i 2013. Her svarer de fleste kommuner at mangel på boliger er det største hinderet for bosetting av flyktninger. Fylkesmannen har derfor lagt vekt på at nok og hensiktsmessige boliger er en forutsetning for å ta imot flyktninger.

Fylkesmannen har behandlet syv klager på introduksjonsstønad i 2014. Fylkesmannen har ikke mottatt klager på opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven dette året. Fylkesmannen er opptatt av å ivareta rettighetene til minoritetsspråklige elever og voksne innvandrere slik at de får brukt ressursene sine. Vi får få klager etter introduksjonsloven, særlig etter § 17 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det er også få klager om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8. Vi ser dette som bekymringsfullt. Det ble gitt informasjon og veiledning om særskilt språkopplæring i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet. Vi ser at det er behov for veiledning og avklaringer av lov og regelverk som berører minoritetsspråklige og voksne innvandrere, og en mer helhetlig politikk og innsats på området.

Tilskuddene til kompetanseheving for lærere og ledere i norskopplæringen og grunnskoleopplæringen er forvaltet etter forutsetningene i oppdragsbrev fra VOX. Vi har gjennom hele året hatt et særskilt fokus på kvaliteten og kompetanseheving av lærere og ledere i opplæringen av voksne. For å gjøre de nye prøvene i norsk og samfunnskunnskap mer kjent, har vi også informert alle skolefaglig ansvarlige i kommunene om formålet og forskriftsendringene i eget møte våren 2014.

I år arrangerte vi også en egen studietur for ledere i de kommunale voksenopplæringene. I flere år har vi hatt fokus på vold i nære relasjoner, traumer og ettervirkninger av krig i våre etterutdanningskurs, og hvordan voksenopplæringene best kan ivareta deltakere som har opplevd dette. Studieturen var en oppfølging av temaet.

Fylkesmannen har gjennomført to skriftlige tilsyn etter introduksjonsloven i tråd med resultatkravet. Temaet for tilsynet var om deltakerne fikk tilbud om et introduksjonsprogram som var helårig og på full tid. Tilsyn ble gjennomført i to kommuner. Det ble avdekket lovbrudd i begge kommunene både på helårlig

introduksjonsprogram og program på full tid. Underveis i tilsynene etter introduksjonsloven har det vært behov for prinsipielle avklaringer av lov og forskrift. Fylkesmannen har siden januar 2014 etterlyst avklaringer fra IMDi. Vi er glad for BLDs prinsipielle avklaringer som kom i desember 2014. En felles forståelse av lovgrunnlaget styrker tilsynet og bidrar til lik praktisering av regelverket.

Kap. 2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Store utbyggingstiltak og arealkrevende plansaker har vært høyt prioritert. Vi har fulgt opp rundskriv T-2/13 om innsigelser, statlige planretningslinjer og planbestemmelser. Tidlig dialog i alle plansaker er prioritert for å sikre at planforslag til høring i størst mulig grad ivaretar statlige retningslinjer og bestemmelser. Vi arbeider systematisk med klimatilpasning i alle arealplansaker, spesielt i overordnet planarbeid.

Aust-Agder har ikke store bykommuner, og følgelig liten grad av storbyutfordringer. I alle relevante kommuner viser vi til SPR for BATP – retningslinjene i vår dialog med kommunene. Arendal kommune, som er vår største bykommune, reviderte kommuneplanens arealdel i 2014. Planlegging for reduserte klimautslipp og klimatilpasning var tydelig i Fylkesmannens innspill gjennom planprosessen. Vi opplever det imidlertid som utfordrende å konkretisere og innarbeide overordna klimamål om reduserte utslipp i overordna planer.

Fylkesmannen v/miljøvern avdelingen og landbruksavdelingen vil være representert i styringsgruppe, prosjektgruppe og arbeidsgruppe for det interkommunale prosjektet med utarbeiding av en regional Areal- og transportplan for Arendalsregionen. Prosjektarbeidet ble startet opp i 2014, og skal etter planen ferdigstilles medio 2017.

Fylkesmannen har meget god dialog med Statens vegvesen, Region sør, under forestående utbygging av ny E18 Tvedestrand-Arendal hvor reguleringsplanene ble behandlet og vedtatt i 2014.

I løpet av de senere årene har antall innsigelser fra Fylkesmannen i Aust-Agder i plansaker blitt redusert. Det legges stor vekt på lokalt selvstyre, og konfliktnivået mellom Fylkesmannen og kommunene er i dag generelt sett lavt. I 2014 fremmet vi totalt ni innsigelser i plansaker, hvor konfliktnivået i de aktuelle sakene også var begrenset. Det har ikke vært gjennomført meklinger i Aust-Agder i 2014.

Vi har i 2014 deltatt i «forsøk om samordning av statlige innsigelser», jf. rapport til KMD datert 15.01.2015 om vår innsats i forsøksordningen i 2014. Etter vår vurdering har samordningen av innsigelser fungert som en effektiv og lite byråkratisk ordning.

Fylkeskommunen i Aust-Agder driver planforum med møter hver 2. uke, og Fylkesmannen deltar fast i forumet. Forumet fungerer etter vår oppfatning som en hensiktsmessig arena for konstruktiv dialog mellom tiltakshaver, kommunene og regionale planmyndigheter.

Fylkesmannen i Aust-Agder har deltatt i «Kystsonenettverket», som nå er endret til «Plannettverk for miljøhensyn i plan». Nettverket har etter vår erfaring spilt en viktig rolle for harmonisering av praksis mellom fylkene for bruk av innsigelser.

Embetet har i liten grad merket økt dialog og veiledning fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen har høsten 2014 gjennomført en omfattende dugnad for å få ned restansene på byggesaker og holde lovpålagt saksbehandlingstid. I alt deltok 10 juridiske saksbehandlere i arbeidet, som gikk over ca. 10 uker. Resultatet av dugnaden var at 90 saker ble behandlet i perioden. Embetet hadde ved årsskiftet dermed 18 klagesaker i restanse, mot 142 ved forrige årsskifte.

Fylkesmannen følger opp temaet universell utforming i uttalelser til plan- og dispensasjonssaker. Temaet ble også særskilt behandlet under embetets interne planopplæringsdag i juni 2014, hvor formålet var å styrke embetets kompetanse og bevissthet rundt dette temaet.

Kap. 2.5 Landbruk og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Arbeid med reduksjon av klimautslipp og klimatilpasning

Det har ikke vært igangsatt utbygging av ny fornybar energi i Aust-Agder i 2014. Vi har hatt to større saker om utbygging av vindkraft til behandling, hvor av kun en var i konflikt med regionale/nasjonale interesser. Dette gjelder konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Hovatn Aust vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Bygland kommune som NVE hadde på offentlig høring ultimo 2014/primio 2015. Embetet fremmet i januar

2015 innsigelse til planen basert på hensynet til nasjonale villreininteresser i området.

Helhetlig vannforvaltning

Arbeidsområdet har hatt høy prioritet i 2014. Fylkesmannen har god dialog med VRM og prosjektleder for vannområdene i Aust-Agder. Vi har også godt samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder. Regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksplan var til 1. gangs høring høsten 2014 og skal etter planen vedtas av fylkeskommunene juni 2015. Vi har deltatt i temagrupper som har kommet med innspill under arbeidet med tiltaksanalysene, men vi vil også komme med egne innspill til vannforvaltningsplanen under høringen. Oppdatering i Vann-Nett har vært svært tidkrevende og det er fortsatt mye som gjenstår og mye som må kvalitetssikres. Vi har også utført et stort arbeid når det gjelder fastsetting av miljømål i "Sterkt modifiserte vannforekomster". Dette har vært utfordrende.

Saksbehandling etter vannforskriften i forurensningssaker er utfordrende, da de aller fleste tiltak ikke vil oppfylle vilkårene i § 12, eller hvor det ikke er kunnskapsgrunnlag for å gjøre en vurdering og/eller hvor kartlegging vil være svært kostnadskrevende.

Frivillig skogvern

Samarbeidet med skognæringen i fylket er meget bra, og interessen for å melde inn områder er stabilt bra. Det er rundt 20 områder i prosess i fylket. Videre er god driv i Fylkesmannens arbeid etter vårt syn en avgjørende forutsetning for å opprettholde det gode samarbeidet og interessen fra næringen. Samtidig har vi områder som har vært i prosess tilbake til 2008. Flaskehalsene i prosessen har forskjøvet seg fra å ligge på takst/kontrakt til å ligge på vår saksbehandlerkapasitet. Det er avgjørende for kapasiteten at skogvernbudsjettet opprettholdes/bedres i 2015. Vi ser muligheter for at forestående sammenslåing med Fylkesmannen i Vest-Agder vil skape rom for økt kapasitet på frivillig vern.

Oppfølging av rovviltforliket fra 2011

2014 har på rovviltsiden vært roligere enn 2012 og 2013. Det er meldt om noen skader knyttet til ulv. Det er gitt en skadefelling på ulv, uten felling.

Opprydding av forurenset grunn ved skipsverft og tilsyn

Det er gitt pålegg om tiltak på begge de aktuelle nedlagte skipsverftene (Pusnes og Vindholmen). Det er gjennomført tilleggsundersøkelser parallelt med tiltak på Pusnes. Opprydding på land er dermed ferdigstilt. Videre oppfølging i sediment er uavklart, men det er gjennomført undersøkelser for begge lokaliteter. Det er vanskelig å vite hva vi skal kreve mht. opprydding i sediment ved skipsverft, i og med at verftene ligger ved Arendals havneområde som er generelt forurenset.

Arbeidet med tilsyn er prioritert, og vi skal i følge embetsoppdraget bruke minimum 1,2 årsverk på oppgaven. Vi gjennomførte et fåtall uanmeldte tilsyn. Alvorlige brudd ble fulgt opp med ny kontroll. Vi opplever at tilsyn fungerer etter hensikten, og får tilbakemelding fra virksomhetene at god dialog på tilsyn er nyttig og motiverende for virksomhetens miljøarbeid. Vi følger opp aksjonsnotatenes føringer mht. bedømming av alvorlighetsgrad for avvik.

Jordbruk

Jordbruket i Aust-Agder er sammensatt. Intensiv drift og sterke fagmiljøer preger næringen i noen av kommunene ytterst ved kysten. Lenger inn i landet har vi et sårbart distriktsjordbruk med en langt mer ekstensiv drift av arealene. Vi er avhengig av å opprettholde driften i disse områdene hvis vi skal nå målet om økt matproduksjon.

Aust-Agder har tradisjonelt vært et sauefylke, hvor blant annet Setesdal og Åmli har særlig gode naturgitte forutsetninger for utmarksbeite. Vi hadde en sterk tilbakegang i sauetalet til for få år siden, men ser nå en svak oppgang.

Melkeproduksjonen i Aust-Agder er marginal. I de fleste kommunene er det 4-6 produsenter av melk. Dette gjør oss sårbare og rekrutteringa blir ikke enklere når fagmiljøene svekkes.

Fylkesmannen har gitt BU-midler til ulike prosjekter innen blant annet grovfôrbasert kjøttproduksjon og melkeproduksjon. Prosjektene har medført flere søknader til Innovasjon Norge om støtte til utbygging og vi tar dette som et tegn på at de har hatt en positiv effekt.

År om annet har vi hatt forholdsvis store tap av sau på utmarksbeite grunnet streifende ulv. I fjorårets beitesesong

slapp vi i stor grad unna denne problemstillingen og tapene ble av mer normal karakter.

Fylkesmannen har et utstrakt samarbeid med fylkeskommunen, Innovasjon Norge og andre regionale aktører. Vi samarbeider om en rekke felles prosjekter, hvorav mange dekker begge fylkene. I 2014 startet fylkeskommunen opp arbeidet med en regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskapning på Agder (VINN-plan). Landbruksavdelingen har deltatt aktivt i dette arbeidet og blant annet ledet temagruppen om landbruk og marine næringer.

Skogbruk

Skogbruket er en næring som er spesielt sårbar for den globale økonomiske utviklingen. Det årlige hogstkvantumet varierer med markedet for trebaserte produkter. Avvirkning til salg og industriell produksjon ble i «kriseåret» 2013 7 % lavere enn året før. En rask positiv pendelsvingning preget situasjonen i 2014. Det er nå meget høy aktivitet i skogen med lange restanselister på driftskapasitet. Fjoråret ble et normalt driftsår i skogbruket med en avvirkning på 335 000 m³.

Hovedutfordringen for skogbruket i Aust-Agder er å sikre **virkesforsyningen** og **rammevilkårene** til en av de få gjenværende treforedlingsbedriftene i landsdelen, Bergene Holm AS sitt sagbruk på Jordøya i Åmli kommune. De har nylig investert i Nordens mest moderne saglinje med en årlig kapasitet på 300 000 m³.

Innen bioenergi har bortfall av energiflisordningen redusert lønnsomheten. Færre ønsker å starte opp som flisleverandører og dette vanskeliggjør større nysatsinger. Etter flere års satsing på informasjon og veiledning ser man nå en økt utbyggingstakt, særlig for gårdsvarme. Innovasjon Norge's bioenergiprogram er avgjørende for å utløse gode biovarmeprosjekter. Fylkesmannen i Aust-Agder har stilt kontorfasiliteter og har arbeidsgiveransvar for prosjektleder innen samarbeidsprosjektet på bioenergi.

Landbruksforvaltningen

Alle kommunene i Aust-Agder har fagkompetanse innen landbruk. Noen kommuner har felles landbrukskontor. Oftest er det en fagperson innen jordbruk og en innen skogbruk som dekker en til to kommuner. Ansatte i kommunenes landbruksforvaltning har et bredt og utfordrende fagfelt som inkluderer mange tilskuddsordninger, lovsaker, arealsaker og næringsutvikling. I tillegg til dette skal landbrukskontorene utføre ulike kontroller knyttet til tilskuddsordningene. Fylkesmannen veileder kommunene på alle områdene innen landbruksforvaltningen. Vi er kompetansesenter for landbrukskontorene og prioriterer dette arbeidet høyt.

Avslutningsvis vil vi poengtere at landbruket er betydningsfullt for sysselsetting og bosetting i mange bygder og kommuner i Aust-Agder. Det er positivt for fylket at tilbakegangen i landbruket ikke er fullt så stor som før og at aktiviteten på investeringssiden er noe økende.

2.6 Samfunnsikkerhet og beredskap

Arbeidsfokuset de siste årene har vært rettet mot hendelser med kraftig snøfall, sterk vind og orkan med påfølgende langvarig bortfall av kraft-, tele-, informasjonskanaler og samferdselsproblemer. Klimaendringer og klimatilpasning står sentralt i dette arbeidet. Det er et samarbeid mellom hele fylkesberedskapsrådet, Nkom, teleleverandørene og alle kommunene i fylket. Mye er falt på plass. Vi registrer styrket krisehåndtering, økt robusthet i samfunnskritisk infrastruktur samt mer bevissthet blant samfunnskritiske brukere. Vi ser samtidig at dette må være et kontinuerlig og langsiktig arbeid. Samarbeidspartnere på beredskapsområdet får sjelden de samme føringene fra sine oppdragsgivere. Dette reduserer fremdriften og kvaliteten i arbeidet.

Parallelt har vi de siste årene hatt sterkt fokus på oppfølging etter 22. juli, alvorlige hendelser på offentlig sted, sikkerhet ved store arrangementer, egen sikkerhet på arbeidsplassen samt varsling og håndtering av pårørende. Øvelser relatert til hendelser på offentlig sted er gjennomført i tre kommuner og en gang på regionalt nivå. Sistnevnte som en DSB initiert øvelse for embetsledelsen og egen kriseorganisasjon. Samtidig er det gjennomført temadager relatert til sikkerhet ved store arrangementer, temadag og avklaringer relatert til evakuerings- og pårørendesenter. Det er utviklet gode opplegg på hvordan kommunene, nødetatene og arrangørene skal gå frem ved planlegging og gjennomføring av arrangementer. Herunder også sikkerhet og kriseoppfølging ved hendelser.

Fylkesmannen i Aust – Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder har over tid harmonisert samfunnsikkerhetsarbeidet. Det er utarbeidet felles fylkes ROS (2011), det er gjennomført flere fellesmøter i fylkesberedskapsrådene og atombereidskapsutvalgene - sist i 2014. Fellesøvelse for fylkesberedskapsrådene ble sist gjennomført 2012. Vårt inntrykk er at dette er svært positivt med tanke mer helhetlig samfunnsikkerhetsarbeid og samordnet krisehåndtering. En del aktører i respektive fylkesberedskapsråd har møteplikt i flere fylker enn Aust- og Vest-Agder. Vi synes dette er en riktig vei å gå – ikke minst for to embeter

som skal slås sammen fra 01.01.2016.

ROS Agder (2011) er felles ROS for begge fylkene. Analysen revideres i løpet av 2014-15 og følger ny veileder fra DSB. Det er utfordrende å få respektive faglige ansvarlige etater til å bidra med analyser og oppfølging av tiltak når de ikke får samme oppdraget på fagkanalene.

DSB gjennomførte embetsstyringsmøte med fylkesmannen 20. mars 2014 og vi er bedt om å gi en kort tilbakemelding oppfølgingspunktene i rapporten:

- Embetet har 2,6 årsverk øremerket til beredskap, noe som vi ble bedt om å vurdere.
- Alle fagavdelingene har egne beredskapsinstruksjoner som tydeliggjør forventningene til deltakelse ved kriser.
- Embetets kriseorganisasjon er omorganisert og har fått opplæring på CIM. Revidert kriseplanverk er implementert og øvet. Arbeidet er gjennomført i en bredt involverende prosess og med god ledelsesforankring
- En DSB øvelse « Øvelse Arendalsuka» ble kjørt for embetet 12. november 2014. Øvelsen var en milepæl i oppdateringsprosessen og den gav en fin forankring av beredskap ute i organisasjonen samt bruk av CIM
- Kommunikasjonsrådgiver og fagavdelingene har vært med på utvikling av planverket.

Delkonklusjon

Fylkesmannens planverk og kriseorganisasjon er revidert og godt forankret i organisasjon. Embetets krisehåndteringsevne og robusthet er styrket i 2014. Embetet vurderer fortløpende mulighetene til å styrke beredskap med ressurser.

- ROS Agder er til revisjon 2015 jfr. ny veileder fra DSB. Nye oppfølgingstiltak innarbeides. ROS Agder har alltid blitt brukt som et aktivt verktøy i fylkets og kommunenes samfunnssikkerhets arbeid
- Innføring av nytt gradert samband med tilhørende dokumentasjon og kompetanse er fulgt opp lojalt. Dette har vært svært ressurskrevende. Det har gått ut over andre prioriterte oppgaver innen samfunnssikkerhet. Vi avventer sentral driftsstart.
- CIM brukes regionalt og delvis i kommunene. Kommunene er frivillig involvert. Det jobbes aktivt for å få flere til å bruke CIM. Bedre tilpasset CIM moduler, CIM mobil og varslingsmodul til alle kommunene vil etter vår mening kunne stimulere til økt bruk og engasjement.

Konklusjon

Fylkesmannen mener oppfølgingspunktene fra embetsstyringsmøtet er fulgt opp. Ressurssituasjonen og prioriteringene følges fortløpende. Samtidig må vurderingene ses i sammenheng med pålagt sammenslåing av fylkesmannsembetene i Aust- og Vest-Agder og at vi allerede har en gevinst ved at vi har vært proaktive i samarbeid og harmonisering av planverk.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Klima- og miljødepartementet	kr 6 834 531,54	kr 1 834 664,57
Landbruks- og matdepartementet	kr 6 441 324,16	kr 12 551,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 523 829,60	kr 2 546 419,88
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 1 980 034,27	kr 406 044,97
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 138 813,79	kr 3 726 163,05
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 22 375 463,28	kr 534 449,04
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 827 273,11	kr 998 086,29
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 7 936 875,55	kr 3 192 115,93
Andre	kr 434 995,07	kr 0,00
Sum:	kr 54 493 140,00	kr 13 250 494,00

IV - Styling og kontroll i embetet

Vesentlige forhold ved styling og kontroll

I løpet av de siste fire årene har embetet utviklet en felles virksomhetsplan (FVP). FVP tar utgangspunkt i teksten i tildelingsbrevet og de oppdragene som er gitt på de enkelte sektorområdene. I en dialog med embetsledelsen avklares det med fagavdelingene hvem som har et hovedansvar for oppdraget og hvem som har et delansvar. Rene "sektoroppgaver" reflekteres i fagavdelingenes virksomhetsplaner, mens tverrsektoriell oppgaver utgjør FVP. I tillegg til ansvarsfordelingen reflekterer felles virksomhetsplan konkrete tiltakspunkter, samt tidsfrister for når aktivitetene skal være gjennomført. FVP gjennomgås i utvidet ledergruppe hvert kvartal.

Etter mal fra KMD (FAD) har embetet utviklet egen policy for risikostyring. I tråd med denne gjennomføres risikostyringen i forbindelse med utvikling av de avdelingsvise virksomhetsplanene og FVP. Risikostyringen på overordnet nivå er reflektert i FVP.

Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen

Vi har i 2014 hatt en turnover på 9,8 %. Det har vært ulike grunner til at medarbeidere slutter, i det vesentligste har det vært på grunn av pensjonering og nye jobbtilbud. Tre medarbeidere har fratrudd på grunn av pensjonering, gjennomsnittsalderen for disse var 67 år. Til tross for at vi merker stor konkurranse om arbeidskraft fra andre offentlige arbeidsgivere fordi de ofte tilbyr vesentlig høyere lønn enn det vi kan i tilsvarende stillinger, har vi klart å rekruttere godt kvalifiserte medarbeidere i 2014.

Ledergruppa ved embetet har i 2014 fått tre nye avdelingsdirektører. To av disse er kommet inn som resultat av pensjonering/overgang til annet arbeid og den tredje er rekruttert som resultat av at vi gjennom en omstillingsprosess har valgt å opprette en ny fagavdeling, Justis- og vergemålsavdelingen.

For å sikre ønsket og nødvendig kompetanse, samt være forberedt på endringer og nye krav, har fagavdelingene fokus planlegging, iverksetting og evaluering av kompetanseutviklingstiltak både på individnivå og avdelingsnivå. Dette bidrar til at avdelingene blir robuste og mindre sårbare ved fravær og ved avgang. Vi har ikke seksjonering i embetet, men arbeidet organiseres i stor grad i faggrupper internt i avdelingene.

Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer

Embetet har ikke mottatt merknader fra Riksrevisjonen i 2014.

Personalmessige forhold, likestilling, HMS arbeidsmiljø, diskriminering

I september 2014 var hele embetet samlet til en to-dagers personalsamling hvor hovedtemaene var «Sjumilssteget», tidstyver og et intensivkurs i «klarspråk».

Likestilling og likeverd

Vi har fortsatt en differanse i lønn mellom menn og kvinner (100/91). Differansen skyldes i hovedsak at en stor andel kvinner er lønnsplassert inn i lavere lønnstrinn på grunn av manglende høyere utdanning.

Totalt sett for embetet hadde det vært ønskelig med en høyere andel menn, nå utgjør den 38 prosent. Vi er kjønnsforskjellen bevisst ved rekruttering, men har likevel problemer med å øke andelen. Også i ledergruppa er det nå en overvekt av kvinner ved at den består av tre menn og fem kvinner. Tar vi med nestledere er kjønnsforskjellen «stabil» ved at utvidet ledergruppe består av fem menn og ni kvinner.

Kjønnsfordelingen varierer betydelig mellom de enkelte avdelingene. Særlig Administrasjonsstaben og Utdannings- og barnehageavdelingen har et mannsunderskudd.

Ved årsskiftet hadde vi åtte i midlertidige tilsetningsforhold, tre menn og fem kvinner. To var tilsatt som lærlinger, to vikarer, to i tidsavgrenset prosjektstillinger og to på arbeidsmarkedstiltak.

Embetets personalpolitikk om likestilling og likeverd er oppdatert i henhold til Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens formål. En viktig målsetting som er nedfelt i personalpolitikken vår er at vi i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Erfaringsmessig viser det seg at dette vanskelig å oppnå. Ved stillingsannonsering pressiserer vi at vi tilrettelegger ved behov. Når det gjelder kjønn og alder varierer «mangfoldet» i søkergrunnlaget fra stilling til stilling. Til faste stillinger har vi oftest stor grad av mangfold, mens ved utlysning av vikariater/midlertidige stillinger domineres søkergrunnlaget av unge nyutdannede.

Vi når ikke målsettingen når det gjelder ansatte med utenlands bakgrunn. Vi mangler fortsatt kvalifiserte søkere med utenlands opprinnelse ved utlysning av stillinger.

Vi har et godt samarbeid med NAV i forhold til å legge til rette for at arbeidssøkere som av ulike grunner trenger arbeidspraksis kan få det hos oss. I 2014 har vi i alt hatt fire som har vært engasjert på ulike arbeidsmarkedstiltak, den ene under 30 år i henhold til regjeringens jobbstrategi. Vi har vurdert om vi kan få til et samarbeid med NAV om rekruttering av medarbeidere med utenlands opprinnelse.

HMS arbeidsmiljø

Vi har i 2014 ferdigstilt revisjon av HMS-politikken vår. Det har vært en prosess med bred medvirkning. Vi startet prosessen på en felles samling for tillitsvalgte, verneombud, ledere og nestledere. Her hadde vi blant annet en eksternt innleder om temaet. Det ble nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk ansvar for videre arbeid. Samarbeidsutvalget hadde HMS-politikken til behandling i desembermøtet og vedtok den uten merknad.

Sykefraværet i embetet har hatt en positiv utvikling de siste årene. Forebygging og oppfølging har høy prioritet i alle avdelingene.

Nærmere om sykefravær og embetets IA-arbeid er omtalt i vedlegget under pkt. 60.2.

Medvirkning

Hos Fylkesmannen i Aust-Agder er medbestemmelse i henhold til Hovedavtalen primært ivaretatt gjennom samarbeidsutvalget på virksomhetsnivå. I samarbeidsutvalget møter tre representanter fra Akademikerne, som er den klart største hovedsammenslutningen, og en fra de øvrige hovedsammenslutningene samt verneombud. Fra arbeidsgiver møter fylkesmannen, assisterende fylkesmann, administrasjonsdirektør og assisterende administrasjonsdirektør som ivaretar sekretærfunksjonen. I henhold til lokal tilpasningsavtale holdes det også noen møter med tillitsvalgte på driftsnivå.

Det er enighet mellom arbeidsgiver og arbeidstakernes organisasjoner om at de oppgaver som er nevnt i Arbeidsmiljølovens § 7-2 «Arbeidsmiljøutvalgets oppgaver», behandles i samarbeidsutvalget etter bestemmelsene i Hovedavtalen og lokal tilpasningsavtale. Verneombud tiltrer ved behandling av saker etter denne bestemmelsen.

Samarbeidsutvalget har i 2014 hatt 8 møter og har behandlet 28 saker. Viktige saker foruten nevnt HMS-politikk har blant annet vært budsjett, sykefraværstatistikk, virksomhetsplan, medarbeiderundersøkelsen, rapport fra kulturgruppa og endring av lokaler. På slutten av året ble naturlignok vedtaket om å slå sammen embetene i Aust- og Vest-Agder viet stor oppmerksomhet i samarbeidsutvalget. Partene karakteriserer samarbeidet i embetet som positivt og konstruktivt.

Vi hadde også i 2014 et «lunsj til lunsj-møte» hvor samarbeidsutvalget, avdelingsdirektører og nestledere deltok. Møtet betegnes som «Lillesandsmøtet» og har blitt en tradisjon ved at det i år var fjerde året dette møtet ble avholdt. Hovedtema i år var HMS- internkontroll og medbestemmelse.

Ansatte informeres primært gjennom intranett og avdelingsmøter. I tillegg har vi fire felles informasjonsmøter for alle ansatte, som oftest har vi disse i etterkant av fylkesmannsmøtene.

Kommunikasjon

Embetet har jobbet fortløpende med fokus på omdømme og profilering. I løpet av 2014 er det utviklet en egen kommunikasjonsplattform for embetet. Profilprogrammet er implementert i malverk og dokumenter.

Vi tilstreber å være aktive på både intranett og internett.

Klart språk

På embetets personalsamling i september 2014 hadde vi intensivkurs i klarspråk som blant annet tok for seg språklige utfordringer for både ord, setnings- og tekstenivå i lys av retningslinjene for klart og godt språk i det offentlige.

Etikk

Styrking og videreutvikling av etisk bevissthet hos våre medarbeidere pågår som en kontinuerlig prosess i avdelingene i tillegg til at nyansatte får en egen innføring i "Etske retningslinjer for statstjenesten". Vi hadde

imidlertid ikke så høy score på dette i medarbeiderundersøkelsen. Dette relaterte seg blant annet til at ansatte svarte at de ikke var godt nok kjent med interne varslingsrutiner.

Informasjonssikkerhet

Embetet har et dokumentert styringssystem for informasjonssikkerhet basert på datatilsynets maler. Vi har også utarbeidet oversikt over våre systemer og foretatt en risikovurdering i forhold til integritet, konfidensialitet og tilgjengelighet. Vi har etablert et avviksrapporteringssystem over vårt intranett. Avviksmeldinger sendes sikkerhetsutvalget som fortløpende vurderer tiltak i forhold til de avvik som avdekkes. Det var gjenglemte dokumenter ved skriverene som var en gjenganger og det er innført follow me print-løsning. Dette har gitt gode resultater. Av andre meldte avvik er det særlig postmottaket i Fylkeshuset som går igjen. Forholdet tas jevnlig opp med Fylkeshuset AS som står for våre posttjenester. Det blir bedre, men det er fortsatt et forbedringspotensiale her.

Embetet har hatt en representant med i sentral arbeidsgruppe for informasjonssikkerhet.

Digitalisering og IKT

I 2014 startet vi arbeidet med utarbeidelse av en plan for å ta i bruk digitale postkasser. Planen ferdigstilles våren 2015. Vi følger ellers opp punkter i sentral IKT-strategi i tråd med departementets krav, herunder tatt i bruk EDU og rekrutteringssystemet Jobbnorge. Vi har en representant med i driftsnettverket for felles AD.

Etterlevelse av regelverk for offentlige anskaffelser

Fylkesmannen i Aust-Agder deltar i det interkommunale innkjøpssamarbeidet for offentlige anskaffelser på Agder (OFA), og avroper på inngåtte avtaler når det gjelder innkjøp. Ved kjøp av konsulenttjenester mv sendes det i hvert tilfelle ut flere forespørsler og det føres protokoll for innkjøpene.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Sammenslåingsprosessen

I statsråd 14. november 2014 ble det vedtatt at fylkesmannsembetene i Aust-Agder og Vest-Agder skal slå sammen med virkning fra 01. januar 2016. Da vedtaket ble kjent for de ansatte var det mange som så på vedtaket både med frustrasjon, undring og sinne. I forlengelsen av vedtaket har det kommet en presisering som gir embetene større handlingsrom i hvordan man vil organisere seg og hvor de enkelte medarbeider skal ha sine arbeidsplasser. I praksis innebærer dette at fagavdelingene i hovedsak blir sittende slik de gjør i dag, mens det blir en felles ledelse for de to «campusene». Dette har skapt en vesentlig mer konstruktiv tilnærming rundt sammenslåingsprosessen og de ansatte ser nå vesentlige flere fordeler knyttet til sammenslåingen – større embete – flere muligheter.

I etterkant av at vedtaket ble kjent sendte de to embetene en søknad til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om støtte til sammenslåingsprosessen, herunder bruk av prosessveiledere. En viktig forutsetning for å lykkes i sammenslåingsprosessen er at kulturforskjeller, lønnsforskjeller, oppfatninger, preferanser mm harmoniseres og at det er en felles plattform som skal etableres for det nye embetet. Dette er en prosess som må startes i 2015, men som det må jobbes med i et vesentlig lengre tidsperspektiv enn fram til 1. januar 2016. Vi må sørge for at kulturen i det nye embetet blir bærekraftig over tid.

I 2015 og 2016 står vi i fare for at prosessene med sammenslåing av embetene kan komme til å kreve mye oppmerksomhet. Dette er en styringsmessig utfordring. Utfordringen blir ikke mindre ved at embetene må samordne og samkjøre seg for fremstå med enhetlig praksis, samtidig som vi skal drifte fra to lokalisasjoner. Det er derfor viktig at vi i tildelinger fremover fortsatt blir regnet som to fylkesvise embeter. Selv om det på sikt kan tas ut noen effektiviseringsgevinster, vil vi få økte utgifter til reise og tidsspill i reisetid.

Selv om det for de ansatte var en god kortsiktig løsning at de skal kunne sitte i delte fagavdelinger så er det innlysende at dette vil være en krevende ledelsesmessig organisering. I realiteten skal vi drifte det nye embetet med i hovedsak de samme ressursene, men med en halvering av ledelsesressursene fordelt på to kontorsteder. Det må avklares praktiske forhold knyttet til hvor avdelingsdirektør/ass direktør skal sitte, hvor ofte skal det være fellesmøter, hvordan skal man fordele «oppgavene» (Aust-Agder/Vest-Agder) mm..

Selve omstillingsprosessen vil i 2015 kreve stor oppmerksomhet og arbeidsinnsats for at de to embetene skal være operativt som ett embete fra 01. januar 2016. Spesielt på det administrative området vil det være mange omfattende prosesser og rutiner som må gjennomgås før embetet kan være operativt. I tillegg er det en ambisjon at vi skal videreføre det beste fra begge embetene. Dette er et meget omfattende arbeid. Mye av de samme prosessene vil måtte gjøres i fagavdelingene ift hvordan de organiserer seg og løser de enkelte oppdragene. Som det fremkommer av årsrapporten er det allerede utstrakt samarbeid mellom de to embetene, men dette vil bli arbeidskrevende i 2015, og til dels overskygge andre vurderinger av framtida på kort sikt.

Personal/lønn

Vedtaket om sammenslåing stiller oss overfor utfordringer innenfor personalområdet, spesielt når det gjelder rekruttering av faglig kvalifisert arbeidskraft. Det er skapt en usikkerhet som gjenspeiles i at enkelte søkere har trukket sine søknader (på tidligere utlyste stillinger), noen velger å bytte jobb og vi kan risikere å miste kvalifiserte søkere i og med at vi ikke vet hvor det framtidige samlokaliserte embetet skal være.

I tillegg er omstillings- og reformtaket rundt oss høy. Det gjelder både innenfor de ulike tjenesteområdene og innenfor organisering av offentlig sektor. Det krever at vi også er omstillingsdyktige, at vi har mulighet for å rekruttere rett kompetanse, og at vi er konkurransedyktige på lønn.

I løpet av de siste årene har imidlertid embetet hatt relativt gode søkere til utlyste stillinger. Erfaringsmessig får vi mange nyutdannede. Til stillinger hvor det stilles krav om erfaring (typisk rådgiver/seniorrådgiverstillinger) er antall kvalifiserte søkere ofte mindre og vi mister ofte de best kvalifiserte søkerne når vi kommer til lønsspørsmål. Sammenlignet med øvrig regional stat og kommunale stillinger så kommer embetet oftest til kort. Det er grunn til å anta at større kommuner med sterkere økonomiske muskler vil forsterke dette. Dersom vi ikke klarer å tiltrekke oss faglig kvalifisert personell vil det på sikt kunne være en utfordring for rettssikkerheten.

Hvis vi i fremtiden skal ha muligheter for å rekruttere faglig dyktige og erfarne medarbeidere så er det viktig at dette prioriteres lokalt, samtidig som man sentralt må medvirke til at embetene kan løftes i forhold til øvrig regional stat og kommunesektoren.

Høsten 2014 ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse for embetene. Resultatene av undersøkelsen var

gjennomgående gode, selv om det på enkelte områder var forbedringspotensialer. Gjennom de prosesser som planlegges for sammenslåingen, blir det et viktig mål at vi evner å videreføre de områdene hvor vi har scoret høyt.

Arbeid med saker etter plan og bygningsloven

Fylkesmannen ser det slik at endringene i sentrale lov- og forskriftsverk, som gjelder kommunale oppgaver etter plan- og bygningsloven, vil kreve ekstra ressurser av embetet i form av veiledning og saksbehandling. Fylkesmannen registrerer også et stort informasjonsbehov om byggesaksreglene, både blant politikerne og i kommuneadministrasjonene. Fylkesmannen i Aust-Agder har de siste årene oppnådd meget godt samarbeidsklima med kommunene gjennom en målrettet dialogtilnærming på flere fagfelt, og da arealplanlegging spesielt. Dette gir det beste grunnlag for en konstruktiv tilnærming og positiv holdning til miljøvennlig planlegging i kommunene. Videreføring av en slik dialogtilnærming i forestående sammenslåing med Fylkesmannen i Vest-Agder er viktig, for at vi skal kunne fortsette å løse samfunnsoppgavet vårt på best mulig måte.

Kommunereformen

Embetets arbeid med kommunereformen har økt på etter som reformarbeidet nå har kommet i gang. Første del av 2015 vil være preget av at kommunene er i gang med lokale utredninger, og embetets arbeid vil i denne fasen primært være knyttet til veilednings- og informasjonsarbeid. Kompleksiteten og omfanget av arbeidet for Fylkesmannen i det videre er pr. nå svært vanskelig å forutsi. Dette vil i stor grad avhenge av hva som skjer i de mange prosessene som er på gang rundt om i kommunene i fylket/mellom fylkets kommuner. Dess flere strukturendringer som er aktuelle og som det vil bli arbeidet videre med, dess mer etterspørsel vil det trolig bli etter veiledning fra embetet. Dette vil også trolig generere økt behov for koordineringsaktivitet fra Fylkesmannens side.

Helse, sosial og barnevernsområdet

På helse-, sosial og barnevernsområdet handler det om å være i stand til identifisere, følge med på og eventuelt følge opp områder med risiko for svikt. Det vil variere over tid, hvilken tjeneste, fagområde mv dette gjelder. Jo strammere oppdragsbrevene er, jo mer ressurser binder det opp, og jo mindre tid har vi til slike "følge med" oppgaver. Vi må også følge med på hva reformer betyr for tjenestene, og se både muligheter og trusler for pasient- og brukersikkerhet og kvalitet i tjenestene. For å være proaktive kreves et handlingsrom i oppdragsbrevene.

Vi må også være proaktive og komme med innspill i planprosesser i kommuner og sykehus, og følge med på de langsiktige konsekvensene av vedtatte planer. Brukers innsynsrett og medvirkning i saksbehandling er også en krevende øvelse som gjør at vi må finne nye arbeidsmetoder. Det offentliges innsynsrett i saker er en stor tidstev i personsensitive saker (her utgjør innsynskrav fra media et mindretall, deres agenda er legitim, men hva resten skal med og bruker det de får til, vet vi lite om).

Vergemål

På vergemålsområdet ser en et forhøyet risikobilde ved overgangen fra vergemålsapplikasjonen ARVE til ny applikasjon VERA. Erfaringene fra ARVE viser at det blir betydelig merarbeid ved innføring av nye datasystem, og det knytter seg stor spenning til om VERA vil gi kortere saksbehandlingstid og kreve mindre administrative ressurser enn det vergemålsoppgavene har krevd fram til nå.

Utdanning og barnehageområdet

Satsing på kompetanseutvikling i barnehagesektoren er av stor betydning for å utvikle kvaliteten på barnehagetilbudet. I Aust-Agder er nesten 70 % av de ansatte i barnehagene assistenter og under 30 % av disse er faglærte. Vi vurderer at det er av avgjørende betydning med kontinuitet i etterutdanningstiltaket; fagopplæring for assistenter, slik at flest mulig barnehageeiere kan benytte tilbudet. Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid vil fortsatt være nødvendig for kvalitetsutvikling innen området.

Læringsutbytte og bedre læringsmiljø er en felles utfordring for alle kommunene og fylkeskommunen. Det har vært god oppslutning om og deltakelse i videreutdanning for lærere og i den skolebaserte ungdomstrinnsatsningen. Kommunene har videre gjennomført prosjektet «Økt læringsutbytte». Det er en utfordring å koordinere og formidle gode nasjonale utviklingstiltak på en slik måte at kommunene ser sammenheng og helhet mellom tiltakene. Dette vil gi bedre læringsutbytte og læringsmiljø. Det er behov for en større grad av nasjonal koordinering av tiltak både innen fagområdet og mellom ulike departement.

Skoleeierrollen er av største betydning for å oppnå målene i utdanningssektoren. Dette er særlig viktig i et fylke

som Aust-Agder med mange små kommuner. Det er derfor svært positivt at 13 av kommunene nå ønsker å etablere et lærende nettverk for skolefaglig ansvarlige i kommunene. Målet med nettverket er å sette seg bedre i stand til å utøve skoleeierrollen.

Miljøvern

Miljøvernavdelingens oppgaveportefølje gir i dag brede faglige utfordringer innen naturforvaltning, forurensning og arealplanlegging. God oppgaveløsning og faglig troverdighet forutsetter en stab med sterk naturfaglig kompetanse, god kunnskap om regionen, samt god evne til formidling og samarbeid. Relevant naturfaglig kompetanse er høyt prissatt både i privat sektor og etter hvert også i kommunale og øvrige statlige sektorer. Med dagens lønnsnivå og -utvikling hos Fylkesmannen vil miljøvernavdelingen på relativt kort sikt få store utfordringer både med å rekruttere og beholde nødvendig fagkompetanse. En kommunereform som innebærer begrensning av vår oppgaveportefølje (f.eks. innen naturforvaltning) vil også kunne føre til at miljøvernavdelingen blir en vesentlig mindre attraktiv arbeidsplass. I sum vil dette kunne føre til at vi ikke klarer å beholde og rekruttere nødvendig fagkompetanse. Dette vil raskt kunne føre til nedbygging av faglig respekt og troverdighet ved avdelingen, som i stor grad vil påvirke vår evne til å utføre vårt samfunnsoppdrag.

Landbruk

Landbruket i Aust-Agder følger i stor grad de samme trendene som i landet for øvrig. De siste 20 årene har vi hatt en forholdsvis sterk reduksjon i antall jordbruksbedrifter. Reduksjonen har vært størst i starten av perioden og betydelig mindre mot slutten. Hvis denne trenden holder seg, kan vi forvente at det vil være om lag 650 jordbruksbedrifter i Aust-Agder også i årene fremover. Et av regjeringens hovedmål med landbrukspolitikken er økt matproduksjon. For å få dette til må produksjonsapparatet fornyes og det må investeres i ny og effektiv teknologi. Landbruksavdelingen arbeider aktivt med næringsutvikling og våre midler til utgreings- og tilretteleggingstiltak benyttes til å finansiere prosjekter som støtter opp om målsettingen. Denne typen midler og prosjekter fører til økt investeringsvilje og vi ser på midlene som avgjørende for å kunne løse samfunnsoppdraget i fremtiden. Vi kan ikke forvente flere bønder, men vi kan stimulere de som er i næringen, til å satse videre.

Aktiviteten i skogbruket har økt betydelig de siste to åra. I Aust-Agder har vi gjennom mange tiår satset på kvalitet i utbygging av skogsveier. Dette gjør at næringen kan få til en effektiv utnyttelse av de viktige fornybare ressursene som skogen utgjør. Regjeringa har satset sterkt på infrastruktur i skogbruket og har blant annet økt bevilgningene til skogsveier. Disse midlene er svært viktige også for Aust-Agder. Selv om veidekningsgraden er forholdsvis høy i vårt fylke, er det viktig å fortsette arbeidet med utbedringer og utvidelser av vegnettet. Vi ser at kvaliteten på skogsveiene er avgjørende for hvor store skadene blir etter ekstremvær. Dette gjør oss enda sikrere på at satsinga på skogsveier av høy kvalitet er viktig for framtida. Skogen har stor betydning for omfanget av naturkatastrofer og tiltakene vi stimulerer til i skogbruket er viktige elementer i vårt arbeid for å begrense fremtidige klimaskader.

VI - Årsregnskap

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskommantar årsregnskapet 2014

Formål

Fylkesmannen er underlagt Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. Fylkesmannen er et statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra til Kommunal- og moderniseringsdepartementet i virksomhets- og økonominstruks for Fylkesmannen. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av våre disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2014 har Fylkesmannen i Aust-Agder disponert tildeling til ordinær drift på kr 54 654 000 og i tillegg mottatt belastningsfullmakter på til sammen kr 98 588 259 jf. bevilgningsrapporteringen. Note A viser tildeling fra KMD og overførte midler fra 2013.

Mindreutgiften for post 01 driftsutgifter ble kr 98 314, etter justering for belastningsfullmaktene og inntekter fra offentlige refusjoner. Beløpet søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Inntektsførte beløp utgjør kr 13 600 997. Arbeidsgiveravgiften utgjør kr 7 444 604, offentlige refusjoner vedrørende lønn utgjør kr 1 309 638 og andre driftsinntekter kr 4 707 819. Driftsinntektene gjelder innbetalinger fra stat og kommuner til diverse prosjekter som strandsonekonferanse, bioenergiprojekt, informasjonsmidler barnevern mv. Kursavgifter/egenandeler fra deltakere på Fylkesmannens kurs og konferanser utgjør vel 1,3 mill kr. Tilsvarende beløp i 2013, var vel 0,8 mill kr. Det betyr at vi, i større grad enn tidligere, har vært nødt til å delfinansiere våre arrangement ved å kreve inn konferanseavgift/egenandel.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer, eksklusiv utbetalinger av tilskudd, summerte seg til kr 88 623 489. Av dette var utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 61 495 357 mot kr 57 153 472 i 2013. Økningen skyldes dels helårsvirkning av vergemålsansatte, kompensasjon for lønnsoppgjøret, og økning i antall årsverk, jfr. opplysninger i note 2. Vi har i 2014 hatt særlig fokus på saksbehandlingstid og restanser innen byggesaksområdet. Dette har medført at vi også har hatt en relativt stor økning i overtidsgodtgjørelse. Ekstrainnsatsen ble satt inn for å imøtekomme lovkravet på tre måneders saksbehandlingstid.

Lønnsandelen av driftsutgiftene er ca. 65 % for embetet som helhet.

Det er liten bruk av eksterne konsulenter til driftsoppgaver i embetet. Note 4 viser imidlertid et forbruk på kr 12 889 787 for konsulenttjenester. Dette gjelder i første rekke kjøp av tjenester innen områder som er utenfor vår styring, der regelverket bestemmer kjøp av konsulenttjenester: Blant annet er det fritt rettsråd (ca. 4,9 mill kr) vergemål (vel 1 mill kr) og 2,8 mill av beløpet gjelder kjøp av transporttjenester til frakt av kalk (vannforvaltning). Det er også kjøpt tjenester i forbindelse med en rekke oppgaver som vi utfører for fagdepartementene og som betales over belastningsfullmaktene.

Eksempel kan være opplæringsprogram for kommunene der vi i mange tilfeller kjøper undervisningspakker eller tilsvarende. Det ble i 2014 kontert til sammen kr 100 000 på konsulenttjenester til intern drift – det dreier seg om avtale om kjøp av nødstrøm og noe ekstern IKT-bistand.

Når det gjelder våre utgifter til husleie registrerer vi at det er et mindre avvik på 35 000 kr i tallet som vises i note 4 og det vi har bokført. Våre reelle husleieutgifter er på 3 275 776 inklusiv leie av kontor til verneområdeforvalter i Setesdalen.

Det har vært en liten nedgang i utgifter til drift fra 2013 til 2014, noe som har sammenheng med en tilpasning av utgiftene til lavere inntekter i og med at vi mottok mindre offentlige refusjoner vedrørende lønn i 2014 (fødsels og sykepenger).

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til Økonomireglementet i staten. Fylkesmannen forvalter mange ulike tilskudd og hovedtyngden er tilskudd til kommunene. Som det går fram av note 6 til årsregnskapet har tilskudd til ideelle organisasjoner økt fra vel 3 mill kr i 2013 til ca. 8,5 mill kr i 2014. Økningen skyldes i hovedsak en utbetaling til en stiftelse i 2014. Utbetalingen, på vel 5 mill. kr, gjaldt et kalkingsprosjekt (vannforvaltning.) Vanligvis utbetales vannforvaltningstilskudd til kommunene og kommer derved fram under andre konti for 2013. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn utgjorde vel 1,6 mill kr – en marginal økning fra 2013. Resten er mindre tilskuddsposter der Fylkesmannen i Aust-Agder viderefremidler og betaler ut tilskudd på vegne av flere fagdepartement.

Det ble i 2014 utbetalt kr 2 095 816 til ulike investeringer jamfør artskontorrapporteringen. Investeringene gjelder oppgradering av arbeidsplassene med nye skrivepult og fornyelse av arbeidsplassrelatert IKT-utstyr.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr 31.12.14 kr 2 656 441. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Fylkesmannen i Aust-Agder. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015.

Arendal 25. februar 2015

Øystein Djupedal (sign)
Fylkesmann i Aust-Agder

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Aust-Agder er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger Fylkesmannen i Aust-Agder står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Aust-Agder er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Fylkesmannen i Aust-Agder har rapportert til statsregnskapet. Det er stilt opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som vi har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen i Aust-Agder står oppført med i statens kapitalregnskap.

Kolonnen samlet tildeling viser hva vi har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post. Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Fylkesmannen i Aust-Agder.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Aust-Agder har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Aust-Agder har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artskontorapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	54 654 000	55 880 324	-1 226 324
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 894 000	5 582 394	-3 688 394
0225	Tiltak i grunnopplæring - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		60 000	60 000	
0225	Tiltak i grunnopplæring - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		1 977 000	1 969 529	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		5 760 000	4 812 422	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		1 112 000	1 111 888	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæring - spes.	21	Spesielle driftsutgifter		5 231 690	5 232 426	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæring - vider	22	Diverse		13 956 625	13 837 124	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 054 000	3 048 560	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsamfunn	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	1 605 959	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		5 058 523	5 058 522	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 459 647	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	356 183	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd		Åpen fullmakt	4 572 314	
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes. driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	299 999	
0590	Byutvikling og planlegging - spes. driftsutgift	21	Spesielle driftsutgifter		500 000	500 000	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		1 859 160	1 859 159	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		4 067 962	4 067 490	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		266 700	267 869	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	25 000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 920 838	
0734	Tvungent psykisk helsevern	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	91 541	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		489 700	489 700	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		3 944 600	3 944 599	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		100 000	100 000	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 530 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abor	73	Tilskudd		300 000	271 151	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		418 100	421 395	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		9 063 377	9 057 301	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		145 698	143 407	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	15 852	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 660 000	1 660 000	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drif	21	Spesielle driftsutgifter		732 869	732 869	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		12 911 881	12 911 880	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		95 000	94 996	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		418 000	418 000	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		502 374	502 374	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 322 000	3 139 070	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		9 035 000	9 023 303	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1 351 000	1 275 908	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		1 061 000	1 060 973	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		1 500 000	1 070 189	
1420	Forebyggende og konfliktdepemde tiltak i r	73	Tilskudd		650 000	649 999	
1420	Friluftsmål	78	Tilskudd		2 320 000	2 315 200	
1420	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdi	81	Diverse		75 000	75 000	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		1 380 000	1 280 000	
1420	Nasjonalsentresentre og andre naturinfo.sentre	85	Diverse		30 000	30 000	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		280 000	280 000	
1425	Tilskott til viltformål	71	Tilskudd		150 000	150 000	
Sum utgiftsført					153 242 259	166 262 352	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		4 707 819	4 707 819
3525	Ymse inntekter	02	Ymse	0	15 000	15 000
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak	0	217 080	217 080
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger	0	189 607	189 607
3525	Refusjon av lærlinger	17	Refusjon av lærlinger	0	20 391	20 391
3525	Refusjon av sykepenger	18	Refusjon av sykepenger	0	882 560	882 560
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse	0	123 936	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift	0	7 444 604	
Sum inntektsført					13 600 997	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					152 661 355	
Kapitalkontoer						
60052601	Norges Bank KK /innbetalinger				6 193 844	
60052602	Norges Bank KK/utbetalinger				-158 765 929	
715209	Endring i mellomværende med statskassen				-89 270	
Sum rapportert					0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201414)						
Konto	Tekst			2014	2013	Endring
6260	Aksjer			0	0	0
715209	Mellomværende med statskassen			-2 656 441	-2 567 171	-89 270

Virksomhet: A2 - Fylkesmannen i Aust-Agder

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	136 000	54 518 000	54 654 000
052521	1 894 000		1 894 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings-fullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	-1 226 324		-1 226 324	1 309 638	15 000			98 314	2 732 700	98 314
052521	"kan overføres"	-3 688 394		-3 688 394		4 707 819			1 019 425	[5% av årets tildeling i note A]	1 019 425

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Fylkesmannen i Aust-Agder har brukt lønnsrefusjonene, rapportert på kapittel/post 3525/16 og 3525/18 til å dekke inn merutgifter til drift av embetet. Lønnsrefusjonene beløper seg til kroner 1 072 167. Av disse er det brukt 973 853 til å dekke opp merutgiftene. Resterende beløp på 98 314 kroner inngår i beløpet som søkes overført til 2015.

Fylkesmannens ubrukte bevilgning på kapittel/post 052501 beløper seg til 98 314 kroner. Beløpet er under 5 % grensen og vi søker om å få overført hele beløpet til 2015.

I tillegg søker vi om å få overført ubrukte midler på kapittel/post 052521 på kroner 1 019 425. Dette er gjenstående midler på flerårige prosjekter der vi har mottatt kontante innbetalinger til ulike formål, og som skal brukes i 2015 og senere. Det dreier seg blant annet om midler fra Helsetilsynet til oppfølging av diverse lovendringer, Turnustjenesteprojekt, Levekårsprosjekt og Bioenergi – et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge, flere fylkesmannsembeter og fylkeskommunene i regionen.

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	3 364 097	3 371 081
Salgs- og leieinnbetalinger	1	1 343 722	847 906
Andre innbetalinger	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	0
<i>Sum innbetalinger</i>		4 707 819	4 218 987
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	61 495 357	57 153 472
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-1 309 638	-2 432 712
Utbetalt til investeringer	3	2 095 816	2 680 681
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	31 049 773	31 618 501
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum utbetalinger</i>		93 331 308	89 019 942
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		88 623 489	84 800 955
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	71 606 406	61 531 005
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		71 606 406	61 531 005
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		7 444 604	6 761 591
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		123 936	150 003
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		7 568 539	6 911 594
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		152 661 355	139 420 365
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201414	01.01,2014
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	0	34 265
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-2 653 965	-2 601 436
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	-4 327	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	1 851	0
Sum mellomværende med statskassen		-2 656 441	-2 567 171

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 305 422	2 829 085
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	1 058 675	242 961
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	279 035
Tilskudd fra næringsliv og private	0	20 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	3 364 097	3 371 081
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Inntekter fra salg av oppdrag, avgiftfri	1 343 722	847 906
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1 343 722	847 906
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	4 707 819	4 218 987

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	49 443 918	47 154 975
Arbeidsgiveravgift	7 444 604	6 761 591
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	4 606 836	3 236 906
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	61 495 357	57 153 472
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	1 309 638	2 432 712
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	1 309 638	2 432 712
Antall årsverk:	85	81

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	178 946	45 474
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 916 870	2 630 219
Andre utgiftsførte investeringer (*)	0	4 988
Sum utbetalt til investeringer	2 095 816	2 680 681

() Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet*

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201414	201314
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	3 240 776	3 209 364
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	190 351	121 840
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	2 137 648	1 926 124
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	82 200	36 283
Mindre utstyrsanskaffelser	179 687	192 924
Leie av maskiner, inventar og lignende	575 468	772 493
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	12 889 787	13 782 113
Reiser og diett	2 097 832	2 393 303
Øvrige driftsutgifter (*)	9 656 024	9 184 057
Sum andre utbetalinger til drift	31 049 773	31 618 501
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201414	201314
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	0	51 649 940
Tilskudd til fylkeskommuner	0	2 339 241
Tilskudd til kommuner	56 408 259	0
Tilskudd til fylkeskommuner	3 038 615	0
Tilskudd til husholdninger	2 646 373	3 606 849
Tilskudd til ideelle organisasjoner	8 466 125	3 263 725
Tilskudd til statsforvaltningen	1 047 033	671 250
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	71 606 406	61 531 005

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	20 578	0	20 578
Andre fordringer	0	0	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	20 578	0	20 578
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	-2 653 965	-2 653 965	0
Skyldige offentlige avgifter	-4 327	-4 327	0
Annen kortsiktig gjeld	1 851	1 851	0
Sum	-2 656 441	-2 656 441	0
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-2 635 863	-2 656 441	20 578

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.14.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskommantar årsregnskapet 2014

Formål

Fylkesmannen er underlagt Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. Fylkesmannen er et statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra til Kommunal- og moderniseringsdepartementet i virksomhets- og økonominstruks for Fylkesmannen. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av våre disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2014 har Fylkesmannen i Aust-Agder disponert tildeling til ordinær drift på kr 54 654 000 og i tillegg mottatt belastningsfullmakter på til sammen kr 98 588 259 jf. bevilgningsrapporteringen. Note A viser tildeling fra KMD og overførte midler fra 2013.

Mindreutgiften for post 01 driftsutgifter ble kr 98 314, etter justering for belastningsfullmaktene og inntekter fra offentlige refusjoner. Beløpet søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Inntektsførte beløp utgjør kr 13 600 997. Arbeidsgiveravgiften utgjør kr 7 444 604, offentlige refusjoner vedrørende lønn utgjør kr 1 309 638 og andre driftsinntekter kr 4 707 819. Driftsinntektene gjelder innbetalinger fra stat og kommuner til diverse prosjekter som strandsonekonferanse, bioenergi prosjekt, informasjonsmidler barnevern mv. Kursavgifter/egenandeler fra deltakere på Fylkesmannens kurs og konferanser utgjør vel 1,3 mill kr. Tilsvarende beløp i 2013, var vel 0,8 mill kr. Det betyr at vi, i større grad enn tidligere, har vært nødt til å delfinansiere våre arrangement ved å kreve inn konferanseavgift/egenandel.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer, eksklusiv utbetalinger av tilskudd, summerte seg til kr 88 623 489. Av dette var utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 61 495 357 mot kr 57 153 472 i 2013. Økningen skyldes dels helårsvirkning av vergemålsansatte, kompensasjon for lønnsoppgjøret, og økning i antall årsverk, jfr. opplysninger i note 2. Vi har i 2014 hatt særlig fokus på saksbehandlingstid og restanser innen byggesaksområdet. Dette har medført at vi også har hatt en relativt stor økning i overtidsgodtgjørelse. Ekstrainnsatsen ble satt inn for å imøtekomme lovkravet på tre måneders saksbehandlingstid.

Lønnsandelen av driftsutgiftene er ca. 65 % for embetet som helhet.

Det er liten bruk av eksterne konsulenter til driftsoppgaver i embetet. Note 4 viser imidlertid et forbruk på kr 12 889 787 for konsulenttjenester. Dette gjelder i første rekke kjøp av tjenester innen områder som er utenfor vår styring, der regelverket bestemmer kjøp av konsulenttjenester: Blant annet er det fritt rettsråd (ca. 4,9 mill kr) vergemål (vel 1 mill kr) og 2,8 mill av beløpet gjelder kjøp av transporttjenester til frakt av kalk (vannforvaltning). Det er også kjøpt tjenester i forbindelse med en rekke oppgaver som vi utfører for fagdepartementene og som betales over belastningsfullmaktene.

Eksempel kan være opplæringsprogram for kommunene der vi i mange tilfeller kjøper undervisningspakker eller tilsvarende. Det ble i 2014 kontert til sammen kr 100 000 på konsulenttjenester til intern drift – det dreier seg om avtale om kjøp av nødstrøm og noe ekstern IKT-bistand.

Når det gjelder våre utgifter til husleie registrerer vi at det er et mindre avvik på 35 000 kr i tallet som vises i note 4 og det vi har bokført. Våre reelle husleieutgifter er på 3 275 776 inklusiv leie av kontor til verneområdeforvalter i Setesdalen.

Det har vært en liten nedgang i utgifter til drift fra 2013 til 2014, noe som har sammenheng med en tilpasning av utgiftene til lavere inntekter i og med at vi mottok mindre offentlige refusjoner vedrørende lønn i 2014 (fødsels og sykepenger).

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til Økonomireglementet i staten. Fylkesmannen forvalter mange ulike tilskudd og hovedtyngden er tilskudd til kommunene. Som det går fram av note 6 til årsregnskapet har tilskudd til ideelle organisasjoner økt fra vel 3 mill kr i 2013 til ca. 8,5 mill kr i 2014. Økningen skyldes i hovedsak en utbetaling til en stiftelse i 2014. Utbetalingen, på vel 5 mill. kr, gjaldt et kalkingsprosjekt (vannforvaltning.) Vanligvis utbetales vannforvaltningstilskudd til kommunene og kommer derved fram under andre konti for 2013. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn utgjorde vel 1,6 mill kr – en marginal økning fra 2013. Resten er mindre tilskuddsposter der Fylkesmannen i Aust-Agder viderefremidler og betaler ut tilskudd på vegne av flere fagdepartement.

Det ble i 2014 utbetalt kr 2 095 816 til ulike investeringer jamfør artskontorrapporteringen. Investeringene gjelder oppgradering av arbeidsplassene med nye skrivepult og fornyelse av arbeidsplassrelatert IKT-utstyr.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr 31.12.14 kr 2 656 441. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Fylkesmannen i Aust-Agder. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015.

Arendal 25. februar 2015

Øystein Djupedal (sign)
Fylkesmann i Aust-Agder

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Aust-Agder er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger Fylkesmannen i Aust-Agder står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Aust-Agder er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Fylkesmannen i Aust-Agder har rapportert til statsregnskapet. Det er stilt opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som vi har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen i Aust-Agder står oppført med i statens kapitalregnskap.

Kolonnen samlet tildeling viser hva vi har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post. Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Fylkesmannen i Aust-Agder.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Aust-Agder har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Aust-Agder har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artskontorapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	54 654 000	55 880 324	-1 226 324
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 894 000	5 582 394	-3 688 394
0225	Tiltak i grunnopplæring - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		60 000	60 000	
0225	Tiltak i grunnopplæring - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		1 977 000	1 969 529	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		5 760 000	4 812 422	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		1 112 000	1 111 888	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæring - spes.	21	Spesielle driftsutgifter		5 231 690	5 232 426	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæring - vider	22	Diverse		13 956 625	13 837 124	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 054 000	3 048 560	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsamfunn	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	1 605 959	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		5 058 523	5 058 522	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 459 647	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	356 183	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd		Åpen fullmakt	4 572 314	
0571	Rammertilskudd til kommuner - spes. driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	299 999	
0590	Byutvikling og planlegging - spes. driftsutgift	21	Spesielle driftsutgifter		500 000	500 000	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		1 859 160	1 859 159	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		4 067 962	4 067 490	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		266 700	267 869	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	25 000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 920 838	
0734	Tvungent psykisk helsevern	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	91 541	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		489 700	489 700	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		3 944 600	3 944 599	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		100 000	100 000	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 530 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abor	73	Tilskudd		300 000	271 151	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		418 100	421 395	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		9 063 377	9 057 301	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		145 698	143 407	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	15 852	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 660 000	1 660 000	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drif	21	Spesielle driftsutgifter		732 869	732 869	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		12 911 881	12 911 880	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		95 000	94 996	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		418 000	418 000	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		502 374	502 374	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 322 000	3 139 070	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		9 035 000	9 023 303	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1 351 000	1 275 908	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		1 061 000	1 060 973	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		1 500 000	1 070 189	
1420	Forebyggende og konfliktdepdende tiltak i r	73	Tilskudd		650 000	649 999	
1420	Friluftsmål	78	Tilskudd		2 320 000	2 315 200	
1420	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdi	81	Diverse		75 000	75 000	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		1 380 000	1 280 000	
1420	Nasjonalsentresentre og andre naturinfo.sentre	85	Diverse		30 000	30 000	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		280 000	280 000	
1425	Tilskott til viltformål	71	Tilskudd		150 000	150 000	
Sum utgiftsført					153 242 259	166 262 352	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		4 707 819	4 707 819
3525	Ymse inntekter	02	Ymse	0	15 000	15 000
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak	0	217 080	217 080
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger	0	189 607	189 607
3525	Refusjon av lærlinger	17	Refusjon av lærlinger	0	20 391	20 391
3525	Refusjon av sykepenger	18	Refusjon av sykepenger	0	882 560	882 560
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse	0	123 936	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift	0	7 444 604	
Sum inntektsført					13 600 997	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					152 661 355	
Kapitalkontoer						
60052601	Norges Bank KK /innbetalinger				6 193 844	
60052602	Norges Bank KK/utbetalinger				-158 765 929	
715209	Endring i mellomværende med statskassen				-89 270	
Sum rapportert					0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201414)						
Konto	Tekst			2014	2013	Endring
6260	Aksjer			0	0	0
715209	Mellomværende med statskassen			-2 656 441	-2 567 171	-89 270

Virksomhet: A2 - Fylkesmannen i Aust-Agder

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	136 000	54 518 000	54 654 000
052521	1 894 000		1 894 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings-fullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	-1 226 324		-1 226 324	1 309 638	15 000			98 314	2 732 700	98 314
052521	"kan overføres"	-3 688 394		-3 688 394		4 707 819			1 019 425	[5% av årets tildeling i note A]	1 019 425

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Fylkesmannen i Aust-Agder har brukt lønnsrefusjonene, rapportert på kapittel/post 3525/16 og 3525/18 til å dekke inn merutgifter til drift av embetet. Lønnsrefusjonene beløper seg til kroner 1 072 167. Av disse er det brukt 973 853 til å dekke opp merutgiftene. Resterende beløp på 98 314 kroner inngår i beløpet som søkes overført til 2015.

Fylkesmannens ubrukte bevilgning på kapittel/post 052501 beløper seg til 98 314 kroner. Beløpet er under 5 % grensen og vi søker om å få overført hele beløpet til 2015.

I tillegg søker vi om å få overført ubrukte midler på kapittel/post 052521 på kroner 1 019 425. Dette er gjenstående midler på flerårige prosjekter der vi har mottatt kontante innbetalinger til ulike formål, og som skal brukes i 2015 og senere. Det dreier seg blant annet om midler fra Helsetilsynet til oppfølging av diverse lovendringer, Turnustjenesteprojekt, Levekårsprosjektet og Bioenergi – et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge, flere fylkesmannsembeter og fylkeskommunene i regionen.

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	3 364 097	3 371 081
Salgs- og leieinnbetalinger	1	1 343 722	847 906
Andre innbetalinger	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	0
<i>Sum innbetalinger</i>		4 707 819	4 218 987
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	61 495 357	57 153 472
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-1 309 638	-2 432 712
Utbetalt til investeringer	3	2 095 816	2 680 681
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	31 049 773	31 618 501
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum utbetalinger</i>		93 331 308	89 019 942
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		88 623 489	84 800 955
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	71 606 406	61 531 005
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		71 606 406	61 531 005
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		7 444 604	6 761 591
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		123 936	150 003
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		7 568 539	6 911 594
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		152 661 355	139 420 365
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201414	01.01,2014
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	0	34 265
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-2 653 965	-2 601 436
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	-4 327	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	1 851	0
Sum mellomværende med statskassen		-2 656 441	-2 567 171

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 305 422	2 829 085
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	1 058 675	242 961
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	279 035
Tilskudd fra næringsliv og private	0	20 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	3 364 097	3 371 081
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Inntekter fra salg av oppdrag, avgiftfri	1 343 722	847 906
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1 343 722	847 906
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	4 707 819	4 218 987

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	49 443 918	47 154 975
Arbeidsgiveravgift	7 444 604	6 761 591
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	4 606 836	3 236 906
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	61 495 357	57 153 472
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	1 309 638	2 432 712
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	1 309 638	2 432 712
Antall årsverk:	85	81

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	178 946	45 474
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 916 870	2 630 219
Andre utgiftsførte investeringer (*)	0	4 988
Sum utbetalt til investeringer	2 095 816	2 680 681

() Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet*

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201414	201314
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	3 240 776	3 209 364
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	190 351	121 840
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	2 137 648	1 926 124
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	82 200	36 283
Mindre utstyrsanskaffelser	179 687	192 924
Leie av maskiner, inventar og lignende	575 468	772 493
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	12 889 787	13 782 113
Reiser og diett	2 097 832	2 393 303
Øvrige driftsutgifter (*)	9 656 024	9 184 057
Sum andre utbetalinger til drift	31 049 773	31 618 501
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201414	201314
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	0	51 649 940
Tilskudd til fylkeskommuner	0	2 339 241
Tilskudd til kommuner	56 408 259	0
Tilskudd til fylkeskommuner	3 038 615	0
Tilskudd til husholdninger	2 646 373	3 606 849
Tilskudd til ideelle organisasjoner	8 466 125	3 263 725
Tilskudd til statsforvaltningen	1 047 033	671 250
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	71 606 406	61 531 005

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	20 578	0	20 578
Andre fordringer	0	0	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	20 578	0	20 578
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	-2 653 965	-2 653 965	0
Skyldige offentlige avgifter	-4 327	-4 327	0
Annen kortsiktig gjeld	1 851	1 851	0
Sum	-2 656 441	-2 656 441	0
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-2 635 863	-2 656 441	20 578

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.14.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Innhold

Kongehuset	Side 2
Klima- og miljødepartementet	Side 2
Landbruks- og matdepartementet	Side 11
Kunnskapsdepartementet	Side 26
Statens Helsetilsyn	Side 49
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 51
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 57
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Side 65
Arbeids- og sosialdepartementet	Side 72
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 75
Samferdselsdepartementet	Side 88
Utenriksdepartementet	Side 88
Kulturdepartementet	Side 88
Andre	Side 89

Fylkesmannsembetene utfører fagoppgaver for flere departementer og direktorater/tilsyn. Hvert departement er faglig overordnet embetene på det aktuelle fagområdet. I årsrapporten del III er det gitt en kort omtale og vurdering knyttet til hvert departementsområde. Nedenfor følger embetets mer utførlig resultatrapportering knyttet til embetsoppdraget for de ulike departementene.

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

D.D. K.K. H.H. Kronprinsessen og Kronprinsen var på offisielt besøk i Arendal kommune i anledning den offisielle åpningen av det nye bygget til Aust-Agder kulturhistoriske senter på Langsæ den 19. November 2014. Bygget har fått navnet "KUBEN". Kronprinsessen foresto åpningen. Kronprinsparet har fulgt utviklingen av senteret siden de så de første tegningene på bygget i anledning et besøk i London i 2007. Fylkesmannen løste oppdraget i henhold til protokoll. Slottet stilte møterom til rådighet for Kommunikasjonsforums høstmøte den 23. oktober. Vi hadde møte med kommunikasjonsenheten, og var invitert på lunsj. FMAA deltok med kommunikasjonsrådgiver.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

Kongens fortjenestemedalje ble tildelt til 5 personer i 2014.

Totalt har Fylkesmannen mottatt og behandlet 10 søknader i 2014

Klima- og miljødepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Naturoppsyn/samarbeid med SNO på tvers av fagområdene

Samarbeidet med SNO lokalt fungerer svært godt.

Det ble ikke levert anmeldelser fra Fylkesmannen i 2014, men vi har vært i tett samarbeid med SNO lokalt i flere saker der det ble avdekket ulovlige tiltak. Noe uenighet med SNO sentralt om håndheving av todøgnsregelen for telting etter friluftsløven på utsatte områder i skjærgårdsparken.

Bestillingsdialogen ble i all hovedsak gjennomført som planlagt i 2014, med noen omdisponeringer etter avtale med Miljødirektoratet. Gode resultater, deriblant et par større tilretteleggingstiltak med god respons i media og publikum.

Marint vern

Fylkesmannen har arbeidet aktivt for at det marine verneområdet «Transekt Skagerrak» skal opprettes. I forbindelse med Miljødirektoratets nye tilnærming til de marine verneområdene, ble en revidert utgave av Transekt Skagerrak inkludert i verneområdene som det skal arbeides videre med. Prosessen skal gå parallelt med opprettelsen av Raet Nasjonalpark, som omfatter deler av de områdene Transekt Skagerrak opprinnelig skulle omfatte. Fylkesmannens arbeid med verneområdet er i rute, med planlagt høring til sommeren 2015.

Helhetlig vannforvaltning

I prosjektet «krafttak for laksen i sør» er det satt fokus på effekter av reguleringer, med særlig fokus på

nedvandringstiltak for anadrom fisk og ål forbi elvekraftverk. Prosjektet skal bidra til å sikre nødvendig kunnskap til en robust kunnskapsbasert forvaltning.

I forbindelse med vannforskriften er det gjennomført en analyse av hvilke vassdrag og vannforekomster tiltak i forhold til trygg nedvandring kan igangsettes innenfor nåværende planperiode og hvilke kraftverk som bør overføres til neste periode.

Opprinnelig var det minst 34 forekomster av elvemusling i fylket. Dette er i dag redusert ned til 4 svake bestander. Man mangler i dag kunnskap om flaskehalsene og hva som er relevante tiltak for å bidra til å gjenetablere arten i store deler av opprinnelig utbredelsesområde.

01-06.1-7 FMAA har god dialog med VRM og prosjektleder for vannområdene i Aust-Agder. Vi har også godt samarbeid med FM i Vest-Agder.

Oppdatering i Vann-Nett har vært svært tidkrevende og det er fortsatt mye som gjenstår og mye som må kvalitetssikres. Vi er fortsatt i en høringsfase i Agder, så all endring i Vann-Nett må avklares med VRM. Dette medfører at endringer i Vann-Nett er mer tidkrevende.

FMAA har deltatt i temagrupper som har kommet med innspill under arbeidet med tiltaksanalysene, og har levert samordnet høringsinnspill til vannforvaltningsplanen under første høringsfase.

Vi har også utført et stort arbeid når det gjelder fastsetting av miljømål i smv'er. Dette har vært utfordrende, og vi forventer endringer etter andre høringsfase.

Saksbehandling etter vannforskriften i forurensningssaker er utfordrende, da de aller fleste tiltak ikke vil oppfylle vilkårene i § 12, eller hvor det ikke er kunnskapsgrunnlag for å gjøre en vurdering og/eller hvor kartlegging vil være svært kostnadskrevende. Vi ønsker oss mer veiledning/retningslinjer og eksempler på saksbehandling iht. vannforskriften, spesielt med tanke på utslippstillatelser.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Faste oppgaver

Prosessen rundt pliktig organisering i vassdrag med anadrom laksefisk har kommet langt i Nidelva (id: 019), mens prosessen i Storelva (id: 018) ikke er i henhold til retningslinjene slik de er definert i lov og forskrift. Grunneierlagene mener likevel, og med støtte fra deres juridiske rådgiver, at de har gjennomført prosessen korrekt. Fylkesmannen har bistått med bakgrunnsinformasjon og møter i begge vassdragene.

Det er desinfiseringsprotokoller på plass i alle vassdrag med anadrom fisk.

Midtsesongsevalueringen i 2014 ble gjennomført i henhold til plan. Det er en utfordrende oppgave å gjennomføre dette pr. 1. august, eller på et tidspunkt hvor <20 % av innsiget av laks til kysten har vandret opp i elvene. Laks vandrer seint opp i elvene i Agder.

Vi er ajour med de faste oppgavene på dette området. Vi har bistått direktoratet i revisjon av fiskereguleringene.

Embetet har oppdatert data i kalkingsdatabasen til og med 2013. Lokal kalking, delegert til kommunen, f.eks. utlegging av skjellsand, er ikke lagt inn i databasen.

Spesielle oppdrag

01-06.30:Gjennomfører møte med Miljødirektoratet 10.02.2015 for å avklare videre status. Seminaret «Krafttak for laks i sør» ble gjennomført i november 2014. Det var i overkant av 80 påmeldte. Seminaret hadde tung faglig profil, og ble evaluert som svært vellykket. Utover seminaret ble det ikke gitt oppstartsmuligheter for selve prosjektet. Prosjektet har som mål å doble mengde høstbar anadrom fisk i Agder. Gitt dagens negative utvikling for anadrom fisk i Norge og internasjonalt, må det kunne sees på som et positivt initiativ og et viktig nasjonalt mål å sikre robuste bestander av anadrom fisk i elver som renner ut i Skagerrak. Gjennomføring av prosjektet avhenger av videre statlig finansiering for 2015-2024. Finansiering for 2015 er iht. vår dialog med Miljødirektoratet dessverre ikke sikret p.t., men vi er klare til videreføring så snart nødvendig finansiering er på plass.

01-06.31: Gjennomført

01-06.32: Gjennomført

Akvakultur

01-06.34 Akvakulturanlegg for matfisk er plassert i risikoklasse.

01-06.35 Ikke relevant; vi har to anlegg med krav om MOM B.

01-06.36 OK

01-06.37 Ikke mottatt henvendelse.

01-06.38 har ikke frarådet konsesjoner i 2014.

Avløp

01-06.39 Litt usikkerhet knyttet til hva oppdraget innebærer, og derfor ikke utført.

01-06.40 Gjennomført på 7 av 9 anlegg. De to anleggene som ikke ble besøkt har hatt tett oppfølging.

Viltforvaltning

Ajour med de faste oppdragene på dette området.

01-06.43: Kommet med innspill på revisjonsforslag der vi har ment at vi har viktige innspill. Ikke blitt forespurt spesielt i 2014.

Rovviltforvaltning

Ajour med de faste oppdragene på dette området.

Fylkesmannen har fulgt opp / brukt ny forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt i forbindelse med erstatningsoppgjør i 2014. Forskrift om driftsomstilling grunnet rovvilt ikke vært aktuelt i 2014 i Aust-Agder.

Forvaltning av villrein

Ajour med de faste oppdragene på dette området

01-06.76: Fylkesmannen har deltatt i rulleringen av handlingsprogrammet for Heiplanen i 2014.

Skogvern

Resultater fra bekkekløftkartlegging og edellauvskogsregistreringen er på grunn av kapasitetsmangel ved avdelingen fremdeles ikke bearbeidet med tanke på aktuelle verneobjekter. Unntaket er Storåna i Tovdal hvor grunneiere har tatt initiativ til frivilligvern tilbud selv.

Det er generelt godt samarbeidsklima med skogbruket, og fremdeles tilflyt av tilbud om områder. Kapasiteten ved avdelingen begrenser i stor grad gjennomstrømmingen av saker og tilflyt av tilbud, bl.a. ved at arbeid med innspill til og oppfølging av skogeierforeningene nedprioriteres. Det er potensial for vesentlig større fremdrift dersom det blir økt kapasitet ved avdelingen.

Totalt er 20 områder i prosess i ulike faser; to områder skal bioregistreres i 2015, for fire områder skal det meldes oppstart, seks områder ligger til forhandling, to områder (Badstudalen og Hommedal prestegård) ligger på vent hos departementet, seks områder skal ut på høring og syv områder skal tilrådes innen 1. august 2015. Områdene Rubbelifjell, Grøneliane og Vågsdalsliane ble vernet 12. desember 2014.

Badstudalen har ligget hos Klima- og Miljødepartementet enda et år i påvente av utviklingen i vindkraftsaken i Lillesand kommune. Det er uvisst om det blir noe av vindkraftutbyggingen i Lillesand kommune og det er ingen avklaring i hvordan prosessen ligger an. Vi imøteser en snarlig avklaring i saken, som nå har trukket vesentlig ut i tid. Vi anser det som viktig med en avklaring for å ivareta grunneiere som tilbyr områder for vern på best mulige måte, og for å sikre en positiv holdning til byråkratiets håndtering av slike saker.

Hommedal prestegård ligger fremdeles hos Klima- og Miljødepartementet og venter på at bli vernet. Vi hos Fylkesmannen hadde håpet at den skulle vernes i 2014, siden det var lovet et stort løft. Det er usikkert hvorfor ikke denne verneprosessen er sluttført og miljøvernavdelingen stiller seg undrende til utsettelsen.

01-06.44: Før 1.8.2014 meldte vi oppstart på følgende områder: Berlifjell, Rubbelifjell, Grøneliane, Urdvatn utvidelsen og Vågsdalsliane. Av disse områder ble Rubbelifjell, Grøneliane og Vågsdalsliane vernet i slutten av 2014. I tillegg ble Øyvassheia og Åmtona vernet i starten av 2014.

Forvaltning av verneområder og opprettelse av nye verneområder

Verneområdene blir forvaltet tilfredsstillende. Det er stor pågang av saker i de kystnære verneområdene, og det meste av ressursene går med til saksbehandling og gjennomføring av faste og pålagte oppgaver. Av denne grunn blir det dessverre svært lite tid og ressurser til å jobbe forebyggende og kreativt med verneområdene.

Arbeidet med fremmede arter i verneområdene fortsatte i 2014.

Fylkesmannen har bistått i den pågående erstatningssaken etter opprettelse av Hasseltangen landskapsvernområde og utvidelse av Søm-Ruakerkilen naturreservat.

Kopi av alle dispensasjoner blir sendt til Miljødirektoratet og lokalt SNO.

Rapportering på tiltaksmidler i verneområder er gjort i ESS, skjønt noe forsinket på grunn av en misforståelse om nærmere instruks fra Miljødirektoratet.

Forvaltningsplanen for Hisdal naturreservat er forsinket på grunn av to gjennomførte høringsprosesser – én grensendring og én forskriftsendring. Ventes ferdigstilt i 2015.

Forvaltningsplan for Skiftenes naturreservat er levert til trykking. Forvaltningsplan for Kalvøya og Ytre Tronderøy landskapsvernområde og Risøya naturreservat sendes på høring i starten av 2015.

Oppdrag spesielt for 2014

01-06.49: Ikke gjennomført pga bemanningssituasjonen på avdelingen og nødvendige prioriteringer. Vi ventet lenge på brevet fra Miljødirektoratet som ikke kom, og vi etterlyste denne først på høsten.

01-06.50: Ikke gjennomført kvalitetssikring av datasett fra Miljødirektoratet pga. bemanningssituasjonen på avdelingen og nødvendige prioriteringer.

01-06.51: Ikke hørt noe mer om dette.

01-06.53: Utført innen gitt frist.

01-06.54: Gjennomført. Mangler fortsatt noen kontaktpersoner i enkelte kommuner (etter flere purringer).

01-06.72: Arbeidet med Raet nasjonalpark går som planlagt. Vi jobber mot å ha verneforslaget, og et utkast til forvaltningsplan, klare for høring sommeren 2015, samt justert verneforslag med tilråding klart i løpet av vinteren 2015-16.

Kulturlandskap

De faste oppdragene på dette området er gjennomført i tråd med forventningene fra departementet.

01-06.78: Oppdraget ikke utført. Vi oppfatter det som uklart hvordan prosessen skal foregå, og har ikke mottatt mal fra Miljødirektoratet.

01-06.79: Vi har ikke mottatt anmodning om bistand fra Miljødirektoratet. Kulturlandskapsmodulen er lite brukt.

01-06.80: Det har vært samlinger på temaet og nettverket med utvalgte kulturlandskap har fungert.

01-06.81: Endringer på Rygnestad-Flatland er innsendt til Miljødirektoratet for innlegging i naturbase.

Forvaltning av trua og sårbare arter, inkludert utvalgte naturtyper (UN) og prioriterte arter (PA)

Vi har ikke brukt «sharepoint»-løsningen. Ellers er oppdragene ajour i forhold til embedsoppdraget.

Damfrosk: I år som i fjor gjennomførte Dag Dolmen ved Vitenskapsmuseet i Trondheim feltarbeid for å overvåke bestanden. Dolmen leverte en enkel statusrapport for 2014 som bekrefter at bestanden fremdeles er liten og sårbar, og det anbefales sterkt at arbeidet med arten fortsetter.

Hule eiker: Søknadene som gjaldt UN/hule eiker ble behandlet i det elektroniske søknadssenteret og midlene ble utbetalt etter at tiltakene var gjennomført. Det ble fordelt 280 000 kr til tiltak på hule eiker i 2014.

01-06.84: Vi har god oversikt over statusen og kjennskap til forekomstene, men har ikke utarbeidet statusoversikt og/eller enkel plan for videre arbeid med nasjonal handlingsplan for slåttemark. Vi har imidlertid ikke mottatt nærmere føringer fra Miljødirektoratet for dette arbeidet, jf. oppdrag.

01-06.85: 3 nye områder i fylket er trukket fram i arbeidet med kystelynghei (Lyngør, Ulvøya og Homborøy)

01-06.86: Områder er under oppfølging i Bygland/Heddeviki og Gjerstad/Melås. Behov for nærmere kartlegging

01-06.87: Data under klargjøring for oversendelse

Fremmede organismer

Ajour med faste oppgaver beskrevet i embedsoppdraget.

01-06.88: Behov er meldt inn.

01-06.89: Handlingsplan ferdigstilt.

01-06.90: Handlingsplanen følges.

01-06.91: Tiltak mot rynkerose er utført i verneområder og friluftsområder

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretakelse av attraktive friluftslivsområder

Alle dispensasjoner og arealplaner vurderes i forhold til konsekvenser for friluftslivsinteresser og allemannsretten. Hensynet til friluftslivsinteresser har vært grunnlag for både klager og innsigelser fra embetet i 2014.

De fleste oppgaver relatert til temaet friluftsliv er overført til fylkeskommunen. Gjenværende oppgaver innenfor dette temaet blir ivaretatt gjennom behandling av saker etter plan- og bygningsloven (se over) og gjennom oppgaver i forbindelse med jegerprøven, samt ved å ivareta statens interesser som grunneier/rettighetshaver (se under).

Fylkesmannen har i 2014 ikke hatt noen saker vedrørende stadfesting av atferdsregler etter friluftslvsloven § 15.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftsområdene

Oppgavene er utført som forutsatt. Vi har herunder i 2014 avgjort flere søknader om midlertidig omdisponering inntil 10 år, samt gitt flere uttalelser i saker som skal avgjøres av Miljødirektoratet samt i forbindelse med nabovarsel.

Fylkesmannen har i 2014 ikke hatt noen forvaltningsplaner til godkjenning.

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftslivsområdene

Embetet har i liten grad bidratt til videre utvikling av skjærgårdstjenesten, utover utbetaling av driftsmidler, som er gjort i tråd med forutsetningene.

08.01: Fylkesmannen har i 2013 bidratt i forbindelse med evaluering av Skjærgårdstjenesten. Det er pr. 2014 ikke vært aktuelt å iverksette endringer, og det har følgelig ikke vært aktuelt å bidra i forbindelse med oppfølging og gjennomføring av endringer.

08.02: Ok. Utført.

08.03: Ok. Utført.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Vi er ajour med de faste oppgavene.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Vi er i rute med de faste, løpende oppgavene for resultatområde 09.

Spesielle oppdrag

Sedimenter

Påvirkning av de registrerte verftene er foreløpig ikke registrert i Vannett.

09.04 Det er gitt pålegg om tiltak på begge de aktuelle nedlagte skipsverftene (Pusnes og Vindholmen). Det er gjennomført tilleggsundersøkelser parallelt med tiltak på Pusnes. Det er fullført tiltak ved ett delområde på Vindholmen. Det er gjennomført supplerende undersøkelser, etter avvist klage hos M.dir. Undersøkelsene viser at det trolig ikke er behov for ytterligere tiltak. Opprydding på land er dermed ferdigstilt, men avslutningsbrev fra Fylkesmannen er ikke sendt. Videre oppfølging i sediment er uavklart, men det er gjennomført undersøkelser for begge lokaliteter. Det er vanskelig å vite hva vi skal kreve mht. opprydding i sedimenter ved skipsverft, i og med at verftene ligger ved Arendals havneområde som er generelt forurenset.

09.06 Utført.

09.07 Tiltak og undersøkelser i Kittelsbukt og Pollen følges opp. Rapport fra undersøkelse i Pollen ble oversendt fra Arendal kommune i desember. Kommunen ønsker å prioritere opprydding i Pollen fremfor Kittelsbukt. Fremdriften i Kittelsbukt er ikke avklart med utbygger, og derfor ønsker Arendal kommune å avvente tiltak.

Grunnforurensning

09.15 Tiltak ved prioriterte grunnforurensningslokaliteter er gjennomført, men avslutningsbrev er ikke sendt. Miljøovervåking pågår fortsatt.

09.16 Utført.

Avfall og gjenvinning

09.18 Ingen avfallsplaner er godkjente pr. dato. Vi har hatt avklaringsmøte med kommunene i desember. Ny frist for innsending av oppdaterte avfallsplaner er satt til 31.mars 2015. Vi mangler oppdaterte avfallsplaner fra industrihavner.

09.19 Vi har gjennomgått alle planer vi har mottatt. Vi kommer til å gjennomføre egeninitiert tilsynsaksjon i 2015.

09.20 Utført

09.22 En sak er ennå ikke avsluttet – følges opp.

09.23 Ikke deltatt

09.24 Forskriftsendring ble ikke vedtatt i 2014.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Faste oppgaver

Redusere klimagassutslipp

FMAA v/miljøvernnavdelingen har to personer med ansvar for fagområdet klima, herunder ass. miljøverndirektør. Fylkeskommunen i AA har etablert en egen Klimagruppe hvor FMAA v/miljøvernnavdelingen deltar med ass. miljøverndirektør. Gruppen som skal fungere som et fagnettverk i regionen, med fokus på å være en faglig støtte og pådriver for aktuelle klimarettede prosjekter, og legger opp til en håndfull møter i året.

Klimahensyn vektlegges systematisk i vår dialog med kommunene, og i våre innspill til relevante plansaker. Blant AA sine 15 kommuner er det i all hovedsak 1 kommune (Arendal) som aktivt anvender sin klima- og energiplan i løpende saksbehandling og planlegging. I samarbeid med Fylkeskommunen i AA arbeider vi nå med etablering av et fagnettverk for klima for kommunene for å styrke kompetansen og for å konkretisere og fremme mulighetene for aktiv bruk av klimaplanene.

Deltakelse i areal- og transportplanlegging: se spesielle oppdrag.

Spesielle oppdrag

11.01 Vi har laget en statusoversikt for alle kommuners klima- og energiplaner. Oversikten er formidlet til Fylkeskommunen, men er ikke oversendt Direktoratet.

11.02 Ikke aktuelt pga. ikke fått videre anmodning om innspill fra Miljødirektoratet.

11.03 Fylkesmannen i AA deltar både i styringsgruppe (miljøverndirektør) og prosjektgruppe (ass. miljøverndirektør) i pågående arbeide med Regional areal- og transportplan for Arendalsregionen (kommunene Arendal, Grimstad, Froland og Tvedestrand). Prosjektet ledes av Fylkeskommunen i Aust-Agder, og er i oppstartsfasen. Planen skal etter fremdriftsplanen vedtas av Fylkeskommunen i Aust-Agder medio 2017.

Resultatområde 12 Tverrgående virkemidler

Fylkesmannen har i 2014 lagt stor vekt på å ivareta nasjonal politikk ved behandling av kommunale og regionale planer. Vi er bevisst på å prioritere regionale og nasjonale interesser i plansakene. Vi benytter aktivt de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging i dette arbeidet. Fylkesmannen synes dette er et greit oppsummerende dokument, i en lett tilgjengelig stil og har benyttet dette mye i vårt utadrettede arbeid.

12.1 Miljøhensyn i planlegging

Fylkesmannen er svært opptatt av at rammene for planlegging skal fastsettes gjennom overordnede planer. Fylkesmannen har hatt stort fokus på medvirkning i alle plansaker, tidlig deltagelse, og det å ha en god dialog med kommunene under hele planprosessen. I Aust-Agder arrangeres planforum to ganger i måneden, hvor alle planer på alle stadier i planprosessen kan tas opp og drøftes. Fylkesmannens avdelinger deltar alltid her. I tillegg bruker vi mye tid på andre møter med kommunene, gjennom hele planprosessen.

Fylkesmannen deltar i prøveprosjektet om samordning av statlige innsigelser. I 2014 har Fylkesmannen samordnet innsigelser fra eksterne statsetater i 6 saker, hvorav 3 kommuneplaner. Innsigelsene har vært fremmet av Statens vegvesen, Forsvarsbygg og NVE. Fylkesmannen har også selv fremmet innsigelse i 9 plansaker. Det har ikke vært fremmet motstridende innsigelser til noen planer, men flere etater har fremmet innsigelser til samme plan. Fylkesmannen har ikke avskåret innsigelser fra eksterne statsetater i 2014. Det har ikke vært gjennomført meklinger i Aust-Agder i 2014. Vi er positive til at prosjektet videreføres da det er flere kommuneplaner og større planer under arbeid som vil komme på høring i 2015.

Siden antall innsigelser har vært noe begrenset i 2014, har vi benyttet en del ressurser på tidlig medvirkning, dialog, informasjon og veiledning, bl.a. gjennom kurs, planforum, dialogmøter, telefonsamtaler etc. Fylkesmannen vil gjerne fremheve det gode samarbeidet med Aust-Agder fylkeskommune om dette. Innsigelser fremmes i den utstrekning det finnes nødvendig. I lys av den pågående debatten om bruk av innsigelser, har vi i 2014 hatt enda sterkere fokus på å gi en mer konkret begrunnelse for, og forankring av de innsigelsene som er fremmet, og herunder legge sterkere vekt på det lokale selvstyret.

Hovedutfordringene innen planområdet varierer stort fra pressområdene ved kysten, til innlandskommuner som sliter med fraflytting. De problemstillingene som har vært særlig aktuelle i 2014, har vært tilsvarende som for 2013 (bl.a. strandsone, jordvern og bokvalitet ved fortetting, samt kjøpesenter/handel).

Arealpolitikk og samfunnsutvikling

Det er, som tidligere år, også i 2014 lagt stor vekt på nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt 24.06.2011. Fylkesmannen har herunder fortsatt hatt stort fokus på å formidle disse forventningene, både gjennom generell veiledning og i forbindelse med konkrete saker. Vi ser frem til nye Nasjonale forventninger.

Den nye SPR for BATP er tatt i bruk og følges opp i den grad det er relevant. Etter vår vurdering kunne den med fordel vært mer konkret.

Klima-, forurensing og lokalisering i areal- og transportplanleggingen

Fylkesmannen har brukt mye ressurser på reguleringsplan for ny E-18 mellom Arendal og Tvedestrand, som ble vedtatt i 2014. Dette prosjektet vil ha stor betydning for utviklingen av kystkommunene på sørlandet.

Fylkesmannen deltar i arbeidet med ny ATP-plan for Arendal-Grimstad-Tvedestrand-Froland. Dette planarbeidet er forankret i regional planstrategi.

Ellers ingen aktuelle saker vedrørende ATP. I Aust-Agder er det ingen byer som kan karakteriseres som storbyer, og vi har ingen slike store utfordringer knyttet opp mot klima og ATP som de større byene har.

Naturmangfold, landskap og friluftsliv i arealplanleggingen.

Faste oppgaver ivaretas fortløpende i aktuelle plansaker. Vi gir veiledning innenfor alle tema generelt i forbindelse med kurs/samlinger, og konkret i enkeltsaker. Fylkesmannen påser at nasjonal politikk legges til grunn og følges opp i regional og kommunal planlegging, og fremmer om nødvendig innsigelse for å sikre at det ikke vedtas planer i strid med regionale og nasjonale interesser.

Energiplanlegging

Fylkesmannen har i 2014 avgitt uttalelse til en konsesjonssøknad vedrørende vindkraft i Birkenes kommune. Vi hadde ingen vesentlige merknader i denne saken. Ultimo 2014 mottok vi høring fra NVE vedrørende Hovatn Aust vindkraftverk i Bygland, med høringsfrist januar 2015. FMAA fremmet innsigelse i saken innen høringsfristen. Energiplanlegging er generelt ikke et stort tema i Aust-Agder.

Vannkraft: Vi har ikke utarbeidet oversikt over behandlede meldinger og konsesjonssøknader om vannkraftverk til Miljødirektoratet.

Motorferdsel i utmark

Lite aktiv veiledning på eget initiativ, men vi besvarer konkrete henvendelser fra kommunene. Vi har i 2014 hatt en del henvendelser fra kommunene, og drevet en del veiledning, hovedsaklig pr. telefon, bl.a. pga. nye saksbehandlere i flere kommuner. Fylkesmannen har lite ressurser til aktiv oppfølging og kontroll med kommunenes praktisering av motorferdsellovgivningen.

Fylkesmannen har hatt to klager til behandling i 2014. Avslag i kommunen ble stadfestet i begge saker.

Alle vedtak som oversendes blir sjekket raskt i forhold til om de er innenfor lovens rammer. Mindre forhold blir oversett, men grovere brudd påpekes, og vurderes i forhold til omgjøring. I 2014 er det ikke vurdert omgjøring etter forvaltningsloven § 35 i noen saker.

Ingen aktiv forebyggende bruk av media eller andre informasjonskanaler. Generelt godt samarbeid med SNO.

Ny vannscooterforskrift: Ingen generell veiledning i form av kurs e.l., men vi gir veiledning på forespørsel. Vi har i 2014 ikke gitt innspill til tilsynsmyndigheten om aktuelle områder for kontroll.

Fylkesmannen har så langt det har vært aktuelt, bistått kommunene ifm. forsøksordningen om bruk av snøscooter for fornøyleskjøring. Videre oppfølging har ikke vært relevant, da ordningen ble avvirket.

Fylkesmannen som rettssikkerhetsgarantist og samordner av statlige interesser

Vi har lite ressurser til aktiv oppfølging, men bistår kommunene ved konkrete henvendelser, herunder særlig med veiledning. Ingen anmeldelser i 2014.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Landbasert industri

Vi er ajour med løpende, faste oppgaver.

12.2.01 Utført

12.2.02 Ikke utført

12.2.03 Utført

12.2.04 Utført

12.2.05 Utført

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kart og geodata

Vi er ajour med de faste, løpende oppgavene, men opplever det som krevende å prioritere og å sikre nok kapasitet til oppgavene i embetet.

12.3.02:Fylkesmannen er kjent med de nye kvalitetssikringsrutinene og vi har arbeidet med de nye tekniske løsningene når vi oversender data til Miljødirektoratet.

Databasen Forurensning

Alle de faste oppgavene er stort sett ok, men vi har noe etterslep. Frist for å behandle egenrapporter innen fagområdene Landbasert og Deponi ble oversittet som følge av at foretakene selv ikke klarte å holde fristene. Vi opplever det generelt som vanskelig å prioritere opphenting av etteslep i databasen pga. presset kapasitet på forureningsgruppa vår.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

I 2014 ble det bevilget ca. 140 000 kroner til naturtypekartlegging. Dette er ikke tilstrekkelig for å få gjennomført en omfattende kartlegging i en kommune. Det ble da fokusert på å få prioritert kvalitetssikring av lokaliteter i naturbase i Lillesand kommune. I dialog med kommunen hadde det kommet frem at det fantes flere overlappende polygoner og på generell basis var stort behov for å oppdatere naturbase. Da vi begynte å se nærmere på lokaliteter i Lillesand kom det også til overflaten at det eksisterte flere slettelister i forbindelse med tidligere kartlegginger i kommunen som ikke har blitt registrert og videre oppdatert i naturbase. Derfor ble det fokus på å sende inn slettelister før man gikk videre med kvalitetssikringsarbeid.

Generelt er det et pågående arbeid med oppdatering av naturbase. Dette vil videreføres fordi vi ser til stadighet at det er et behov.

Ultimo 2014 ble data fra gjennomført naturtypekartlegging i Risør kommune oversendt fylkesmannens miljøvernnavdeling.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Miljøsamarbeid i internasjonale miljøfora, inkludert EUs miljøsamarbeid og UNEP

Embetet har i 2014 fulgt opp de kontaktene som ble knyttet gjennom arbeidet med «Hav møter land» (Norge, Sverige og Danmark), bl.a. deltok sekretæren for «Hav møter land» på vår Strand- og kystsonekonferanse i august 2014.

FMAA arrangerte i samarbeid med FMVA en svært vellykket 2-dagers oppstartskonferanse for prosjektet "Krafttak for laks" i november 2014. Prosjektet omfatter blant annet internasjonale problemstillinger med fokus på havområdene i Skagerrak. Dette ble gjenspeilet på konferansen med deltakelse av en foredragsholder fra Sverige. Konferansen hadde stor oppslutning og svært god evaluering mht. faglig innhold og fokus.

Geografisk rettet miljøsamarbeid, også miljøbistand

Ingen relevante prosjekter eller programmer.

Miljøsamarbeid i nord- og polarområdene

Ingen relevante prosjekter eller programmer.

Ressursrapportering

Endringer i departementsstrukturen og endringer innen enkelte resultatområder gjør det vanskelig å kommentere endringer fra 2013 til 2014.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 841 005,57	kr 1 564 013,53
09 Giftfritt miljø	kr 679 111,78	kr 270 651,04
11 Stabilt klima	kr 342 823,52	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 851 472,65	kr 0,00
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 267 739,63	kr 0,00
Andre oppgaver under KLD	kr 852 378,39	kr 0,00
Sum:	kr 6 834 531,00	kr 1 834 664,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket og Norge som matnasjon

Aust-Agder er det nest minste jordbruksfylket i landet og tilhører en region der jordbruket er en sårbar næring. Begge nabofylkene Telemark og Vest-Agder har mange av de samme utfordringene som Aust-Agder når det gjelder utviklingstrekk innenfor tradisjonelt jordbruk.

I 2014 søkte 683 foretak om produksjonstilskudd, mot 673 i 2013. Antall jordbruksbedrifter i Aust-Agder har vært ganske stabilt de siste fire årene. I 2014 ble det søkt om produksjonstilskudd for 111 256 daa i Aust-Agder, mot 109 623 daa i 2013. Jordbruksarealet har holdt seg relativt stabilt siden 2006. I 2013 godkjente kommunene søknader om til sammen 237 dekar til nydyrking.

Jordbruksareal i drift i følge produksjonstilskudd utgjør 1,1 % av landarealet i Aust-Agder. På 89 % av jordbruksarealet dyrkes grovfôr og på 7 % korn. Vekstgruppene potet, grønnsaker og frukt og bær dekker bare 4 % av arealet, men har likevel stor økonomisk betydning. Aust-Agder har høyest leiejordsprosent i landet med om lag 60 %.

Av naturgitte årsaker er mange av de dyrka arealene i fylket små, spredte og tungdrevne sett i forhold til for eksempel Rogaland, Trøndelag og sentrale Østlandet. De største sammenhengende jordbruksarealene og den mest produktive jorda ligger i de ytre bygdene under marin grense, dvs. lavere enn 100 moh. I Arendal, Grimstad,

Lillesand og Birkenes finner vi jordbruksarealer som egner seg til tidligproduksjon av grønnsaker, poteter og bær. Særlig drar dyktige bønder nytte av markedssituasjonen for tidlig ferskpotet, og produksjonen gir god avkastning.

Aust-Agder er et lite husdyrfylke, men indre strøk er svært godt egnet til sau med sine heiebeiter. Om lag 2/3 av beiteressursene i Aust-Agder er utnyttet. Antallet sau, melkeku og andre storfe gikk nedover fram til rundt 2011. Deretter har nedgangen stoppet opp. Antallet ammeku har økt jevnt siste tiåret. Melkeproduksjonen i Aust-Agder er sårbar med bare 4–6 produsenter i de fleste kommuner. Fylket har få produsenter innen kraftfôrkrevende produksjoner, men produksjonen er betydelig i mengde kjøtt og egg. I og med fylket har lav husdyrtetthet, har vi

spreddearealer til at vi kan ekspandere innen husdyr.

Jordbruksforetakene i Aust-Agder har mindre areal, driftsomfang og inntekt enn landsgjennomsnittet. Ressursgrunnlag og arrondering gjør at foretakene har begrensede muligheter for å ekspandere.

Konkurransen om arbeidskraften har vært en utfordring for landbruksnæringen. Et stramt arbeidsmarked minsker interessen for å starte opp med bygdenæringer.

Aust-Agder har gjennom å gi tilskudd til ulike matprosjekter og matnettverk satt fokus på Norge som matnasjon. Vi har og deltatt i Interreg IV A forprosjekt sammen med fylkeskommunen i Aust-Agder og Nord-Jylland. Prosjektet hadde som mål å kartlegge interessen fra de tre landene rund Kattegat Skagerrak om et felles prosjekt med fokus på mat og reiseliv.

Fylkesmannens arbeid for å nå målet om økt og trygg matproduksjon.

Aktivt jordvern, god infrastruktur, og aktive og kompetente bønder er viktig for å nå målene om økt matproduksjon.

De største og mest produktive **jordressursene** ligger i kommunene langs kysten, samtidig som det er her potensialet for konflikter med samferdsel, boligbygging og byutvikling er størst. Sikring av verdifulle jordbruksarealer og kulturlandskap er høyt prioriterte mål for Fylkesmannen i Aust-Agder.

Kommunenes viktigste styringsredskap i arealforvaltning er kommuneplanen. Flere kommuner har nå rullert kommuneplanen etter den nye plan og bygningsloven som trådte i kraft 1. juli 2009 og har pekt ut kjerneområder for landbruk. Fylkesmannen følger opp kommunene gjennom opplæring og innspill i planprosessene.

Gode fagmiljøer og nettverk bidrar til utvikling av ulike samarbeidsformer og er en viktig læringsarena. Økt kompetanse er et av virkemidlene for å nå målet om økt matproduksjon. Fylkesmannen inviterer hver høst til et kontaktmøte mellom regional offentlig forvaltning og organisasjonene som driver rådgiving innen jordbruk. Målet med møtet er gjensidig informasjon og å vurdere om det er problemstillinger vi kan sette inn felles tiltak på.

Fylkesmannen støtter Sørlandssamlingen som arrangeres av samvirkeorganisasjonene i samarbeid med Norsk landbrusrådgiving Agder. Sørlandssamlingen er både en nettverkssamling og fagsamling for bønder. Sørlandssamlingen har også klart å bli et møtested for unge bønder, noe som vi syns er svært positivt.

Flere av satsingsområdene i Regionalt næringsprogram har mål om økt matproduksjon. Fylkesmannen har vært pådriver og gitt økonomisk støtte til flere prosjekter som har som mål å øke matproduksjonen i Aust-Agder. Prosjektene som er størst og har tydeligst direkte mål om økt matproduksjon er:

- Landbruksprosjekt i Setesdal 2011–2014, grovførbasert kjøttproduksjon
- Økt grovførbasert storfekjøttproduksjon i Aust-Agder
- Ny giv i sauehaldet
- Grip sjansen, økt produksjon av frukt- og bær
- Lokalmat Agder

I tillegg kommer andre mindre prosjekter og prosjekter med mer indirekte virkning på matproduksjonen.

Kort beskrivels av samarbeidet med regionale aktører og Mattilsynet fungerer.

Fylkesmannen har nært samarbeid med fylkeskommunen. I 2014 startet fylkeskommunen opp arbeidet med regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping på Agder (VINN-plan). Fylkesmannen deltar aktivt i dette arbeidet, både i temagruppe reiseliv og temagruppe landbruk og marine næringer. Sistnevnte ledes av representant fra landbruksavdelingen. Videre møter vi fylkeskommunen som en del av det regionale partnerskapet og gjennom møter i kontaktforum.

Fylkesmannen arbeider tett sammen med Innovasjon Norge (IN), Agderkontoret. Dette samarbeidet har pågått over mange år, og det er etablert en rekke felles prosjekter mellom IN og fylkesmennene og fylkeskommunene i begge Agderfylkene. Landbruksavdelingen deltar som observatør i IN sine styremøter. Dette gjør at Fylkesmannen er godt kjent med saker og prosjekter som det innvilges midler til gjennom IN.

Landbruksavdelingen deltar på årlige møter med Mattilsynets regionkontor. På disse møtene løftes det opp problemstillinger som embetene og tilsynet ønsker avklaring på. Det er en åpen dialog og godt samarbeid mellom etatene. Landbruksavdelingen har også god dialog med Mattilsynets lokalkontor, særlig gjelder dette saker knyttet

til erstatning etter offentlige pålegg.

Universitetet i Agder er en viktig regional aktør, og det er etablert et godt samarbeid i tilknytning til Inn på tunet.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

22.1 Bruk av landbruksarealer

Utviklingen i beitebruk og utarbeid statistikk over bruk av beiteareal og tapsutvikling.

Utviklingen fra 1970 til 2010 har vært at antall dyr som var med organisert beitebruk økte fram til 2000. Antall sau på utmarksbeite var høyest i perioden 1985–1990. Etter det har antall dyr sunket dramatisk. Det var mer enn en halvering av tall dyr fra 2000 til 2013. Samtidig har tapsprosenten økt fra underkant av 5 % til vel 8 %. De siste 10 åra har trenden med færre dyr fortsatt. Og tapsprosenten stiger fortsatt, men ikke så dramatisk.

2014 var det et forholdsvis rolig år med hensyn til rovvilt. Det totale tapet på beite var 6,39 %. Antall dyr på beite var omtrent som i 2013.

Tilslutning til organisert beitebruk i fylket er bare ca. 47 %. I tillegg til Aust-Agder-sau går det også mye sau fra Rogaland i Setesdal Vesthei. Det er likevel store ubenyttede beiteressurser i heiene.

Omfang av samfinansiering med midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader over Klima- og miljødepartementets budsjett.

Kr 42 000 av tildeling på kr 150 000 ble i 2014 bevilget til radiobjeller fra tilskudd til investeringer i beitefelt. Landbruksavdelingen har samkjørt tildelingen med midlene til miljøvern avdelingen, slik at de har gitt tilskudd til saueiere med størst rovviltbelastning. Det er bevilget til sammen ca. kr 400 000 til radiobjeller fra forebyggende tiltak mot rovviltskader over Klima- og miljødepartementets budsjett.

Det har nå blitt dannet et felles radiobjellelag for hele fylket som skal få tilskuddene som går til elektronisk overvåkingsutstyr. Alle saueiere kan leie bjeller der.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt hos alle avdelingene ved embetet, og oppfølging av kommunenes arbeid med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Fylkesmannen i Aust-Agder har valgt å tilrettelegge kartbasert informasjon for saksbehandlerne gjennom innsynsverktøyet GeoPort. Dette verktøyet er i ferd med å fases ut til fordel for kartinnsynsløsningene Oslofjord-GIS. Bakgrunnskartene i løsningen bruker blant annet data som er etablert gjennom Geovekst, mens Norge digitalt gir mulighet for å presentere en rekke tematiske data. I tillegg kan medarbeiderne ved embetet få tilgang til bruk av ArcGIS, men dette verktøyet brukes hovedsakelig av de medarbeidere som har GIS-kompetanse.

Det er i første rekke medarbeiderne på miljøvern avdelingen samt på landbruksavdelingen som bruker og har størst nytte av kartdata. Gode kartløsninger er videre et nyttig verktøy i saksbehandling av klager innen byggesak. I denne sammenhengen er tilgang på gode og ajourførte kartdata til gjengjeld essensielt for å sikre god saksbehandling.

Behov for kontantmidler i Geovekstprosjekter samt fylle ut regnskapsskjema.

Søknad og rapportering om bruk av kontantmidler i Geovekstprosjekter gjøres i Skog og landskap sitt nyutviklede system Krokus. Søknad og rapportering for bruk av midler i 2014 er sendt og godkjent av Skog og landskap.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMAA	4979	8455	47,3	3,33	8,18	7,8	8,1
Sum	4979	8455	0	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Kort beskrivelse av kommunenes arbeid med saker innen eiendomslovgivningen

Fylkesmannen har i 2014 hatt totalt elleve konsesjonssaker og tre jordlovssaker til behandling. Vi har behandlet fem konsesjonssaker og en jordlovssak som første instans. I en konsesjonssak var Fylkesmannen i Aust-Agder oppnevnt som settefylkesmann for Fylkesmannen i Telemark. To av Fylkesmannens konsesjonsvedtak har blitt omgjort av Landbruks- og matdepartementet etter forvaltningsloven § 35. Fylkesmannen har selv omgjort en omdisponeringstillatelse.

Fylkesmannen har avholdt en dagsamling med kommunens saksbehandlere hvor temaet var landbrukets særlover. For øvrig bestreber vi oss på å holde nær kontakt med landbruksforvaltningen ute i kommunene gjennom veiledning.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Oversikt over erfaringer og utfordringer knyttet til kommunenes forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler og regelverk.

Etter våre erfaringer er den kommunale forvaltningen av virkemidler og regelverk innenfor landbruket god. Mange kommuner har kompetente medarbeidere med lang erfaring og god lokalkjennskap. Men oftest er all forvaltning innenfor området tillagt en medarbeider. Dette fører at den kommunale landbruksforvaltningen er sårbar ved eksempelvis sykdom og personalendring. Deltidsstillinger i mindre kommuner kan gjøre det utfordrende å rekruttere kvalifiserte medarbeidere. Flere kommuner har valgt å samarbeide om landbruksforvaltningen slik at det kan ansettes personer i fulle stillinger.

Vi har fulgt med på kommunenes saksbehandling i produksjonstilskudd gjennom fagsystemet WESPA. Vi sender påminnelser per e-post når vi finner det nødvendig og prøver slik å redusere antallet manuelle utbetalinger. I augustomgangen 2014 så vi resultat av dette arbeidet ved at svært få søknader kom på feillista. At vi er ferdig med gårdskartprosessen fører også til færre feil i augustomgangene. På kommunesamlingen høsten 2014 gav vi opplæring om søknader ved eierskifte. Vi håper at denne opplæringen fører til færre manuelle utbetalinger av avløsertilskudd.

Oversikt over ressursinnsats knyttet til kontrolloppgavene, omfang på gjennomførte kontroller og hvordan ev. avvik er fulgt opp, jf. eget skjema.

Vi anslår ressursinnsatsen knyttet til kontrolloppgavene i 2014 til å være 0,4 årsverk fordelt på to personer.

I 2014 har Fylkesmannen gjennomført forvaltningskontroll i fire kommuner. Vi har gjort en risikobasert vurdering av kommunene før utvalg, samtidig som det er et mål at det foretas kontroll hos samtlige kommuner i løpet av en femårsperiode.

Etter våre erfaringer fra forvaltningskontroller er den kommunale forvaltningen av virkemidler og regelverk innenfor landbruket god. Det er viktig at kommunens ledelse er oppmerksom på utfordringene vi har nevnt ovenfor slik at nødvendig oppfølging gis ved behov. Vårt inntrykk er at kommunens ledelse ofte ikke vet omfanget av pålagte forvaltningsoppgaver og derfor ikke kjenner behovet for ressurser til forvaltningen.

Fylkesmannen har ikke gjennomført stedlig kontroll av foretak i 2014.

Rapporter fra LIB er hentet ut og gjennomgått med tanke på husdyrkonsesjons-regelverket for produksjon av fjørfe og svin.

Oversikt over klager og dispensasjonssøknader behandlet av Fylkesmannen for samtlige tilskuddsordninger på landbruksområdet der kommunen er førsteinstans.

Innen produksjonstilskuddsordningen har Fylkesmannen behandlet tre klager. En klage på redusert areal ble avslått og en fikk medhold. En klage på trekk ved for seint levert søknad ble avslått. Fylkesmannen behandlet to dispensasjonssaker om omsetning. En fikk medhold, og en fikk avslag.

Innen avløsning ved ferie og fritid har vi behandlet en klage. Vi avsto denne klagen på avslått avløsertilskudd ved for seint innlevert lønns- og trekkoppgave.

Det har ikke kommet klager eller dispensasjonssøknader innen regionalt miljøprogram i 2014.

I 2014 har Fylkesmannen behandlet totalt 13 søknader om dispensasjon fra forskrift om tilskudd til avløsning ved sykdom mv. Åtte av søknadene var dispensasjon fra krav om næringsinntekt, fire av søknadene var dispensasjon ved sykdomsperiode utover ett år og en av søknadene var om dispensasjon for antall dager med avløsning ved behandling av kronisk sykt barn. Vi gav ett avslag på en søknad om dispensasjon ved sykeperiode utover ett år.

Fylkesmannens oppfølging av kontrollister over mottakere av tidligpensjon som har mottatt andre inntekter, der det må vurderes om tidligpensjon har blitt gitt urettmessig.

Aust-Agder har ingen på kontrollista over mottakere som har mottatt andre inntekter der det skal vurderes om tidligpensjon har blitt gitt urettmessig.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2014 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
1	3	0	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
1	0	1	0	0	0	12	0	1

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2014

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,4
 Antall personer: 2

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Bygland kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd (PT), tilskudd til avløsning ved sykdom mv., regionalt miljøprogram i Aust-Agder (RMP) og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).
Registrerte avvik:	Stikkprøvekontroll PT: Ved gjennomgang av miljøplan 1 hos ett foretak utplukket til stikkprøvekontroll, ble det avdekket manglende gjødselplan. Miljøplan 1 ble likevel godkjent. Manglende/mangelfull miljøplan 1 skal gi et trekk på minimum kr 8000 samt at kommunen skal vurdere om det skal gis avkorting. Kommunen gav feilinformasjon til søker ved søknad om produksjonstilskudd i forbindelse med oppstart av produksjon av grovfôr for salg. Feillister i WESPA er ikke fulgt opp med nødvendig retting av feil søknadsomgangen sommer 2013. SMIL-søknader beskriver mål og hensikt med tiltaket i liten grad. Beskrivelse av hva som skal gjøres er ikke mål for tiltaket. Vedtaket som kommunen fatter må være tydelig på mål og hensikt med tiltaket samt sette hensiktsmessige vilkår som

	kan kontrolleres. Miljøplan trinn 2 er ikke arkivert med søknad om SMIL-midler. Flere miljøplaner trinn 2 er ikke oppdatert på lenge. Tiltak som det søkes SMIL-midler for forventes å være beskrevet i miljøplan trinn 2. Flere av miljøplanene holder ikke krav beskrevet i forskrift om miljøplan.
Oppfølging av avvik:	I vedtak på SMIL-søknader må kommunen tydeliggjøre mål og hensikt med tiltaket og sørge for at oppdaterte miljøplaner foreligger.

Kommune:	Froland kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd (PT), tilskudd til avløsning ved sykdom mv., regionalt miljøprogram i Aust-Agder (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK).
Registrerte avvik:	I sak 09/140 og 08/25 er det innvilget tiltak utbetalt med 75 % av innvilget beløp, resten er inndratt pga. manglende slutføring. Det er ikke fattet nytt vedtak i saken, hvor det gis begrunnelse for vedtaket og opplysninger om klagerett. Ved befaring av tiltaket ble det avdekket forhold som Fylkesmannen ønsker at kommunen følger opp videre og støtter saksbehandlers forslag om å følge opp denne saken gjennom en ny kontroll i forbindelse med stikkprøvekontroll av produksjonstilskudd. Kommunen tilskriver søker og informerer om at han er blitt trukket ut til kontroll for søknadsomgang i august. Fylkesmannen ønsker å få tilsendt kopi av kontrollrapport med redegjørelse over eventuelle funn og videre oppfølging.
Oppfølging av avvik:	Kommunen har fulgt opp med ny kontroll ved søknad om produksjonstilskudd.

Kommune:	Tvedestrand kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd (PT), tilskudd til avløsning ved sykdom mv., regionalt miljøprogram i Aust-Agder (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)
Registrerte avvik:	Gårdskartprosessen er gjennomført i kommunen. Det finnes allikevel noen uoverensstemmelser mellom areal oppgitt i Gårdskart/AR5 og Landbruksregisteret. Feilvarsel PT-søknad kommer opp dersom areal i søknad overstiger det som er oppgitt i Landbruksregisteret.
Oppfølging av avvik:	Kommunen må påse at det er samsvar mellom Gårdskart og Landbruksregisteret.

Kommune:	Vegårshei kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd (PT), tilskudd til avløsning ved sykdom mv., regionalt miljøprogram i Aust-Agder (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).
	Gårdskartprosessen er gjennomført i kommunen. Det finnes allikevel noen uoverensstemmelser mellom areal oppgitt i

Registrerte avvik:	Gårdskart/AR5 og Landbruksregisteret. Feilvarsel PT-søknad kommer opp dersom areal i søknad overstiger det som er oppgitt i Landbruksregisteret.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging pr. telefon.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Ressursbruken på kontroll har i 2014 økt i forhold til tidligere år, i hovedsak gjennom deltakelse på kurs/fagsamlinger i regi av Landbruksdirektoratet. Kursene har god nytteverdi med tanke på det videre kontrollarbeidet.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

Tiltak som er gjennomført for å styrke kommunenes arbeid innenfor landbruks- og matområdet, herunder omfanget av den landbrukspolitiske dialogen med kommunene og det landbrukspolitiske engasjementet i kommunene. Beskriv prioriteringer og konkret bruk av ev. midler over kap. 1144 post 77 Regionale og lokale tiltak i landbruket til kommunerett arbeid, inkludert en regnskapsmessig oversikt og vurdering av arbeidet.

Den kommunale landbruksforvaltning er landbruksavdelingens viktigste samarbeidspartner på landbruks- og matområdet. Vi fokuserer på dialogen med kommunene gjennom hele året. I 2014 arrangerte Fylkesmannen flere fagsamlinger for kommunene.

På forsommeren ble det avviklet en skogbrukssamling for skogansvarlige i kommunene, skogbruksledere, faghjelpene og Aktivt skogbruk-instruktørene. Temaet for samlingen var kvalitetsproduksjon i skogbruket, stabilitet i ungskog mot stormskader og sporløs kjøring med mer.

I oktober samlet vi alle jordbrukssjefer og skogbrukssjefer til en heldagssamling om lovsaker. Dette var en effektiv dag med gjennomgang av nytt og nyttig innen odelslov, konsesjonslov og jordlov.

I november hadde vi vår årlige todagers kommunesamling for landbruksforvaltningen i fylket. Et av hovedtemaene i år var landbruk og arealplanlegging med fokus på landbruk pluss og dispensasjoner i LNF-området. Videre hadde vi utferd med fokus på næringsutvikling innen husdyrhold, trebruk og bioenergi. Etter årets jordbruksoppgjør ble det gjennomført en del endringer i ordningen for produksjonstilskudd. Dette og andre endringer var tema som stod på programmet for dag to av årets samling.

Fylkesmannen prioriterer dialog i samhandlingen med kommunene. Det er avholdt to ordfører- og rådmannsmøter i 2014 og en rekke møter og befaringer knytta til den landbrukspolitiske dialogen. Dette gjelder i særlig grad innenfor arealforvaltning. Mange av fylkets kommuner startet arbeidet med rullering av kommuneplanen i 2014. Vi legger stor vekt på oppfølging av disse sakene og prioriterer arbeidet høyt. Vi bestreber oss på å komme i dialog og gi våre tilbakemeldinger tidlig i prosessene. Dette gjelder alle planer, fra den minste reguleringsplan til områdeplaner og kommuneplaner.

I 2014 fikk vi tildelt kr 95 000 over kap. 1144 post 77. Beløpet er i sin helhet benyttet til å gjennomføre den tidligere omtalte samling for landbruksforvaltningen i fylket. Utgiftene fordeler seg som vist i tabellen under.

Utgifter	Beløp
Overnatting og måltider	71 080
Honorar og reise foredragsholdere	21 115
Transport utferd	2 799
Sum	94 994

Kommunesamlingen er vår fremste arena for å formidle de landbrukspolitiske målsettingene. Motivasjon er viktig, og vi legger vekt på de politikkområdene som er sentrale i embetsoppdraget. Samlingen er også en arena for dialog omkring problemstillinger som kommunene løfter fram og hvor de etterspør kompetanseheving og veiledning.

Regionalt bygdeutviklingsprogram for Aust-Agder 2013–2020: Programmet har en overordnet strategi som

ligger fast og har samme tidshorisont som Regionplan Agder.

Regionalt næringsprogram 2013–2014 (RNP): Vi hadde planer om å revidere programmet i 2014. Men da det kom signaler om nye stortingsmeldinger og det skulle lages Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder (VINN Agder), valgte vi bare å be partnerskapet om innspill til nye tiltak i planen. Da VINN-planen har egen temagruppe på landbruk og marine næringer syntes vi det ble mye å arrangere flere innspillmøter på omtrent det samme tema. Planen vil bli revidert etter innspill i løpet av februar 2015.

Regionalt miljøprogram 2013–2016 (RMP): Fylkesmennene i Aust-Agder og Vest-Agder har samarbeidet om RMP og hatt felles styringsgruppe helt siden ordningen ble innført i 2005. Etter at Regionalt bygdeutviklingsprogram for Aust-Agder ble innført, har vi valgt å beholde styringsgruppa slik som før. Vi ønsker fortsatt å dra veksler på en styringsgruppe som fungerer godt. Styringsgruppa består av representanter fra fylkesmennene, bondelaget, bonde- og småbrukarlaget og fylkeskommunene i begge fylkene.

Regionalt skog- og klimaprogram 2013–2016 (RSK): Det er ikke gjort noe med denne planen i 2014 da virketiden for planen er fram til og med 2016.

Oversikt over antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene og i Fylkesmannens landbruksavdeling per 31.12.2013. Fra 2014 skal denne informasjonen inngå i årsrapporten til embetet.

Under følger en oversikt som viser antall årsverk i landbruksforvaltninga i Aust-Agder.

<u>Landbruksforvaltninga i Aust-Agder</u>	<u>Årsverk</u>
FM Aust-Agder, landbruksavdelingen	10,6
<u>Kommunene</u>	<u>19,6</u>
<u>Sum</u>	<u>30,2</u>

Antall årsverk i landbruksavdelingen (FMLA) er redusert fra 11,1 i 2012 til 10,6 i 2014. Dette henger sammen med at deler av oppgavene til en av våre ansatte som sluttet i 2014 har stått vakante. Vi ønsker å se disse oppgavene i sammenheng med oppgaver som i dag utføres av en person som nærmer seg pensjonsalder.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon innenfor Regionalt næringsprogram.

Regionalt næringsprogram for Aust-Agder og Vest-Agder ble ferdigstilt i 2013.

Inndelingen i satsningsområder er den samme som i Regionplan Agder 2020 og Landbruksmeldingen for Aust-Agder:

1. Klima – høye mål lave utslipp
2. Det gode livet: Agder for alle
3. Utdanning: verdiskaping bygd på kunnskap
4. Kommunikasjon – de viktige veivalgene
5. Kultur – opplevelser for livet

Vi har i 2014 innvilget tilskudd til 24 prosjekter. I flere av prosjektene har Fylkesmannen vært en aktiv medspiller. Vi ser en klar sammenheng mellom prosjektene vi støtter og søknader til Innovasjon Norge. Flere av prosjektene har resultert i søknader om bedriftsretta midler.

1. Klima – høye mål lave utslipp

Bioenergi: Vi har innvilget tilskudd til videreføring av bioenergi prosjektet som skal bidra til en klar reduksjon i utslipp av klimagasser gjennom økt bruk av bioenergi. Det har også som mål å gjøre det mulig for jord- og skogbrukere, ved å gi dem kompetanse, å ta en sentral rolle i verdikjeden som brenselprodusenter og/eller

varmeleverandører. Samarbeidspartene i dette prosjektet er fylkesmennene og fylkeskommunene i Aust-Agder, Vest-Agder, Telemark og Vestfold samt Innovasjon Norge.

2. Det gode livet: Agder for alle

Grovforbasert husdyrproduksjon: Vi har i lang tid sett at grovfôrarealene i Aust-Agder kan bli nytta langt bedre enn i dag. Det er derfor innvilget tilskudd til prosjekter som har som mål å øke produksjonen og utnyttelsen av grovfôrressursene som grunnlag for økt kjøttproduksjon i Aust-Agder. Vi har også gitt tilskudd til et prosjekt som har arbeidet spesielt med å øke avling og kvalitet i økologisk eng.

Hagebruk/planteproduksjon: Vi mener at deler av Aust-Agder har gode forutsetninger for økt frukt-, bær- og grønnsaksproduksjon, og vi har derfor støttet flere prosjekter som har som mål å øke produksjonen i vårt fylke. Aust-Agder har tidligere vært et fylke med en god del frøproduksjon. Målet med et prosjekt som er satt i gang er å rekruttere nye frøavlere og å bringe produksjonen tilbake på samme nivå som for 10–15 år siden.

3. Utdanning: verdiskaping bygd på kunnskap

Bedre fagutdanning: Velg naturbruk er et prosjekt som skal øke oppmerksomheten om og kjennskapet til utdanning innen jord- og skogbruk på videregående nivå (naturbruk), høyskole og universitet. Videre er det et mål å øke rekrutteringen til naturbruksskolene på Agder.

Rekruttering: Sørlandssamlinga 2015 er en arena for kompetansebygging og nettverksbygging, og arrangørene legger spesielt til rette for at unge bønder skal møtes.

5. Kultur – opplevelser for livet

Lokal mat: Vi har gjennom flere matprosjekter synliggjort produkter fra Agder. Det viktigste målet med prosjektene er økt verdiskapning og mangfold innen lokal mat og matspesialiteter fra landbrukssektoren på Agder. Vi ønsker å skape arenaer hvor matprodusenter og lokale spisesteder skal presentere seg for publikum og synliggjøre mangfoldet av de matskatter som finnes i vår region.

Tverrsektorielt samarbeid og resultater i arbeidet med Inn på tunet generelt og Inn på tunet-løftet i kommunene spesielt.

Fylkesmannen har en tverrfaglig Inn på tunet-gruppe. Her fordeler vi oppgaver innen de ulike fagfeltene og samarbeider der vi finner det formålstjenlig.

Det er også etablert en tverrfaglig og tverrsektoriell nettverksgruppe i Agderregionen med antrozoologi som felles satsing. Hensikten med nettverket er å bidra til formidling og å inspirere til å bruke kunnskap om dyreassisterte intervensjoner i helsesammenhenger. Gruppen består av representanter fra fakultet for helse- og idrettsvitenskap og fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap på Universitet i Agder og fra Fylkesmannens landbruksavdeling i begge Agderfylkene.

I 2014 arrangerte vi:

- Dagskonferanse med tema: Samhandling mellom dyr og mennesker – med fokus på barn og unge.
- Et forprosjekt i samarbeid med en IPT-gård og A-LARM: Samarbeid om dyreassisterte aktiviteter i en Inn på tunet-kontekst for rusavhengige i ettervern.

I 2013 arrangerte vi informasjonsmøter for kommunene om mulighetene i IPT. Det var ganske lite interesse. I 2014 har vi derfor ikke forsøkt noe lignende. Vi har bare formidlet informasjon om IPT og sendt ut oppdaterte lister over aktuelle tilbydere.

Et av tiltakene som kom i stand som IPT-løft, er fortsatt i drift. Det andre opphørte når det ikke lenger ble gitt støtte til. (Det var bare økonomiske grunner til at samarbeidet opphørte.)

23.2 Skogbruk

Utviklingen i skogbruket, beskriv utfordringene på skogområdet og hvordan Fylkesmannens arbeid har bidratt til resultater og aktivitet.

Avvirkning: I 2014 ble det avvirket 335 254 m³ for salg til en bruttoverdi på 109,9 mill. kr. Avvirkningen var fordelt på 171 644 m³ gran, 144 287 m³ furu og 19 323 m³ lauv og vedtømmer. Dette er en økning på 14,4 % fra

2013. Det ble avsatt 18,9 mill. kr til skogfond, som tilsvarer et skogfondstrekk på 17,2 %.

Tømmerprisen er det viktigste insitamet for hogst, og skogbruket tilpasser seg raskt konjunktorene. I 2014 svarte næringen på ny oppgang med økt aktivitet. I 2014 var den gjennomsnittlige tømmerprisen på 328 kr/m³ mot bare 297 kr/m³ i 2013. Det var rekordhogst på sentrale Østlandet. En todeling mellom grensefylkenes markedsmessige fortrinn til Sverige, manglende entreprenørkapasitet i regionen og spesielt vanskelige driftsforhold i deler av året medvirket til at rekordene uteble.

De langsiktige investeringene i Aust-Agder-skogbruket som **planting, ungskogpleie og skogsveibygging** viser et rimelig stabilt nivå de siste årene.

Skogkultur: Det ble satt ut 589 940 skogplanter. Det er en økning på 14,9 % i forhold til fjoråret og det høyeste plantevolumet siden 2002. Ungskogpleien har holdt et svært jevnt nivå de siste ti årene med ca. 17 000 daa pr. år. Det er akseptabelt samlet sett for fylket. I 2014 ble resultatet 17 783 daa. Det ble markberedt 1 024 daa, som er en reduksjon på 44 % i forhold til året før. Markberedningsarealet er alt for lavt i forhold til reelt faglig behov.

Fylkesmannen og kommunene har i løpet av året fulgt opp arbeidet med foryngelsesfeltkontrollen. Vi mener å ha lukket det vesentlige av avvik som var både i 2013 og 2014, enten ved at planting og suppleringsplanting er gjennomført eller at det foreligger konkret avtale om oppfølging våren 2015.

Skogkulturprosjekt: Fylkesmennene i Aust-Agder, Telemark og Vest-Agder ønsket å iverksette tiltak for å øke skogkulturaktiviteten i Agderfylkene og Telemark. Dette er bakgrunnen for et treårig prosjekt og en samarbeidsavtale med AT Skog om skogkultursatsing 2012–2015. Skogkultursatsingen i AT Skog har et overordnet mål om at planting, ungskogpleie og markberedning skal økes med minst 50 prosent gjennom denne treårsperioden. Erfaringer fra Aust-Agder viser gode resultater i kommuner med en fast etablert faghjelpsordning. Et av mange tiltak er derfor å få til slik ordning i alle kommuner i de tre fylkene. Faghjelpenes arbeid er sesongbetont og varierer fra noen få måneder til halve årsverk i hver enkelt kommune. Den viktigste oppgaven er oppsøkende virksomhet hvor skogkulturbehovet hos den enkelte skogeier vies oppmerksomhet. Faghjelpen har også en prioritert oppgave ovenfor nye skogeiere. Disse får tilbud om gratis befaring og veiledning.

I prosjektet er det ansatt to skogkulturledere med AT Skog som arbeidsgiver. De viktige arbeidsområdene for disse er:

- koordinering og samarbeid med skogeierlag, kommuner og fylker
- overordna ansvar for logistikk, koordinering av planteomsetning og skogkulturaktivitet i eget område, herunder arbeidskraftbudsjett
- utarbeidelse av aktivitetsdata på skogeier og kommunenivå
- bidra til at flere kommuner alene eller sammen med andre etablerer faghjelpsordninger
- utvikle dataløsninger og rutiner for kontrahering
- etterkontroll og kvalitetssikring
- etablere og vedlikeholde kontrakter med entreprenører med høy kvalitet og effektivitet
- bidra til god service ovenfor skogeier

Skogsveibygging: I 2014 ble det ferdigstilt 1,6 km ny skogsbilvei, 6,7 km ombygd skogsbilvei og 4,5 km med ny helårs traktorvei (velklasse 7). Vi nådde et investeringsnivå på 8,1 mill. kr med en tilskuddsutbetaling på 2,9 mill. kr i ferdige veier. Situasjonen i 2014 var preget av store delutbetalinger til pågående veiprojekter og mindre ferdigstillelse enn året før.

Det alt vesentlige av skogsveibyggingen i Aust-Agder er ombygging av eldre bilveianlegg som hverken holder mål til moderne tømmertransport eller gjeldende veinormaler. Kostnadmessig ligger dette tiltaket på 70–90 % av nyanlegg. Vi regner med et samlet ombyggingsbehov i størrelsesorden 35–40 % av total bilveilengde på 2500 km. Det tilsvarer 900–1000 km med ombyggingsveier i fylket. Det kan synes langt mellom samlet behov og årlig aktivitet. Vi fastholder likevel vår strategi der vi satser på kvalitet (veier av sprengstein med tilstrekkelig bæreevne) framfor kvantitet. Vi er overbevist om at den er rett og synes vi får daglige bekreftelser på det. I tillegg til antall meter vei i statistikkoversikten over er det også bygd om ett større bruanlegg.

Maskinentreprenørmarkedet i regionen er nå meget stramt med stor konkurranse om anbudene. Rammevilkårene for bruk av skogfond, gjeldende tilskuddssatser og lavere byggekostnader burde gi en ekstra stimulans til å prioritere ombygging av de viktigste skogsbilveiene som skal inngå i et langsiktig og permanent hovedveinett for skogbruket.

For skogbruksnæringa ligger det også en utfordring i å holde oppe kvaliteten på den delen (hoveddelen) av veinettet som er bygd med en tilfredsstillende standard ved anleggstidspunkt. Dette bekreftes igjen med resultater

fra vedlikeholdskontrollen som vi startet på ny rullering av i 2007. I 2015 starter vi opp den tredje rulleringen med Risør og Gjerstad.

Kursaktivitet: Fylket har markert seg med en høy kursaktivitet gjennom kursserien Aktivt Skogbruk helt siden etableringen i 1976. Dette er et landsdekkende desentralisert tilbud av skogbrukskurs og er næringens viktigste redskap for å rekruttere og skolere arbeidskraft. I 2014 ble det avviklet 39 kurs med 275 deltakere. 2014 har også vært et godt år for kursserien Aktivt Skogbruk i Aust-Agder. Antall kurs sier ikke alt om den samlede aktiviteten. Året kjennetegnes av en rekke lange 52,5-timers kurs i skoleverket. En aktiv satsing på valgfag skogbruk i ungdomsskolens 10. trinn har slått godt til i flere kommuner. Sammenlignet med landets øvrige fylker kommer vi fortsatt godt ut på statistikken. Det er «orkanfylket» Sogn og Fjordane (sikkerhetsopplæring vindfallhogst) sammen med vårt nest største skogfylke Oppland som har høyere kursantall. Den høye kursaktiviteten over tid skyldes i første rekke et meget dyktig og velrenommert lokalt instruktørkorps.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak i skogbruket gjennom fagsystemet TSKOG.

Skogbruksplanlegging og miljøregistreringer gjennomføres etter hovedplan for fylket. Interessen for å få utarbeidet skogbruksplan har vært stor i flertallet av de kommunene som nå er i prosess. Dette skyldes at mange skogeiere har relativt gamle planer. Omløpstiden for skogbruksplanlegging i Aust-Agder er nå redusert til under 15 år. Og når de igangsatte prosjektene blir slutført i løpet av 2015, vil skogeierne i alle kommunene i fylket, med unntak av Arendal og Tvedestrand, ha oppdaterte skogbruksplaner. I Arendal og Tvedestrand skal det etter planen gjennomføres planprosjekter når ny E-18 gjennom disse kommunene er ferdigstilt, tentativt 2017–2018.

I 2014 har det pågått skogbruksplanlegging i kommunene Birkenes, Froland og Åmli. Prosjektene i Birkenes og Froland ble avsluttet i 2014. I Åmli ble det utført feltarbeid sommer og høst 2014 og planene skal ferdigstilles i 2015. Vi ser en klar aktivitetsøkning i de fleste kommunene når skogeierne får nye skogbruksplaner. Det er gledelig at aktivitetsøkningen viser seg både på avvikning og skogkultur.

Tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner kommer vanligvis etter en avsluttet områdetakst med miljøregistreringer. Kommunene melder at det er en utfordring å prioritere denne ordningen ettersom den går av samme rammen som aktivitetsfremmende tiltak i skogbruket. I 2014 er det ikke utbetalt tilskudd til miljøtiltak i Aust-Agder.

Skogbrann er år om annet et svært aktuelt scenario for skogeierne i fylket, og Fylkesmannen har derfor etablert god kontakt med de lokale brannvesen for å være i beredskap ved en aktuell situasjon.

Skogfondsordningen med 85 % skattefordel på investeringer er en meget bra ordning for skogbruket. Ovenfor den enkelte skogeier har det vært en pedagogisk utfordring å synliggjøre hva ordningen kan bety økonomisk. Når en skogeier benytter ordningen, gir dette lavere skatt i årene etter aktiviteten, men mange skogeiere oppfatter ikke redusert skatt på samme måte som et direkte tilskudd. Inntærende skogfond var ved utgangen av 2014 på 61,1 mill. kr. Det er en økning gjennom året på 2,9 mill. kr. Det skyltes et betydelig høyere avvikningskvantum enn årene før og en 2,5 % økning i skogfondstrekket. Det ble utbetalt 16,0 mill. kr over ordningen. I tillegg kommer 8,2 mill. kr i tilskudd.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

24.1 Jordvern og kulturlandskap

Status i omdisponering av dyrka og dyrkbar jord i fylket.

I 2013 er det omdisponert 68 daa dyrka mark i Aust-Agder. I følge jordvernmålet fra 2010 skal Aust-Agder holde omdisponeringa av dyrka mark under 91 daa per år. Gjennomsnittlig omdisponert areal i perioden 2010–2013 er 69 daa.

Aktivitet og status i dialogen med kommunene for å nå de nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Vi har en felles dagssamling for kommunene i Aust-Agder og Vest-Agder hvert år der vi tar opp aktuelle faglige

problemstillinger. I 2014 var det spesielt skjøtsel av kantvegetasjon til vannveier, utfordringer i forvaltningen av SMIL-saker og bruk av foto til dokumentasjonen av arbeidet som ble tatt opp. I tillegg så vi på aktuelle prosjekter i kommunen der vi hadde kurset.

I tillegg til samlingen holder vi kommunene oppdatert på aktuelt fagstoff per e-post og på nettsida vår.

Fylkesmannen har en aktiv dialog med kommunene om vern av dyrket marka og kulturlandskapet. Kommunikasjonen har blitt noe tøffere med enkelte av kommunene, men vi har lagt vekt på fortsatt å avklare sakene gjennom dialog. Dette har gjort at vi har måttet gå en runde eller to ekstra med drøftinger. Mange av kommunene i fylket benytter nå hensynssone landbruk i kommuneplanen for å verne om de viktigste områdene.

Sentrale utviklingstrekk for jordvernet i fylket og hovedutfordringer i virkemiddelbruk og tiltak (herunder omdisponering av dyrka og dyrkbar jord).

Fram til 2004 var det en høy takt i omdisponering av dyrka mark, med et gjennomsnitt på 183 daa per år i perioden 1994–2003. Etter dette er omdisponeringa markant redusert. Etter 2010 har målsettingen for Aust-Agder vært en omdisponering på under 91 daa pr år. Tallene varierer noe fra år til år, men i 2013 var tallet 68 daa. Gjennomsnittet for de siste fire åra (2010–2013) er på 69 daa. Det er foreløpig ikke klart noe tall for 2014, men utfra vår kjennskap til saker som har vært dette året vil vi tro at resultatet er omtrent på samme nivå som dette. Vi ligger altså godt an til å nå målet om å ligge under 91 daa, samtidig ser vi at det fortsatt må drives en restriktiv politikk for å holde oss under dette.

Erfaringer og resultater med iverksetting av tiltak for de områdene som inngår blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

Vi har et utvalgt kulturlandskap som består av to bygder, Rygnestad og Flateland i Valle kommune. En stor del av arbeidet som utføres her er gjenåpning av gjengrodde områder og restaurering av verneverdige bygninger.

Prosjektgruppa har fått laget en forvaltningsplan for området som beskriver hvordan arbeidet skal utføres og hvordan det skal skjøttes etter rydding. Et av de store problemene våre har vært at det ikke lenger er beitedyr på noen av gårdene i området. Vi har nå fått inn både storfe og sau til å beite i noen av områdene, men ikke mange nok til å få tilstrekkelig beitetrykk i hele området. Det er derfor nødvendig å prioritere hvilke områder som er viktigst å beite. Vedlikehold av slåtteeengene går greit med ljaslått og to-hjuls slåmaskin.

Prosjektet har nå satt i stand seks bygninger i området. I samarbeid med eieren har Bygningsvernsenteret i Aust-Agder (BVAA) satt i gang et prosjekt for å restaurere husmannsplassen Slengen. Restaureringa skal foregå som et opplærings- og kompetansehevingsprosjekt der deltagerne gjennomgår et fullstendig kurs innen restaurering og istandsetting. Målet er at deltagerne etter endt kurs skal kunne foreta riktig restaurering av tilsvarende bygg. Dette håper vi skal gjøre det lettere å finne kvalifiserte fagfolk til å utføre restaurering av verneverdige bygninger.

Prosjektgruppa har foretatt flere kartlegginger av kulturminner i begge bygdene, og det er planer for restaurering av bl.a. steingjerder og bakkemurer. Det er også planer for en tursti gjennom området der vi vil presentere interessante elementer i landskapet.

Samarbeidet med kommunen og grunneierne er godt.

Bruken av innsigelser knyttet til landbruk i saker etter plan- og bygningsloven.

I 2014 har Fylkesmannen fremmet innsigelse til en reguleringsplan. Denne ble frafalt gjennom dialogmøter med kommunen. Det har vært varslet innsigelser til planer flere ganger, men gjennom dialog med kommunene på tidlige stadier i planprosessene har vi funnet løsninger som gjør at vi ikke har behovd å fremme innsigelsen.

Fylkesmannen har ikke påklaget noen dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven. Vi har i flere saker varslet at vi vil vurdere å påklage et vedtak dersom søknaden innvilges. Dette fører ofte til at kommunen ikke innvilger dispensasjonen, eller at søkerne endrer søknaden.

24.2 Samfunnsplanlegging

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og aktivitetene som er iverksatt for å sikre at landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter blir ivaretatt i samfunnsplanleggingen.

Landbruksavdelingen har en aktiv dialog med kommunene. Det er flere kommuner som jobber med rullering av kommuneplanen, og vi bidrar der med å sette fokus på landbruksinteressene i egne møter, deltakelse i planforum

og gjennom innspill til planen gjennom de ulike fasene av planprosessen. Kommunene ser i stor grad viktigheten av å ta vare på arealressursene. Vi må likevel være på vakt og peke på gode alternative løsninger når det lokalt kan være krefter som ønsker å ta i bruk dyrka mark til andre formål.

Det er også en sentral oppgave for landbruksavdelingen å følge opp plansaker fra kommunene. Vi uttaler oss til alle reguleringsplaner som har konsekvenser for landbruket i området og legger vekt på å gi tydelige innspill tidlig i planprosessen slik at våre synspunkter er velkjente helt fra starten av planarbeidet. Videre følger vi planene gjennom de ulike fasene til planen er endelig vedtatt i kommunen. I dette arbeidet deltar vi også aktivt i planforum for å fremme våre synspunkter og diskutere løsninger og alternativer. Dette er en god arena for dialog med kommunene der vi kan underbygge våre standpunkter og skape forståelse for de nasjonale interesser vi er satt til å ivareta.

Status og erfaringer i arbeidet med verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger.

Landbruksavdelingen har i 2014 fortsatt vært med i arbeidet med Raet nasjonalpark, hvor vi blant annet er med i prosjektgruppa. Vi har også i 2014 kommet med våre merknader til Fylkesmannens uttalelse til ny forvaltningsplan for verneområdet Setesdal Vesthei, Ryfylke- og Frafjordheiene.

Status for samfunnssikkerhetsarbeidet på landbruks- og matområdet.

Det foreligger en beredskapsinstruks for landbruksdirektøren. Instruksjonen pålegger landbruksdirektøren å ha oversikt over særskilte utfordringer innenfor landbruket i fylket som er av relevans for beredskapen. Landbruksdirektøren er ikke fast medlem av Fylkesberedskapsrådet, men kalles inn ved behov. Som Fylkesmannens nærmeste rådgiver innen landbruksspørsmål bistår landbruksdirektøren også som faglig rådgiver for FM og FMs krisestab ved større ulykker og katastrofetilstander. Landbruksdirektøren inngår i Fylkesmannens Atomberedskapsutvalg (ABU).

24.3 Klimautfordringene

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak i skogbruket gjennom fagsystemet TSKOG.

I 2014 har det pågått skogbruksplanlegging i kommunene Birkenes, Froland og Åmli. Prosjektene i Birkenes og Froland ble slutført i løpet av året. I Åmli ble det utført feltarbeid sommer og høst 2014. Planene her skal ferdigstilles i 2015. For ytterligere opplysninger henvises til rapportering i TSKOG. Se også punkt 23.2.

Aktiviteten knyttet til økt bruk av trevirke og satsing på bioenergi, samt gjør rede for status og utfordringer på området.

Bioenergi

Fylkesmannen i Aust-Agder ansatte i februar 2014 prosjektleder i «Bioenergi prosjekt Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder 2014–2016». Dette er et samarbeidsprosjekt initiert av Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Aust-Agder med mål om økt utbygging av biovarme i de fire fylkene. Innovasjon Norge, fylkesmennene i de nevnte fylker og fylkeskommunene Vestfold, Aust-Agder og Vest-Agder er samarbeidspartnere i prosjektet. Fylkesmannen i Aust-Agder er prosjektansvarlig.

Gjennom oppsøkende virksomhet, veiledning og kurs/infomøter har prosjektet bidratt til økt oppmerksomhet rundt bioenergi og økt utbygging av bioenergi. Dette gjenspeiler seg også i antall tilsagn til biovarmeprosjekter fra Innovasjon Norge. Det er løpet av 2014 gitt tilsagn fra Innovasjon Norge til elleve biovarmeprosjekter i Aust-Agder, mot tre i 2013.

Varmemarkedet er et utfordrende marked, og lave strømpriser er en av hovedutfordringene. I tillegg er bioenergi i større format nytt og ukjent for mange. For biovarme er det snakk om å etablere en ny verdikjede i et allerede etablert marked (eksempelvis olje eller elektrisk). I tillegg må man konkurrere mot andre og nye energiløsninger som kommer på markedet (eksempelvis varmepumper). Men der man får frem de gode eksemplene ser man at bruken av bioenergi øker. Dette gjelder særlig innen gårdsvarme.

Trebruk

Fylkesmannen i Aust-Agder har et godt samarbeid om tre og trebruk med Fylkesmannen i Vest-Agder, fylkeskommunene på Agder, Innovasjon Norge Agder og Trefokus. Det er oppmerksomhet rundt bærekraftig

byggeri, energi og klima. Vi arbeider for økt bruk av tre i byggenæringen. Målet med satsningen er økt verdiskaping, innovasjon og nyskaping innen trebransjen.

Fylkesmannen i Aust-Agder har deltatt med sin kompetanse om tre i flere møter og kontaktpunkter mot kommunene, utbyggere og næringen. Arbeidet med å utvikle ny trebasert virksomhet på Jordøya i Åmli kommune har vært prioritert. Åmli kommune har regulert og tilrettelagt et areal på 250 daa til nærings- og industriformål. Dette kommer i tillegg til de arealene Bergene Holm disponerer og som blant annet huser en av Nordens mest moderne saglinjer. Både med tanke på avsetningen av tømmer i regionen og arbeidsplasser i indre Agder er det viktig å få på plass ytterligere virksomhet på Jordøya.

Det er bygget flere landbruksbygg i tre de siste årene. Høsten 2014 startet arbeidet med å planlegge kurs/infomøter om landbruksbygg i tre for å synliggjøre de positive sidene ved å velge tre. Dette gjøres i samarbeid med Innovasjon Norge og Norsk landbruksrådgiving lokalt. Etter planen skal aktivitetene gjennomføres våren 2015.

Gjennom trebasert innovasjonsprogram har Innovasjon Norge bevilget midler til tre prosjekter i Aust-Agder. I tillegg blir det gitt investeringsstøtte og lån til flere bedrifter i fylket gjennom de ordinære rammene som Innovasjon Norge disponerer.

Fylkeskommunene og fylkesmennene i Aust-Agder og Vest-Agder sitt utviklingsprosjekt innen trebruk, kalt Agder Wood (www.agderwood.no), ble avsluttet høsten 2014. Prosjektet var en felles satsning for å stimulere til klimaeffektive og miljøvennlige trebygg. Fylkesmannen i Aust-Agder hadde ansvar for å utarbeide en prosjektskisse og koordinere innsatsen for en felles videreføring av denne satsningen, men fylkeskommunene var ikke villige til å prioritere midler til dette i 2015. Derfor strandet en videre satsning på klimaeffektive og miljøvennlige trebygg i denne omgang.

Innovasjon Norge tildelte senhøstes 2014 midler til et mindre tredriverprosjekt på Agder. Representant fra landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Aust-Agder sitter som leder av referansegruppen for dette prosjektet.

Å bygge i tre er ikke noe nytt, men innen i store deler av byggsektoren er ikke tre vurdert. Nå som den teknologiske utviklingen har ført til at trebygg kan erstatte mer tradisjonelle materialer, møter man motstand på flere områder. På samme måte som for bioenergi er det vanskelig å etablere noe nytt i et veletablert marked. Men her er det også snakk om å få frem de gode eksemplene som viser at trebygg kan konkurrere og ofte være bedre med tanke på estetikk, økonomi, brannsikkerhet og ikke minst klimagassregnskap.

Tiltak og virkemidler over RMP med effekt på klimagassutslipp og ammoniakktlipp.

Flere tiltak på klimaområdet for jordbruket i Aust-Agder blir i dag gjennomført gjennom Regionalt miljøprogram (RMP). Programmet er revidert og gjelder fra og med 2013 til og med 2016.

I denne programperioden er det innført tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Tiltaket skal bidra til at husdyrgjødsel spres på en miljøvennlig måte som reduserer utslipp til luft og vann. Det er innført tilskudd til nedlegging og nedfelling av husdyrgjødsel i voksende kultur og åpen åker, tilskudd til spredning med rask nedmolding innen 2 timer samt et ekstratilskudd ved bruk av tilførselsslanger. Oppslutningen har økt med 60 % fra første året med denne tilskuddsordningen i 2013 til andre året i 2014. Det er god grunn til å anta at det er en økende effekt av tiltaket med tanke på utslipp av klimagasser og ammoniakk til luft.

Tilskudd til ingen/utsatt jordarbeiding har vi videreført i det reviderte programmet. Tiltaket innebærer å avstå fra jordarbeiding om høsten, slik at åkeren overvintres i stubb og dermed beskyttes mot erosjon. Vi har også videreført en tilskuddsordning til fangvekster etter høsting. Hovedmålet med disse ordningene er å redusere jorderosjon og avrenning av næringsstoffer til vann. Det er stor oppslutning om dette, og tiltakene har trolig god effekt både med tanke på redusert erosjon og næringsstofftap til vann. I tillegg medfører ofte disse tiltakene reduserte utslipp av klimagasser til luft.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Vurdering av måloppnåelse for virkemidlene, beskrive tilstand og utvikling av de ulike miljøtema i Regionalt miljøprogram.

Det er 18 tilskuddsordninger innen 6 ulike miljøtema i RMP for Aust-Agder i programperioden 2013–2016. Økonomisk ramme for regionalt miljøprogram var 4,3 millioner i 2014. Generelt mener vi det er høy måloppnåelse for disse virkemidlene, selv om det varierer en del mellom de ulike miljøtemaene.

Miljøtema: kulturlandskap

Den største delen av midlene går til tiltak innenfor miljøtema kulturlandskap. Det er et høyt prioritert mål at miljøtilskudd i RMP skal bidra til å motvirke gjengroing og bidra til et åpent og variert kulturlandskap. Ved oppstart av RMP i Aust-Agder ble det i alle kommuner valgt ut prioriterte kulturlandskap som ble gitt ekstra beite- eller arealtilskudd. Forholdene i de enkelte kommunene kan ha endret seg mye siden den gang. I tillegg er gårdskartprosessen gjennomført, og en del arealer i fylket er omklassifisert. Kommunene har derfor fått mulighet til å revurdere sine prioriterte arealer i denne programperioden. Vi har laget oppdatert statistikk og kart for alle prioriterte områder i kommunene (138 kartavgrensinger). Det er fire kommuner som har revidert sine områder så langt. I tillegg her ett par kommuner meldt fra at en revurdering av deres arealer kan bli aktuelt i forkant av søknadsomgangen 2015.

Det er litt varierende hvor godt denne ordningen med prioritering av arealer fungerer. Vi mener at miljøoppnåelsen øker når utvalget etter hvert stadig blir bedre og tilpasses utviklingen i den enkelte kommune. I tillegg gir ny statistikk og kartinformasjon bedre oversikt over ordningen. Det er imidlertid en arbeidskrevende ordning å håndtere for både søkere og saksbehandlere i kommunene. Det bør på sikt være mulig å få kartene inn som et kartlag i eStil, noe som vil gjøre dette mer oversiktlig for alle parter.

Miljøtema: biologisk mangfold

Vi vurderer det slik at måloppnåelsen er høy for dette miljøtema og at tilskuddsordningene bidrar til å ta vare på biologiske verdier i jordbrukets kulturlandskap. Innen dette miljøtemaet er det spesielt tilskuddsordningen «beite av biologisk viktige arealer» som flest søker på og der det utbetales mest tilskuddsmidler.

Miljøtema: kulturmiljøer og kulturminner

Her mener vi at måloppnåelsen er høy. Bosetting og jordbruksdrift gjennom generasjoner har satt fysiske spor i landskapet slik som gravminner, veifar og bakkemurer. Tilskuddene innen miljøtemaet bidrar til å synliggjøre sporene for allmennheten. Det er økende oppslutning om ordningen.

Miljøtema: avrenning til vassdrag og kyst

En stor andel av RMP-midlene går til dette miljøtemaet og spesielt til tiltaket ingen/utsatt jordarbeiding. Dersom alt jordbruksareal i fylket var erosjonskartlag, kunne vi lettere hatt størst fokus og høyest tilskuddssats på de mest erosjonsutsatte arealer, noe som hadde økt måloppnåelsen.

Miljøtema: friluftsliv og tilgjengelighet

Dette ble innført i 2013, og det er lite søknader på ordningen vedlikehold av ferdselsårer i jordbrukslandskapet.

Miljøtema: utslipp til luft

Tilskuddsordninger som skal bidra til at husdyrgjødsel spres på miljøvennlig måte ble også innført i 2013. Her ser vi en god økning i antall søknader spesielt på tiltaket spredning med rask nedmolding innen to timer. Vi må fortsette å informere og stimulere til økt bruk av disse midlene de kommende år. Ikke minst i forbindelse med vannforskriftarbeidet bør miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel være et høyst aktuelt tiltak med muligheter for god måloppnåelse.

Hovedprioriteringer for kommunenes forvaltning av SMIL-midler.

Vel halvparten av årets tildeling av SMIL-midler har gått til gjenåpning av gammelt kulturlandskap og i stor grad sikret videre bruk av dette. Nesten 35 % av midlene har blitt brukt til sikring og istandsetting av bygninger i kulturlandskapet. Siden dette er kostnadskrevende tiltak utgjør det bare 17 % av sakene.

Mange av kommunene ønsker å prioritere tiltak hos aktive bønder. I 2014 var 63 % av søknadene fra bønder som søker produksjonstilskudd.

Status og behov for oppfølgingstiltak fra forvaltningens side i miljøplanarbeidet.

Fylkesmannen har ved forvaltningskontroll erfart at miljøplaner ofte er mangelfulle. Det ble også i 2014 gjennomført kurs i miljøplan for gårdbrukere. Det ble innvilget tilskudd til dette fra klima- og miljøprogrammet. I jordbruksoppgjøret senere på våren ble det bestemt å avvikle forskrift om miljøplan fra 2015, og vi hadde trolig prioritert annerledes når det gjelder støtte til miljøplankurs hvis vi hadde visst at denne endringen kom.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2014 etter søknadsomgang 2013 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMAA	2954916	479300	107683	34535	446830	165600	0	0
Sum	2954916	479300	107683	34535	446830	165600		

24.5 Økologisk landbruk

Status, utfordringer og resultater knyttet til arbeidet med økologisk landbruk.

Fra 2014 ble handlingsplanmidlene, som tidligere ble fordelt fra Landbruksdirektoratets utviklingsmidler, overført til fylkesmennenes utviklings- og tilretteleggingsmidler innenfor regionalt næringsprogram. Dette har naturlig nok medført en del endringer i vårt arbeid innen økologisk landbruk. Frem til og med 2013 utarbeidet vi en årlig tiltaksplan sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder basert på Handlingsplan for økologisk landbruk på Agder 2011–2015. Vi har valgt å fortsette samarbeidet, selv om vi ikke lenger får handlingsplanmidler som vi tidligere kunne disponere som en felles pott. I tillegg har vi valgt å fortsette med vår felles arbeidsgruppe, som består av representanter fra næringsorganisasjonene, Oikos, Klimaalliansen, NLR Agder og NLR Setesdal. Vi ønsker å implementere utvalgte tiltak fra handlingsplanen i regionalt næringsprogram for Aust-Agder og Vest-Agder. Innspill til næringsprogrammet har vi utarbeidet i nært samarbeid med arbeidsgruppa.

Prosjekter i 2014 innen økologisk landbruk ble vurdert etter forskrift om BU-midler og det regionale næringsprogrammet. Tiltak det er bevilget midler til er:

- Grovfôrprosjektet i Setesdal 2014
- Levende jord
- Sikori som beiteplante til sau
- Økt lønnsomhet i økologisk melke- og storfeproduksjon

Aktiviteter og resultater fra foregangsfylkeprosjektene.

Aust-Agder har ikke status som foregangsfylke. Det er positivt at en vesentlig del av foregangsfylkearbeidet er å dele erfaringer og kunnskap innen ulike innsatsområder til andre. Fra og med 2014 har satsingen på foregangsfylkene blitt styrket med økte rammer og økt nasjonalt ansvar. Foregangsfylke økologisk frukt og bær og Landbruksdirektoratet arrangerte en fagsamling i Hardanger for økokontaktene hos Fylkesmennene høsten 2014 der vi deltok. Hovedfokus var økologisk epleproduksjon.

Foregangsfylke økologisk frukt og bær har i 2014 innvilget midler til et tilknytningsprosjekt i regi av Agder bær og grønt. Økokontaktene hos Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder er med i styringsgruppa for dette markedsprosjektet «Økologiske bær på Agder og forbrukernes prissensitivitet».

Ressursrapportering

Resultatområde Kapittel 0525 Fagdep.

Oppgaver under LMD kr 6 441 324,16 kr 12 551,00

Sum: kr 6 441 324,00 kr 12 551,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Forvaltningsoppgaver - barnehagen og grunnsopplæringen

31.1 Tilsyn

Om rapporteringen

Fylkesmannen har også i 2014 hatt hovedfokus på tilsyn og brukt en vesentlig del av ressursene på dette oppdraget. Alle tilsyn er gjennomført i samsvar med gjeldende metodehåndbok og instruks. Tilsynsaktivitetene tilfredsstiller de samlede aktivitetskravene, men det var nødvendig å gjøre endringer i forhold til tema for noen konkrete tilsyn som var planlagt. To tilsyn med ordensreglement ble erstattet med tre svømmetilsyn. Årsaken til denne endringen var pålagte personalmessige endringer internt i embetet.

Nedenfor er det gitt en kort omtale av alle tilsynene som er gjennomført på barnehageområdet, i grunnopplæringen og i grunnskoleopplæringen for voksne. Det er i tillegg gitt en generell vurdering av arbeidet på tilsynsområdet. På barnehageområdet er det gjennomført 6 egeninitierte tilsyn - 4 skriftlige og 2 stedlige. Videre er det gjennomført 12 tilsyn etter opplæringsloven - 6 felles nasjonale tilsyn (FNT) og 6 egeninitierte tilsyn.

Det vises i tillegg til særreportering til Utdanningsdirektoratet med frist 28. februar 2015.

Tilsyn på barnehageområdet

Skriftlige tilsyn:

Fylkesmannen har gjennomført skriftlig tilsyn med fire kommuner - Risør, Åmli, Gjerstad og Birkenes. Tema for det skriftlige tilsynet var kommunens håndtering av søknader om dispensasjon fra utdanningskravet til styrer og pedagogisk leder, jf. barnehageloven §§ 17 og 18 med tilhørende forskrift.

Vi har de siste årene hatt fokus på norm for pedagogisk bemanning og rett fortolkning av regelverket. Kommunene har gjort en betydelig innsats for å påse at barnehagene oppfyller norm for pedagogisk bemanning. I tillegg har vi hatt fokus på de ansattes kompetanse som en av de viktigste faktorene for god kvalitet i barnehagene. Kommunens praktisering av dispensasjon fra utdanningskravet har en klar sammenheng med målet om at alle barnehagene har tilstrekkelig antall ansatte med riktig formell utdanning. Dette ble derfor utgangspunktet for valg av tilsynsystema.

Det ble funnet grunnlag for lovbrudd i alle tilsynene. Som følge av tilsynet, ble det utarbeidet nye detaljerte retningslinjer i alle de fire kommunene. Vår vurdering er at tilsynet var nyttig og bidro til å gi bedre forståelse og rutiner i kommunene når det gjelder deres håndtering av søknader om dispensasjon.

Stedlig tilsyn:

Det har vært gjennomført stedlig tilsyn med to kommuner - Arendal og Grimstad. På grunn av sykemelding, ble gjennomføringen av det ene tilsynet forsinket, slik at det først blir avsluttet på nyåret 2015. Tema for begge tilsynene har vært barnehageloven § 8, kommunens oppgave for å "påse" at barnehagene driver i samsvar med gjeldende regelverk og § 16, kommunens tilsynsvirksomhet.

Vi har tatt utgangspunkt i kontrollskjema som er utarbeidet av direktoratet. Vi har ønsket å formidle forståelsen/presiseringen når det gjelder kommunens valg av virkemidler og de krav dette stiller til kommunen med hensyn til å skaffe seg informasjon og gjøre grundige vurderinger. Tilsynet er ikke endelig avsluttet i en av kommunene, men tilbakemeldingene så langt og vår vurdering, er at dette tilsynet har gitt økt forståelse for kommunens rolle som barnehagemyndighet og deres krav om lovforståelse. Dette var også tema for samling med alle kommunene på dagssamling høsten 2014. Vi opplever likevel at dette er et krevende tema for tilsyn og vanskelige vurderinger.

Som en "stikkprøve" under tilsynet, valgte vi å fokusere på hvordan kommunen påser at barnehagene oppfyller kravet i barnehageloven § 22- opplysningsplikt til barnevernstjenesten. Fylkesmannen i Aust-Agder har i mange år hatt et spesielt fokus på sårbare barn. De fleste barn går som kjent i dag i barnehage og de ansatte i barnehagene har derfor en spesielt viktig oppgave og mulighet til å fange opp utsatte barn. Vårt tilsyn viste at det var tildels store mangler når det gjaldt kunnskap om opplysningsplikten, og da særlig den individuelle opplysningsplikten. Vi benyttet derfor anledningen til å ha spesielt fokus på og veilede om denne plikten på sluttmøtet. Dette har også vært tema på de ulike kompetansetiltakene for barnehageansatte, da spesielt assistentene.

Tilsyn på opplæringsområdet

Elevenes psykososiale miljø - opplæringsloven kap 9a

Det er gjennomført tilsyn i to kommuner, ved Åmli skole og Iveland skole. Tema var skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø, opplæringslovens kapittel 9A.

Vi har ønsket å holde fokuset oppe når det gjelder skolenes arbeid for et godt skolemiljø, og valgte derfor dette som tema for egeninitiert tilsyn. Begge skolene har over flere år hatt relativt høye "mobbetall" i elevundersøkelsen, og ingen av kommunen har hatt tilsyn med dette som tema i det felles nasjonale tilsynet. Dette var bakgrunnen for at disse kommunene og skolene ble valgt.

I begge tilsynene ble det funnet grunnlag for lovbrudd. Et gjennomgående funn er mangelen på felles forståelse av krenkende adferd og når saker skal meldes til skolenes ledelse, samt forståelse av når det skal fattes enkeltvedtak.

Begge kommunene og skolene har i etterkant av tilsynene arbeidet aktivt og målrettet for å rette lovbrudd og høyne kompetansen. De har vist engasjement og vilje til å arbeide videre med dette tema, noe vi ser veldig positivt på.

I 2013 ble det gjennomført tilsyn med kap.9 A i Froland kommune. På grunn av mange ulike utfordringer i kommunen og på skolen, har det tatt lang tid å få avsluttet tilsynet. Vi har derfor hatt mye kontakt og brukt mye ressurser for å følge opp i etterkant dette året.

Både Iveland kommune og Froland kommune er tildelt midler for å bedre læringsmiljøet på skolen. Froland er nå i tillegg med i pulje 2 i "Læringsmiljøprosjektet". Det har vært en fordel at vi har sett de ulike oppdragene og virkemidlene i sammenheng med hverandre. For kommunen og skolen som har hatt tilsyn, har det vært positivt å få ressurser som kan bidra i det videre arbeidet for et bedre skolemiljø.

Svømmetilsyn - oppl §§ 8 jf. 16 og 13-10

Fylkesmannen har gjennomført tre tilsyn med bakgrunn i risikofaktorer.

Tilsynet med svømmeopplæringen i de tre skolene i Risør viser at kommunen mangler et forsvarlig system for internkontroll knyttet til å sikre at elevene får svømmeopplæring i henhold til læreplanen og at den er forsvarlig etter lov og forskrift. Tilsynet viser videre at skolene som ble undersøkt hadde ulike mangler knyttet til flere av kontrollpunktene, men at disse ble rettet underveis i tilsynet.

Fylkesmannen har nå gjennomført tilsyn med svømmeopplæringen i fem kommuner og avdekket store mangler i fire av disse. Samtidig ser vi at kommunene har vist stor vilje og evne til å rette opp i manglene. Tilsynet synes derfor viktig for å sikre at elevene får den svømmeopplæringen de har krav på

Grunnskoleopplæring for voksne - oppl kap 4A

Fylkesmannen avsluttet i august 2014 tilsyn med grunnskoleopplæring for voksne etter § 4A-1 i Bykle kommune. Fylkesmannen hadde avdekket lovbrudd etter § 4A-1 i 2013. Årsaken til at det tok lang tid å avslutte tilsynet er at Fylkesmannen måtte be om ytterligere dokumentasjon på retting av lovbruddene, og på grunn av kapasitetsutfordringer i kommunen. I 2014 har vi gjennomført et nytt skriftlig tilsyn med grunnskoleopplæring for voksne etter § 4A-1 i Froland kommune. Det ble avdekket lovbrudd både etter kontrollpunkt som gjaldt kommunens forsvarlige system jf. § 13-10 2. ledd, samt rutiner knyttet til grunnskoleopplæring for voksne, jf. § 4A1. Lovbruddet etter § 13-10 2. ledd ble ikke rettet innen fristen, og Fylkesmannen gav derfor kommunen pålegg om retting med frist 2. februar 2015.

Felles nasjonale tilsyn (FNT)

Fylkesmannen gjennomførte våren 2014 fem regionale samlinger for alle kommunene og fylkeskommunen. Målgrupper for samlingene var representanter for skoleeier, skoleledere, ledere i PPT og tillitsvalgte. På samlingene ble det gitt informasjon om innholdet og den praktiske gjennomføringen av de felles nasjonale tilsynene i perioden 2014-17. Innholdet tok utgangspunkt i veiledningsheftet som er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen har høsten 2014 gjennomført seks felles nasjonale tilsyn - 3 tilsyn med "Skolens forvaltningskompetanse" og 3 tilsyn med "Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen". Tilsynene ble gjennomført i kommunene Bykle, Vegårshei og Grimstad. Fylkesmannen valgte høsten 2014 å gjennomføre begge tilsynene på samme skole. Vi ønsket å se på/vise sammenhengen mellom de to tilsynene og å minske

omfanget av oversendt dokumentasjon for kommunen. Rapportene er lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Vegårshei kommune - har bare en skole - Vegårshei skule. Skolen hadde ingen elever med rettigheter etter opplll §§ 2-6 og 2-14. Tilsynet ble gjennomført på 6. og 9. trinn og i fagene norsk, matematikk og mat og helse. Tilsynene ble varslet i god til før sommeren, stedlig tilsyn gjennomført i oktober og sluttmøte i november. Sluttrapportene ble sendt ut i desember. I tilsynet "Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen" ble det funnet lovbrudd på alle fem hovedområder. I tilsynet "Skolens forvaltningskompetanse" ble det funnet lovbrudd på hovedområdene "Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak", " Enkeltvedtak om spesialundervisning" og " Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring". Frist for tilbakemelding på retting av lovbrudd er satt til 01.06.2015.

Grimstad kommune - Holviga skole. Skolen hadde ingen elever med rettigheter etter opplll §§ 2-6 og 2-14. Tilsynet ble gjennomført på 6. og 9. trinn og i fagene norsk, matematikk og kroppsøving. Tilsynene ble varslet i god til før sommeren, stedlig tilsyn gjennomført i oktober og sluttmøte i november. Sluttrapportene ble sendt ut i desember. I tilsynet "Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen" ble det funnet lovbrudd på alle fem hovedområder. I tilsynet "Skolens forvaltningskompetanse" ble det funnet lovbrudd på hovedområdene "Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak", " Enkeltvedtak om spesialundervisning" og " Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring". Frist for tilbakemelding på retting av lovbrudd er satt til 01.06.2015.

Bykle kommune - Bykle barne- og ungdomsskule. Skolen hadde ingen elever med rettigheter etter opplll §§ 2-6 og 2-14. Tilsynet ble gjennomført på 6. og 9. trinn og i fagene norsk, matematikk og kroppsøving. Tilsynene ble varslet i god til før sommeren, stedlig tilsyn gjennomført i oktober og sluttmøte i november. Sluttrapportene ble sendt ut i desember. I tilsynet "Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen" ble det bare funnet lovbrudd på første hovedområde "Skulens arbeid med opplæring i fag". I tilsynet "Skolens forvaltningskompetanse" ble det kun funnet lovbrudd på hovedområdet "Generelle saksbehandlingsreglar for enkeltvedtak". Frist for tilbakemelding på retting av lovbrudd er satt til 01.06.2015.

Vurderinger og omtale av tilsynsaktivitetene

Ressurser og måloppnåelse

Fylkesmannen i Aust-Agder er et lite embete. Få ansatte skal dekke alle oppgaver innenfor barnehage- og utdanningsområdet. Vi har likevel lyktes med å gjennomføre alle pålagte tilsynskrav som er gitt av Utdanningsdirektoratet. Det har vært krevende å gjennomføre alle tilsynene på grunn av sykdom og annet fravær. Stor innsats fra de ansatte, engasjement av tidligere ansatte, liten turnover og at flere nå har opparbeidet god kompetanse, har kompensert for dette. Det er brukt i underkant av 40 % av personalressursene til tilsynsoppgavene på resultatområde 31.1.

Et ønsket tilsyn på spesialundervisningsområdet, måtte utsettes til høsten 2015, på grunn av manglende ressurser. Det var planlagt to egeninitierte tilsyn med ordensreglementet. Disse var planlagt på bakgrunn av en risiko og sårbarhetsvurdering. Som nevnt over ble disse byttet med tre svømmetilsyn på grunn av pålagte midlertidige personellmessige endringer i embetet. For å gjennomføre disse tilsynene var det derfor nødvendig å kjøpe inn eksterne tjenester. Tema måtte derfor delvis velges ut fra tilgjengelig tilsynskompetanse. Valget av svømmetilsyn var imidlertid også basert på en vurdering av at dette er et område der det er stort behov for tilsyn. Valg av kommune ble også her foretatt ut fra en risikovurdering.

Fylkesmannen har ikke gjennomført tilsyn med videregående opplæring i 2014.

Risikovurderinger mv

Aust-Agder er et fylke med kun 15 kommuner. Dette innebærer nærhet og god kunnskap om kommunenivået, samtidig som antallet kommuner gir utfordringer ved valg av tilsynsobjekter. Vurderinger av risiko og vesentlighet ligger til grunn for prioritering og utvalg av tilsynsobjekter. Tilsyn i enkelte kommuner blir likevel forskjøvet i tid ut i fra en totalvurdering av antall tilsyn denne kommunen vil få over en begrenset periode. Å innlemme vurderinger av samlet tilsynsbelastning for enkeltkommuner ved valg av tilsynsobjekter, er etter vår vurdering en helt nødvendig strategi og samsvarer med vårt oppdrag om samordning og koordinering av statlige tilsyn overfor kommunene.

Tilsynsaktiviteten baserer seg på risiko og vesentlighetsvurderinger når det gjelder tema. Vurderingene er nærmere omtalt under hvert av de egeninitierte tilsynene.

Flere informasjonskilder benyttes ved vurdering av tilsynsystema og tilsynsobjekter. Informasjon fra klagesaker, media, henvendelser fra ulikt hold og møter med skoler og kommuner er sentrale. I tillegg kommer bruk av data

fra GSI, PAS, Skoleporten mm, jf. res.områdene 31.2, 31.3, 31.4, 31.5 og 31.6. Informasjonen og datamaterialet brukes i vårt områdeovervåkingsarbeid. Vi drar her god nytte av Sørvest-samarbeidet. Fylkesmannen ser behovet for å ha en systematisk områdeovervåking for å øke egen kjennskap til sektoren, og for å kunne foreta velbegrunnet utvelgelse av temaer og kommuner. Fylkesmannen mener denne informasjonen i større grad kan brukes i dialog med kommunene når tilsynsplaner skal legges og kommuner/skoler skal velges ut. Informasjonen vil også være nyttig i forhold til kommunens planlegging av egne tilsyn og oppfølging av skoler. Fylkesmannen har i 2014 også vurdert hvordan kommunerevisjonens rapporter og planer for fremtidige tilsyn kan brukes i vårt tilsynsarbeid. Det er foretatt en gjennomgang av forvaltningsrevisjonenes planer og temaet er drøftet på et møte med en gruppe ordførere og rådmenn.

Annet

Fylkesmannen erfarer at tilsyn ikke er ensbetydende med endret praksis. Strategi og metodikk for oppfølging av tilsynene må inkludere tilbud om veiledning og skolering og eventuelt nye tilsyn. Vi vurderer at behovet for veiledning og skolering er særlig stort i små kommuner med begrensede ressurser til skolefaglig bemanning på skoleeiernivå. Fylkesmannen erfarer at oppfølgingen av tilsynene på kommunenivå, vil kunne være avhengig av hvordan tilsynene og tilsynsresultatene forankres på rådmannsnivå og i det politiske miljøet. Fylkesmannen har svært god erfaring med å gi veiledning i forbindelse med sluttmøter. Her møter en kommuner som er interessert i, og setter pris på veiledning i form av lovgjennomgang og refleksjoner rundt lovbruddene knyttet til tilsynsystemene. Veiledningssamtalene resulterer ofte i gode meningsutvekslinger som kommunene, etter det Fylkesmannen erfarer, setter pris på.

Fylkesmannen har innfridd resultatkravene i embetsoppdraget. Tilsynsaktiviteten er i henhold til aktivitetskravene for Aust-Agder. Alle tilsyn er gjennomført etter metodehåndboken. Embetet har god kompetanse på tilsyn både innen barnehage og utdanning.

31.2 Klagesaksbehandling

Vi har en liten økning i antall klagesaker fra 43 i 2013 til 51 i 2014. Dette skyldes først og fremst klager på avslag på permisjon, jf. oppl. § 2-11. En kommune i fylket har utarbeidet en ny retningslinje for permisjon, som medførte at flere elever fikk avslag på søknad om permisjon. Vi har også sett en økning i klager på avslag på rett til videregående skole for voksne, jfr. oppl. § 4a-3.

Når det gjelder klage på standpunkt karakterer har det vært en nedgang. Standpunktklager i 2013 var totalt 27 og i 2014 totalt 8. I 2014 er det lagt spesielt mye vekt på vurdering for læring og felles samlinger i forbindelse med FNT 2014 - 2017, som blant annet omhandler "Elevenes utbytte av opplæringen". Dette kan være en av årsakene til den store nedgangen.

Fylkesmannen i Aust-Agder har i 2013 hatt kun en klagesak på oppl. kap. 9a, men vi ser også i år en økning i antall henvendelser i forhold til dette. Vi har i flere saker henvendt oss skriftlig til skolene og bedt skolene fatte vedtak. Vi har også hatt saker hvor vi har hatt møte med skolen og foreldre, hvor skolen har fattet nytt vedtak som foreldre og elever har akseptert.

På området spesialundervisning for voksne har vi behandlet 5 saker. Fylkesmannen har ikke behandlet noen saker om spesialundervisning i grunnopplæringen eller spesialpedagogisk hjelp. Fire saker er sendt tilbake til kommunen for behandling der. Vi har mange henvendelser, beklagelser og spørsmål både fra foreldre og fra kommunesektoren - og det brukes mye tid på veiledning og informasjon. Vi får i økende grad henvendelser som gjelder vedtak som ikke blir fulgt opp. Fylkesmannen skriver da brev til kommunen og ber om en redegjørelse innen kort frist før det iverksettes andre tiltak.

Vi har hatt tre klager på realkompetansevurdering for voksne, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-13. Disse fremgår ikke av statistikken. Vi opphevet alle vedtakene pga. saksbehandlingsfeil, da kommunens realkompetansevurdering bestod av en prøve og ingen kartlegging utover prøven som ble gitt.

Fylkesmannen har gjennom tilsyn, kurs og veiledning arbeidet for å kvalitetssikre saksbehandlingen på enkeltvedtak etter opplæringsloven de siste årene. Embete har god kompetanse på området og har to jurister som behandler saker etter opplæringsloven, i tillegg til andre fagfelt bl.a. barnehageloven. Vi har i år fått behandlet klagesakene innen 2 -6 uker. Noen saker har tatt noe lengere tid, dette skyldes ferieavvikling og at vi har innhentet ytterligere informasjon eller foretatt befarings.

Vi har i 2014 hatt tre lovlighetskontroller, jf. kommuneloven § 59, på nedleggelse av skole. Alle vedtakene ble stadfestet. Fylkesmannen har videre hatt en henvendelse om lovlighetskontroll av egentiltak, på et vedtak om

nedleggelse av skole. Undersøkelser og møter med kommunen førte til at vi ikke fant grunnlag for å ta saken opp til lovlighetskontroll av egentiltak.

Klagesak - barnehageområdet - likeverdig behandling

Vi har behandlet flere saker som gjelder forståelsen av barnehageloven, uten at dette er registrert som en formell klagesak. Tema har blant annet vært praktisering av moderasjonsordning i kommunen og lokale retningslinjer for telling av små og store barn i kommunen.

Vi har i tillegg behandlet en klage som opprinnelig er fra 2013. Klagen gjelder krav om tilbakebetaling av tilskudd. Saken ble opprinnelig sendt tilbake til kommunen for ytterligere utredning. Det har tatt lang tid å få klarlagt fakta og behandle denne på ny i kommunen. Saken er behandlet på ny i kommunen og saken ligger nå til behandling hos Fylkesmannen.

Det er nedgang i antall klager på likeverdig behandling. Vi erfarer likevel at det fortsatt er utfordringer når det gjelder forståelsen og praktiseringen av regelverket, som kan gi grunnlag for fremtidige klager.

Fylkesmannen har god kompetanse på området, og vi vurderer at oppgavene i embetsoppdraget er utført i henhold til oppdraget.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	8	4	3	0	1	
Skyss, § 7-1	10	0	10	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	6	0	5	1	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	1	1	0	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	7	0	7	0	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	5	1	0	4	0	
Sum	37	6	25	5		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	6	0	6	0	0	
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	1	0	1	0	0	
Sum	7	0	7	0		

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	0	
Sum	1	0	1	0		

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	0	0	1	0	1

Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0	0	0	0	0

31.3 Statistikk og kvalitetsvurdering

BASIL:

Fylkesmannen har gått igjennom årsmeldingene til alle barnehagene i fylket og sett på bemanningen i henhold til kravene i forskrift om pedagogisk bemanning. Gjennomgangen viste et avvik fra minimumsbestemmelsen om antall pedagoger i 1/3 av barnehagene og i 10 av de 15 kommunene. Avvikene ble regnet ut for hver enkelt barnehage og varierte fra 0,1 til 2,1 årsverk. Ca. 60 % av barnehagene med avvik hadde fått innvilget dispensasjon fra pedagognormen. Fylkesmannen har fulgt opp dette i tilsyn, brev og i samlinger med kommunene.

Grunnskolen informasjonssystem (GSI)

Alle skoleeiere, skoler og private skoler i fylket har rapportert data i systemet. For å sikre at det registreres mest mulige reliable og valide data har Fylkesmannen hatt et oversyn med innsamlingen og assistert kommuner og skoler underveis. I tillegg kommer kvalitetssikring og revisjon av de innrapporterte dataene. Som tidligere har Fylkesmannen valgt å følge særlig med på enkelte prioriterte områder. Under årets innsamling hadde vi blant annet et særskilt fokus på registreringen av årstimer til undervisning og andre årstimer utført av undervisningspersonalet, utviklingen av ordinære årstimer til undervisning, leksehjelp 1.-10. årstrinn, antall assistenter i skolen, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning i grunnskoleskjemaet. I voksenopplæringskjemaet hadde vi et ekstra fokus på realkompetansevurdering og spesialundervisning. Dataene ble kvalitetssikret innen fristen.

To medarbeidere deltok på Utdanningsdirektoratets årlige GSI-samling i Oslo, som i år var lagt samtidig med den årlige Skoleporten-samlingen. Dette var svært nyttig og ressursbesparende. Vi legger vekt på disse samlingene, og opplever kontakten med direktoratet både før og underveis i innsamlingen som svært nyttig. Fylkesmannen avholdt en egen GSI-samling for faglig ansvarlige i kommunene, private skoler og SMI-skolen. Av ressurs hensyn fikk vi ikke anledning til å ha en egen samling for nye skolefaglige ansvarlig og rektorer, men disse ble invitert til fellessamlingen. Dette for å sikre best mulig veiledning, opplæring og kvalitet på innrapportert data basert på erfaring og innspill fra foregående år. Det er stor oppslutning på samlingen, og deltakerne har alle signalisert at de har hatt stort utbytte av å delta.

Fylkesmannen bruker fortsatt mye ressurser på kvalitetssikring av GSI-innsamlingen. Vi besvarer spørsmål skriftlig og har mye veiledning på telefon både av skoleeiere og rektorer. Vi vurderer dette som hensiktsmessig for å sikre måloppnåelsen. Vi ønsker så korrekte tall som mulig og bruker dem aktivt i etterkant. Den tekniske løsningen GSI har nå og de mange kontrollene som er lagt inn, oppleves som nyttig for skolene og kommunene. Det bidrar til å heve kvaliteten på tallene og forenkle vår kvalitetssikring sammenlignet med tidligere år. En del tekniske problemer bidro likevel i år til en del merarbeid. Fylkesmannen har gjennomgått GSI-lister med skoler som har en høyere gjennomsnittlig gruppestørrelse til ordinær opplæring enn det de gamle klassedelingstallene ville tilsi.

Fylkesmannen har gjennom året deltatt på møter og hatt erfaringsutveksling i regi av Sør-Vest samarbeidet. Gjennom dette arbeidet har vi bidratt med innspill til Utdanningsdirektoratets GSI Faggruppe, med forslag til forbedringer, presiseringer og endringer i GSI-skjema, ledetekster og veiledninger. Sørvestsamarbeidet har fortsatt fokus på områdeovervåking og bruk av GSI-tall, og vi legger vekt på erfaringsutveksling mellom embetene. Felles evaluering fra årets innsamling ble sendt direktoratet innen fristen.

Innlogging via UBAS fungerer bra, men det er fremdeles mange henvendelser om tilganger og oppretting av brukere med tilhørende behov for ressursinnsats.

Fylkesmannen har lagt vekt på å bruke GSI aktivt i sitt informasjons- og veilednings ansvar. Aust- og Vest-Agder har også i år laget statistikkheftet kalt "Opplæringsvinduet 2014", med utvalgt statistikk fra barnehager og skoler i begge fylkene. Målet med heftet er å bidra til informasjon, analyse og drøfting på enhets-, kommune- og fylkesnivå innenfor barnehage og opplæringsområdet i landsdelen. Vi bruker tall fra GSI i vårt områdeovervåkingsarbeid, blant annet som grunnlag for vurderinger knyttet til tilsyn og til oppfølging av enkelte kommuner. Vi drar nytte av godt Sør-Vest samarbeid også i denne sammenheng. Vi vil i 2015 fortsatt legge vekt på å bruke informasjonen i GSI og andre databaser. Både for Fylkesmannen, kommunene og skolene ser vi generelt at det er behov for å bruke mer ressurser på å nyttiggjøre tallmaterialet særlig fra GSI, Skoleporten og

rapportportalen.

Vi har også i år brukt statistikk fra GSI i utarbeidelsen av kommunebilder for alle kommunene i Aust-Agder. Kommunebildene ble aktivt brukt av fylkesmannen i møter med ordførere og rådmenn, og de er offentlig tilgjengelige på Fylkesmannens hjemmeside.

Skoleporten og rapportportalen

Funn fra Aust-Agder viser at vi scorer under landsgjennomsnittet når det gjelder læringsresultat både i form av grunnskolepoeng og nasjonale prøver. Tall fra Elevundersøkelsen viser at vi også scorer lavere på indikatorer som måler læringsmiljø sammenlignet med tall nasjonalt. Fylkesmannen har derfor lagt vekt på at skoleeiere og skolefaglig ansvarlige aktivt skal benytte seg av tallene fra undersøkelsen i rapportportalen så tidlig som mulig, for at målrettede tiltak kan iverksettes.

Vi hadde en gjennomgang av funnene fra Elevundersøkelsen høsten 2013 i rapportportalen for skolefaglige ansvarlige i kommunene og fylkeskommunen i mars 2014. Vi knyttet funnene for Aust-Agder opp til NTNUs første analyse av undersøkelsen. Målet for gjennomgangen var å få skoleeiere og skoleledere til å nyttiggjøre seg av tallene så tidlig som mulig og innenfor skoleåret undersøkelsen er gjennomført. Vi legger stor vekt på at Elevundersøkelsen brukes til kvalitetsutvikling, for å bedre elevenes læringsmiljø slik at læringsresultatene blir bedre.

Læringsresultater og bruken av Elevundersøkelsen til kvalitetsutvikling var også et eget tema på ordfører og rådmannsmøtet i mars, og vi la vekt på å se dette i sammenheng med oppl. § 13-10 og tilstandsrapporten. Hovedfokuset var trygt miljø (krenkelser og mobbing) og vurdering for læring. Ordførerne og rådmennene var engasjerte, og så temaet også i sammenheng med resultater fra Ungdata-undersøkelsene i egen kommune.

I møtene gis det uttrykk for at dataene er verdifulle og nyttige redskaper i planlegging og vurdering av kommunens videre arbeid med utdanningsområdet. Vi ser derimot at det er stor variasjon i kommunenes kompetanse og forutsetninger når det gjelder å bruke kvantitative styringsverktøy og oppfølging av disse. Generelt er det behov for mer dataanalysekompetanse i Aust-Agder, men også i teknisk bruk av de ulike verktøyene. Vi får fremdeles med jevne mellomrom spørsmål knyttet til hvilke data som kan offentliggjøres. Vi ser behovet for i større grad å se sammenhengen mellom bruk av statistikk, tilsyn, veiledning, og ulike nasjonale satsinger. Vi vil arbeide videre med dette i 2015.

Aust-Agder hadde i 2014 høy svarprosent på Elevundersøkelsen, over landsgjennomsnittet. Vi la vekt på å følge opp skoleeier med manglende besvarelser.

Generelt brukes Skoleporten og rapportportalen i stor grad i vårt arbeid for å overvåke sektoren. Skoleporten brukes først og fremst til læringsresultater, mens data for læringsmiljø hentes fra rapportportalen. Det tok i år for lang tid før data fra Elevundersøkelsen 2013 ble offentliggjort i Skoleporten. Vi finner det også svært uheldig at data om ulike former for krenkelser ikke ble fremstilt i Skoleporten. Vi har derfor oppfordret kommunene i Aust-Agder til å benytte seg mer aktivt av rapportportalen, for å finne utfyllende tall om elevenes psykososiale miljø, som krenkelser og mobbing, så raskt som mulig etter at undersøkelsen er avsluttet i januar.

Vi har også i år brukt data fra Skoleporten og rapportportalen aktivt i Fylkesmannens arbeid med Kommunebildene for 2014, med særlig fokus på læringsresultater og læringsmiljø i den enkelte kommune. Vi mener denne samlede statistikken gir et godt kunnskapsgrunnlag for arbeid med lokalt utviklingsarbeid. I kommunebildene fulgte vi opp fokuset vårt på læringsresultater og læringsmiljø. Kommunebildene inneholder tall på grunnskolepoeng og resultater fra nasjonale prøver i lesing. Her er også tall på mobbing, krenkelser og vurdering for læring fra Elevundersøkelsen 2013. Dette er sett i sammenheng med tilsyn etter Kap 9a og FNT 2014-2017. I kommunebildet la vi også vekt på å se læringsresultat i sammenheng med tidlig innsats etter oppl. § 1-3 samt nasjonale satsingsområder som eks. vurdering for læring. Kommunebildet har også en oversikt over gjennomføring i videregående opplæring og mangel på læringleplasser fordelt per kommune. Vi samarbeidet med fylkeskommunen i utarbeidelsen av tall for videregående opplæring.

Samlet utfordring i alle kommunebildene i 2014 er følgende: Øke leseferdighetene til de yngste elevene, jobbe systematisk med læringsmiljøet, videreutvikle en vurderingskultur og en vurderingspraksis i skolen. I tillegg er det viktig å ha fokus på tidlig innsats og tilpasset opplæring på 1. – 4. trinn for elever med svake ferdigheter for å redusere behovet for spesialundervisningen senere i skoleløpet. Vi ser behov for økt kompetanse om lov og regelverk i skolen. Skolene må fokusere på å øke læringsresultatene fra grunnskolen slik at flere elever skal kunne gjennomføre og bestå videregående opplæring. Kommunene må også i større grad tilby læreplaner. Disse utfordringer går igjen som et fellestrekk i alle kommunebildene fra 2014 for å få skoleeiere til å bli bevisstgjorte og se et helhetlig bilde.

Når det gjelder statistikk på barnehageområdet i kommunebildene har vi fokusert på en oversikt over offentlige og private barnehager samt dekningsgrad. Kvalitet er sett i forhold til pedagogisk bemanning og assistentenes kompetanse, se forøvrig res.område 32.2. Kommunebildene omtaler også likestilling og barn med særlige behov, jf. 32.2.

Data fra Elevundersøkelsen hentet fra rapportportalen og andre kilder har vært benyttet i vårt tilsynsarbeid, både ved utvelgelse av tilsynsobjekt og i gjennomføringen. særlig i forkant av tilsyn etter Kap 9a og i forberedelsene av FNT 2014 – 2017.

Det er informert godt i egen avdeling om muligheter for informasjonsuthenting basert på embetsoppdraget og aktivitetskrav. Vi har lagt vekt på intern opplæring i avdelingen. Hovedfunn i statistikk materialet er presentert for å sikre gode medvirkningsprosesser i embetet. Det er behov for at analysekompetansen bør økes internt i avdelingen, slik at flere kan bruke dataene knyttet til embetsoppdragene. Det er også behov for å øke kompetansen internt når det gjelder ny målingen og fremstilling i Skoleporten av nasjonale prøver, og når statistikkportalen tas i bruk.

UBAS

Gjennom året har det vært løpende brukerstøtte og veiledning, særlig tilknyttet UBAS. Vi får tilbakemeldinger fra skoleeiere på at de får rask og oppdatert brukerstøttefunksjon fra oss. Vi har avholdt et eget arbeidsmøte for skolefaglige fra tre kommuner etter forespørsel. I møtet gikk vi blant annet gjennom tekniske løsninger i UBAS, PAS og Skoleporten. Vi har ikke hatt ressurser til generell opplæring i form av samlinger ut over det i teknisk bruk. Det har derimot vært mye veiledning per telefon og e-post.

Statistikkportalen

Fylkesmannen har ikke veiledet om praktisk bruk av Statistikkportalen, da denne ikke er endelig lansert. Vi har deltatt på møter i regi av Utdanningsdirektoratet der status for arbeidet med Statistikkportalen har vært omtalt.

Måloppnåelsen vurderes som god, resultatkravene er oppfylt. Vi vurderer likevel at det er behov for en større satsing i sektoren på opplæring i riktig bruk av statistisk informasjon, spesielt i forhold til å bruke verktøyene for å forbedre kvaliteten på opplæringen. Embetet har god kompetanse på området.

31.4 Informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har informert og veiledet lokale skoleeiere, allmennhet og aktuelle målgrupper om innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken. Fylkesmannen har formidlet resultater fra tilsyn for å øke regelverksetterlevelsen blant skoleeiere og skoleledere. Dette er nærmere omtalt under årsrapportens omtale av tilsyn.

Det er benyttet ulike strategier og metoder i arbeidet med informasjon og veiledning avhengig av tema og målgruppe. Informasjon og veiledning gis ved direkte kontakt, epost, brev, telefon, møter med de ulike skoleeierne enkeltvis eller regionalt. I tillegg gis det informasjon og vi bidrar til erfaringsutveksling i Fylkesmannens faste utdanningsmøter for alle skoleeierne, KS og Utdanningsforbundet.

Fylkesmannens hjemmeside brukes også aktivt i informasjonsarbeidet. Avdelingen har to representanter i webredaksjonen, og alle saksbehandlere i avdelingen har et selvstendig ansvar for å bidra med stoff. Det legges stor vekt på oppdatert informasjon og linker til relevante tema på bl.a. Utdanningsdirektoratets hjemmeside.

Eksamen, tilsyn og klager er valgt ut som temaområder under Grunnskole og videregående opplæring. Gjennom hjemmesidens tilsynskalender er det formidlet resultater fra tilsyn for å øke regelverksetterlevelsen. Her ligger også informasjon om kommende tilsyn.

Fylkesmannen mottar en rekke henvendelser fra skoler, kommuner og private med anmodning om veiledning i lov og forskrift. Når den som henvender seg, ikke har vært i kontakt med skolefaglig ansvarlig i sin kommune, henviser vi vedkommende dit først. Fylkesmannen sender ut en rekke veiledningsbrev både til enkeltpersoner, skoler og kommuner samt at vi prøver så langt det er mulig å være tilgjengelige for svar på telefonhenvendelser.

Vi mottar også en del henvendelser om å bidra med foredrag og liknende på ulike møter og arrangementer og må dessverre av kapasitetsgrunner avvise en del av disse. Vi gir likevel omfattende veiledning på regelverket i

forbindelse med gjennomføring og oppfølging av tilsyn.

Fylkesmannen har på mange områder et nært samarbeid med fylkeskommunen, men ser også utfordringer i dette samarbeidet. I Sør-Vest samarbeidet har det vært drøftet om vi har gode nok forutsetninger for å følge opp videregående opplæring med god informasjon og veiledning. Vi har erfart over tid og i mange sammenhenger at Fylkesmannen mangler informasjon om vesentlige satsinger og tiltak i den videregående opplæringen. Når Fylkesmannen ikke oppleves som tilstrekkelig informert, vil det føre til at de bruker oss i mindre grad og på færre områder enn det som er ønskelig. Med tanke på arbeidet mot frafall i videregående opplæring, og i den sammenheng behovet for å se hele opplæringsløpet under ett, samt å bidra til samarbeid mellom kommunenivå og fylkeskommunen, mener vi at det er nødvendig at det sikres at Fylkesmannen er informert om, eller involvert i, alle satsinger som gjelder videregående opplæring.

Bruk av statistikk i informasjon og veiledning

Som et ledd i vårt informasjonsarbeid og en del av avdelingens risiko og vesentlighetsvurdering, har Fylkesmannen videreført arbeidet med å utarbeide egne kommunebilder. Fylkesmannen har i disse presentert en rekke temaer knyttet til våre oppdrag, og sett disse i forhold til tilstanden særlig knyttet til læringsresultat og læringsmiljø i hver enkelt kommune. Vi har brukt data fra bla. GSI, Skoleporten og rapportportalen i dette arbeidet. Jfr. resultatområde 31.3. Kommunebildene ble brukt av Fylkesmannen som utgangspunkt for samtale og dialog med ordførere og rådmenn i den årlige skjønnsamtalen. Disse ble siden offentliggjort på vår hjemmeside.

På oppdrag fra Fylkesmannen er det utarbeidet "Opplæringsvinduet 2014". Her presenteres relevante data for barnehage og opplæringssektoren i begge Agderfylkene. Se 31.3. Presentasjonene i ulike fora av tall fra Skoleporten, Rapportportalen og Elevundersøkelsen anser vi å ha hatt god effekt.

BASIL -Informasjon og rettleiding rundt forståelsen av pedagognormen/ dispensasjoner:

Fylkesmannen har gått igjennom årsmeldingene til alle barnehagene i fylket og sett på bemanningen i henhold til kravene i forskrift om pedagogisk bemanning. Gjennomgangen viste et avvik fra minimumsbestemmelsen om antall pedagoger i 1/3 av barnehagene og i 10 av de 15 kommunene. Avvikene ble regnet ut for hver enkelt barnehage og varierte fra 0,1 til 2,1 årsverk. Ca. 60 % av barnehagene med avvik hadde fått innvilget dispensasjon fra pedagognormen. Fylkesmannen har fulgt opp dette i brev og i samlinger med kommunene.

Etterutdannings tiltak for lærere i grunnskoleopplæringen

Fylkesmannen har bistått Vox i arbeidet med etterutdanningskurs for lærere i grunnskoleopplæringen for voksne. Felles kursdag med lærere og ledere i norskopplæringen ble avholdt 16. oktober. Kurset om digital dømmekraft og digital kompetansen var særlig rette inn om lærere i grunnskoleopplæringen for voksne. Fylkesmannen har også tildelt midler til nettverket for lærere i grunnskoleopplæringen for voksne i Aust-Agder. Se forøvrig egen rapportering til Vox med frist 1. mars 2015.

Midler til etterutdanningskursene er begrenset til å gjelde temaer om grunnleggende ferdigheter og voksenpedagogikk. Det etterspørres andre temaer enn disse. Særlig er det behov for mer kunnskap om grunnleggende ferdigheter etter § 4A-1 sett i sammenheng med § 4A-2 2. ledd. Lærere etterspør også kompetanseheving knyttet til eksamensrettet grunnskoleopplæring, og spesialundervisning.

Minoritetsspråklige

Fylkesmannen har vært i tett dialog med NAFO om planlegging av opplæringstiltak og veiledning knyttet til minoritetsspråklige i Aust-Agder.

Fylkesmannen samarbeidet med NAFO og Arendal voksenopplæring om å arrangere hjulmøte i mars 2014. Fylkesmannen informerer om NAFO på embetets hjemmeside og videresender informasjon til relevante aktører om spørsmål knyttet til likeverdig opplæring i praksis. Videre oppfordrer vi kommuner og skoler om aktivt å bruke NAFOs hjemmeside, for å få råd og informasjon knyttet til opplæring av minoritetsspråklige elever. I april bidro Fylkesmannen til kartlegging av fagpersoner innen litauisk og thai blant fokusvirksomhetene i fylket.

Informasjon om bedre læringsmiljø

“Bedre læringsmiljø” som ressurs i arbeidet med læringsmiljø er det informert om på våre utdanningsmøter og på Fylkesmannen i Aust-Agder sine hjemmesider. I april 2014 holdt Fylkesmannen dagsseminar for Aust-Agder Fylkeskommune. Her fikk de videregående skolene i fylket en grundig gjennomgang av lovverket knyttet til temaet og de har blitt presentert for og fått prøve ut ressurser om bedre læringsmiljø som er tilgjengelige på Utdanningsdirektoratets hjemmeside. (Tilsvarende samlinger ble holdt for alle kommunene i 2013)

Ved forespørsler veileder og hjelper Fylkesmannen mer aktivt den enkelte kommune. "Bedre læringsmiljø" som ressurs i arbeidet med læringsmiljø er det informert om på våre utdanningsmøter og på Fylkesmannen i Aust-Agder sine hjemmesider. Fylkesmannen har også fulgt opp kommuner, som har scoret lavt på mestrings- og trivselsindikatorerne i Elevundersøkelsen, og rådet disse kommunene til å ta i bruk "Bedre læringsmiljø". Se 32.4. I forbindelse med tilsyn etter oppl. kap 9a er det gitt omfattende informasjon om "Bedre læringsmiljø". Se 31.1.

Manifest mot mobbing 2011-2014

Fylkesmannen har informert om manifest mot mobbing ved relevante møter eller relevante tilsyn med kommunene. De 4 kommunene som ikke allerede hadde underskrevet, ble oppfordret direkte til å underskrive manifestet. I følge oversikt fra Kunnskapsdepartementet har alle kommunene i Aust-Agder nå signert lokalt mobbemanifest. I forkant av kampanjeuka "Voksne skaper vennskap" på nett, ble alle kommuner oppfordret til å delta.

Dronning Sonjas skolepris

Fylkesmannen har nominert en kandidat til Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd i 2014. Det var et voksenopplæringssenter, Kvalifiseringstjenesten i Grimstad kommune, som ble nominert i år. Pressemelding ble sendt ut, noe som resulterte i at nominasjonene ble omtalt med dobbel helsides oppslag i lokalavisen.

Behovet for veiledning på ulike områder er stort, men vi har vurdert behovet mot embetets totale ressurser. Vår vurdering er at vi har innfridd resultatkravet og at embetets samlede kompetanse på de ulike områdene er god.

Veilede og informere om regelverket

Fylkesmannen veileder om regelverket i tilknytning til tilsyn og i forbindelse med klagesaker. Se resultatområde 31.1 og 31.2.

Med bakgrunn i flere klagesaker på spesialundervisning gjennomførte Fylkesmannen et dagsseminar for Vegårshei kommune våren 2014.

Fylkesmannen får mange henvendelser som handler om uklarheter knyttet til behov for logoped - rettigheter etter opplæringsloven og rettigheter etter helselovgivningen. Det ble våren 2014 gjennomført en samling om dette temaet. Målgruppe var representanter for skoleeier, PPT og logopeder.

Våren 2014 gjennomførte også Fylkesmannen en dagssamling for PPT i Arendal kommune, knyttet til retten til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Representant for skoleeier deltok også på samlingen. Ulike problemstillinger knyttet til sakkyndighetsarbeidet i PPT ble belyst. Fylkesmannen gikk også gjennom Læreplanverket for grunnsopplæringen (LK06). Kunnskap om LK06 er et nødvendig grunnlag for å kunne utføre et godt arbeid med de sakkyndige vurderingene og kunne veilede skolene. Det er Fylkesmannens erfaring at PPT har begrenset kunnskap om LK06.

Informasjon og veiledning på barnehageområdet

Fylkesmannen har veiledet og informert lokalbarnehagemyndighet og barnehageeiere fortløpende per telefon eller e-post og i informasjonsbrev. Vår hjemmeside er oppdatert med relevant og matnyttig informasjon. Vi arrangerer jevnlig kurs, informasjonsmøter og nettverkssamlinger.

Det kommer jevnlig henvendelser som ulike forhold som gjelder barnehageområdet. Forståelsen av pedagognormen, tilskudd i oppsigelsestiden, refusjon av utgifter mellom kommunene, og kommunens tildeling av ressurser til barnehagene, samt spesialpedagogisk hjelp, er tema som er tatt opp.

Informasjon og veiledning knyttet til kommunens ansvar

Vi har samlinger med barnehagemyndigheten i kommunene hvor vi informerer og drøfter emner knyttet til forståelse av barnehageloven med forskrifter og nasjonale føringer knyttet til kvalitets- og kompetanseutvikling. På møtet i mai hadde vi besøk fra direktoratet som informerte om strategi for kompetanse og rekruttering, viser også til resultatområde 32.2 I august hadde vi tilsyn som tema. Vi har gjennom tilsyn og veiledning hatt spesielt fokus på kommunens ansvar som lokalbarnehagemyndighet i påse-rollen etter Bhl § 8. I forbindelse med dette har vi også hatt fokus på endringsledelse. Kommunen i påse-rollen vil ha fokus i vårt veiledningsarbeid også i 2015.

I oktober arrangerte Fylkesmannen en felles studiereise for kommunenes skole- og barnehagemyndighet til Warszawa. I løpet av turen fikk vi nyttig innsikt i det polske utdanningssystemet fra barnehage, grunnskole, videregående skoler og til etter/videreutdanningsystemet for pedagoger. Polen er i sterk utvikling og er et land

som gjør det godt på PISA og andre OECD-målinger. I 2014 utgjorde polakkene 13 % av innvandrerne i Norge. Polen er også et populært land å studere i, over 1200 norske ungdommer studerer ved universiteter der. Vi ser at det er nyttig å ha felles informasjons- og kompetansehevingstiltak for barnehage og skolemyndighet.

Informasjon og rettleiding om regelverk knyttet til økonomisk likeverdig behandling

Fylkesmannen har også i 2014 deltatt i nettverkssamarbeidet for økonomisk likeverdig behandling i Aust-Agder. I tillegg til at Fylkesmannen deltok med økonom og jurist har alle kommunene i Aust-Agder som har private barnehager (10 av 15 kommuner) deltatt med barnehagefaglig ansvarlig og/eller økonomiansvarlig. Gjerstad kommune - som pr dato ikke har private barnehager - har etter eget ønske også deltatt i samarbeidet. I 2014 har det vært 3 halvdagssamlinger, og det har vært tilnærmet full deltakelse fra kommunene på alle samlingene. Kommunene har også gitt gode tilbakemeldinger på nytteverdien.

Temaer i 2014 har blant annet vært informasjon og veiledning knyttet til forskrift om likeverdig behandling samt ny § 14a i barnehageloven og tilhørende økonomiforskrift. På et av møtene hadde vi også som tema «formulering av vedtaksbrev, spesielt opplysning om klagerett» der jurist fra Fylkesmannen innledet. Nettverkssamarbeidet fortsetter i 2015.

Annen informasjon og veiledningsvirksomhet - knyttet til "Tidlig innsats"

Fylkesmannen har i 2014 utviklet og sendt ut en felles aktivitetsplan over Fylkesmannens kompetansetiltak for ansatte som arbeider med barn og unge. Vi sender ut en felles aktivitetsplan i begynnelsen av hvert semester, slik at informasjonen når ut til alle og kan bli med i kommunens og barnehagens kompetanseplaner. I løpet av året har vi sammen med sosial- og helseavdelingen arrangert kurs i Taushetspliktens muligheter og begrensninger - i et samhandlingsperspektiv. Kursene ble fort fulltegnede med deltakere fra barnehage, skole, helsestasjon, PPT, barnevern, NAV og psykisk helse. Vi har også vært med på å arrangere nettverk for med fokus på samhandling for barnets beste. Andre tema har vært Hvordan oppdage og hjelpe barn i risiko? I samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder, UIA og Sørlandet sykehus arrangert vi seminaret "Med barnet i sentrum" Foredragsholdere her var Kari Killén og Tone Hestmo Grenvik. Seminaret handlet om betydningen av tidlig innsats, foreldreskap, rus og psykisk helse. Tidlig Innsats har vært gjennomgående tema for mange av våre samlinger. Vi opplever at det er økende forståelse og kunnskap. Vår Facebook side "Tidlig innsats - for god start" er godt besøkt. På siden legger vi ut artikler og informasjon som handler om tidlig innsats. Spesielt hyggelig er det å se at assistenter som har deltatt på våre kompetansetiltak er ivrige følgere.

Fylkesmannen har vært medarrangør i en veiledeopplæring knyttet til prosjektet/veilederkurset "Være sammen", som bidrar til et kompetanseløft i barnehagen. "Være sammen" har fokus på autoritativ voksenrolle, medvirkende barn, empatiutvikling og sosial kompetanse. Veilederkurset ble arrangert med fire samlinger og har et nært samarbeid med Pål Roland og Senter for atferdsforskning i Stavanger. Det var over 100 styrere som ble utdannet til veiledere.

Vurdering

Fylkesmannen vurderer at embetsoppdraget er oppfylt. Vi har god kompetanse på området og vurderer at vi med de tilgjengelige ressurser gir god informasjon og veiledning. Vi vurderer oss som gode medspillere for direktoratet i kunnskapsinnhenting.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Fylkesmannen har brukt data fra eksamen og nasjonale prøver både i tilsyns- og veiledningssammenheng. Informasjon om læringsresultater, deriblant nasjonale prøver, er gitt til kommunene via Kommunebildene, Opplæringsvinduet 2014 og i møter med skoleeiere både det administrative og det politiske nivået (Ordfører og rådmannsmøter)

Eksamen

Fylkesmannen vil berømme Utdanningsdirektoratet/PAS-hjelp for ekspeditiv håndtering av spørsmål og problemstillinger fra vårt fylke under eksamensperioden. Det er en viktig grunn til at eksamen forløp uten nevneverdige problemer. Fylkesmannen opplever at det er en god dialog mellom Fylkesmannen, skoler, kommuner og fylkeskommunen i Aust-Agder under eksamen. Vi registrerer at det er færre henvendelser fra de videregående skolene og fylkeskommunen enn fra grunnskolen og kommunene, når det gjelder problemstillinger vedrørende eksamen og eksamensavvikling. Tiltak med god informasjon på hjemmesiden og mail ser ut til å virke.

Sentral sensur norsk skriftlig eksamen, hovedmål og sidemål 2014

Fylkesmannen oppnevnte 88 sensorer og bidro til gjennomføring av sentralt gitt eksamen i henhold til embetsoppdraget. Vi hadde i 2014 ansvaret for sensurering i faget norsk. Dette er ekstra omfattende da det omhandler både skriftlig hovedmål og skriftlig sidemål. Vi har et godt samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland og Fylkesmannen i Vest-Agder når det gjelder utveksling og fordeling av sensorer.

Det er generelt et godt samarbeid med eksamensregionen sør-vest. Det holdes bla. 1-2 møter i regionen årlig hvor en diskuterer aktuelle eksamensrelaterte spørsmål for grunnskole- og videregående nivå om vitnemål, vurdering, klagebehandling av standpunkt karakterer, lokalt gitt eksamen, tolkninger og forståelse av lov og forskrift mm. For å øke tilgangen på sensorer til sentralt gitt eksamen, har Fylkesmannen henvendt seg til kommunene og motivert dem til å rekruttere sensorer. I 2014 meldte det seg flere sensorer enn vi hadde behov for i faget norsk. Det ble rapport tilbake til Udir at eksamensansvarlige på den enkelte skole **må** melde elevene opp i riktig målform, samt riktig kode. Det ble vanskeligheter for embetet fordi eksamensansvarlige hadde meldt opp feil, eller blandet kodene NOR0214, NOR 0215 og NOR 1415. Følgefeil gjorde dette ytterligere problematisk ved klagesensuren i NOR 0215 i regi av Fylkesmennene Aust-Agder og Vest-Agder. Dette tiltross for at alle de tre fylkene hadde gitt ut konkret informasjon om kodene og hvordan det skulle gjøres i forkant av eksamen. Feilføringene ble ressurskrevende for embetet. Vi etterlyser tydeliggjøring av dette overfor skoleeier. Det vurderes som ekstra ressurskrevende når slike feilføringer skjer.

Fylkesmannen har et tett samarbeide med kommunene om avvikling av lokalt gitt eksamen. Kommunene har utarbeidet et hefte, med retningslinjer for avvikling av lokal muntlig eksamen, som benyttes av samtlige kommuner. Dette gir felles forståelse og et felles grunnlag for at eksamen blir avviklet mest mulig likt ved alle skoler. Fylkesmannen møter på kommunenes fagsamling om lokalt gitt eksamen. De nye retningslinjene ble innarbeidet i samtlige kommuner.

Den årlige Sør-Vest samlingen er i år lagt til januar 2015. Denne gir god og nyttig erfaringsutveksling og kunnskapsdeling med andre fylker.

Lokal eksamen og gjennomføring 2014

Avviklingen av lokal eksamen ble gjennomført uten rapportering av feil i 2014. De nye retningslinjene ble drøftet i forkant av en egen gruppe i Aust - Agder bestående representanter fra region vest, Setesdalen og region øst. Grappa har jevnlig møter der de deler erfaringer. Det er opprettet en ideoppgavebank. Egne informasjonshefter ble laget av dem og formidlet til skolene.

Klagesensur norsk skriftlig sidemål 2014

Fylkesmannen i Aust-Agder og Vest-Agder hadde ansvar for klagesensur i NOR0215. Klagesensursamlingen var 3. og 4. juli i Kristiansand, og 24 klagesensorer gjennomførte oppdraget på to dager.

Standpunktklager

Fylkesmannen i Aust - Agder lager hvert år et hefte kalt " Veiledning ved behandling av klage i grunnskolen". Dette ligger på vår hjemmeside og blir oppdatert hvert år. Vi utarbeider også et skriv "Til deg som er elev på 10. trinn" med lettfattelig informasjon om karaktersetting, eksamen og retten til å klage på karakterer.

I 2014 var det 8 klager på standpunkt. Dette er en nedgang fra i fjor da det var 27 standpunktklager. Årsaken til nedgangen er ukjent. Fylkesmannen vil i enda større grad informere kommunene om skolenes plikt til veiledning om klagerett og klagefrist (fvl. § - 11).

Nasjonale prøver

Det var flere endringer mht. nasjonale prøver høsten 2014. Fylkesmannen informerte internt og eksternt om disse endringene. Prøvene ble gjennomført uten store utfordringer. Fritaksprosentene i Aust-Agder er generelt høyere enn landsgjennomsnittet. Fylkesmannen har i en lang tidsperiode hatt fokus på dette og fulgt opp med veiledning. Fylkesmannen har ikke avdekket misbruk av fritaksmuligheten. Vi ser at en høy andel elever med vedtak om spesialundervisning, kan være en av forklaringene på høyere fritaksprosent. Fylkesmannen i Aust-Agder har benyttet "PAS - hjelp" som brukerstøttefunksjon under avviklingen av nasjonale prøver i fylket. Dette har fungert svært tilfredsstillende høsten 2014. Fylkesmannen informerte skriftlig og jevnlig i forkant og fulgte opp under gjennomføringen. Det ble sendt påminnelser etter å ha sjekket de ulike kommunene gjennom PAS ved manglende resultater.

PAS og PGS

Fylkesmannen følger opp PAS, tildeler brukerroller til skoleeiere og skolene. Det er iverksatt opplæringstiltak, spesielt for noen kommuner og overfor skoler som trenger ekstra oppfølging på det tekniske området.

Fylkesmannen har gitt nødvendig informasjon om nasjonale prøver til kommunene og til de private skolene.

Kartleggingsprøver

Fylkesmannen følger opp og påser at skolene benytter seg av de obligatoriske kartleggingsprøvene. Avvik eller indikasjoner på avvik ved eksamen, nasjonale prøver og obligatoriske kartleggingsprøver blir fulgt opp. Vi deltar på alle samlinger tilknyttet 31. 5 for å øke egen kompetanse og bygge lærende nettverk med de andre fylkene.

Vurdering

Fylkesmannen bruker relativt mye ressurser på informasjon og veiledning i forbindelse med sentralt og lokalt gitt eksamen i grunnskolen. Vi bistår også fylkeskommunen i teknisk støtte i PAS. Fylkesmannen inviteres til å delta på fylkeskommunens eksamenssamlinger. Vi prioriterer dette og anser det som viktig å ha god dialog med fylkeskommunen også på eksamensområdet. Fylkesmannen vurderer arbeidet med eksamen og nasjonale prøver som svært viktig. Det har stor betydning for den enkelte elev, foresatte, skole og samfunn. Derfor er det viktig at beredskapen på disse områdene til enhver tid må prioriteres. Denne prioriteringen gjelder både beredskap under eksamen, brukerstøtte i PAS/PGS samt vedlikehold og erverving av kompetanse, og til sist tilstrekkelig med ressurser til arbeidet. Embetet har god kompetanse innen dette området både i forhold til gjennomføring og vurdering av resultater. Avdelingens totale ressursituasjon medfører imidlertid at tiltak må prioriteres nøye.

Vi deltar på alle samlinger tilknyttet 31. 5 for å øke egen kompetanse og bygge lærende nettverk med de andre fylkene. Måloppnåelsen for oppdraget vurderes som god vurdert ut fra embetets kompetanse, ressurser, strategi og metodevalg. Fylkesmannen har brukt omlag samme ressurs i 2014 som foregående år på denne oppgaven. Fylkesmannen vurderer oppdraget som utført. Vi opplever å ha innfridd målene knyttet til resultatkravene med de tildelte ressursene vi har hatt til rådighet.

Fylkesmannen i Aust-Agder

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	NPENG05 5,2 - nasjonalt 4,6 NPLES05 5,5 - nasjonalt 5,0 NPENG08 4,1 - nasjonalt 2,4 NPLES08 4,5 - nasjonalt 2,8 NPREG08 4,0 - nasjonalt 2,3 NPLES09 3,3 - nasjonalt 2,9 NPREG09 2,7 - nasjonalt 2,3 NPREG05 4,3 - nasjonalt 3,9	Det er stor variasjon innenfor de ulike kommunene i forhold til fritak i NP i engelsk, regning og lesing. På 5 trinn er det en variasjon fra 0 - 14,6 % fritak, på 8. trinn varierer det fra 0,0 - 10,3 % og på 9. trinn varierer det fra 0,0 til 12,3 %.	GSI viser høye tall på spesialundervisning på 5., 8. og 9. trinn i kommuner med høye fritakstall.	Ta opp med kommunene årsaken til høye fritakstall. Må sees opp mot § 5.1 og § 2.8

31.6 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Generelt

Fylkesmannen har gjennom flere tiltak bidratt til samarbeid og samordning på tvers av etater og fagområder innenfor områdene tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Vi vurderer at embetsoppdraget er utført innenfor de ressurser som har vært tilgjengelig. Vi har god kompetanse på området.

Fylkesmannen har etablert en intern gruppe som skal bidra til samordning internt i embetet, men på grunn av

sykdom vil gruppen først være i full aktivitet fra 2015. Samarbeidet internt har derfor i 2014 vært primært knyttet til enkeltoppdrag, enkelthendelser og enkeltsaker. Det har imidlertid vært et godt samarbeid mellom helse- og sosialavdelingen rundt prosjektet "Tidlig innsats - for god start". Se beskrivelse under.

På områdene tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning har Fylkesmannen fulgt opp oppdraget gjennom flere tiltak eksternt - som informasjon, veiledning, klagesaksbehandling, tilsyn og deltakelse i ulike nettverk. Se under og resultatområdene 31.1, 31.2, 31.3, 31.4 og 32.2.

Fylkesmannen har også bidratt med innspill til Utdanningsdirektoratet ved utvikling og etablering av nytt nettstedsområde "Tidlig innsats".

Fokus på samhandling og tidlig innsats - barnehageområdet

Vi er et lite fylke med få personer som skal løse embetsoppdraget på barnehageområdet. Vi må samarbeide på tvers av avdelinger. Vi har hatt et godt og vellykket samarbeid med sosial- og helseavdelingen, og leder for prosjektet "Tidlig innsats - for god start".

Prosjektet "Tidlig innsats - for god start" ble satt i gang av fylkesmann Øystein Djupedal i 2010 gjennom midler fra kunnskapsdepartementet. Prosjektet har hatt som visjon at alle barn skal bli sett og få mulighet til å utvikle sitt potensiale. I kompetansestrategien og oppdragene knyttet til assistenter så vi muligheter. Her kunne vi få til et samarbeid med vinn vinn effekt. Økt kompetanse og økt forståelse av betydningen av tidlig innsats.

I Aust-Agder er nesten 70 % av de ansatte i barnehagene assistenter. Under 30 % av disse er faglærte. Kompetanseheving av denne gruppen er derfor veldig viktig og nødvendig. Vi har hatt god effekt av å legge andre, tilsvarende opplæringstiltak rett i etterkant av assistentopplæringene. F.eks. Kurs om tilknytning og metallisering med Ulrika Håkonsson for assistenter en dag, og for pedagoger, barnevern, helsestasjon og andre dagen etter. Det samme gjorde vi i forhold til tema for fylkesmannens fagdag for barnehageansatte. Da henger alt bedre sammen. Det handler om Tidlig innsats – og det handler om å få best mulig kvalitet på tjenestene. Felles opplæringstiltak for ulike målgrupper har en positiv effekt på både fokus og på samarbeid.

I år har vi f.eks. i tilsyn hatt stikkprøver på hvordan kommunen påser at opplysningsplikten til barnevernstjenesten oppfylles. Selv om vi har ulike roller og oppgaver i embetet har vi løst oppdragene gjennom samarbeid og et felles mål. Ved samarbeid og bruk av hverandres kunnskap og nettverk når vi ut til flere. Jf. resultatområde 31.4 og 32.2.

Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Aust-Agder er fortsatt et fylke som har høye tall på omfang av spesialundervisning. Vi har tidligere rapportert at det kan være flere årsaksforklaringer på dette. Fylkesmannen vurderer derfor dette som et risikoområde som må følges opp kontinuerlig gjennom flere tiltak.

Fylkesmannen har årlig utarbeidet "Kommunebilder" med tall og omtale knyttet til spesialundervisningsområdet. Fylkesmann Øystein Djupedal bruker dette som grunnlag for sine samtaler med kommunene. Teamet er også jevnlig oppe på de faste møtene som barne- og utdanningsavdelingen har med skolefaglig ansvarlig i kommunene og fylkeskommunen.

Flere kommuner har de siste årene iverksatt tiltak som på sikt skal bidra til å redusere omfanget av spesialundervisningen. Tiltakene er særlig rettet inn mot styrking av den ordinære tilpassede opplæringen. Fylkesmannen ser enda ikke store endringer i GSI-tallene. Vi får imidlertid flere henvendelser fra foreldre som er bekymret for skoletilbudet til sine barn når omfanget og innholdet i spesialundervisningen endres.

Fylkesmannen møter i ledermøtene for PP-tjenesten og bidrar bl.a. med informasjon om statlig utdanningspolitikk, regelverk og tiltak hos Fylkesmannen. Møtene gir også Fylkesmannen viktig informasjon om status og tiltak i de enkelte kommunene og i fylkeskommunen. I disse møtene deltar også Statpeds representant i Aust-Agder. Det er jevnlig temamøter med representanter fra ABUP og HABU - der det utveksles informasjon og gjøres avtaler om samarbeid.

Fylkesmannen har hatt særlige møter med kommuner i Setesdalsregionene i forbindelse med endringer av det interkommunale samarbeidet i Setesdal PP-tjeneste. Bykle, Valle og Bygland forbereder et interkommunalt samarbeid om felles tjeneste, mens Evje og Hornnes og Iveland har sagt opp sin samarbeidsavtale med den interkommunale PP-tjenesten og orienterer seg mot et samarbeid med Vennesla kommune i Vest-Agder. Kommunale vedtak er fattet og de nye PP-tenstene vil være etablert fra 01.01.15. Dette må følges opp videre.

Kommunene i østre del av fylket har etablert samarbeid de siste årene. Fra 01.01.2015 har også Gjerstad

kommune et samarbeid om PP-tjenester med kommunene Risør, Tvedestrand og Vegårshei. Det er fortsatt svært små PP-tjenester i kommunene Åmli, Froland og Lillesand. PPT-tjenestene i Arendal, Grimstad og fylkeskommunen har noen flere ansatte, men er likevel små tjenester. Fylkesmannen mener det er grunn til bekymring over at kommunene ikke prioriterer flere ressurser til PPT.

Etter- og videreutdanning av PPT er omtalt under resultatområde 32.2.

Aust-Agder er nå blitt en del av den store sør-øst-regionen av Statped. Dette har ført til mer fragmentert kontakt med Statped. Utdanningsdirektøren er medlem i en ressursgruppe for Statped-regionen, men det har foreløpig vært liten aktivitet rundt dette samarbeidet. Vi har som nevnt over fått en kontaktperson for vårt fylke som deltar aktivt i ledermøter for PPT og i kommunemøtene. Fylkesmannen vurderer dette som positivt.

Med bakgrunn i tilsyn, henvendelser og klagesaksbehandling, har Fylkesmannen fulgt opp med veiledning og informasjon om regelverket på området. Vegårshei kommune og Lillesand kommune har vært fulgt opp med egen informasjon i 2014. Det er også gitt informasjon om forholdet mellom rett til spesialundervisning etter opplæringsloven og rett til logopedtjenester etter helselovgivning. Fylkesmannen erfarer at det er et kontinuerlig behov for veiledning om regelverket på spesialundervisningsområdet. Fylkesmannen har også gjennomført et dagsseminar for PPT i Arendal med gjennomgang av sentrale spørsmål i oppl. kap 5 og Læreplanverket for grunnopplæringen (LK 06). Se resultatområde 31.2 og 31.4.

Fylkesmannen har i 2014 ikke hatt egeninitierte tilsyn med spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp på grunn av ressursmangler. I FNT er området ivarettatt gjennom tilsynene "Skolens forvaltningskompetanse" og "Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen". Våren 2014 ble det gjennomført 5 regionale samlinger med gjennomgang av lovkrav som også gjelder spesialundervisningsområdet. Her deltok også ledere fra PPT. Se resultatområde 31.1.

Aust-Agder har få klagesaker på spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Vi får imidlertid mange henvendelser og spørsmål knyttet til skoletilbudet til enkeltelever. Flere henvendelser gjelder oppfølging av enkeltvedtak. Disse henvendelsene følges opp ved at Fylkesmannen ber om en redegjørelse og vurderer så ytterligere oppfølging. Se resultatområde 31.2.

Barn og unge med sammensatte problemer - koordinering

Viser til omtalene i punktene over.

Fylkesmannen har henvendt seg til fylkeskommunen med ønske om å bli mer informert og involvert i satsingsområdet NY GIV. Det var liten kontakt i 2014. Vi vil ha fokus på større samarbeid i 2015.

Det var kontakt med koordinator for GNIST og de to veilederne i 2014 - gjennom informasjonsutveksling.

Fylkesmannen ser frem til at den interne samordningsgruppen får mulighet til full aktivitet i 2015.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har forvaltet de statlige tilskuddene etter retningslinjene fra sentralt hold.

Måloppnåelsen og kompetanse på tilskuddsforvaltningen vurderes som god. Det er utarbeidet interne retningslinjer på feltet som sikrer en hensiktsmessig gjennomføring av oppgavene. Disse sikrer god gjennomføring med tilskudd til leirskoleopplæring og tilskudd til grunnopplæring av barn og unge asylsøkere i mottak eller omsorgssentre. Det vises for øvrig til økonomirapporteringen og den særskilte tilskuddsrapporteringen for mer detaljert informasjon om søknadsrundene i 2014.

I tillegg til interne retningslinjer for forvaltningen av tilskuddene har Fylkesmannen laget rutiner for administrativ kontroll knyttet til saksbehandlingen. Alle søknader om tilskudd arkiveres i ePhorte. Til intern kontroll, saksbehandling og regnskapsføring har Fylkesmannen utarbeidet egne regneark. Det tas direkte kontakt med kommunene når dette er nødvendig.

Leirskoleopplæring

Fylkesmannen har kontrollert søknader fra kommunene opp mot elevlister og faktura for opphold. Vi har i tillegg kontrollert elevlister på individnivå, for å sjekke eventuell dobbeltføring og for å sikre riktig gruppestørrelse jf. gitte retningslinjer fra Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen har også i 2014 brukt mye tid på å informere og veilede om tilskuddsordningen for leirskoleopplæring. Kommunene synes nå å beherske søknadsprosedyren

bedre. Når det gjelder prognoser for semestrene kan disse imidlertid være noe unøyaktige.

Grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere i mottak eller omsorgssentre

Fylkesmannen har også på dette feltet brukt ressurser på veiledning i forbindelse med grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere i mottak eller omsorgssentre (EMA). Saksfeltet er komplisert, og Fylkesmannen får fortsatt en del henvendelser i forbindelse med søknadsrunder. Vi sjekker søknadene fra kommunene opp mot lister fra Bufetat og UDI. Til tross for et komplisert fagområde, har ikke Fylkesmannen avdekket alvorlige feil. Det har vært noe ekstra veiledning rundt endringene og de justerte retningslinjene i kap 225 post 64 " Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge". Endringene er blitt informert om til alle kommuner og fylkeskommunen.

Landslinjer

Fylkesmannen kontrollerer søknadslistene om tilskudd til landslinjer fra fylkeskommunen to ganger årlig. Listene fra fylkeskommunen er gjennomgående korrekte, og kontrollarbeidet krever derfor relativt lite ressurser. Fylkesmannen mener at det ville være et stort framskritt om registrering, rapportering og kontroll av landslinjer kunne gjøres elektronisk og ikke som nå, på papirskjemaer.

Folkehøgskoler

Fylkesmannen foretar årlig en gjennomgang av innsendte regnskap og årsmelding fra folkehøgskolene. I 2014 har vi hatt stedlig møte hos to av folkehøgskolene og møte med den tredje hos Fylkesmannen. Det er skrevet egne rapporter fra besøkene/møtet. Fylkesmannen har god oversikt og samtidig god kontakt med ledelsen på folkehøgskolene gjennom tilsendt informasjon og telefonsamtaler. Vi har bedt om å få tilsendt dokumenter til styremøter og regnskapsrapporter når disse foreligger. Samtlige folkehøgskoler uttrykker bekymring over at reisevirksomheten har blitt svært stor innen skoleslaget og at denne brukes som et viktig rekrutterings virkemiddel. Samtlige skoler hadde satt inn tiltak for å begrense både omfang og kostnader ved reisevirksomheten. Fylkesmannen har i 2014 ikke avdekket forhold som har krevd tiltak utover dette.

Fylkesmannen har relativt god kompetanse på området. En vurderer embetets måloppnåelse som god. Metodisk benytter Fylkesmannen veiledning og informasjon i møter med folkehøgskolene, samt utstrakt kontakt pr telefon og e-post. Aust-Agder har i dag tre folkehøgskoler og det er relativt oversiktlige forhold.

Samisk - Finsk

Fylkesmannen informerer kommunene om tilskuddsordningene. Kommunene har i svært begrenset grad søknader om tilskudd til samisk i grunnopplæringen. Når det gjelder videregående opplæring, er det kun en privat videregående som har henvendt seg til Fylkesmannen. Fylkesmannen er ikke kjent med at det er kommet henvendelser angående finsk.

Fylkesmannen vurderer at oppgavene er utført i henhold til oppdraget. Vi har god kompetanse på tilskuddsforvaltning.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen og grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

32.2 Kompetanse for framtidens barnehage. Strategi for kompetanse og rekruttering

Fylkesmannen i Aust-Agder har gjennom strategiplanen «Kompetanse for framtidens barnehage 2014 – 2020» lagt opp til et system for kompetanseutvikling som viser karriereveier og utviklingsmuligheter for alle ansatte i barnehagen. Dette omfatter både individuelle og kollektive kompetanseutviklingstiltak.

Formålet er at tilsatte i barnehagene gjennom sin kompetanse skal oppfylle barnehagens samfunnsmandat i tråd med barnehagens formål og rammeplan. Målet er å heve kompetanse for alle som arbeider i barnehagen, rekruttere og beholde ansatte og øke status for arbeidet.

En forutsetning for å nå disse målene er at alle aktørene ser sitt ansvar, samarbeider og deltar aktivt i

kompetansearbeidet. I møter med barnehagemyndighet/-eiere har vi vært tydelig på hvilke oppgaver og ansvar de forskjellige aktørene i sektoren har for å bidra til god og økt kvalitet i barnehagene.

«Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020» begynner å bli implementert i barnehagesektoren i Aust-Agder. Barnehageeiere er etter hvert blitt godt kjent med strategiens mål og tiltak. Kommunene lager lokale kompetanseplaner som innbefatter både kommunale og private barnehager. Kompetanseplanene lages med utgangspunkt i de nasjonale styringssignalene og lokale behov. De regionale barnehagenettverkene samarbeider om kompetansetiltak. Strategiens fire tematiske satsingsområder er førende for barnehagenes kompetanseutvikling og som legges til grunn ved tildeling av kompetansemidler.

Vi har i Aust-Agder valgt å beholde GLØD-nettverket og har i dette en god samarbeidspartner i rekrutteringsarbeidet. I dette nettverket er det kommunale- og private barnehageeiere (som er også er i styret for PBL), representanter fra Fagforbundet, Utdanningsforbundet og Kommunenes sentralforbund, en representant fra UH-sektoren og en fra rådgivernetverket for ungdomsskoler og videregående opplæring. Alle disse er godt kjent med strategien. De er behjelpelige med å spre informasjon og etterspørre deltakelse fra sektoren.

Det er i regi av GLØD-nettverket i Aust-Agder gjennomført en rekke tiltak i 2014 for økt rekruttering til barnehagelæreryrket: I samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder har vi hatt stand på Utdanningsmessen Kristiansand 3. – 4. februar og i samarbeid med Agdergnisten har vi hatt stand på Hove festivalen. Vår egen rekrutteringsfilm har blitt delt på sosiale medier, vist på storskjerm i Arendal sentrum, på de største kinoene i fylket samt brukes i sammenhenger hvor Fylkesmannen opptrer og det er naturlig å vise den. GLØD-nettverket har etablert et samarbeid med rådgivernetverket i fylket for jevnlig å kunne orientere rådgiverne ved de videregående skolene og ungdomsskolene om behovet for barnehagelærere og studietilbud som finnes. Vi har etablert en utplasseringsordning for ungdomsskolegutter i barnehagen. I denne sammenheng har vi samarbeidet tett med «Likestilling som regional kraft på Agder», og ser prosjektet i nær sammenheng med likestillingsarbeid. Fem kommuner i fylket er med i prosjektet. Barnehagene har fått tildelt GLØD-midler til dekning av lønnsutgiftene til ungdomsskoleguttene. GLØD-nettverket har også tett samarbeid med Menn i barnehage i Aust-Agder. Nettverket har opptrådt som pådriver i forhold til Universitetet i Agder når det gjelder deltidsutdanning og/eller desentraliserte studietilbud. Det er gledelig at UiA nå tilbyr arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning fra høsten 2015.

Kompetansehevingstiltak for assistenter og fagarbeidere

Fylkesmannen i Aust-Agder har hatt ekstra fokus på kompetansen til assistenter på sine samlinger med barnehagemyndigheten. Ved å bruke tall fra Basil og SSB har vi synliggjort hvilke kommuner som har lav andel med fagarbeidere. Og vi har laget oversikter slik at hver kommune vet hvilke barnehager som deltar på de ulike kompetansetiltakene. På den måten kan de være pådrivere i rekrutteringsarbeidet.

Vi lykkes i arbeidet med å rekruttere deltakere til kompetansetiltakene for assistenter. Vi opplever at det er god interesse for tiltakene, og evalueringer fra deltakerne i etterkant har vært gode. For å spre informasjon om kompetansetiltakene har vi laget en liten «flyer» med informasjon om de tre kompetansetiltakene for assistenter. Vår egen brosjyre og magasinet med plakat fra direktoratet, bruker vi overalt der vi treffer folk fra sektoren.

I fullmaktsbrevet er kompetansetiltakene for assistenter delt mellom to ulike prosjekter (21020 og 21080). Vi fikk ved en søknad til direktoratet fullmakt til å omfordele midlene mellom prosjektene. Vi ser i ettertid at det hadde vært en fordel om det ble laget ett prosjekt med én felles tildeling til de tre tiltakene. og ser med glede at dette er blitt fulgt opp i oppdraget for 2015.

Det er viktig at satsingen får et preg av kontinuitet. De tre tiltakene begynner å bli godt kjent. Vi får melding om gode kurs. Det er viktig at dette er et tilbud som vil bli gitt over mange år slik at mange får delta. Alle assistentene i en barnehage kan ikke delta samtidig, men det er mulig å få til en rullering som forankres i kompetanseplanen.

Det som vi hører er et hinder for deltakelse, er økonomi. Barnehagen har ikke økonomi til å sette inn vikar når assistentene er på kurs. En form for stipend bør vurderes. Barnehageeiere er ofte også skoleeiere, og de er kjent med de ordningene som er på skolesiden. De opplever dette som urettferdig.

Det var vanskelig å bestemme seg for om vi skulle legge praksiskandidatordningen på dagtid eller kveldstid/helger. Vi bestemte oss for dagtid og oppfordret arbeidsgiver til å prioritere kompetanseutvikling for en så sentral gruppe som assistentene er. Dette gir tiltaket/ kandidatene økt status. På den annen side så er det mange som ikke får fri med lønn, og det er et hinder. Det er god oppslutning om opplæringen.

For å sikre at assistenter på praksiskandidatordningen kommer «helt i havn» og får tatt fagprøven, ser vi at det bør være samarbeid med Fylkesmannen og opplæringskontoret i fylket. Det bør utvikle et system for å informere og

tilrettelegge for både teori og praksis i fagprøven.

Det kan virke som at den store økningen i videreutdanningstiltak i grunnskolen (ordningen «Kompetanse for kvalitet»), tar mye kapasitet fra universiteter og høyskoler. Da vi var i møter med UIA om neste KOMPASS-kurs opplevde vi at de hadde problemer med å få kabalen til å gå opp. Dette har løst seg, og vi starter opp med ny gruppe i februar.

Ressurser og kompetanse på barnehageområdet.

Aust-Agder er et lite embete med få ansatte som skal løse embetsoppdragene. Dette krever samarbeid på tvers av avdelinger. Vi har hatt et godt og vellykket samarbeid med helse- og sosialavdelingen, og leder for prosjektet "Tidlig innsats - for god start".

Prosjektet "Tidlig innsats - for god start" ble satt i gang av fylkesmann Øystein Djupedal i 2010 gjennom midler fra kunnskapsdepartementet. Prosjektet har hatt som visjon at alle barn skal bli sett og få mulighet til å utvikle sitt potensiale. I kompetansestrategien og oppdragene knyttet til assistenter så vi muligheter. Her kunne vi få til et samarbeid med vinn vinn effekt. Økt kompetanse og økt forståelse av betydningen av tidlig innsats.

I Aust-Agder er nesten 70 % av de ansatte i barnehagene assistenter. Under 30 % av disse er faglærte. Kompetanseheving av denne gruppen er derfor veldig viktig og nødvendig. Vi har hatt god effekt av å legge andre opplæringstiltak rett i etterkant av assistentopplæringene. F.eks. Kurs om tilknytning og mentallisering med Ulrika Håkonsson for assistenter en dag, og for pedagoger, barnevern, helsestasjon og andre dagen etter. Det samme gjorde vi i forhold til tema for fylkesmannens fagdag for barnehageansatte. Da henger alt bedre sammen. Det handler om Tidlig innsats – og det handler om å få best mulig kvalitet på tjenestene. Felles opplæringstiltak for ulike målgrupper har en positiv effekt på både fokus og på samarbeid.

I år har vi f.eks. i tilsyn hatt stikkprøver på hvordan kommunen påser at opplysningsplikten til barnevernstjenesten oppfylles. Selv om vi har ulike roller og oppgaver i embetet, har vi løst oppdragene gjennom samarbeid og et felles mål. Ved samarbeid og bruk av hverandres kunnskap og nettverk når vi ut til flere.

Handlingsplan for likestilling (Felles for utdanning barnehage)

Fylkesmannen ser embetets arbeid for full barnehagedekning som et viktig arbeid i likestillingsammenheng, da andel barn med barnehageplass sier noe om den offentlige tilrettelegging for potensiell likestilling mellom kjønnene. Dekningsgraden i fylket for 1-5 åringer var ved inngangen til året fortsatt noe lavere enn landsgjennomsnittet uten Oslo. Vi er derfor aktive pådrivere overfor kommunene for å sikre en enda bedre barnehagedekning.

GLØD-nettverket har etablert en utplasseringsordning for ungdomsskolegutter i barnehagen. I denne sammenheng har vi samarbeidet tett med «Likestilling som regional kraft på Agder» og ser prosjektet i nær sammenheng med likestillingsarbeid. Fylkesmannen og to av prosjektkommunene deltok på konferansen "Kjønn, mangfold, likestilling og likeverd i barnehagen" i Trondheim i november. Konferansen var arrangert av Dronning Mauds Minne. Vi gav kommunene økonomisk støtte til deltakelsen.

Fylkesmannen har initiert og gitt økonomisk støtte til «Barnehagepraksis for ungdomsskolegutter – Fritt valg» Prosjektet har som overordnet mål å rekruttere flere menn til å jobbe i barnehagen, samt å styrke likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagene. «Barnehagepraksis for ungdomsskolegutter – Fritt Valg» er et tiltak der barnehager, i samarbeid med ungdomsskoler i nærmiljøet, tilbyr arbeid til ungdomsskolegutter etter skoletid og/eller i ferier. Ungdomsskoleguttene skal i barnehagen bidra til barnas aktiviteter på deres premisser, men kan også ta initiativ til aktiviteter selv. Guttene skal motta veiledning i barnehagen og skal i samråd med sin mannlige mentor bli enig om hvilke aktiviteter de skal delta i. Mentoren skal også bidra til at guttene får et innblikk i hva det innebærer å jobbe i barnehage. Både skolen og barnehagene forplikter seg til å ta i bruk materiell i «Likestillingskofferten». Kofferten tildeles alle deltakende barnehager og skoler i prosjektet. Det er etablert et tett samarbeid med "Menn i barnehage" i forbindelse med prosjektet på den måten at mentorene møtes jevnlig for utveksling av erfaring og faglig påfyll. For å motivere og dele erfaring blant alle aktørene, arrangerte Fylkesmannen i mai en erfaringskonferanse for deltakerne i prosjektet. Erfaringene så langt er meget positive og det er gledelig at prosjektet ble utvidet med to barnehager i høst.

Som en del av områdeovervåkingen har vi også i år finansiert utarbeidelsen av et eget hefte med opplæringsstatistikk for kommunene i Agder i 2014. Her er tall blant annet for andel barn i kommunale barnehager, andel menn i barnehagene, andel minoritetsspråklige barn i barnehagene, andel barn med spesialundervisning fordelt på kjønn, prosentandel med særskilt norsk, læringsmiljø og kjønnsdelt tabell om fritak fra nasjonale prøver. Her presenteres også andel minoritetsspråklige deltakere i grunnskoleopplæring for

voksne, og resultater av norskprøvene. Denne informasjonen brukes blant annet i analyse og tilsynsarbeid.

For å få kjennskap til sektoren bruker vi aktivt informasjon fra nasjonale undersøkelser og rapporter. Blant annet viste Elevundersøkelsen fra høsten 2013 bekymringsfulle tendenser i Aust-Agder knyttet til læring og læringsmiljø, og vi la derfor vekt på å spre denne informasjon både i oppfølging av tilsyn og i egne møter med kommunene. I presentasjonene var vi bevisst kjønnsforskjeller i skolerresultater og læringsmiljø. Vi så også funnene noe i sammenheng med Ungdata-rapportene. Se mer under res.område 31.3. Tall fra Elevundersøkelsen høsten 2014 hentet fra rapportportalen viser tendenser til mindre krenkelser og mobbing blant elever i Aust-Agder. Det er en positiv utvikling. Vi vil fortsatt ha fokus på dette i 2015. (Se også resultatområde 48)

Kompetanse for kvalitet. Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020 og lærerløftet inkl. stipendordningen

Fylkesmannen vurderer å ha god måloppnåelse på resultatområdet. Fylkesmannen har god kompetanse med kjennskap til både kommunal sektor og de ulike mulighetene innen kompetansesatsingen. Fylkesmannen har samarbeidet nært med KS, Universitetet i Agder, Utdanningsforbundet og Fylkesmannen i Vest-Agder. Dette kommer i tillegg til et nært samarbeid med kommunene og fylkeskommunen. Samarbeidet finner sted både i formelle samarbeidsfora, i nettverk og med enkeltaktører.

Fylkesmannen har informert kommunene, fylkeskommunen og de private skolene om nasjonale føringer slik de fremkommer i ”Kompetanse for kvalitet. Strategi for etter- og videreutdanning av lærere”, og i brev fra Utdanningsdirektoratet 23.01.2014, 01.02.2014 og 17.03.2014. Fylkesmannen har fortløpende orientert skoleeierne om krav, kriterier og søknadsprosedyrer samt lokale tilpasninger i arbeidet med kompetanseutvikling. Kommunikasjonen har foregått på utdanningsmøtene, møter i kommunene og i fylkeskommunen, via epost, telefon og brev.

Fylkesmannen har videre bidradd til regionalt samarbeid gjennom deltakelse Faggruppe Utdanning, et samarbeidsforum mellom kommunene og fylkeskommunene i begge Agderfylkene, der KS Agder har sekretariatsfunksjonen. Faggruppe Utdanning har regelmessige møter med Utdanningsforbundet og Universitetet i Agder. Forumet bidrar til regional samordning og koordinering både i forhold til videreutdanning og andre kompetansehevingstiltak.

Lærersatsingen GNIST, et målrettet arbeid for å heve skolenes kvalitet gjennom å bedre lærernes kompetanse og bidra til god og stabil rekruttering til læreryrket, samordnes i forhold til Faggruppe Utdanning og kalles Agdergnisten. Agdergnisten har en egen sekretær i 20 prosent stilling og gruppa samarbeider tett med Faggruppe Utdanning når det gjelder spredning av ulike tiltak.

Når det gjelder ordningen med videreutdanning av lærere, jf. strategien “Kompetanse for kvalitet”, har Fylkesmannen med god hjelp fra Utdanningsforbundet i Aust-Agder og KS, fokusert på skoleeierens ansvar og de mulighetene de ekstra vikarmidlene gir. Fylkesmannen har motivert til deltakelse og informere om statlige kompetanseutviklingstiltak, bl.a. Kompetanse for kvalitet og stipendordning for lærere. Kommunenes evne til å finansiere den økonomiske egenandelen, er blitt sterkere etter at prosentsatsene ble endret. Det er likevel en stor utfordring for kommunene å skaffe kompetente vikarer for lærere som tar videreutdanning. Fylkesmannen ser også at i noen av de små kommunene blir markedet «mettet» etter hvert som satsingen nå har pågått en stund. Dette gir Fylkesmannen en utfordring i arbeidet vårt for å motivere skoleeierne til å ta ordningen i bruk. Derfor er det gledelig at skoleeierne i Aust-Agder godkjente 133 søknader fra lærere som ønsket å ta videreutdanning. 114 fikk tilbud om videreutdanning. Av disse, er det 52 som tar videreutdanning i matematikk.

Fylkesmannen registrerer at kommunene og de private skolene er bevisste på hva slags kompetanse det er behov for i deres virksomhet og prioriterer søknader fra lærere på denne bakgrunn.

Rapportering for ordningen med videreutdanning er fulgt opp med informasjon og veiledning. Flere av skoleeierne trenger ekstra hjelp for en fullstendig rapportering i og med at det har det vært noe utskiftning av skolefaglige ansvarlige/skolefaglige rådgivere i kommunene i Aust-Agder. Dette har ført til manglende kontinuitet og følgelig et stort behov for informasjon, veiledning og oppfølging fra Fylkesmannen. Fylkesmannen har kontrollert og kvalitetssikret at midlene er brukt etter hensikten. På bakgrunn av rapporteringen fra skoleeiere for videreutdanning i 2013/2014, leverte Fylkesmannen i mai en skriftlig kvalitativ vurdering av arbeidet med kompetanseutvikling i fylket.

Fylkesmannen har informert skoleeiere om MatematikkMOOC og bedt om en tilbakemelding om hvilke skoler som eventuelt ønsker å delta med flere lærere. Kartleggingen vil bli gjort rede for i eget svar til Utdanningsdirektoratet innen fristen 15. januar 2015.

Ungdomstrinn i utvikling 2013 - 2017

Fylkesmannen har motivert for deltakelse i skolebasert kompetanseutvikling. Det har vært et tett samarbeid mellom Fylkesmannen og GNIST-prosjektleder på dette området. I Aust-Agder deltar Risør, Tvedestrand, Froland, Lillesand, Iveland og Bygland i pulje 1. I samarbeid med Agdergnisten og de to utviklingsveilederne i fylket, ble kommunene Arendal og Vegårshei plukket ut til å delta i pulje 2.

Fylkesmannen har også gått inn for utvelgelsen av Grimstad kommune, Bykle kommune og Valle kommune for deltakelse i pulje 3. Informasjon om satsingen *Ungdomstrinn i utvikling* har blitt gitt til skoleeiere i fylket via brev, epost og møter. Midler til ressurslærere i pulje 2 har blitt utbetalt etter instruks fra Utdanningsdirektoratet i brev av 10.02.2014. Midlene ble utbetalt etter at Fylkesmannen hadde innhentet opplysninger om antall ressurslærer og organiseringen av dem i hver kommune slik at midler til reiseutgifter kunne fordeles på en hensiktsmessig måte. Fylkesmannen har også utbetalt tilleggsbevilgning til skoleeiere i pulje 1 etter instruks i brev av 10.02.2014

Tre kommuner i fylket deltok i piloteringen av skolebasert kompetanseutvikling. Alle piloteringskommunene i Aust-Agder deltar i pulje 1, noe Fylkesmannen anser som gunstig. Disse kommunene har fått mulighet til å arbeide videre med utviklingsprosessene som kom i gang under piloteringen.

Veilederkorpset

Fylkesmannen har fulgt opp oppdraget ved å prøve å rekruttere til ny runde til veilederkorpset. Det ble foretatt en omfattende analysevurdering basert på læringsresultater og elevenes læringsmiljø i en kommune. Det ble avholdt et møte der Fylkesmannen informerte om veilederkorpset. En tidligere deltaker av Veilederkorpset fra en annen kommune la frem sine positive erfaringer og prøvde å rekruttere på vegne av kommuneledelsen i den potensielle kommunen. Til tross for iherdig forsøk lyktes det ikke å rekruttere flere kommuner til Veilederkorpset (2014-17). Manglende måloppnåelse omhandler ikke Fylkesmannens innsats eller mangel på forsøk, men begrunnes i at kommunene har mange satsingsområder og enkelte av dem overlapper hverandre.

Vurdering for læring

Fylkesmannen har invitert kommunale og private skoleeiere som ikke tidligere har deltatt i Vurdering for læring, til deltakelse i pulje 5 og 6 av satsingen. Videre har vi valgt skoleeiere for pulje 5 og sendt vår anbefaling til Utdanningsdirektoratet. For pulje 6 er fristen for utvelgelse satt til 20. januar 2015. 4 kommunale skoleeiere og en privat skole kom med i pulje 5. I Aust-Agder gjenstår nå bare to kommunale skoleeiere som enda ikke har deltatt i satsingen.

Fylkesmannen har deltatt på orienteringsmøtet for pulje 5 og på første samling. Det er vårt ønske å følge satsingen tett ved blant annet så langt det lar seg gjøre å følge samlingene sammen med skoleeierne. Vi har bistått i å finne frem til ressurspersoner og utbetalt midler til deltakende skoleeiere etter direktoratets føringer. Skoleeierne planer ble levert innen fristen og er blitt gjennomgått av Fylkesmannen.

Bedre læringsmiljø 2009 - 2014

“Bedre læringsmiljø” som ressurs i arbeidet med læringsmiljø er det informert om på våre utdanningsmøter og på Fylkesmannen i Aust-Agder sine hjemmesider. I april 2014 holdt Fylkesmannen dagsseminar for Aust-Agder Fylkeskommune. Her fikk de videregående skolene i fylket en grundig gjennomgang av lovverket knyttet til temaet og de har blitt presentert for og fått prøve ut ressurser om bedre læringsmiljø som er tilgjengelige på Utdanningsdirektoratets hjemmeside. (Tilsvarende samlinger ble holdt for alle kommunene i 2013)

Ved forespørsler veileder og bidrar Fylkesmannen mer aktivt den enkelte kommune. “Bedre læringsmiljø” som ressurs i arbeidet med læringsmiljø er det informert om på våre utdanningsmøter og på Fylkesmannen i Aust-Agder sine hjemmesider. Fylkesmannen har også fulgt opp kommuner, som har scoret lavt på mestrings- og trivselsindikatorerne i Elevundersøkelsen, og rådet disse kommunene til å ta i bruk “Bedre læringsmiljø”. Det er skrevet brev til alle kommunene som har skoler med høye tall over flere år, der vi har bedt om en redegjørelse for hvordan skoleeier følger opp disse skolene. Det er også skrevet et generelt brev til alle kommuner.

I forbindelse med tilsyn etter Opplk kap 9a er det gitt omfattende informasjon om "Bedre læringsmiljø". Se 31.1.

Våren 2014 informerte Fylkesmannen alle kommunene og fylkeskommunen om mulighet til å søke om prosjektmidler til å arbeide med skolemiljøet/læringsmiljøet. En forutsetning var bl.a. at PPT deltok. Vi fikk 10 søknader. Fylkesmannen sendte en prioritert oversikt over søknadene til Udir, som tildelte midlene. I Aust-Agder fikk Åmli kommune prosjektmidler. Prosjektet er i gang.

Fylkesmannen fikk også i oppdrag å oppfordre kommuner til å søke om å delta i Læringsmiljøprosjektet - pulje 2. Froland kommune ble valgt ut til å delta med Froland skole. PPT deltar i prosjektet.

Aust-Agder har to kommuner - Tvedestrand og Birkenes - som deltar i prosjektet "Skolen som arena for psykisk helse". Dette prosjektet ledes av Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet.

Strategi for etter- og videreutdanning av ansatte i PPT 2012-2015

Fylkesmannen har i møter og brev informert kommunene og fylkeskommunen om "Strategi for etter- og videreutdanning for tilsatte i PP-tenesta».

Det er informert om søknadsprosedyrer etc. for etterutdanningen i 2014. Fylkesmannen vurderer at god måloppnåelse på dette feltet er avhengig av nært og godt samarbeid med alle parter med ansvar for utdanningsområdet. Tett og god koordinering av alle tiltak og satsinger som felles aktiviteter mot en helhetlig strategi er avgjørende for god effekt. Fylkesmannen søker å bidra til en slik felles forståelse. Aust-Agder fikk tildelt svært begrensede midler til etterutdanning i 2014. Kommunene og fylkeskommunen ble derfor enige om å søke om felles tiltak også i 2014 og følge opp tiltakene fra 2013. Fylkesmannen har tildelt midlene og fulgt opp tiltakene.

Fylkesmannen har også informert og fulgt opp strategien for videreutdanning. Det var i Aust-Agder få søkere til dette tilbudet. Utdanningsdirektoratet prioriterte kun søkere til de frikjøpte tilbudene, men dette var det ikke informert om ved utlysning av tilbudet om videreutdanning. To søkere fikk plass, men trakk sine søknader. Dette førte til at ingen ansatte i Aust-Agder startet videreutdanning i 2014.

Oppdraget er gjennomført.

Veiledning av nyutdannede barnehagelærere og lærere

Mentor A, veiledning av nyutdannede lærere/barnehagelærere og mentorutdanning, er nå etablert som faste tilbud ved Universitetet i Agder. Fylkesmannen informerer om programmet og oppfordrer til å bruke dette. Høgskolen i Telemark tilbyr studieåret 2014/2015 i samarbeid med UiA veilederutdanning for lærere som vil kvalifisere seg som veiledere for nyutdannede i barnehage og skole. Studiet gir 30 studiepoeng. Fylkesmannen har informert sektoren om dette studiet.

Lokalt arbeid med læreplaner: regional konferanse

Regional konferanse om lokalt læreplanarbeid ble arrangert i september 2014. Konferansen hadde til hensikt å styrke skolelederes og skoleeieres læreplan- og vurderingskompetanse. Kommuner, fylkeskommunen og de private skolene i fylket var godt representert med både skoleledere, skoleeiere og ressurslærere på denne samlingen.

Fylkesmannen ønsker å støtte skoleeierne i Aust-Agder i arbeidet med å utvikle enda bedre skoler. Skoleeiere bør oppleve at tiltak initiert som følge av nasjonal utdanningspolitikk har en sammenheng. Det var derfor gledelig å kunne innlede konferansen med en oversikt over aktiviteter i fylket innenfor utdanningssektoren, trekke frem sammenhengen med felles nasjonalt tilsyn for perioden 2014-2017 og løfte frem noen styrker og utfordringer i fylket.

Lokalt arbeid med læreplaner: kroppsøvningsfaget

Fylkesmannen arrangerte i 2013 fylkessamling for skoleledere og lærere i grunnskolen og videregående opplæring knyttet til kroppsøvningsfaget. Representanter fra Utdanningsdirektoratets læreplangruppe sto for det faglige innholdet. Veiledende informasjon ble i tillegg sendt ut til kommunene og lagt lett tilgjengelig på vår hjemmeside. Likevel så Fylkesmannen, blant annet av mottatte klager på karakterer i kroppsøvningsfaget, at endringene ikke er tilstrekkelig kjent. Kurset ble derfor arrangert igjen i februar 2014 for at denne viktige informasjonen skulle nå ut til alle kommuner og skoler.

Lokalt arbeid med læreplaner: valgfagene

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder og Universitetet i Agder (UiA) utviklet og tilbudt etterutdanning for lærere i de nye valgfagene. Etterutdanningstilbudet har rettet seg mot deltakere i begge Agderfylkene og årets kurs ble avholdt i mars hvor blant annet Utdanningsdirektoratet innledet om vurdering i valgfagene. Utviklingsarbeidet videreføres i 2015. Fylkesmannen og UIA anser en kompetanseutvikling på valgfagene som nødvendig for å kunne lykkes i implementeringen.

GNIST

Samarbeidet i GNIST har fortsatt i 2014. KS har fortsatt den koordinerende funksjonen og GNIST satsingen er felles for begge Agderfylkene. Det er nå tilsatt prosjektmedarbeider i 20 % stilling. Det er ert svært godt samarbeid i GNIST med Universitetet i Agder, KS, utdanningsforbundet, kommunene og fylkesmannen. Fylkeskommunen trakk seg noe tilbake i 2014 på grunn av den sterke satsingen på arbeidet med ungdomstrinnet. Det er satt iverk tiltak for å få fylkeskommunen fullt med i arbeidet igjen. GNIST vurderes som en viktig samarbeidsarena.

Prosjektet "Økt læringsutbytte"

Aust-Agder fylke har levekårsutfordringer og scorer lavt på skolerresultater, fylket har en relativt stor andel med spesialundervisning, herunder utfordringer innen grunnleggende ferdigheter. På denne bakgrunn bevilget Fylkesmannen tidligere skjønnsmidler til prosjektet "Økt læringsutbytte", der alle fylkets kommuner deltok. Det har vært flere tiltak i dette prosjektet i form av samlinger for både lærere og skoleledere på skole og kommunenivå. Prosjektet har hatt tiltak innen kompetanseutvikling for lærere i matematikk/regning og ledelse, klasseledelse og skoleledelse. De øvrige sentralt initierte kompetanseutviklingstiltakene har blitt sett i sammenheng med dette prosjektet. Prosjektet Økt læringsutbytte ble avsluttet våren 2014.

Høsten 2014 har kommunene i fellesskap engasjert en prosjektleder i et «Evalueringsprosjekt». Formålet har vært å finne et felles satsingsområde for grunnskolesektoren i fylket. Kommunene ønsker på denne bakgrunn å søke om skjønnsmidler til et nytt felles prosjekt – muligens organisert på samme måte som Økt læringsutbytte.

Forskningsprosjektet Lærende regioner

Samtlige kommuner deltar også i prosjektet "Lærende regioner". Dette er et felles forskningsprosjekt mellom fylkene Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Oppland og Aust-Agder. Universitet og høyskolene fra de samme fylkene har utarbeidet en projektskisse og prosjektet er finansiert via PRAKUT. KS-Agder og Utdanningsforbundet her har også vært sentrale i utformingen av dette prosjektet. Målet for prosjektet er å finne ut om, og i hvilken grad, regionale forskjeller påvirker læringsutbytte. Denne kunnskapen skal i neste rekke nyttes for å øke læringsutbytte i de fylkene som har svake resultater i grunnleggende ferdigheter, og vil selvsagt også brukes for å forsterke de grunnleggende ferdighetene i fylker med god måloppnåelse. Noen funn er allerede presentert på ulike samlinger, både fellessamlinger i Oslo og fylkesvise samlinger. Fylkesmannen har koordinert styringsgruppa for Lærende regioner i Aust-Agder, organisert fylkesvise samlinger, koordinert og i stor grad finansiert deltakelse på fellessamlinger samt innhentet og samordnet informasjon som igjen har blitt videreformidlet til sentral styringsgruppe. Fylkesmannen har også bistått forskere i innhenting av data fra skolesektoren. Prosjektet avsluttes våren 2015.

Vurdering

Arbeidet med kompetanseutvikling krever kontinuerlig motivasjon, veiledning og oppfølging og vår strategi er å være nær, og yte god service til de vi skal betjene. Fylkesmannen vurderer at god måloppnåelse på dette feltet er avhengig av et tett og godt samarbeid med samarbeidspartene. Fylkesmannen vil forsterke dette i det videre arbeidet. Fylkesmannen har god kompetanse på området kompetanseutvikling. Vi anser ressursene som tilstrekkelige for å utføre oppdraget og vi anser oppdraget som utført i henhold til resultatkrav.

32.6 Urfolk og nasjonale minoriteter

Fylkesmannen har sendt ut temahefte "Om samisk kultur i barnehagen" til kommunene og oppfordret til bruk av dette som inspirasjon og grunnlag for refleksjon i arbeidet med ulike temaer knyttet til barnehagens innhold og oppgaver.

Fylkesmannen informerer om kommunens plikter og om gjeldende tilskuddsordninger i grunnopplæringen. Det er lite henvendelser fra sektoren.

Fylkesmannen vurderer at oppgavene er gjennomført.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 953 752,41	kr 2 513,86
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 756 565,69	kr 1 801 513,09
Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen	kr 1 813 511,50	kr 742 392,93
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 5 523 829,00	kr 2 546 419,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Resultatområde 73.1 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Fylkesmannen har behandlet 80 saker med gjennomsnittlig saksbehandlingstid 1/2 mnd. 80% er stadfestet, 9% er omgjort og 11% opphevet.

Sakene registreres fortløpende i Nestor.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

3 saker:

- Vurdering av økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning, ikke avsluttet.
- Vurdering om rutiner og praktisering av lstj. § 27 er lovlige og forsvarlige. Avsluttet. 6 mnd. behandlingstid
- Vurdering av internoverføring av ansvar for sak, avsluttet, 3 mnd. saksbehandlingstid.

74.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført 4 systemrevisjoner ved NAV sosial med selvvalgt tema. Saksebehandlingstid(Arendal), økonomisk stønad(Bygland), KVP (Grimstad), kommunale rustjenester/NAV (Gjerstad)

Det ble funnet avvik i samtlige 4 systemrevisjoner.

74.9 Andre oppdrag

Vi har skrevet rapport fra møter med samtlige NAV kontor i 2014 for kartlegging av utfordringer og behov for kompetansetiltak og utarbeidet velferdsprofiler som bidrag til Fylkesmannens kommunebilder. Vi har også hatt en kartlegging av midlertidige botilbud i kommunene. Rapportene er sendt kommunene, NAV fylke, Statens helsetilsyn og er ellers tilgjengelige på våre hjemmesider.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Aust-Agder behandlet i året som gikk 67 tilsynssaker mot helse- og omsorgstjenesten og helsepersonell i fylket. Dette er en økning i forhold til fjorårets tall. Som før opprettes de fleste tilsynssakene på bakgrunn av klager fra pasienter, pårørende og deres representanter. 6 av tilsynsakene ble opprettet etter varsel fra Sørlandet sykehus HF om alvorlig hendelse etter spesialisthelsetjenestelovens § 3-3a.

35 av sakene var rettet mot navngitt helsepersonell, 15 mot Sørlandet sykehus HF, 17 mot den kommunale helse- og omsorgstjenesten (herunder 4 mot legevakt). Median saksbehandlingstid var 4,5 mnd.

I 21 av sakene ble det avdekket brudd på helse- og omsorgslovgivningen, i tillegg var 17 saker av slik karakter at de ble oversendt Statens helsetilsyn for vurdering av administrativ reaksjon. Fylkesmannen ga for øvrig råd og veiledning i 9 saker hvor pasientforløpet kunne vært håndtert annerledes, og 20 saker ble avsluttet uten bemerkning.

I tillegg til de nevnte sakene ble 12 klager avklart lokalt, ved at påklaget virksomhet/helsepersonell ble bedt om å ta initiativ til dialog med pasienten. Pasienters opplevelse av manglende informasjon og kommunikasjon i møte med helse- og omsorgstjenesten er fortsatt kilde til en stor del av klagen Fylkesmannen mottar.

Kravet til faglig forsvarlig helsehjelp et gjengående vurderingstema for tilsynsmyndigheten i klager på medisinsk behandling. Fylkesmannen har i 2014 hatt en økning i antall klager mot enkelthelsepersonell, og saker oversendt Statens helsetilsyn for vurdering av administrativ reaksjon.

Fylkesmannen i Aust-Agder mottok i året som gikk 3 muntlige/skriftlige henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skulle iverksettes, men har ikke hatt saker der vi har bedt politiet om å etterforske sak uten forutgående henvendelse fra politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

Det ble gjennomført 29 planlagte systemrevisjoner i 2014 (volumkrav 23), 21 ble avsluttet med avvik. De fleste avvik er enkle å rette, mens et mindretall er krevende. Noen trekk som synes å være gjennomgående er at det synes krevende å implementere alle veiledere, rutiner og prosedyrer på grunn av mange ansatte i deltidsstillinger, turnus og vakanser. Lederne i omsorgssektoren spesielt har ofte mange titalls- kanskje opp mot hundre ansatte å forholde seg til. Folkehelseilsyn og tilsyn med helsemessig og sosial beredskap viser at kommuneoverlegestillingen er den kanskje mest sårbare funksjonen, og som i mange tilfeller heller ikke blir benyttet i kommunen.

I tillegg til systemrevisjonene gjennomførte vi besøk til alle kommunene med kartlegging av veilednings- og kompetansebehov på det sosialfaglige området og innen rus og psykisk helse. Særlig på det sosialfaglige området er den sosialfaglige kompetansen risiko for svikt i kvaliteten i møte med sosialtjenesten. Dette blir fulgt opp i 2015.

Tilsyn med kommunenes folkehelsearbeid høsten 2014 viste oss at kommunene ikke er kommet så langt i sitt oversiktsarbeid som forutsatt før neste planstrategi skal utarbeides. Vi førte tilsyn med folkehelseloven i tre kommuner: Evje og Hornnes, Gjerstad og Lillesand kommune. Kommunene hadde ulik geografisk beliggenhet og litt ulik størrelse. Alle fikk avvik. Regelverket angir en arbeidsform der kommunen skal skaffe seg løpende oversikt med folkehelsen i kommunen.

Lillesand kommune kan se ut til å være nærmest lovkravet i vårt fylke da de var eneste kommune som hadde begynt på arbeidet med oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen. De manglet imidlertid tilgjengelig samfunnsmedisinsk kompetanse. De har på kort tid vist at de er på riktig vei, og snart vil de ha oppfylt kravene.

Evje og Hornnes hadde ikke begynt på det systematiske arbeidet med oversikt over folkehelseutfordringene. Det gikk igjen at ledelsen kjente for dårlig til forskriftskravet, og at ansvaret ikke var fordelt og kjent nedover i organisasjonen. Kommunen hadde omfattende planer som til en viss grad gjenspeilet ulike konkrete "folkehelseiltak" og annet arbeid som involverte ulike folkehelseaspekter.

Gjerstad har laget gode delplaner, og disse kan brukes i arbeidet for å nå lovens krav. Kilder til kunnskap om folkehelseutfordringer er delvis dokumentert som grunnlag for disse planene. Det mangler administrativ forankring i kommunen, og oppgavene er ikke klart fordelt.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Behandlede saker i 2014: 43. Andel inntil 3 mnd.: 88% (38 saker). 3 saker mellom 4-5 mnd., 2 saker mellom 5-6 mnd.

Behandlet en sak etter miljørettet helsevern, ajourført i Nestor med saksbehandlingstid 2 mnd og 3 uker.

Resultatområde 83 Folkehelse

83.2 Planlagt tilsyn

Høsten 2014 førte vi tilsyn med loven i tre kommuner: Evje og Hornnes, Gjerstad og Lillesand kommune. Kommunene hadde ulik geografisk beliggenhet og litt ulik størrelse. Alle fikk avvik. Regelverket angir en arbeidsform der kommunen skal skaffe seg løpende oversikt med folkehelsen. Lillesand kommune kan se ut til å være nærmest lovkravet i vårt fylke da de var eneste som hadde begynt på arbeidet med oversikt og folkehelseutfordringene. De manglet tilgjengelig samfunnsmedisinsk kompetanse. De har på kort tid vist at de er på riktig vei og snart vil de ha oppfylt kravene. Evje og Hornnes, samt Gjerstad fikk mer omfattende avvik. De hadde ikke begynt på systematiske arbeid med oversikt over folkehelseutfordringene. Det gikk igjen at ledelsen kjente for dårlig til forskriftskravet, og at ansvaret ikke var fordelt og kjent nedover i organisasjonen. De hadde begge omfattende planer som til en viss grad gjenspeilet konkrete "folkehelseiltak" og annet arbeid som involverte ulike folkehelseaspekter. Felles var at de i liten eller ingen grad systematisk hadde dokumentert egne folkehelseutfordringer fremover i tid.

83.3 Klagesaker

Saker registreres i Nestor fortløpende. Det var kun en sak til behandling i 2014, saksbehandlingstid 11 uker. Det er innenfor kravet. I tillegg får vi enkelte henvendelser om miljørettet helsevern direkte til Fylkesmannen, disse oversendes kommunen for behandling.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Vi har innvilget 282 separasjoner og 237 skilsmisser. Tallene for 2013 var 288 separasjoner og 237 skilsmisser. Svært stabilt.

Vi har en sak om skiftefritak.

Ingen saker om tillatelse til å inngå ekteskap før fylte 18 år

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi har i 2014 godkjent 29 utenlandske skilsmisser. I 2013 hadde vi 20 saker.

Fra enkelte land er det vanskelig å legalisere dokumentene. Fylkesmannen bruker derfor uforholdsmessig mye tid på å behandle disse få sakene.

42.3 Barneloven

Vi har ikke hatt noen saker der vi har stadfestet avtaler om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast eller samvær.

Vi har behandlet en sak om reisekostnader ved samvær.

Vi har heller ikke hatt noen klager over avslag på opplysninger om barnet.

Vi har en del henvendelser på telefon.

42.4 Veiledning og informasjon

Vi har relativt mange henvendelser både på telefon og ved personlig fremmøte på familierettens område.

Fylkesmannen får spørsmål når det gjelder Lov om barn og foreldre generelt, men mest om fordeling av reiseutgifter ved samvær. Svært få av henvendelsene gjelder mekling.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Kommunene vest og nord i fylket; Lillesand, Birkenes, Iveland, Evje og Hornes, Bygland, Valle og Bykle, har inngått samarbeidsavtale med Vest-Agder krisesenter. For disse er det Kristiansand kommune som er vertskommune.

Øvrige kommuner i Aust-Agder; Arendal, Grimstad, Froland, Åmli, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand og Risør har inngått et tilsvarende samarbeid med Østre Agder krisesenter. Krisesenteret eies av de åtte kommunene. Arendal er vertskommune.

Krisesentertilbudet i fylket drives i henhold til lov, og gir et helhetlig tilbud til:

- Kvinner og barn som opplever vold i nære relasjoner
- Menn og barn som opplever vold i nære relasjoner
- Kvinner med tilleggsproblematikk

Fylkesmannen i Aust-Agder åpnet i 2012 skriftlig tilsyn med 4 kommuner i fylket. I slutten av 2013 og begynnelsen av 2014 ble endelige rapporter sendt ut til kommunen. Alle kommunene fikk pålegg i forhold til internkontrollsystemet, jf. krisesenterloven § 8. To kommuner i vest har i løpet av 2014 greid å lukke avviket og vi har avsluttet tilsynet i disse kommunene. Fylkesmannen har hatt veiledning for rådmennene i kommunene i Østre Agder på våren og høsten 2014 hadde vi oppfølgingsmøte med kommunene i øst vi hadde tilsyn med og vertskommunen. Likevel har de to kommunene i øst ikke klart å lukke avviket. Vi følger dette opp videre i 2015.

Høsten 2014 varslet vi tilsyn med internkontrollsystemet, jf. krisesenterloven § 8 for en ny kommune i Aust-Agder. Rapport vil bli skrevet før påske 2015.

Fylkesmannen anser oppdraget som utført.

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Fylkesmannen har i 2014 ikke hatt tilsyn med Familiekontoret i Aust -Agder, jf. Lov om familievernkontor § 3.

Det er ett familievernkontor i Aust-Agder og Fylkesmannen orienteres løpende gjennom året og ved årsrapporteringen fra Familiekontoret.

Fylkesmannen har i 2014 ikke funnet grunnlag for å gjennomføre risikobasert tilsyn med Familiekontoret.

Fylkesmannen gjennomfører planlagt tilsyn med Familiekontoret hvert 3 år.

Fylkesmannen i Aust-Agder anser embetsoppdraget som utført.

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

a) Vi har sendt inn rapporter på barnevernområdet ikommunene i halvårsrapporter med frist 20. januar og 20. august.

b) Vi rapporterte til BLD med frist 1.10.2014 om komuner med små barneverntjenester på mal utarbeidet av departementet.

c) Prosjektet «Tidlig innsats – for god start» har vært embetets satsing på barn og unge på tvers av avdelingene. Det har vært drevet i tre år, ut 2014, med midler fra Kunnskapsdepartementet. Vi søkte om ytterligere midler til utvidelse av prosjektet, men fikk avslag. Det har handlet om utsatte barn og tidlig hjelp til disse. Prosjektet har vært godt forankret i ledelsen i embetet og i de to kommuner som har vært direkte involvert i prosjektet (ordfører og rådmenn, Arendal og Åmli). Vi har arrangert opplæring i taushetsplikt, tverrsektoriell opplæring i Kvello-metoden, ass.opplæring for barnehageass. osv. Prosjektet har hatt følgeforskning. Første delrapport er klar: (<http://www.fylkesmannen.no/PageFiles/688159/Rapport%20%20tidlig%20innsats%20for%20god%20start.pdf?epslanguage=nb>).

Prosjektgruppen hadde representanter fra de to kommunene, prosjektleder, representant fra utdanningsavdelingen og folkehelserådgiver fra sosial- og helseavdelingen. Etter prosjektperioden fortsetter vi fokus på Tidlig innsats, og ser mye aktivitet på dette området i kommunene. Dette er "vårt Sjumilsssteg". Fylkesmannen i Aust-Agder har opprettet en embetsgruppe med representanter for alle fagavdelingene. Gruppen utarbeider mandat (felles VP), og sender ut en felles halvårlig kurs- og konferansekalender til kommunene.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Vi behandlet ingen saker om fritak for taushetsplikt i 2014.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen følger opp temaet universell utforming i uttalelser til plan- og dispensasjonssaker. Temaet ble også særskilt behandlet under embetets interne planopplæringsdag i juni 2014, hvor formålet var å styrke embetets kompetanse og bevissthet rundt dette temaet.»

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMAA	1	31
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har uttrykt bekymring over at for mange flyktninger blir sittende for lenge i mottak. I Kommunebildene for 2014 er bosetting av flyktninger omtalt som et eget punkt. Her presenteres en samlet oversikt over IMDi's anmodning om bosetting til den enkelte kommune i Aust-Agder, og kommunens vedtak om bosetting. Fylkesmannen oppfordret kommunene til å imøtekomme IMDi's anmodning om bosetting. Vi viste også i Kommunebildet til IMDi Sør sin spørreundersøkelse til programrådgivere i Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark i 2013. Her svarer de fleste kommuner at mangel på boliger er det største hinderet for bosetting av flyktninger. Fylkesmannen har derfor lagt vekt på at nok og hensiktsmessige boliger er en forutsetning for å ta imot flyktninger. Kommunebildene ble brukt som utgangspunkt for skjønnsmøter med ordførere og rådmenn, og er tilgjengelige på Fylkesmannens hjemmeside.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet 7 klager på introduksjonsstønad i 2014. 3 avslag på forlenget programtid ble stadfestet. 2 avslag på deltakelse i program ble stadfestet. 2 avgjørelser om stans av program ble opphevet.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven dette året. Se forøvrig resultatområdet 47.3. Se også egen rapportering til IMDi oversendt 6.1.2015 med oversikt over antall klager fra 2012-2014 fordelt på kjønn, utfall og klagetema.

Tilskuddene til kompetanseheving for lærer og ledere i norskopplæringen og grunnskoleopplæringen er forvaltet etter forutsetningene i oppdragsbrev fra VOX. Vi har gjennom hele året hatt et særskilt fokus på kvaliteten og kompetanseheving av lærere og ledere i opplæringen av voksne. Se også egen rapportering til Vox med frist 1. mars 2015.

13. og 20. februar gjennomførte vi kurs i vurdering av muntlige ferdigheter for lærere og ledere i norskopplæringen i Aust-Agder. Bakgrunnen for kurset var behovet for kompetanseheving etter at det ble innført obligatoriske avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, og siden ansvaret for gjennomføringen ble lagt til kommunene. 14. oktober gjennomførte vi etterutdanningskurs, der målgruppen både var lærere og ledere i norskopplæringen og i grunnskoleopplæringen for voksne. Temaene denne dagen var blant annet den nye stortingsmeldingen om livslang læring og utenforskap, landkunnskap om Eritrea, sysselsetting av flyktninger, morsmålsstøtter og digitale ferdigheter.

For å gjøre de nye prøvene i norsk og samfunnskunnskap mer kjent, har vi også informert alle skolefaglig ansvarlige i kommunene om formålet og forskriftsendringene i eget møte våren 2014.

I år arrangerte vi også en egen studietur for ledere i de kommunale voksenopplæringene, i samarbeid med Lillesand voksenopplæring. I flere år har vi hatt fokus på vold i nære relasjoner, traumer og ettervirkninger av krig i våre etterutdanningskurs, og hvordan voksenopplæringene best kan ivareta deltakere som har opplevd dette. Studieturen var en oppfølging av temaet. Vi var i Zagreb og Vukovar, og møtte ambassaden, Nansen Dialog Centre, Women in the Homeland War i tillegg til offisielle representanter fra den serbiske minoriteten og kroatisk styresmakter. Erfaringene fra studieturen ble delt med Utdannings- og barnehageavdelingen i etterkant.

Fylkesmannen har en egne referansegruppe bestående av ledere fra fire kommunale voksenopplæringene. Referansegruppen bistår Fylkesmannen i valg av tema for kurs og foredragsholdere, og gir verdifulle innspill til arbeidet på området.

Fylkesmannen har deltatt på flere samlingen i regi av Vox. En samling i Oslo for Fylkesmennene, og to ganger i

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen har gjennomført to skriftlige tilsyn etter introduksjonsloven i tråd med resultatkravet. Temaet for tilsynet var om deltakerne fikk tilbud om et introduksjonsprogram som var helårig og på full tid. Tilsyn ble gjennomført i kommunene Valle og Åmli. Det ble avdekket lovbrudd i begge kommunene både på helårlig introduksjonsprogram og program på full tid. Kommunene har frist til 6. mars 2015 med å rette lovbruddene.

Det ble gjennomført formøte i Valle etter ønske fra kommunen. Der ble lovgrunnlaget for tilsynet gjennomgått, og vi avklarte behovet for dokumentasjon i forkant. Vi gav også tilbud om et slikt møte til Åmli kommune.

Underveis i tilsynene etter introduksjonsloven har det vært behov for prinsipielle avklaringer av lov og forskrift. Fylkesmannen har siden januar 2014 etterlyst avklaringer fra IMDi. Vi er glad for BLDs prinsipielle avklaringer som kom i desember 2014. En felles forståelse av lovgrunnlaget styrker tilsynet og bidrar til lik praktisering av regelverket.

Embetet deltar i introduksjonsgruppe med andre embeter i Sørvest-regionen. Dette er et svært verdifullt nettverk, som bidrar til erfaringsutveking og felles lovforståelse.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannens mål er et systematisk og kontinuerlig fokus på arbeid som fremmer likestilling og motvirker diskriminering, samt å sikre at likestillingsperspektivet og antidiskriminering er en integrert del av både vår interne og eksterne virksomhet. For mer informasjon om embetets interne likestillingsarbeid, se resultatområde 60.2 om mangfold og likeverd. Vi viser også til rapportering under resultatområde 46 om universell utforming. Vi viser videre til resultatområde 84, som blant annet omhandler om helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn, samt resultatområde 73 om blant annet boligsosialt arbeid og barn og unge.

Oppdraget med å fremme likestilling og motvirke diskriminering knytter seg blant annet til kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Fylkesmannen er seg bevisst dette i utøvelsen av sine oppgaver på de ulike felt.

Siden arbeidet med å fremme likestilling og motvirke diskriminering er et omfattende felt, er det krevende å finne målrettede og gode tiltak. Som vi tidligere har presisert, har mange av tiltakene også en langsiktig effekt som vanskelig lar seg måle på kort sikt. I Aust-Agder må utfordringene innen likestillingsarbeidet sees i sammenheng med de utfordringer vi har i forhold til levekår og læringsutbytte.

Fylkesmannen har i 2014 lagt vekt på å bidra til Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015-2027 (LIM-planen). Planen skal være en plattform for felles, systematisk handling for å styrke likestillingen og bedre levekårene på Agder. Planprogrammet for LIM-planen ble fastsatt av fylkestingene i Aust-Agder og Vest-Agder desember 2013. Våren 2014 ble LIM-planen utarbeidet, og det ble lagt opp til bred medvirkning underveis, etter prosesskrav i plan- og bygningsloven. Fylkesmannen satt i styringgruppen for LIM-planen og deltok aktiv der, sammen med fylkesmannen i Vest-Agder og Fylkesrådmennene i Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner. Vi deltok på plantemakonferanser om vern mot vold og trakassering, samt utdanning. Vi var også representert i møte med brukepanelet i tilknytning til LIM-planen, og på høringskonferansen i juni.

Siden Agder har spesielle utfordringer med likestilling mellom kjønn, og med bakgrunn i økt innvandring i befolkningen, har kjønn og etnisitet fått spesiell oppmerksomhet i planen. LIM-planen har forøvrig et bred likestillingsperspektiv med hensyn til kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion/livssyn, seksuell orientering/kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn. Fem temaer er viet spesiell oppmerksomhet: demokrait og deltakelse, utdanning, arbeidsliv, likeverdige offentlige tjenester og vern mot trakassering og vold. Fylkesmannen har gitt støtte til hovedmålene i planen, men samtidig gitt uttrykk for at den brede tilnærmingen til likestillingsarbeidet innen de fem hovedtemaene vil bli svært krevende å følge opp. Det forutsetter en aktiv styring og tilstrekkelige økonomiske ressurser, og mer kunnskap om hvordan likestillingsarbeidet i bred forstand

utøves i de ulike kommunene. Fylkesmannen som en statlig aktør vil være en bidragsyter for å nå utviklingsmålene i LIM-planene særlig innen utdanning, gjennom barnehagesatsing og mot ufrivillig deltid i helse- og omsorgssektoren.

Som et tiltak i arbeidet for mer likestilte og inkluderende lokalsamfunn har Fylkesmannen tatt initiativ til et prosjekt om innsats på levekårsfeltet, med fokus på tidlig innsats overfor barn og unge særlig i aldersgruppen 0-6 år. Målet har vært økt tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å nå utsatte barn tidligst mulig. Prosjektet "Tidlig innsats - for god start" ble avsluttet i 2014, men Fylkesmannen vil fortsatt ha fokus på dette arbeidet videre.

Fylkesmannen ser embedets arbeid for full barnehagedekning som et viktig arbeid i likestillingsammenheng, da andel barn med barnehageplass sier noe om det offentliges tilrettelegging for potensiell likestilling mellom kjønnene. Dekningsgraden i fylket for 1-5 åringer var ved inngangen til året fortsatt noe lavere enn landsgjennomsnittet uten Oslo. Vi er derfor aktive pådrivere overfor kommunene for å sikre full barnehagedekning. Vi er også opptatt av at sysselsettingsgraden blant kvinner i Aust-Agder er lavere enn nasjonalt, og at andelen deltid er høyere enn landet forøvrig. Dette ble omtalt i eget punkt i Fylkesmannens kommunebilder.

GLØD-nettverket har etablert en utplasseringsordning for ungdomsskolegutter i barnehagen. I denne sammenheng har vi samarbeidet tett med «Likestilling som regional kraft på Agder» og ser prosjektet i nær sammenheng med likestillingsarbeid. Fylkesmannen og to av prosjektkommunene deltok på konferansen "Kjønn, mangfold, likestilling og likeverd i barnahagen" i Trondheim i november. Konferansen var arrangert av Dronning Mauds Minne. Vi gav kommunene økonomisk støtte til deltakelsen. Vi viser forøvrig til nærmere omtale under resultatområde 32.2.

Fylkesmannen gav også i år støtte til Universitetet i Agder sin likestillingskonferanse, og vi deltok i tillegg på planleggingsmøter i tilknytning til konferansen og på selve konferansen. Temaet i år var "Makt, maktbalanse, demokrati & deltakelse", som et bidrag til feiringen av grunnlovsjubileet. Temaene på konferansen omhandlet bla. nomiasjon, det nordiske folkestyre, grunnloven, demokrati, kjønn og kunnskap samt likestilling på Agder. Dyktige foredragsholdere la et godt kunnskapsgrunnlag for temaet med relevanse for Agder. Særlig har spørsmålet om nominasjon vært sentralt i høst, da vi har svært lav kvinneandel i kommunestyrene. Kun 1 av 15 ordførere i Aust-Agder er kvinner. Fylkesmannen oppfordret i Kommunebildene 2014 (se under) kommunestyret og partiene til å arbeide aktivt i nominasjonsprosessen med økt kvinnerepresentasjon som mål.

Fylkesmannens tilsyn, klagesaksbehandling og kompetanseheving innen barnehage og opplæringssektor er viktig for å sikre at alle elever får oppfylt sine rettigheter etter barnehage-, opplæringslov og introduksjonsloven. Dette er av stor betydning for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Vi legger generelt vekt på å skaffe oss oversikt over tilstanden i kommunene som grunnlag for mer målrettede tiltak. Derfor har vi fokus på områdeovervåking og statistikkarbeid. Også i 2014 har vi laget kommunebilder for alle kommunene i Aust-Agder. Kommunebildene presenterer data knyttet til blant annet læringsresultat, levekår og likestilling. Kommunebildene ble brukt som utgangspunkt for Fylkesmannens årlige samtale med ordfører og rådmann i tilknytning til skjønnsmidlene. Kommunebildene ble siden offentliggjort på Fylkesmannens hjemmeside, som et ledd i vårt ansvar for ekstern informasjonsformidling. Som en del av områdeovervåkingen har vi også i år finansiert utarbeidelsen av et eget hefte med opplæringsstatistikk for kommunene i Agder i 2014. Her er tall blant annet for andel barn i kommunale barnehager, andel menn i barnehagene, andel minoritetsspråklige barn i barnhagene, andel barn med spesialundervisning fordelt på kjønn, prosentandel med særskilt norsk, læringsmiljø og kjønnsdelt tabell om fritak fra nasjonale prøver. Her presenteres også andel minoritetsspråklige deltakere i grunnskoleopplæring for voksne, og resultater av norskprøvene. Denne informasjonen brukes blant annet i analyse og tilsynsarbeid.

For å få kjennskap til sektoren bruker vi aktivt informasjon fra nasjonale undersøkelser og rapporter. Blant annet viste Elevundersøkelsen fra høsten 2013 bekymringsfulle tendenser i Aust-Agder knyttet til læring og læringsmiljø, og vi la derfor vekt på å spre denne informasjon både i oppfølging av tilsyn og i egne møter med kommunene. I presentasjonene var vi bevisst kjønnsforskjeller i skolerresultater og læringsmiljø. Vi så også funnene noe i sammenheng med Ungdata-rapportene. Se mer under res.område 31.3. Tall fra Elevundersøkelsen høsten 2014 hentet fra rapportportalen viser tendenser til mindre krenkelser og mobbing blant elever i Aust-Agder. Det er en positiv utvikling. Vi vil fortsatt ha fokus på dette i 2015.

For å heve egen kompetanse og fremme kunnskap om likestilling deltar vi på ulike konferanser og seminarer. Vi har etablert et internt likestillingsutvalg, med representanter fra alle embetes avdelinger. Utvalget har bidratt aktivt til Fylkesmannens høringsutkast til LIM-planen.

Fylkesmannen gir tilskudd til organisasjonen "Kvinner i skogbruket", for å stimulere til økt deltakelse av jenter i

skognæringen. Vi gir også kurstilbud til kvinnelige skogeiere gjennom kursserien Aktivt Skogbruk og tilbyr dem lokaler.

Vi har krav om universell utforming av lokaler på eksterne konferanser og arrangement. Vi foretar også vurderinger knyttet til likestilling i forbindelse med arrangement av kurs og konferanser, blant annet knyttet til valg av foredragsholdere. Vi tilstreber videre kjønnsmessig balanse i valg av sensorer og oppmannsgrupper.

Fylkesmannen har i fem år driftet et minoritetsnettverk med mål om å fremme tverrsektorielt samarbeid. I 2014 har det særlig vært fokusert på hvordan møte mennesker med traumererfaring. Nettverket oppleves som nyttig både for personer i sosial- og helsesektoren og av opplæringspersonell.

Fylkesmannen i Aust-Agder er aktiv medlem av Agdernettverk mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Sammen med IMDi Sør, RVTS og Bufetat arrangerte vi regionkonferanse om kvinner som er utsatt, eller i risiko for å bli utsatt for overgrep.

Vi har også arrangert ungdomshelsekonferanse med grensesetting og forebygging av voldvekt som hovedtema for helsepersonell og ansatte i skolen.

Fylkesmannen vil også i det videre arbeidet tilby kommunene veiledning i hva aktivitets og redegjørelsesplikten innebærer.

Ressursrapportering

Ressursrapportering på resultatområde 41.3 mangler i oversikten. Vi har bokført kr 61 315 på resultatområde 43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak. Det skal korrigeres for dette og endelig sum for 0525 for Barne og Likestillingsdepartementet er kr 2 041 349.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Tilsyn og klagebeh. etter barnevernloven	kr 644 861,77	kr 170 760,77
42 Familierett	kr 513 320,24	kr 0,00
45 Barnevern	kr 382 314,94	kr 235 284,20
47 Integrering av innvandrere	kr 171 692,44	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 178 565,83	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 89 279,05	kr 0,00
Sum:	kr 1 980 034,00	kr 406 044,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven og utlendingsloven kap. 11 A

Fylkesmannen viser til fullmaktsbrev 03.02.2014, punkt 1.1, hvor det heter at det av hensyn til den ekstraordinære situasjonen som den nye vergemålsforvaltningen er i, ikke er fastsatt spesifikke resultatkrav for 2014. Nedenfor forholder vi oss likevel til de rapporteringskrav som er meddelt i årsrapporteringssystemet.

En forsvarlig beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter

Fylkesmannen i Aust-Agder har avtale med tilsammen 47 faste verger. 6 av disse har samtidig funksjon som beredskapsverger, det vil si at de kan ta settevergeoppdrag på meget kort varsel i forbindelse med dommeravhør og hovedforhandling m.v. Samarbeidet med tingretten og politiet har fungert godt, og det har ikke vært vanskeligheter med å oppnevne kvalifisert setteverge i tide.

Vi kan ikke se at det foreligger risiko av betydning på dette området.

En trygg kapitalforvaltning

Fylkesmannen finner at det helt grunnleggende kravet om trygg kapitalforvaltning - at midler som skal til forvaltning faktisk inndras og forvaltes i samsvar med gjeldende lov, forskrift og retningslinjer - er tilfredsstillende ivaretatt. En ensartet og god kapitalforvaltning krever i tillegg at informasjonen om rentevilkår m.v. på www.vergemal.no løpende oppdateres fra sentralt hold, noe det har vist seg ikke alltid har vært tilfellet. Videre har det ved inndragning av midler og bruk av kapital vært nødvendig å vurdere den enkeltes samtykkekompetanse, noe som kan være tidkrevende.

Arbeidet med frigivning av midler under 2G er godt i gang. Utkvittering for at alle midler som var til forvaltning i kommunene er overført til ny ordning er ivaretatt ved gjennomgang av reviderte regnskap som har vært til desisjon hos Fylkesmannen. For identifisering av andre formuesverdier enn likvide midler mangler det funksjoner i saksbehandlingsapplikasjonen ARVE. Avstemming av kapitalforvaltning og remittering i Agresso har fungert tilfredsstillende.

Risikoen på dette området er redusert, men ikke eliminert.

En tilfredsstillende tilgjengelighet overfor brukerne

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å være lett tilgjengelig for brukerne, samtidig som sikkerhet og krav på forsvarlig arbeidsmiljø ivaretas. Det er etablert et dedikert møterom for vergemålsaker i resepsjonsområdet, hvor publikum og ansatte kan samtale uforstyrret, samtidig som det er visuell kontakt mellom den ansatte og resepsjonspersonellet.

Fagansvarlig vergemål har som hovedregel praktisert telefonskjerming deler av arbeidsdagen, mens øvrige ansatte på vergemålsområdet normalt er tilgjengelige på telefon hele arbeidsdagen. Fagansvarlig er til enhver tid tilgjengelig på mobiltelefon ved spesielle forhold, og overfor de faste vergene.

Fylkesmannen har lagt vekt på å gjennomføre reelle samtaler med alle potensielle vergetrengende tidlig i saksbehandlingen. Dette gjelder også personer uten samtykkekompetanse, med mindre det har framstått som åpenbart hensiktsløst å komme i dialog med vedkommende. Dette har etter vårt syn vært med på å legge til rette for en mer tillitsfull og mindre formell kommunikasjon mellom den enkelte vergetrengende og saksbehandleren hos Fylkesmannen.

Fylkesmannen samarbeider nært med sosial- og helseavdelingen ved embetet om informasjon om vergemålsordningen på deres etablerte møtearenaer. Vergemålsenheten takker så langt mulig ja til alle forespørsler fra offentlige instanser, institusjoner og brukerorganisasjoner om å orientere om vergemålsordningen. Vårt inntrykk er at dette har senket terskelen for henvendelser fra offentlig ansatte og privatpersoner om vergemålsrelaterte spørsmål.

Nettstedet www.vergemal.no gir grundig og nyttig informasjon om vergemålsordningen for publikum. Fylkesmannen har valgt å vise til lenke til dette nettstedet på sin hjemmeside, framfor å legge inn egen tekst om vergemålsordningen.

Det anses ikke å foreligge risiko av betydning på dette området.

En tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter

Behandling av godtgjørings- og utgiftsdekningssaker har totalt sett vært en tidkrevende oppgave. Dels er det mange saker til behandling, dels har flere av sakene vært krevende i forhold til avklaring av inntekts- og formuesforhold, og eventuelt betalingsevne. Fylkesmannen har likevel klart å ferdigbehandle alle godtgjørings- og utgiftsdekningssaker innen en uke.

Fylkesmannen anser ikke at det hefter risiko av betydning på dette området, ut over det som følger av en sårbar bemannings situasjon.

En sikring av at vergemålsapplikasjonen ARVE inneholder relevant og riktig informasjon

Det har vært en svært krevende oppgave å sørge for innregistrering av relevant og kvalitetssikret informasjon i ARVE. Et hovedfokus har vært å kontrollere at dokumenter og loggføringer legges inn korrekt, at eksempelvis fullførte settevergeoppdrag avsluttes, og generelt at feil som avdekkes rettes - i samråd med embetets arkivleder eller ved melding til SRF.

Fylkesmannen har for annet halvår 2013 valgt å gjennomgå samtlige vergeregnskap. Dette ikke bare av

kontrollhensyn, men også for å innregistrert viktig informasjon i ARVE.

Risikoen på dette feltet må anses betydelig, grunnet alvorlige mangler og svakheter ved ARVE.

En videreutvikling av den lokale vergemålsmyndigheten, herunder sikre nødvendig kompetanse, etablere hensiktsmessige rutiner for arbeidet og effektiv styring

Bemanningssituasjonen har vært utfordrende. Vergemålsenheten har vært sårbar for fravær grunnet permisjon og sykdom. Det har vært nødvendig å styrke bemanningen med midlertidig tilsatte i samarbeid med NAV.

Deltakelse på sentrale og regionale fagsamlinger har vært prioritert. Faglige problemstillinger har vært drøftet i faste, ukentlige møter.

Interne rutiner og prosedyrer er i stor grad søkt ivaretatt gjennom grundig og løpende arbeid med virksomhetsplan.

Risikoen knytter seg her særlig til en sårbar bemanningssituasjon, og usikkerhet knyttet til finansiering av faste stillinger.

Vurdering av måloppnåelse og resultatkrav

Etter Fylkesmannens syn er måloppnåelsen i henhold til sentralt gitte føringer tilfredsstillende, hensyntatt ressursituasjonen.

Tilstand og særlige risikomomenter i den lokale vergemålsforvaltningen

Fylkesmannens syn er at risikomomentene er redusert i antall og alvorlighet i løpet av 2014. Dette skyldes at vergemålsapplikasjonen ARVE tross alle mangler likevel har fungert noenlunde stabilt. En har dessuten funnet alternative prosesser og løsninger som supplement til ARVE, noe som har muliggjort en relativt effektiv og kvalitativt tilfredsstillende saksbehandling.

De største risikofaktorene i forhold til kapitalforvaltning og kontroll med vergene synes å være mangelfulle rapportfunksjoner i ARVE, samt lite funksjonelle felles systemer for innhenting og kontroll av vergeregnskap. På saksbehandlingssiden har Fylkesmannen særlig lagt vekt på å balansere forholdet mellom kvantitet og kvalitet. Vi har i hovedsak klart å overholde vårt mål om påbegynt saksbehandling innen én måned i ordinære oppnevningssaker for voksne og i andre prioriterte saker. Det er likevel en risiko for at press i retning av kortere saksbehandlingstid vil kunne gå ut over kvaliteten i saksbehandlingen, og dermed også sette rettssikkerheten under press.

Fratakelse av rettslig handleevne

Fylkesmannen i Aust-Agder har fremmet to saker for tingretten med begjæring om delvis fratakelse av rettslig handleevne. Én sak gjaldt personlige forhold, mens den andre saken gjaldt økonomiske forhold. I sistnevnte sak fattet Fylkesmannen vedtak om midlertidig fratakelse av handleevnen. I begge tingrettsdommene fikk Fylkesmannen medhold i påstand om delvis fratakelse av handleevnen. Begge dommene er rettskraftige.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMAA		
Sum	0	0

51.3 Forliksrådene

Fylkesmannen har hatt få henvendelser også i 2014. Ingen av henvendelsene i ga grunnlag for å åpne tilsyn med noen av forliksrådene. De fleste henvendelser fra privatpersoner gjelder misnøye med forliksrådets saksbehandling eller avgjørelse i enkeltsaker. Det kommer sjelden flere henvendelser om samme forliksråd i løpet av et år, og det er som regel få holdepunkter for at misnøyen som kommer til uttrykk, skyldes svikt i rutiner eller mangler på mer overordnet nivå hos det enkelte forliksråd.

Fylkesmannen befatning med sakene begrenser seg derfor som regel til å gi klager en kort veiledning om adgangen til bruk av rettsmidler mot den avgjørelsen vedkommende er misfornøyd med.

Fylkesmannen finner imidlertid grunn til å tilføye at det synes å være et behov for at departementet tydeliggjør det nærmere innhold i fylkesmennes tilsynsansvar. Det foreligger i liten grad noe skriftlig om temaet fra

departementets side, og vi er heller ikke kjent med at det i de senere år er avholdt noen form for kurs eller opplæring om emnet.

51.5 Tomtefesteloven

Fylkesmannen har mottatt en søknad om oppreisning for oversittelse av ettårsfristen for å kreve innløsning, jf. tomtefesteloven § 36 annet ledd. Søknaden ble mottatt i slutten av desember og er foreløpig ikke behandlet.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det er rapportert til Statens sivilrettsforvaltning kvartalsvis i henhold til statistikkskjemaet for fri rettshjelp.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over risiko og sårbarhet

a) Felles ROS for begge Agderfylkene er under revisjon og skal forutsetningsvis foreligge 01.05.15. Ny veileder for fylkes risiko- og sårbarhetsanalyse kom ut på slutten av 2014. Vi har valgt å ta hensyn til ny veileder og forskyve revisjonen av fylkesros. Målsettingen er at nyrevidert ROS Agder skal foreligge innen utgangen av 2015.

b) Det foreligger en oppfølgingsplan av tiltak i fylkesros. Ny oppfølgingsplan vil bli utarbeidet i forbindelse med revisjonen. Respektive oppfølgingspunkter er utfordrende å drive gjennom. Ansvarlige etater har ikke fått det samme oppdraget som oss på fagkanalen. Dette forsinker arbeidet og reduserer kvaliteten.

c) Tiltakene i fylkesros er fulgt opp gjennom møter i fylkesberedskapsrådet, temadager med kommunene og aktuelle etater, under øvelser, i planverk og i konkrete prosjekter som eksempelvis oppfølging/sikring av kraft, tele og informasjon.

d) Fylkesberedskapsrådet er orientert om innholdet i ROS Agder og revisjonsarbeidet. Det er stilt forventninger om støtte i revisjonsprosessen. Enkelte medlemmer har bidratt direkte i analysen andre har ikke kunnet prioritere dette.

e) Nkom er utfordret til å skrive vårt kapittel om sårbarhet innen ekom – vi avventer svar. KS er involvert i beskrivelsene av sårbarhet i kommuner. For øvrig er alle relevante etater/fagavdelinger utfordret på revisjonsinnspill relatert til respektives fagansvar. DSB og NUSB er utfordret på innspill relatert til alvorlige hendelser på offentlig sted, storulykkesbedrifter og den ukjente hendelsen. Strålevernet er utfordret på en felles beskrivelse til alle fylkesmennene om hva som bør stå i fylkesros relatert til atomberedskap.

f) FylkesROS bruk :

- systematisk til forebyggende planarbeid
- som grunnlag for prioritering av øvelser
- faglig grunnlag for spesifikke temadager
- grunnlag for tilsynsvirksomhet
- grunnlag for å stille forventninger til statlige etater i fylkesberedskapsrådet
- grunnlaget for helhetlig ros i kommunene
- grunnlag for generell folkeopplysning hvor sårbarhet gjøres alminnelig kjent via foredrag og skrivelser i det offentlige rom
- som grunnlag for helehetlig krisehåndtering.

53.3 Samfunnsplanlegging

a) Fylkesmannens planforum behandlet i 2014 172 reguleringsplaner og 12 kommune-/kommunedelplaner. Det er 15 kommuner i Aust-Agder og embedets tilnærming ift samfunnssikkerhet har vært proaktiv. Det er derfor **ikke** fremmet noen innsigelser i disse sakene.

b) 5 kommuner har tydelige mål, strategier og planer for oppfølging av samfunnssikkerhet i 1) kommuneplanens samfunnsdel og 2) andre styrende dokumenter. Øvrige kommuner følges opp ved tilsyn hjemlet i den nye beredskapsforskriften.

c) Kommunene får direkte veiledning ved plangjennomgang og under tilsyn. Det i 2015 planlagt med ytterligere kompetanseheving i alle kommunene ift i deres arbeid med helhetlig ROS.

Fylkesmannens rapporterer til Statens strålevern at:

d) Fylkesmannen har medvirket til at planverk for atomberedskap i fylket og i det lokale ledd er gjennomført ved tilsyn i 3 av 15 kommuner i 2014. Dette som en del av tilsynsplanen hvor alle 15 kommuner skal ha tilsyn og oppfølging i løpet av 4 år. Alle de kommunale beredskapskoordinatorene har deltatt i eget møte med Strålevernet i 2014. Dette for faglig påfyll, avklaring av ansvar, oppgaver og forventninger. Det kommunale planverket og kommunikasjonen med kommunene skal forutsetningsvis foregå i CIM. Ikke alle kommuner bruker CIM. Den nye planmalen fra Strålevernet skal forutsetningsvis foreligge før påske 2015. Det er derfor avtalt et oppfølgingsløp sammen med strålevernet i 2015. Alle kommunene får utvidet opplæring og øves i CIM våren 2015. En temadag for om atomberedskap og presentasjon av ny veileder presenteres 18. mars 2015. Alle kommunene i Agder, atomberedskapsutvalgene og strålevernet øves i en fellesøvelse 3. juni 2015. Dette for å få planverket, organisasjonen og samhandlingsrutinene på plass. Som det fremkommer av teksten startet et lengere oppfølgingsarbeid i 2014 og det terminerer i løpet av 2015.

53.4 Tilsyn

Det er i 2014 gjennomført tilsyn iht DSBs veileder i tre kommuner, henholdsvis Birkenes, Lillesand og Åmli. Ett tilsyn er kansellert i vår interne tilsynsplan med 4 tilsyn i året. Dette på grunn av bemanningssituasjonen og andre pågående oppgaver. I 2013 reduserte vi også med 1 ett tilsyn. I 2015 gjennomføres kun to tilsyn av samme årsak. Etterslepet vil måtte tas inn i 2016-17.

Tilsynene er innrapportert i DSBs innmeldingsløsning.

Erfaringer og avvik følges opp systematisk gjennom Aust-Agder modellen slik at alle kommuner er i kontinuerlig prosess med erfaringsoverføring, øvelser, temadager, beredskapskoordinatorsamlinger og fokus på beredskapsarbeidet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsforberedelser og regional samordning

a) Følgende veiledningsaktiviteter som er gjennomført mot kommunene i arbeidet med beredskapsplanlegging og – planverk:

- 02.04.14 - Temadag sikkerhet ved store arrangementer gjennomført sammen med NUSB –
- 17.03.14 - Temadag evakuerings- og pårørendesenter EPS herunder gjennomgang av ansvar, oppgaver og planverk på–
- 17.09.14 - Temadag CIM – for FM og kommunene
- Kurs CIM er gjennomført overfor alle kommunene under en beredskapskoordinatorsamling
- 23.04.14 - Temadag skogbrann – sammen med ØABV og AASFD
- 2014 - Presse og kriseinfokurs – gjennomgang av planverk – i kommunene Birkenes, Lillesand og Åmli

- Beredskapsdag med gjennomgang/presentasjon av helhetlig ROS, alt av beredskapsplanverk, systematikk ved forebyggende arbeid ift samfunnssikkerhet, oppfølgingsplaner etter tilsyn og internkontrollsystemer i kommunene Lillesand, Birkenes og Åmli
- Gjennomgang av beredskapsforskriften med alle kommunene. Egne gjennomganger med kommunene som skulle ha tilsyn dvs. Lillesand, Birkenes og Åmli.
- Råd og veiledning – spesifikk gjennomgang av planverk i Åmli, Froland, Bykle og Birkenes
- 2 Oppfølgingsmøter/veiledningsmøter under revisjon av interkommunal ROS Setesdalen
- 30.09.-01.10.14 -Spesifikke foredrag og veiledningsstøtte til Fylkesmannen Nordland og 6 kommuner i Nordland herunder et samarbeidsprosjekt om ROS iht ny veileder
- 20.02.14 - Beredskapskoordinatorsamling med gjennomgang av:
 - Atomberedskapsplanen – sammen med strålevernet.
 - Krav, forventninger, tilsyn med planer for helsemessig og sosial beredskap – sammen med Fylkeslegen
 - Plan for varsling ved ekstreme værforhold (sammen med met)
- 03.- 04.09.14 - Beredskapskoordinatorsamling med gjennomgang av:
 - Presentasjon av ØABV og 110 sentralen
 - Presentasjon og dialogmøte med DSB
 - Presentasjon og dialogmøte med NUSB
 - Presentasjon og dialogmøte med strålevernet

b) Alle kommuner har installert og har fått opplæring i CIM. Det er først og fremst beredskapskoordinatorene vi har konsentrert oss om.

Det er for kommunene frivillig å ta i bruk CIM. Det gjør at mange velger CIM vekk og at det ikke blir skikkelig og helhetlig implementert.

Kommunene er skuffet over at staten ikke dekker alle nødvendige løsninger i pakken de har fått. Vi opplever at dette bremser utviklingen. Denne prosessen ville gått lettere dersom kommunene får varslingsmodulen, CIM mobil og at CIM blir bedre tilpasset kommunens behov.

Arendal kommune er vår eksempelkommune på CIM. De skal etter avtale viderebringe sine erfaringer til øvrige kommuner. Arendal har lagt inn sitt planverk, har kjøpt både varslings og mobilløsningen samt at de deler sine ukerapporter med Fylkesmannen og Sivilforsvaret.

Konklusjonen er at 2 kommuner bruker CIM aktivt og at resten har fått opplæring. Vi gjennomfører et stort opplærings- og motivasjonsprosjekt våren 2015. Dette ses i sammenheng med en omfattende atomberedskapsøvelse som avsluttes 3. juni 2015. Under øvelsen skal alle deltakerne fra Strålevernet sentralt ut til kommunene bruke CIM.

c) hvilke aktiviteter innen kraftforsyning og damsikkerhet som er fulgt opp gjennom året

- revisjon av AE energis strømråsjoneringsplaner i kommunene startet i 2014 og terminerer våren 2015
- damsikkerhet og bølgeberedninger er tidligere presentert for alle berørte kommuner og etater i et samarbeid med vassdragsregulantene. Intet nytt foreligger siden sist.

d) aktiviteter knyttet til utbygging og bruk av Nødnett

- Det er gjennomført telefonmøte mellom prosjektansvarlige i Dnk og kommunene. Spørsmål og samhandling er kontinuerlig ivaretatt. Aust-Agder ble implementert i fase 2 med utbygging i 2014. Mye av de forberedende aktivitetene og informasjonstiltakene er derfor gjennomført tidligere.

e) En prioritert liste over kommuner og områder i kommunene som er aktuelle for forsterket ekom ble oversendt Nkom og DSB innen fristen 30. april 2014.

54.2 Fylkesmannens beredskapsarbeid

a) Beredskapsplanverket er revidert og øvet i 2014.

b) Embetet har installert nytt gradert samband og integrert dette i eget beredskapsplanverk

Gradert samband er fysisk installert og dokumentasjon er godkjent. Driftsstart blir når sentral myndigheter bestemmer.

c) Embetet har tilstrekkelig kompetanse i bruk av SBS. Nytt utkast til SBS er mottatt til høring og innspill er gitt.

d) Fylkesmannens kriseorganisasjon har fått opplæring og trening i bruk av CIM. 12. november var hele kriseorganisasjonen med på en øvelse hvor CIM ble brukt mot DSB og ut til Arendal kommune.

Fylkesmannen skal sende til DSB:

e) Ukentlig situasjonsrapport er sendt DSB i CIM i henhold til rapporteringsdirektivet og eget skriv (DSB 2014/18690/BRMO av 01.12.14) om endrede rapporteringsrutiner.

Fylkesmannen skal sende til NSM:

f) Oppdatert kryptoplan er sendt NSM. Pålagte instruksjoner og planer for kryptoutstyr og sambandstjenesten er oppdatert. Etter dialog med DSB og Forsvaret er det tilrettelagt for innføring og implementering av nytt gradert samband. Dette er svært ressurs og kompetansekrevende og medvirkende årsak til at embetet har måtte redusere ambisjonsnivået på andre områder innenfor samfunnsikkerhet.

g) Fylkesmannen har utpekt miljøfaglig personell hos Fylkesmannen som kan bistå Kystverket. Informasjon er gitt og personellet deltar på IUA øvelser og møter.

54.4 Øvelser

a) Fylkesmannen har en oppdatert øvingsplan for de neste 4 årene

b) Følgende øvelser er gjennomført i 2014, med spesifisert ansvarsfordeling:

- Øvelse hendelse på offentlig sted i Åmli kommune 04.12.2014 - planlegger
- Øvelse hendelse på offentlig sted i Birkenes kommune 27.05.2014 - planlegger
- Øvelse hendelse på offentlig sted i Lillesand kommune 04.06.2014 - planlegger
- Øvelse hendelse på offentlig sted i forbindelse Arendalsuka 2014 – øvelse for FM embetsledelse, FM kriseorganisasjon og Arendal kommune samt responscelle i DSB - deltaker og planlegger sammen med DSB
- atomberedskapsmøte for ABU - deltaker og planlegger
- korte CIM øvelser - for egen krisestab - deltakere og planleggere
- Varslingsøvelser 2 - stk - planlegger og deltaker sammen med kommunene

c) Øvelsesscenarioer er valgt blant aktuelle hendelser i ROS Agder. Øvelsesscenario må også sees i sammenheng med vår systematiske oppfølgingen gjennom Aust-Agder modellen. Alle kommunene og regionalt nivå skal følge tema i en 4-6 års periode. Vi nå i år 2 på enkelte områder, mens vi er ferdige med andre områder. Scenario "hendelse på offentlig sted" må sees i sammenheng med vår faglige og planmessige oppfølging av skoleskyting (gjennomført), sikkerhet ved store arrangementer (temadag 2014 med alle berørte), egen sikkerhet i kommuner og hos fylkesmannen (ROS, øvelser og planverk 2014-18), pålegg om oppfølging etter 22. juli (kontinuerlig siden pålegget), tilsyn med kommunene med bl.a. fokus på beredskapsplaner i skole og barnehager (2008-12), styrking av samarbeidet med Politi og Forsvar ved slike hendelser og oppfølging av SBS og objektsikkerhet (kontinuerlig for alle de sistnevnte). Det foregår en planmessig utvikling og erfaringsoverføring på alle disse områdene.

Aust-Agder modellen for oppfølging av kommunene kort fortalt: Varsel av tilsyn, tilsyn, faglig oppdatering, beredskapdag, øvelse, evaluering og gjennomgang av rapporter med alle involverte etater. 2-4 kommuner hvert år.

Alle omliggende kommuner kan delta og hente læring i kommunene som inne i prosessen slik at de kan forberede seg til deres tur.

Temadager og avklaring av ansvar og oppgaver med alle etater før prosessen starter. Temadager med erfaringsoverføring etter 5 kommuner er gjennomført slik at erfaringene kommer resten de til gode og man får en faglig utvikling.

Prosessen avsluttes med oppfølging og øvelse på regionalt nivå. Alle relevante erfaringer implementeres i ROS på både kommunalt og regionalt nivå.

d) Vesentlige læringspunkter ved disse øvelsene:

- ROS av store arrangementer mangler eller at den er svært mangelfull
- sikkerhet ved store arrangementer i kommunene er ofte ikke drøftet med nødetatene og arrangementsansvarlige
- 17. mai feiring er et stort arrangement med sikkerhetsmessige utfordringer som blir dårlig ivaretatt dersom noe alvorlig skjer. 17. mai komiteene har fokus på andre ting enn sikkerhet, kommunen har stort fravær og det tar lang tid å etablere en beredskapsorganisasjon på slike dager
- Mange parallelle arrangementer og lav bemanning i nødetatene kan øke innsattstiden vesentlig
- Egen sikkerhet og håndtering av hendelser på offentlige kontorer kan styrkes
- Evnen til å håndtere evakuerte og pårørende styrkes vesentlig gjennom øvelsene
- Varsling og informasjon til berørte under store arrangementer er svært utfordrende, for dårlig planlagt og mangler øvelse

e) Fylkesmannens ledelse og stabsfunksjoner ble sist øvet i 2014

f) Fylkesmannens beredskapsorganisasjon deltok på DSB s øvelse for embetet 2014 " Øvelse Arendalsuka". Fylkesberedskapsrådet for begge Agderfylkene deltok sist på øvelse "Orkan 2012"

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser

a) Hendelsenes art og omfang varierer, men ingen av dem har medført omfattende regional krisehåndtering og evaluering.

- Terrorvarsel og oppfølging sommeren 2014 – embetsledelsen, fylkesberedskapssjefen og fylkeslegen involvert regionalt. Evaluering sendt Hdir.
- I 2014 opplevde vi en del værrelaterte hendelser med mye nedbør regn/snø og sterk vind

b) Hvilke kommuner som ble berørt varierer. Kystkommunene Lillesand, Grimstad og Arendal og høyfjellskommunen Bykle er de kommunene som har merket vinden og nedbøren mest. Nesten alle 15 kommunene i fylket har tidvis vært uten strøm og tele grunnet vær, vind, tordenvær og tekniske feil.

c) Fylkesmannens involvering bærer preg av proaktivitet. Varsel sendes kommuner og etater. Samspillet med deling av situasjonsbilde starter samtidig. Alle kommuner og berørte etater er øvet flere ganger med ganske dyptgripende øvelser de siste 8 årene. Alle berørte er proaktive og svært løsningsorienterte. Erfaringsvis bidrar dette til at hendelsene løses i ansvarslinjen og sjelden skaper langvarige og omfattende utfordringer.

d) Relevante aktører i fylkesberedskapsrådets involveres proaktivt. Alle er opptatt av å samordne situasjonsbildet og krisehåndteringen. Politi, kraft, tele og vegvesen er de aktørene vi samarbeider mest med. Fylkesmannens mulighet til samordning styrkes ved god lokalkunnskap, godt kontaktnett, gjenførte øvelser, lav terskel for informasjonsutveksling og komplettert med et godt situasjonsbilde fra berørte kommuner.

e) Læringspunkter fra øvelser og hendelser implementeres til respektive risiko- og sårbarhetsvurderinger og planverk. Ofte presentert som erfaringer under nettverkssamlinger og ved revisjon. Fylkesberedskapsrådsmøtene og beredskapskoordinatorsamlinger er sentrale for denne typen erfaringsutveksling og implementering av læringspunktene. Vi har også oppfølgingsmøter direkte med Telenor, TDC, Nkom, Agder energi og Statens vegvesen. I 2014 gjennomførte vi i tillegg møter mellom fylkets kommunale beredskapskoordinatorer og følgende etater/tilsvarende: 110, 112, 113, DSB, NUSB, Strålevernet, Østre Agder brannvesen og Aust-Agder sivilforsvarsdistrikt. Dette for å drøfte erfaringer fra hendelser, tydeliggjøre ansvar, oppgaver, forventninger og samhandlingsrutiner.

Ressursrapportering

Korrigerings: Vi har lagt til kr 71 938,57 på resultatområde 512 Vergemålsloven - feilføring sykepenges jfr. KMD og resultatområde 600 der tallet er trukket fra.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 0,00	kr 3 712 194,93
52.1 Fri rettshjelp	kr 464 978,80	kr 13 968,12
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 1 019 799,57	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 444 102,04	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 191 823,43	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 18 109,95	kr 0,00
Sum:	kr 2 138 813,00	kr 3 726 163,00

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Resultatområde 60 Ledelse, virksomhetsstyring og administrasjon

60.1 Helhetlig ledelse og virksomhetsstyring

Mye av grunnlaget for det vi kan relatere til helhetlig og strategisk ledelse er nedfelt i Strategiplan 2011 – 2014 for Fylkesmannen i Aust-Agder. Som en hovedstrategi for embetet heter det: «Vi skal søke å oppnå resultater gjennom tydelig kommunikasjon og samordning. Vi skal utføre oppgavene gjennom utstrakt bruk av kommunikasjon med vekt på dialog og vi skal samordne oppgavene der dette gir bedre kvalitet og bedre ressursutnyttelse.»

Det heter videre at «Vi skal være helhetstenkende gjennom å:

- utvikle felles forståelse og holdninger, herunder rollebevissthet
- utnytte breddekompetansen i embetet
- utvikle den interne kommunikasjonen
- bistå kommunene og andre aktører med å definere handlingsrom i forhold til lover og forskrifter»

Dette er føringer som vi legger til grunn for mye av arbeidet i embetet. I tillegg har vi utviklet en felles virksomhetsplan som er et verktøy som skal koordinere aktiviteter som er sektorovergripende med en tydelig ansvarsfordeling internt i embetet. Dette har resultert i en bedre samordning på tvers av sektorområdene. For de to siste årene har dette også vært det viktigste dokumentet som brukes for å sikre embetets arbeid med risikostyring. For 2014 hadde embetet initialt fire områder som krevde oppmerksomhet fra ledergruppen og embetsledelsen knyttet til forhøyet risiki. Største utfordringen var knyttet til arbeidet med restanser på klagesaker etter Plan- og bygningsloven. I løpet av høsten 2014 ble det internt i embetet omdisponert fire jurister for å styrke arbeidet med å redusere restanselistene ned mot lovkravet. I tillegg ble det engasjert eksterne jurister som hadde erfaring fra saksområdet. Embetet har nådd lovkravet knyttet til klagesaksbehandling etter Plan- og bygningsloven.

Det var planlagt å starte en lederopplæring for ledergruppa ultimo 2014 etter at embetet satte en ny organisasjon pr. 1. september og at det nå er tre nye ledere i ledergruppa. Dette er inntil videre lagt på is som følger av sammenslåingsprosessen med Vest-Agder.

60.2 Mangfold og likeverd

Samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv

Samarbeidsutvalget vedtok å inngå ny samarbeidsavtale om et inkluderende arbeidsliv i november 2014, herunder også lokale målsettinger.

Delmål 1: Sykefravær

Vi har en lokal målsetting om at sykefraværet ikke skal overstige gjennomsnittet av de siste tre års sykefravær.

Ved at vi i 2014 hadde et sykefravær på 4,25 % innfridde vi målsettingen som var 4,63 %. Korttidsfraværet vårt, sykefravær med varighet 1-3 dager, er fortsatt lavt og utgjorde i 2014 1,14 %.

Vi har fokus på arbeidsmiljøet og gode rutiner for oppfølging av sykdom. Som forebyggende tiltak har vi i 2014 kjøpt inn flere hev/senk pulter, ståmatter og stoler. I tillegg har ansatte fått tilbud om arbeidsplassvurderinger/ergonomigjennomganger.

Vi har ikke noe system som fanger opp om sykefraværet er arbeidsrelatert, men vi kjenner ikke til at så er tilfelle. Vi har gode rutiner som sikrer at arbeidsgiver følger opp og viser omsorg for alle arbeidstakere når de blir syke.

Delmål 2: Personer med redusert funksjonsevne

I tråd med intensjonene i IA-avtalen legges det til rette for at ansatte med redusert funksjonsevne, enten varig eller midlertidig, kan jobbe mest mulig og lengst mulig. Alle ansatte skal ha minst en årlig medarbeidersamtale og er det snakk om sykefravær følges dette opp i henhold til avtalte rutiner.

Vi har fokus på tilrettelegging og ved behov gjøres dette i samarbeid med behandler og NAV.

I 2014 har vi også hatt et utstrakt samarbeid med NAV-kontorer i fylket og har stilt fire arbeidsplasser til disposisjon for arbeidssøkere som har behov for å teste ut sin arbeidsevne og/eller opparbeidet seg viktig arbeidspraksis hos oss. Dette samarbeidet fungerer meget bra og er i tråd med tiltakene vi har skissert i vår lokale samarbeidsavtale. En av tiltaksdeltakerne faller inn under regjeringens jobbstrategi ved at vedkommende var under 30 år.

Når det gjelder tilsetning av nye medarbeidere med redusert funksjonsevne har vi i 2014 tilsatt en vikar i 50 % stilling. Det er svært vanlig at de som søker jobb hos oss ikke oppgir om de har redusert funksjonsevne.

Delmål 3: Avgangsalder

Det var tre medarbeidere hos oss som tok ut hel pensjon i 2014. Gjennomsnittsalder ved uttak av pensjon var 67 år. Ved årsskiftet hadde vi 12 medarbeidere over 62 år.

Tre av disse har tatt ut delvis AFP, en medarbeider er innvilget delvis uførepensjon og de resterende åtte er fortsatt i full stilling.

Seniormedarbeidere gis mulighet til faglig fornyelse samt tilbys deltakelse på kurs i forberedelse til pensjonsalderen. I tillegg har vi inngått avtale om ytterligere tjenestefrie dager med lønn i henhold til Hovedtariffavtalens punkt 5.9.1 – en gradert modell.

Lokalt IA-råd

Fylkesmannen i Aust-Agder er representert i IA-rådet i Aust-Agder som igjen har et nært samarbeid med IA-rådet i Vest-Agder.

Rådet består av representanter fra NHO, KS, LO, Unio, Akademikerne, YS, Arbeidstilsynet og NAV v/arbeidslivssenteret. IA-rådet har i 2014 vært ledet av LO sin representant og NAV arbeidslivssenter har stått for sekretærfunksjonen. IA-rådet fikk tildelt kroner 450 000 til gjennomføring en konferanse om inkluderende arbeidsliv, en kursdag om konflikthåndtering og IA-verksteder for bl. annet barnehagesektoren. Det har vært svært god oppslutning om arrangementene og tilbakemeldingene er gjennomgående gode.

Lærlinger

Fylkesmannen i Aust-Agder har tradisjon og svært god erfaring med å ha lærling i kontorlaget. Kontorfaglærlingen vi har nå skal opp til fagprøven våren 2014 og vi ønsker å inngå kontrakt med en ny fra høsten 2014.

Nytt for oss er å ha en læring i IKT-servicefaget. Vi inngikk lærekontrakt høsten 2014 og har så langt god erfaring med lærlingeordningen også i dette faget.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2014	38,0	62,0	100	100	97,0
	2013	57,0	43,0	100	100	98,0

Seksjonssjef/ass. direktør	2014	50,0	50,0	100	100	101,0
	2013	39,1	60,9	110	100	98,0
Saksbehandler I	2014	50,0	50,0	100	100	98,0
	2013	51,0	49,0	100	100	101,0
Saksbehandler II	2014	33,0	67,0	100	100	97,0
	2013	30,0	70,0	100	100	97,0
Kontorstillinger	2014	0,0	100,0	100	100	100,0
	2013	0,0	100,0	100	100	100,0
Fagarbeiderstillinger	2014	0,0	0,0	0	100	0,0
	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2014	50,0	50,0	100	100	230,0
	2013	0,0	100,0	100	100	100,0
Totalt i embetet	2014	36,8	63,2	600	100	116,0
	2013	29,7	70,3	610	100	99,1

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2014	25,0	75,0	38,0	62,0	37,0	63,0	22,0	78,0
	2013	20,0	80,0	25,0	75,0	13,0	87,0	47,0	53,0

Ansatte

2014	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMAA	29,0	71,0	100	36,0	64,0	100	100	91,0

60.3 Informasjonssikkerhet og IKT

Vi har rapportert antall lisenser og gitt tilbakemelding vedrørende informasjonssikkerhet i brev til KMD innen de gitte frister.

60.4 Embetsspesifikke oppdrag på IKT-området

Resultatområde 61 Samordning og modernisering i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Vi prioriterer oppgaven å være det sentrale statlige samordningsorgan på fylkesnivå. Vår hovedstrategi (Strategisk plan 2011-2014) er å søke å oppnå resultater gjennom kommunikasjon, dialog og samordning.

Vi har ikke funnet det hensiktsmessig å utstede forventningsbrev, men klargjør forventningene til kommunene gjennom direkte møter i kommunestyrene og gjennom to faste årlige møter med ordfører og rådmannskollegiet - et dagsmøte på våren og et todagers høstmøte. I 2014 ble vårmøtet avholdt på Fylkeshuset i Arendal og todagers høstmøte i Risør. Til disse møtene er KS Agder og fylkeskommunen også invitert. Denne formen med dialog rundt aktuelle tema fungerer bra i vårt forhold til kommunene og det er også stor interesse blant andre statlige etater for å benytte disse møtene til dialog med kommunene. Det er en klar fordel å være et lite fylke med bare 15 kommuner, relativt korte avstander og tette, nære relasjoner.

Vi gjennomførte to statlige etatsjefsmøter for Agderfylkene sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder i 2014. Etter vår oppfatning er samordningsfunksjonen godt ivaretatt, også etter at en rekke statlige etater har endret geografisk ansvarsområde.

Internt i embetet gjennomføres ukentlige ledermøter. Planforum møtes hver 14. dag. Møtene er med på å sikre

god intern samhandling. Vi har skriftlige rutiner og samordning av enkeltsaker, plansaker og høringer. Allikevel avdekket organisasjonsgjennomgangen at vi har flere utfordringer å ta tak i når det gjelder tverrfaglig samhandling. Arbeidet med å bedre tverrfaglig samhandling vil bli videreført i 2015, blant annet gjennom bevisst prioritering i overordnet virksomhetsplan for embetet.

Embetet er samlokalisert i fylkeshuset i Arendal sammen med bl.a. fylkeskommunens sentraladministrasjon. Vi vurderer samhandlingen og samarbeidet med fylkeskommunen, til å være god.

61.2 Modernisering i kommunene

Arbeidet med omstilling og fornying i kommunene har også i 2014 primært blitt rettet inn mot fordelingen av skjønnsmidlene. I likhet med tidligere år inviterte vi alle kommunene til skjønnsmøter i september 2014 for å diskutere kommunenes utfordringsbilde og for å informere om hovedskjønn for neste år. Deler av skjønnsmøtene ble i 2014 også brukt til innledende samtaler om kommunereformen. På skjønnsmøtet deltok alle 15 kommunene med både ordfører og rådmann, og flertallet også med økonomisjef.

Restskjønn for 2014 ble fordelt i mars måned. Innen fristen hadde vi fått 40 prosjektsøknader på til sammen ca. 17 mill.kroner. Den avsatte restskjønnsporten på 3,6 millioner kroner ble fordelt til 18 prosjekter. Vi har lagt ut en oversikt over fordelingene ut på vår hjemmeside. Alle prosjektsøknadene og rapportene til de prosjektene som har fått støtte er også lagt ut på en egen erfaringsportal.

Fylkesmannen har også i 2014 deltatt i ulike nettverk for kvalitetsutvikling av tjenester i kommunene. Kommunene i Aust Agder er gjennomgående godt motivert for å fornye og utvikle egen organisasjon.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen inviterte i februar andre tilsynsetater til vårt årlige tilsynsmøte. Foruten representanter fra våre fagavdelinger deltok representanter fra Arbeidstilsynet, Arendal revisjonsdistrikt, Setesdal revisjonsdistrikt og Mattilsynet. Tema var koordinering og videreutvikling av felles statlig tilsynskalender. Den samordnede tilsynskalenderen gir god informasjon til kommunene og fylkeskommunen når det gjelder de planlagte statlige tilsynene. Under arbeidet med kalenderen tilstreber vi at tilsynene blir mest mulig samordnet på tvers av tilsynsetatene og vi gjør evt justeringer for å unngå tilsynskollisjoner og for å unngå at «tilsynstrykket» på enkeltkommuner blir for stort.

Endelig tilsynskalender er ferdig primo mars og sendes ut til alle kommunene og fylkeskommunen samt publiseres på Fylkesmannens hjemmesider. Etter dette blir kalenderen fortløpende oppdatert ved behov. Vi har en oppdateringsrunde med de andre tilsynsetatene i august og legger ut en oppdatert plan for resten av året ultimo august. Det er også et mål at tilsynsmøtet og den samordnede kalenderen skal inspirere til felles/samordnede tilsyn og utveksling av rapporter og funn.

I Aust-Agder fikk ikke Fylkesmannen varsel fra noen tilsynsetater om vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunen som følge av tilsyn i 2014.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Fylkesmannen gikk gjennom årsbudsjett 2014 og økonomiplan 2014-2017 for alle 15 kommunene i fylket, og vurderte om kommunene skulle underlegges kontroll. Det ble gitt tilbakemelding i brev form til kommunene i ettertid.

Aust-Agder hadde ingen kommuner i ROBEK-registeret ved utgangen av 2014. Kommunene i Aust-Agder er likevel fortsatt samlet sett i en krevende økonomisk situasjon. Kommunene har en høy lånegjeld og lave skatteinntekter i forhold til landsgjennomsnittet. Aksjeutbytte fra Agder Energi og eiendomsskatt er fortsatt helt avgjørende inntektskilder for at kommunene skal klare å gå i balanse. Graden av økonomiske utfordringer varierer stort mellom kommunene i fylket, og fylkesmannen følger derfor utviklingen ekstra tett i enkelte

kommuner. Vi har spesielt fokus på kommuner som i tillegg til svake driftsresultater også har høy gjeldsgrad og lite frie fondsmidler.

Etter flere år med svake netto driftsresultater hadde kommunene i Aust-Agder i 2013 et samlet netto driftsresultat på 2,6 prosent av brutto driftsinntekter. Dette var litt under landsgjennomsnittet på 2,7 prosent. Fylkesmannen håper at den gode trenden vil fortsette når regnskapstallene for 2014 blir klare.

Teknisk beregningsutvalg har kommet med en ny anbefaling om at netto driftsresultat over tid bør utgjøre om lag 1,75 prosent eller mer for å sikre en bærekraftig økonomi der kommunene får handlefrihet til selv å finansiere investeringer og sette av midler til framtidig bruk. Til tross for en bedring av netto driftsresultat fra 2012 til 2013, budsjetterer imidlertid kommunene i Aust-Agder samlet sett med svake netto driftsresultater for 2015 - kun 0,1% av brutto driftsinntekter. I 2015 er det seks kommuner som budsjetterer med et negativt netto driftsresultat og kun tre kommuner som budsjetterer med et netto driftsresultat på 1,75 prosent eller mer.

Fylkesmannen mottok to søknader om godkjenning av kommunale garantier i 2014, og begge disse ble godkjent. Fylkesmannen mottok to søknader om godkjenning av låneopptak for IKS i 2014. Begge disse søknadene ble ikke behandlet fordi ingen av de aktuelle deltakerkommunene var ROBEK-kommuner. Fylkesmannen mottok anmodning om godkjenning av reviderte vedtekter for kraft og hjemfallsfond for 3 kommuner i 2014. To av disse ble godkjent uten merknader mens en ble godkjent etter at Fylkesmannen først hadde bedt kommunen om å endre et av punktene i vedtektene slik at dette ble i tråd med standardvedtektene.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen har veiledet kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning gjennom informasjonsmøter, via brev, telefon, e-post og internett.

Vi har informert kommunene om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet gjennom felles informasjonsmøter for alle kommunene i Aust-Agder og Vest-Agder. Disse møtene arrangerer vi sammen med Fylkesmannen i Vest-Agder og KS Agder.

Fylkesmannen har gitt faglig støtte og veiledning til kommunene i bruk av KOSTRA-data. KOSTRA-data blir presentert på overordnet nivå ved framlegging av kommuneproposisjonen. KOSTRA-tall brukes også i forbindelse med fagavdelingenes tilsyn og møter med kommunene der det er relevant. Vi publiserer KOSTRA-tall på konsernnivå for det gir et bedre bilde av kommunens egentlige drift i, og med at kommunale foretak og interkommunale foretak også blir innlemmet i tallene.

Da de ureviderte KOSTRA-dataene 2013 ble publisert i mars 2014, gikk Fylkesmannen gjennom disse og gjorde de kommunene som hadde rapportert store endringer, spesielt høye tall eller manglende tall om å gå gjennom tallene på nytt og eventuelt korrigere disse før endelig publisering. Dette resulterte i at kommunene korrigerer både tjeneste- og regnskapsdata.

Med utgangspunkt i embetsoppdraget, og etter ønske fra kommunene, tok Fylkesmannen ved slutten av 2014 initiativ til å etablere et «faglig forum». Hovedmålgruppen er økonomisjefene i kommunene og hovedmålet med forumet er å bedre kvalitet på KOSTRA-dataene som kommunene rapporterer inn gjennom erfaringsutveksling og diskusjon omkring forståelsen av KOSTRA regnskapsveileder. I første møtet gikk Fylkesmannen gjennom områder der det har vært mye feilrapportering som administrasjon/fellesutgifter, eiendomsforvaltning og konsernkonsolidering og bad kommunene om å ha ekstra fokus på disse områdene ved innrapporteringen for 2014. På første møtet deltok ti av 15 kommuner. De resterende fem kommunene vil bli invitert til neste møte.

Resultatområde 63 Kommunalrett, forvaltningsrett, kommuneinndeling og valg

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen får relativt hyppig henvendelser fra både politikere og administrasjon i kommunene om forståelsen av kommuneloven. Dette gjelder særlig habilitetsregler, men også reglene om lovlighetskontroll, saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, forholdet mellom politiske organer og administrasjonen, samt reglene om fritak/uttreden og opprykk/nyvalg. Fylkesmannen rådgir i stor utstrekning på telefon, men deltar også i

møter der det er behov for dette.

Fylkesmannen har ikke hatt til behandling klager etter kommuneloven § 60d fjerde ledd.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMAA	6	5	1	1	1		0	0
Sum	6	5	1	1	1	0		

63.3 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har gjennom hele 2014 arbeidet med kommunereformen. Vi har deltatt på de samlingene departementet har invitert til der kommunereformen har vært på dagsorden.

Statsråd Jan Tore Sanner deltok på vårt ordfører og rådmannsmøte på Fylkeshuset i Arendal 28.mars. I forkant av statsrådets innlegg hadde vi utfordret tre ordførere til å si noe om sine tanker rundt og forventninger til reformen. Statsråden innledet med temaet «Kommuner rustet for fremtiden» med påfølgende diskusjon og spørsmålsrunde.

Fylkesmannen valgte å starte de lokale prosessene i første halvdel av september måned ved å sette av halve tiden av årets skjønssamtaler til en innledende samtale om kommunereformen med politisk og administrativ ledelse i alle fylkets kommuner.

Fra 26-28.oktober inviterte fylkesmannen alle kommunene i fylket samt representanter for regionrådene og KS Agder til studietur til Nord-Jylland. Medregnet representanter fra Fylkesmannsembetet var det til sammen 69 deltakere på studieturen. Formålet med turen var å lære av danske erfaringer knyttet til kommunereform, og å diskutere videre prosess i fylket. Under studieturen var vi blant annet på besøk til Brønderslev og Aalborg kommuner. Fylkesmannen fikk uvurderlig støtte og bistand fra Kgl. norsk ambassade i København til planleggingen av studiereisen. Ambassadør Ingvard Havnen deltok også på deler av studieturen. Turen var vellykket og fikk god dekning både i lokal og nasjonal presse.

Like etter studieturen satte vi igjen kommunereformen på dagsorden i forbindelse med vårt todagers ordfører- og rådmannsmøte i Risør fra 30-31.oktober. Denne gangen satte vi fokus på «Kunnskapsstatus om kommunesammenslåinger i Norge», og seniorrådgiver Anne Irene Myhr fra Distriktssenteret presenterte en rapport som sammenstilte kunnskap fra syv kommune-sammenslåinger og syv prosesser som ikke fikk vedtak om sammenslåing. Avslutningsvis utfordret vi to ordførere til å oppsummere status for kommunereformarbeidet så langt.

Fylkesmannen deltok i løpet av 2014 også på møter med enkeltkommuner med tema kommunereform, i tillegg til flere møter i regi av regionrådene (både styremøter og felles formannskapsmøter). Fylkesmannen har også deltatt på samordningsmøter med tema kommunereformen på Agder. Foruten representanter fra KS Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder, deltok også fylkesordfører og fylkesrådmann fra de to aktuelle fylkene på disse møtene.

Fylkesmannens prosessveileder, Jarle Bjørn Hanken, ble ansatt i september. Hanken, med lang fartstid som rådmann både i liten, mellomstor og stor kommune, tiltrådte jobben 8.desember. Han startet umiddelbart med å etablere kontakt med og delta på møter med KS Agder, fylkesmannens prosessveileder i Vest-Agder, regionrådene Østre-Agder og Setesdals regionråd og utredningsalternativet Indre Agder (kommunene Bygland, Evje- og Hornes og Åseral). Før året var omme var arbeidet med en prosjektplan for embetets arbeid med reformen i gang. Det samme var arbeidet med en lokal veileder beregnet på kommunene. Innspillet om å lage en slik veileder kom fra fylkets ordførere i ordfører- og rådmannsmøtet 30-31 oktober. Prosjektplanen og veilederen ble ferdigstilt medio januar 2015, og veilederen er spredt til alle kommunene fylket.

I slutten av desember tildelte Fylkesmannen restskjønnsmidler på til sammen 1 million kroner for 2015 til prosjekter knyttet til kommunereformarbeidet i kommunene i Aust-Agder i 2015.

63.4 Valg

63.5 Forvaltningslovens og offentleglovas anvendelse i kommunesektoren

Fylkesmannen har i 2014 behandlet 3 klager over avslag på begjæringer om innsyn etter offentleglova § 32, jf. fvl. § 28. Ingen av disse ble gitt medhold.

Resultatområde 66 Planlegging, bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen har i 2014 behandlet 250 klagesaker etter byggesaksdelen i plan- og bygningsloven. Dette er 85 flere saker enn året før.

Fylkesmannen hadde ved årsskiftet 2013/14 en restanse på 142 byggesaker, og pr. 1. september 104 saker. Dette gjorde at embetet høsten 2014 gjennomførte en dugnad for å få ned restansene og komme innenfor lovbestemt tidsfrist. Tilsammen 10 juridiske saksbehandlere, hvorav 4 fra andre avdelinger og 3 eksternt engasjerte jurister, arbeidet med byggesaker over ca. 10 uker fra ultimo oktober. Ved årsskiftet 2014/15 var restansen på byggesaker redusert til 18 saker.

Av 250 behandlede saker i 2014, var 200 ikke avgjort innen 12 uker etter innkomst. Overskridelsen var i snitt på 282 dager. Mange saker krever innhenting av ytterligere dokumentasjon fra kommunen eller partene. Enkelte saker avventer også rettsavgjørelse i pågående rettsvist. Fylkesmannen har tatt i bruk en «sjekklister» til bruk for kommunene ved oversendelse av saker, for å sikre at sakene har gjennomgått nødvendige saksprosedyrer i kommunene, og for å sikre at nødvendige dokumenter følger med. En ser at sakene med dette blir mer fullstendige når de kommer til Fylkesmannen.

Fylkesmannen viser ellers til vår rapportering om klagesaker etter Plan og bygningsloven i SYSAM. Vi vil i den forbindelse nevne at det er viktig at SYSAM gir mulighet til å skille mellom reguleringsklager (hvor det ikke er lovbestemt frist) og byggesaksklager, da en sammenblanding av sakene ellers vil gi et misvisende bilde. Fylkesmannen har så langt til grunn at rapporteringen gjelder klagesakene med lovbestemte frister.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet 1 sak om samtykke til ekspropriasjon iht. eierseksjonsloven § 2 nr. 19. Samtykke ble gitt.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven og lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMAA	0			
Sum	0	0		

66.5 Planlegging og geodata

Fylkesmannen behandlet i 2014 32 klagesaker etter plandelen i plan- og bygningsloven. I tre av sakene fikk klager medhold.

Fylkesmannen vil, som nevnt under pkt. 66.1 påpeke viktigheten av at det i fremtidig rapportering i SYSAM skilles mellom klager over reguleringsvedtak og byggesaksvedtak. Bare sistnevnte har lovbestemt tidfrist.

66.5SO1 Vi deltar aktivt i planfaglig nettverk som driftes av Fylkeskommunen i AA, Fylkesmannen i AA og

Statens Vegvesen Region Sør i samarbeid med kommunene. I tillegg til planforum hver 14. dag ble det arrangert flere fagsamlinger for kommunene i 2014. Vi opplever det som svært positivt at KMD bidrar med midler til å drifte dette arbeidet fordi det gir lav terskel for deltakelse fra kommunene. Det er god oppslutning om planforum og fagsamlinger fra kommunene.

66.5SO2 Fylkesmannen i AA deltar i prøveprosjektet om samordning av statlige innsigelser. I 2014 har Fylkesmannen samordnet innsigelser fra eksterne statsetater i 6 saker, hvorav 3 kommuneplaner. Innsigelsene har vært fremmet av Statens vegvesen, Forsvarsbygg og NVE. Fylkesmannen har også selv fremmet innsigelse i 9 plansaker. Det har ikke vært fremmet motstridende innsigelser til noen planer, men flere etater har fremmet innsigelser til samme plan. Fylkesmannen har ikke avskåret innsigelser fra eksterne statsetater i 2014. Det har ikke vært gjennomført meklinger i Aust-Agder i 2014. Vi er positive til at prosjektet videreføres da det er flere kommuneplaner og større planer under arbeid som vil komme på høring i 2015.

66.5SO3 Ikke aktuelt for AA

66.5SO4 Vi har ingen kommuner som deltar i prosjektet fremtidens byer i AA.

Resultatområde 68 Samepolitiske hensyn

Resultatområde 69 Partistøtte

Ressursrapportering

Korrigerings: Vi har trukket fra kr 71 938,57 på resultatområde 600. Korrigeringen skyldes feilføring sykepenger jfr. 512 Vergemålsloven der beløpet er lagt til.

Endringer i departementsstrukturen og endringer innen enkelte resultatområder gjør det vanskelig å kommentere endringer fra 2013 til 2014.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 15 974 536,46	kr 0,00
Embetsspesifikke landsdekkende oppgaver (f.eks. FRI og trippelnett)	kr 0,00	kr 0,00
62 Kommuneøkonomi	kr 324 722,31	kr 93 000,00
66 Planlegging, bolig- og bygningsrett	kr 5 626 304,78	kr 348 858,01
Andre oppgaver under KMD	kr 449 899,73	kr 92 591,03
Sum:	kr 22 375 463,00	kr 534 449,00

Arbeids- og sosialdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Vi viser til rapportering på underpunktene.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Det er gjennomført fagmøter med samtlige 15 NAV kontor. Disse møtene omfatter faglig veiledning, gjennomgang av hovedrundskriv 35 og kompetansebehov. Erfaringer fra tilsyn er presentert i disse møtene. Vi har laget egen rapport.

Vi har gjennomført en egen opplæringssamling for veileder til § 17.

Fylkesmannen gir løpende råd og veiledning. Vi deltar på NAVfylkes ledermøter /Repros møter og presenterer der status og utfordringer/ faglig forsvarlige tjenester innen sosialtjenesten. Fylkesmannen deltar også i kontaktutvalget. NAV fylke og Fylkesmannen utarbeider felles kompetanseplan.

Tilsyn er gjennomført i samsvar med oppdraget.

Fylkesmannen har behandlet 80 saker med gjennomsnittlig saksbehandlingstid 1/2 mnd. 80% stadfestet, 9% endret og 11% opphevet

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Kompetansetiltak er gjennomført i regionsamlinger, fagmøter og gitt i løpende råd og veiledning. Sammenhengen mellom de ulike satsingene (resultatområdene 73.2, 73.3, 73.4, 73.5 og 73.6) er i første rekke presentert i kommune-/NAV møtene.

Vi har gjennomført felles opplæringstiltak for NAV, rus og psykisk helse gjennomført bla gjennom MI kurs.

Barneperspektiv er tema som er koplet opp mot andre satninger for barn og unge / sosial ulikhet i helse / folkehelsearbeid. Samordningen er både internt og eksternt.

Fylkesmannen har utarbeidet egne kommunebilder med "velferdsprofiler" som blir presentert i Fylkesmannens årlige møter med kommunens øverste ledelse og forøvrig sendt kommunene / NAV. Kommunebildene gjøres tilgjengelige for politikere og ansatte i kommunene, både av kommunene selv og via våre hjemmesider.

Tilskuddene på ansvarsområdet er samordnet ved at vi vurderer hvilke utfordringer hver enkelt kommune har og eventuelle andre tilskudd som tildeles kommunen, feks innen rus og psykisk helse. Vi samarbeider også med Husbanken.

De ulike tiltakene har bidratt til bedre individuelle vurderinger og bedre kvalitet i de sosiale tjenestene ved NAV kontoret.

Fylkesmannen deltar i samarbeid med Universitet i Agder og NAV fylke.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

a) Det er gjennomført to tilsyn med KVP i 2014.

b) Vi har gjennomført en opplæringssamling sammen med NAV fylke for veiledere som arbeider med KVP.

c) I samarbeidsavtalen mellom NAV fylke og Fylkesmannen var det planlagt kommunebesøk ved tre lokal kontor i 2014. På grunn av sykdom ble bare ett av disse gjennomført.

d) Fylkesmannen har gjennomført kommunebesøk til alle rus og psykisk helsetjenestene i fylket. I de fleste av disse møtene har også brukere vært representert. KVP har vært et av temaene på disse besøkene, og vi har skrevet en oppsummering etter hvert besøk som er publisert på vår hjemmeside. .

73.4 Økonomisk rådgivning

14 av 15 kommuner er nå knyttet til det interkommunale økonomiske rådgivningsprosjektet. En av kommunene er knyttet til et tilsvarende prosjekt i Vest-Agder. Dette sikrer en faglig forsvarlig tjeneste.

Prosjektet gjennomfører månedlige arbeidsverksted, eksperksamlinger 2 ganger hvert halvår og faglige fora 1 gang hvert halvår. Ansatte innen rus og psykisk helse i enkeltkommuner har fått tilbud om opplæring. Alle

nyansatte i NAV får grunnopplæring i økonomisk rådgivning.

73.5 Boligsosialt arbeid

Tilskuddforvaltningen er gjennomført i tråd med oppdraget. Arbeidet med tilskuddsordninger er koordinert i en intern arbeidsgruppe av ansatte som jobber på rusfeltet, psykisk helse og sosialtjenesten. Vi har faste møter med Husbanken region Sør.

Det er i år 2 kommuner som mottar boligsoiale midler; Lillesand og Arendal.

Prosjektet i Arendal startet i 2014. Midlene blir brukt til et felles prosjekt hvor miljøvaktmester får en forsterket og utvidet rolle, primært ved oppfølging av kommunale boliger. Dette er et samarbeid mellom NAV, kommunes øvrige tjenesteapparat og Arendal Eiendom KF. Målsettingen er å motvirke bostedsløshet, bidra til god kvalitet på døgnovernatting og bidra til at bostedsløse får raskt tilbud om varig bolig.

Lillesand bruker midler fra tidligere år til videreføring boveiledning og arbeids- og aktivitetstiltak til mennesker med rus og psykiske lidelser.

Fylkesmannen har utarbeidet en egen rapport om midlertidig bolig etter en kartlegging i alle fylkets kommuner. Hovedutfordring er overgangen fra midlertidig til varig bolig. Differansen mellom antall søknader og antallet som flytter til varig bolig er stor. Det kan se ut som flere i midlertidig bolig ikke etableres i varig bolig og på ny blir bostedsløs tross vedtak. Fylkesmannen mener derfor at kommunenes innsats for å skaffe utleieboliger til vanskeligstilte må styrkes.

Fylkesmannen i Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark og Husbanken gjennomførte boligsosial konferanse i februar 2014.

73.6 Barn og unge

Oversikt over utviklingstrekk blant barn og unge er oppdatert og blir presentert i "Fylkesmannens kommunebilder".

Folkehelsegruppa fokuserer på barn og unges levekår i sosial- og helseavdelingen. Vi har også en Barn og unge gruppe som innvolverer alle embedets fagavdelinger. Prosjektet "Tidlig innsats - for god start", der Arendal og Åmli er intervensjonskommuner, er sentralt i arbeidet med å koordinere aktivitet/tiltak rettet mot barn og unge. Vi lager en felles kursoversikt med tema rus/psykisk helse/ boligsosialt arbeid/ fattigdom/ barnefattigdom og opplæring slik at det tverrsektorielle/ tverrfaglige perspektivet ivaretas. Vi har tatt initiativ til møte mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen om gjennomføringsproblematikk i videregående skole.

Vi har gjennomført flere tverrsektorielle kurs /seminarer, bla taushetspliktseminarer, MI-kurs, samhandlingskonferanser om barns beste, hvordan oppdage barn i risiko, seminar på Arendalskonferansen om barnefattigdom og møter om barn som pårørende.

Temaet barnefattigdom og andre av områdene for arbeids- og velferdsdirektoratet har blitt presentert på ordfører/rådmannsmøter m.m.

Barn og unge i NAV har vært et hovedtema i kommune/NAV runden (jf.egen rapport) Vi hadde samarbeidet mellom NAV og barneverntjeneten som tema på seminar i Arendalsuka.

4 kommuner mottok barnefattigdomsmidler i 2014. Disse har fått tilbud om opplæring og oppfølging. Vi har også bidratt økonomisk til oppstart av et samarbeidsprosjekt mellom Arendal kommune og Frelsesarmeen om støttetiltak til barnefamilier som sliter på ulike områder.(Home Start)

Vi har en systematisk kartlegging av hvordan kommunene tar hensyn til barn og unge i klagesaker om økonomisk stønad og bidrar med råd og veiledning både i enkeltsaker og mer generelt.

Fylkesmannen har deltatt på sentral konferanse om NY GiV og ansvarlig for NY GiV i fylkeskommunen har deltatt og hatt innlegg på fagdag for kommunalt ansatte innen rus og psykisk helse. Fylkesmannens kontaktperson har deltatt på prosjektmøter i NY GiV.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 351 178,90	kr 45 877,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 320 414,26	kr 952 209,29
Tilsyn etter lov om sosiale tj. i NAV	kr 145 119,95	kr 0,00
Andre oppgaver under ASD	kr 10 560,00	kr 0,00
Sum:	kr 827 273,00	kr 998 086,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

- Inneha innsikt i utviklingen av samhandlingsprosjekter og samarbeidsrutiner som kan benyttes som eksempler på god praksis.

Fylkesmannen i Aust-Agder har i samarbeid med koordinatorene for barneansvarlige i spesialisthelsetjenesten etablert et nettverk for barneansvarlige i kommuner og spesialisthelsetjenesten. Dette nettverket ble etablert i 2011. Tema for nettverkssamlingen i 2014 var: Meldeplikt til barnevernet. Arbeid med case. Erfaringsdeling.

Vår erfaring er at dette nettverket bærer frukter. Samhandlingen bedres og barn som pårørende blir i sterkere grad fulgt opp og sett. Vår innsats blir fremhevet som eksempel på god praksis som BarnsBeste anbefaler for de andre Fylkesmannsembetene.

De aller fleste kommuner har etablert en form for Frisklivssentral i Aust-Agder. Fylkesmannen har forvaltet tilskudd til frisklivssentralene, både tilskudd til etablering og videreutvikling av frisklivssentraler og en til utvikling av kommunale oppfølgingstilbud i frisklivssentralene. 10 mottok tilskudd, ikke noen av Setesdalkommunene eller Gjerstad kommune, ellers søkte og fikk alle. Sentralene har noe mer tverrfaglig kompetanse nå, og satser mer på mestring av psykisk helse (KID og KIB-kurs) og også tilbud til barnefamilier med overvektspromblematikk.

Både Grimstad og Arendal fikk midler til å være ressursfrisklivssentral i 2013, de er begge kommet langt og har litt ulike utviklingsoppgaver; Grimstad skulle være en ressurs for de andre kommunene og ansatte en i prosjektstilling for 2014. De arrangerte temadag og åpen dag for de andre kommunene, hvor Fylkesmannen bidro med informasjon om relevant lovverk. Arendal har jobbet med samarbeid med spesialisthelsetjenesten, bla. med LMS ene og tilbud til kronikere. Fylkesmannen har deltatt i flere samarbeidsmøter med de to kommunene for å se på hvordan arbeidet kan videreutvikles. Fylkesmannens høstmøte inneholdt en del om Frisklivssentraler og betydning av forankring i kommunens øvrige arbeid og om brukermedvirkning.

I november arrangerte vi fagdag for de største kommunene (Frisklivssentraler og helsestasjoner) og spesialisthelsetjenesten og forskningsmiljøet på Agder om barn og overvekt. Hensikten var å skape kontakt mellom disse, la de fortelle om pågående aktivitet og tilbud og legge til rette for ytterligere samarbeid.

"Trygge pasientforløp" er et samarbeidsprosjekt mellom KS, SSHf og kommunene. Her er en 100% prosjektleder tilsatt med USHT Grimstad som arbeidsgiver.

Fagutvalg for ehelse er sammensatt av spesialisthelsetjenesten og kommunene, etablert etter inngåelse av avtale

om Samhandlingsreformen. Vi har bidratt der med juridisk kompetanse.

Vi har hatt møte med SSHf med orientering og meningsutveksling omkring evaluering av delavtalene. Temaet har vært aktuelt i pilot tilsyn med pasientforløp som vi gjennomførte med SSHf Arendal og Risør kommune.

Det er opprettet egen hospiteringsavtale for sykepleiere mellom kommunene og SSHf.

Høstmøtet 2014 hadde samhandlingsreformen som tema, og ca 100 deltok, både fra kommunene og foretaket.

KØH status var ett av temaene på erfaringskonferansen 2014 for omsorgstjenestene i kommunene. Her deltok også repr. fra SSHf.

Vi arrangerte for 4. gang konferanse for ansatte i de kommunale boveiledertjenestene i samarbeid med Voksenhabiliteringstjenesten på SSHf.

Fylkeslegen deltar som observatør i regionutvalg i Setesdal og ass.dir deltar på månedlige møter i kommunalsjefsforum Østre Agder. Her har gjennomgående tema vært samhandlingsreformen, utvikling av KØH plasser og evaluering av delavtalene.

Samhandling er også tema på det årlige møtet med kommuneoverlegene, og på "legekonferansen" - årlig emnekurs for fastlegene, arrangert av Fylkesmennene i Agder og SSHf i fellesskap.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Hvert år arrangerer Fylkesmannen i Aust-Agder to større konferanser rettet i vesentlig grad opp mot våre omsorgstjenester. Det første er Høstmøtet der samhandlingreformen igjen var hovedtema. Her var det både topper fra Helsedirektoratet (ved Svein Lie) og departementet (ved Statssekretær Astrid Nøklebye Heiberg) som talte for forsamling, samt lokale og nasjonale blikk på utviklingen innenfor primærehelsetjensten.

Vårt viktigste redskap for å måle utvikling av kvalitet i kommunene ligger i vårt tilsynsarbeid. I år var Aust-Agder pilotfylket for forløpstilsynet.

Erfaringer fra dette tilsynet var en av de sentrale tema i Erfaringskonferansen 2014, som er vårt andre store møteplass med kommunale tjenester i omsorg. Her var det nærmere 100 leder og en engasjert utveksling av både tilsynserfaringer, samt mange andre kvalitetsprosjekter som drives i fylket.

Status for elektronisk utveksling av legemiddelinformasjon ved fylkeskoordinator, erfaringer med de lokale KØH plasser, og hvordan kommunene jobber med kompetanseutviklingen var noen av områdene som ble tatt opp.

Videre er Fylkesmannen aktiv i nettverket for pasientsikkerhetskampanje samt den nasjonalt læringsnettverk om trygge pasientforløp i kommunene.

Vi initierte møte med KS Agder i mai 2014 og hadde en gjennomgang av ulike sammenfallende tema.

Fylkesmannen har deltatt aktivt med å få kommunene i Aust-Agder til å delta i prosjektet "menn i helse" sammen med Vest-Agder og KS. Arbeidet fortsettes gjennom 2015.

I samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder og med bistand fra Helsedirektoratet arrangerte vi IPLOS dag med stor oppslutning. Vi presiserte særlig i 2014 at ledere var velkommen. flere omsorgsledere og kommunalsjefer deltok. Programmet var dels direktoratets, dels lokale innslag.

76.5 Felles digitalt nødnett

Løpende oppfølging.

Mottar rutinemessig informasjon om utbyggingen i regionen, fase 2. Aust-Agder og Vest-Agder

Nødnett iverksatt for politi og brann.

Foreløpig utsatt for helse til våren 2015 på grunn av tekniske vansker med nytt nødnett i AMK-systemet.

Leger og andre brukere av nytt nødnett har fått opplæring.

76.6 Helseberedskap og smittevern

Den 11. juni inviterte Fylkesmannen i Aust-Agder til smittevernmøte i Arendal. På årets dagskonferanse var tema bla. innføring av rotavirus barnevaksinasjonsprogram, aktuelt om influensa, legionellautbrudd, hvordan lage en god beredskapsplan og oppsummering fra helseberedskapstilsynene.

Resultatene fra helseberedskapstilsynene ble også presentert på den årlige Erfaringskonferansen for hovedsaklig ledere innenfor helse og omsorg som Fylkesmannen arrangerer hvert år. Her ble det også vist til resultater fra prevelensundersøkelse for vårt fylket. (NOIS)

Det har vært gjennomført tilsyn med planer for helsemessig og sosial beredskap i tre av fylkets kommuner. Erfaringene fra disse tilsynene formidles gjennom forskjellige kanaler og i ulike fora til fylkests øvrige kommuner.

Arbeidet med CIM ivaretas i samarbeid med beredskapsavdelingen og vi har flere kontakter og møter med kommunene der dette inngår som tema

Det er lite hensiktsmessig at CIM inneholder liste over kommuneleger og fastleger i kommunene fordi det er betydelige utskiftninger og endringer gjennom året. Det har vist seg at vi best sikrer at informasjonen kommer til rette vedkommende ved å forholde oss til kommunene, som til enhver tid har oppdaterte lister.

Atomberedskap ivaretas også sammen med beredskapsavdelingen gjennom felles øvelser, og som tema i felles møter med beredskapskoordinatorerne i kommunene.

76.7 Personell og kompetanse

Fylkesmannen i Aust-agder har vært sentral som pådriver for å få igangsatt prosjektet Menn i Helse i vårt fylket.

Ellers har FM svært utstrakt samarbeid med Utviklingsenter i forbindelse med halvårseminarene for Demensomsorgens ABC, smat pasientsikkertnettverket og gode pasientforløp. Fylkesmannen er også sammen med kommunene i flere av nettverkene som Utviklingsenter drifter, blant annet lindrende / palliativ behandling og demens, samt referansegruppe for omsorgsledere. I sistnevnt er det viktig utveksling om hvordan rekruttering og kompetansebehovet i fylket utvikler seg, og Fylkesmannen kan bidra med å formidle viktige føringer, blandt annet rekruttering av helsepersonell i tråd med WHO -kkoden.

Fylkesmannen sitter som representant i to referansegrupper på universitetet; den ene avansert sykepleie, og den andre lindrende omsorg.

For 2014 ble det fremskaffet kun en kommune som mottok turnusfysioterapikandidat i kombinasjon med to plasser i spesialisthelsetjenesten. Det er en nedgang i antall plasser og hovedårsaken til nedgangen er nok at kommunene heller prioriterer å ansette ferdig offentlig godkjente fysioterapeuter. Det oppleves et stort press på denne faggruppen i kommunene med forventninger om økt fokus på rehabilitering og forebygging. Kommunene vurderer det dermed viktigere med flere fast ansatte fysioterapeuter.

Vi arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen i Vest-Agder kurs i offentlig helsearbeid for alle fysioterapikandidater og kiropraktorkandidater fra Aust-Agder, Buskerud, Vestfold, Telemark og Vest-Agder i Risør. Det var til sammen 28 deltagere på todagers-kurset i april og 22 deltagere på kurset i september 2014. Som vanlig hadde vi helselovgivning ved jurist og foredragsholdere fra små og store kommuner både på overordnet nivå og praktikere innenfor de fleste aktuelle områder for gruppen.

Fylkesmannen gjennomførte kurs og samlinger for leger, fysioterapeuter og veiledere, herunder fylkesveileder, og har vært tilfredsstillende gjennomført og evaluert.

Kompetanseløftet

Vi har løpende oversikt over utviklingen i antall og andel utførte årsverk med fagutdanning innen brukerrettet pleie- og i 2014 laget vi "kommunebilder" der sentrale tall for tjenestene ble lagt inn og kommentert. Tallene blir brukt i vår kontakt med kommunene på ulike måter gjennom året.

Hovedtilskudd og tilleggstilskudd fra Kompetanseløftet 2015 ble benyttet i sin helhet for å øke generell kompetanse, og også for å øke andelen med fagutdanning. Vi finansierte to klasser for helsefagarbeidere uten rett

til videregående opplæring. Siste statistikkpakke for fylket viste samme tendens som tidligere ved at andel faglærte i fylket er reeltivt høyt sammenlignet med de fleste andre fylker.

Kommunenes resultatrapporter og planer for gjennomføring av Kompetanseløftet 2015 ble sammenfattet og sendt Helsedirektoratet sammen med en samlerapport som viser måloppnåelse innen de ulike deltemaene for Kompetanseløftet 2015 innen 1. mars.

Turnustjenesten

Aust-Agder har 13 distrikturnusplasser for leger fordelt på 8 kommuner. Etter innfasingen av ny ordning med søknadsbasert turnustjeneste for leger, har fylket hatt vakanser ved oppstart av hvert nytt kull.

Fylkesmannen har deltatt på jevnlig samarbeidsmøter og fordelingsmøter i regi av SSHF og kommunene på Agder, hvor fordelingen av turnusleger til distrikt har blitt gjennomført. SSHF og Agderkommunene er enige om at turnuslegestillingene i sykehus ikke skal være koblet mot spesifisert kommune, men at dette skal avklares etter ansettelse i sykehus ved egne fordelingsmøter. Turnuslegene fremmer sine ønsker som imøtekommes så langt det lar seg gjøre. Ved samtidskonflikter foretas trekning. Fylkesmannen og tillitsvalgt for turnuslegene deltar som observatør på fordelingsmøtene.

Uforutsigbarhet om tildeling av antall turnusleger utgjør et administrativt problem, særlig for den enkelte kommunen. Kostnaden ved å ha turnuslege varierer også kraftig mellom forskjellige kommuner ettersom enkelte private legekontor krever betydelige summer for dette oppdraget. Dette medfører økonomiske merbelastninger i millionklassen for enkelte kommuner. Ordningen oppfattes klart underfinansiert.

Gjennom den jevnlig kontakten med SSHF og kontaktpersonene for turnustjenesten i kommunene, har Fylkesmannen holdt seg fortløpende orientert om ordningen jf. embetsoppdrag og korrespondanse fra direktoratet sommeren 2014.

Gruppeveilederne for distrikturnuslegene har avholdt følgende kurs og møter med hvert av turnuslegekullene:

- 1 dags introduksjonskurs
- 2 dagers akuttmedisinkurs
- 2 dagers kurs i offentlig helsearbeid
- 2 dagssamlinger med gruppeveiledning

Samlingene gjennomføres felles for alle turnuslegene i begge Agderfylkene (28 totalt). Akuttmedisinkurset er også godkjent som emnekurs av DNLF og åpent for fastleger/leger som har turnuslege. Kursene og samlingene får gjennomgående svært gode evalueringer og det har vært nær 100% oppmøte på kursene.

Turnuslegeordningen vurderes som kvalitetsmessig tilfredsstillende jf. veiledning, faglig innhold og fysisk arbeidsmiljø. Vi vil likevel påpeke at Aust-Agder befinner seg ved maksimumsgrensen hva gjelder kvalitetsmessige turnuslegeplasser i kommunene på grunn av lite befolkningsgrunnlag, og dermed pasienttilgang- og erfaring, i mange av kommunene.

I forhold til forskriftsfestet krav om praktisk tjeneste for turnusleger i sykehjem mv., erfarer vi at nærmest alle turnuslegene har slik tjeneste i ulikt omfang og med god stedlig veiledning.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Saker etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettigheter

Behandlede saker i 2014: 43. Andel inntil 3 mnd.: 88% (38 saker). 3 saker mellom 4-5 mnd., 2 saker mellom 5-6 mnd.

I tillegg saker etter samme lovs kap 4A

Det kom inn 43 saker på kap. 4A i 2014. 12 av 15 kommuner har sendt inn vedtak og de alle fleste vedtakene har kommet fra de kommunale tjenestene.

I år har ikke Fylkesmannen hatt direkte opplæring i pasientrettighetsloven kap. 4A. Det er ønskelig å ha en opplæringsdag for nyansatte ute i det kommunale helse og omsorgstjenester, og dette håper vi å få gjennomført i

løpet av 2015, sammen med Vest-Agder.

Fylkesmannen har gjennomført ett tilsyn med en kommune, her ble det ingen avvik.

Fylkesmannen i Aust-Agder har en løpende dialog med kommunenes omsorgstjenester og det går sjelden en uke der vi ikke har en, eller flere henvendelser i forbindelse med kap. 4A. Dette er oftest i forkant av vedtaksskriving, slik at vi kan veilede i utfyllingen. Dette har ført til at vi nå sjeldnere må be om ekstra opplysninger.

Fylkesmannen deltar i flere arena (f.eks. interkommunal demensnettverket, referansegruppe for Utviklingscenter) der problemstillinger knyttet til kap. 4A blir drøftet på et anonymt plan.

Tiltak for å bedre rettsikkerheten for personer med psykisk utviklingshemming

Vi har avsluttet 20 overprøvinger av vedtak om tvang etter kap. 9. 90% er behandlet innen fristen på 3 mnd., 2 saker 3-4 mnd og 1 sak over 6 mnd. 9 av vedtakene ble overprøvd innen 4 uker. Sakene registreres fortløpende i NESTOR.

Det ble gjennomført 10 stedlige tilsyn i forbindelse med godkjente vedtak.

Vi har mottatt 25 meldinger om skadeavvergende meldinger, fordelt på 7 kvinner og 18 menn. Vi har hatt ulike møter med tilbydere og drøftinger med Arendal kommune om private tiltak som kommunen kjøper tjenester fra.

Det holdes samarbeidsmøter jevnlig både med barnehabiliteringstjenesten og voksenhabiliteringstjenesten. Sammen med sistnevnte arrangerte vi todagens kurs for kompetanseheving for ansatte i tjenesten med ca 120 deltakere.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Saksbehandlingstid er 5 dager.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	5	5
Sum	5	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	0	0
Sum	0	

77.4 Førerkortsaker

Totalt antall førerkortsaker som ble behandlet hos Fylkesmannen Aust-Agder i 2014 var 1059 (926 saker i 2013).

Inndragningssakene

Det ble sendt 282 meldinger til politiet med tilråding om inndragning av førerkort på grunn av ikke oppfylte helsekrav, noe som innebærer at 282 personer fikk inndratt førerkortet sitt av helsemessige årsaker. Ca. 30 prosent av inndragningssakene gjelder rus/legemiddelbruk. 26 prosent gjelder epileptiske anfall og andre anfall med bevissthetstap. 17 prosent gjelder kognitiv svikt eller demens. Resten (27 prosent) er fordelt på andre

tilstander som hjerte/karsykdommer, psykiske lidelser, hjerneslag, synsfeltutfall, redusert synsstyrke, respirasjonssvikt og generell helsesvekkelse.

Inndragningssakene dreier seg enten om alle førerkortklasser den enkelte innehar, eller kun gruppe 2 og 3 (tunge kjøretøy og kjøreseddel).

Dispensasjonssakene

De som ikke oppfyller helsekravene til førerkort kan søke Fylkesmannen om dispensasjon (unntak) fra bestemmelsene. Dispensasjonssøknadene gjelder enten fornyelse, tilbakelevering eller førstegangsutstedelse av en eller flere førerkortklasser.

Vi mottok 508 søknader om dispensasjon i 2014. 442 personer fikk dispensasjon for de klasser de søkte om, mens 19 fikk innvilget søknaden på noen av de klasser de søkte om (delvis dispensasjon). Dette innebærer at 90 prosent fikk et positivt svar eller et delvis positivt svar på søknaden om den/de førerkortklassene de søkte om. 47 personer fikk avslag (9 prosent av alle søknadene). De gruppene som i størst grad får avslag er rus/legemiddelbruk (19 prosent av søknadene) og epileptiske anfall (15 prosent av søknadene).

Ca. halvparten av søknadene om dispensasjon dreier seg om førerkort for tyngre kjøretøy som lastebil, buss, kjøreseddel med mer. Dette er ofte yrkessjåfører.

Saker til uttalelse

I tillegg til de 282 sakene med tilråding om inndragning av førerkort, har vi avgitt 269 uttalelser til politiet, vegmyndighet og leger i saker som gjelder spørsmål om førerkortinnehaver/søker fyller førerkortforskriftens helsekrav. Her har vi enten gitt råd/veiledning eller konkludert med at helsekravene er oppfylt. Vi mottok 36 anmodninger fra politiet om vurdering av enkeltsaker; disse dreier seg stort sett om trafikkhendelser eller kjøreadferd der politiet er usikker på om bilføreren oppfyller helsekravene til førerkort.

Praktisk kjørevurdering

Fylkesmannen har anmodet Vegvesenet om praktisk kjørevurdering i 61 saker. Slik kjøretest kan være et viktig supplement i en helhetsvurdering av den enkelte når det er tvil 1) om helsekravene er oppfylt eller 2) om dispensasjon kan gis. I 29 av sakene kunne Vegvesenet anbefale førerrett for den som gjennomførte testen. 17 personer hadde ikke tilfredsstillende kjøreferdigheter. De resterende har ikke gjennomført testen per i dag.

Rus/legemiddelbruk

Sakene som gjelder alcohavhengighet/misbruk, annen rusavhengighet/misbruk eller høyt bruk/misbruk av trafikkfarlige legemidler er den største gruppen av førerkortsaker i 2014, hele 35 prosent (372 saker). Disse sakene er ofte vanskelige og skaper mye «støy»; vi får mange henvendelser fra fortvilte og opprørte førerkortinnehavere på telefon eller ved oppmøte. Vi registrer også at stadig flere benytter seg av sin uttalerett til politiet når vi har sendt melding om ikke oppfylte helsekrav til politiet. I slike saker får fylkesmannen saken i retur fra politiet til ny vurdering.

Vi hadde møte 29.04.14 med leger, psykologer og annet helsepersonell ved avdeling for rus- og avhengighetsbehandling (ARA) i Arendal der temaet var rus relatert til meldeplikten og førerkort. Behovet for informasjon, råd og veiledning på dette området er stort.

Saksbehandlingstid

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på førerkortsaker er ca. en uke og ligger godt innenfor Helsedirektoratets krav i embedsopdraget.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	1061	5
Sum	1061	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMAA	0
Sum	0

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid

Fylkesmannen i Aust-Agder i samarbeid med fylkeskommunene på Agder holdt to dagers folkehelsesamling i Lyngdal i februar 2014. Tema var oversiktsarbeid med innlegg fra Helsedirektoratet, erfaringer med pilottilsyn fra Fylkesmannen i Vest-Agder, eksempler fra to kommuner, informasjon om Statistikk- og analyseportalen på Agder, informasjon om kommende landsomfattende tilsyn og det var avsatt tid til innspill og diskusjon. De fleste kommunene fra Aust-Agder var representert. Høsten 2014 førte vi tilsyn med loven i tre kommuner, Evje og Hornnes, Gjerstad og Lillesand kommune, en fra hver region og med litt ulik størrelse. Alle fikk avvik, men Lillesand kommune kan se ut til å være nærmest lovkravet i vårt fylke.

Som en del av KS kursrekke i statistikk og planarbeid, holdt vi innlegg om tilsynets innhold i forkant, og på siste dag; oppsummering av alle tilsyn. Fylkesmannen var med i planlegging av dagene, og inviterte Arendal og Lillesand kommune v/folkehelserådgivere til å fortelle om deres oversiktsarbeid. Her var de fleste kommuner representert.

Kommunene har ved mange anledninger blitt informert om lovkravene utover tilsynene og samlingene; vi sender ut informasjon til folkehelsekoordinatorene, svarer på henvendelser og spørsmål fra kommunene og har hatt oversikts- og planarbeid som tema på samfunnsmedisin-kurs og flere kommunelegemøter.

I forbindelse med forberedelser til tilsynet, har vi hatt møter med representanter fra alle avdelingene på embetet for å sikre tverrsektoriell forståelse og forankring. Ass. direktør i miljøvernadv. og ass. fylkesmann var med i gjennomføring av alle tre tilsyn. I samarbeid med miljøvernavdelingen arrangerte vi opplæring i planarbeid for alle ansatte på embetet, med folkehelse som ett tema. Det var få som stilte på dette.

Folkehelserådgiver møter i de fleste ukentlige planmøter på embetet, og spiller inn folkehelse temaer (særlig i år om krav i lov og forskrift). Kommuneplaner prioriteres, men også noen kommunedelplaner og store reguleringsplaner. I planforumsmøter arrangert ca. 1 gang i måneden av fylkeskommunen, deltar folkehelserådgiver når kommuneplaner skal revideres. Her møter ofte mange representanter fra kommunene, inkludert rådmenn.

I bortimot alle kommuneplaner i Aust-Agder er folkehelse og levekår ett av hovedmålene. Det er stort fokus på barn og unge, og hovedmål som Gode oppvekstvilkår og Tidlig innsats er gjennomgående temaer. Også folkehelse er nevnt i forbindelse med stedsutvikling i noen kommuneplaner. Ca. halvparten av kommuneplanene er revidert i 2014 eller i ferd med å bli revidert. Her nevnes i noen grad kravet om oversiktsarbeid og noen er også i gang med arbeidet. Noen få kommuner forsøker å løse kravet om oversikt i forbindelse med andre planer, slik som Lvekårsplan (Arendal) og Helse-og omsorgsplaner (Evje og Hornnes, Tvedestrand og Gjerstad). Til sammen er etter vår vurdering seks av 15 kommuner i gang med oversiktsarbeidet. Det er en utfordring, særlig i de minste kommunene i Østre Agder og i Setesdalkommunene, å få dette arbeidet i gang. Det oppleves som en allerede har ganske god oversikt og at arbeidet er for krevende både faglig og ressursmessig. I noen grad er ikke lov og forskrift kjent. Selv i kommunene som er i gang med oversiktsarbeidet, oppleves det som en utfordring med en «missing link» mellom «helsefolk/oversiktsansvarlig» og «planfolk». Flere kommuner etterspør hjelp til å lage en felles mal for kommunene, eventuelt noe de kan utarbeide i sine folkehelsenettverk i regionene.

Noen kommuner har sendt ansatte til Universitet i Agders videreutdanning i Helse og omsorg i plan, som oppleves som nyttig.

Fylkeskommunen i Aust-Agder er noe i gang med oversiktsarbeidet, med fylkeshelseundersøkelser og felles tilbud om UngData-gjennomføring for alle skoler (inkludert videregående skole) i 2016 og Statistikk- og analyseportalen. I sammenheng med Regionplan Agder 2020, arbeider fylkeskommunen med hvordan oppgaven med oversiktsarbeid skal løses. Kommunene etterspør hjelp fra fylkeskommunen, og uttrykker at de ikke får det foreløpig. Det er ønskelig å ha ett felles tilsyn om oversiktsarbeid i fylkeskommunene fra Fylkesmannen i Aust-Agder og Vest-Agder, da det vurderes som ett risikoområde i forhold til å få kommunene i gang.

Fylkesmannen i Aust-Agder har ikke lenger samarbeidsavtale med fylkeskommunen, men har årlige samarbeidsmøter på direktør-nivå og har utarbeidet felles handlingsplan for 2014. Vi samarbeider godt på

rådgivernivå.

Fylkesmannens «Kommunebilde» lages årlig for hver kommune. Dette blir brukt i dialog med kommunene. Her er folkehelse ett av flere tema.

Prosjektet «Tidlig innsats – for god start» har vært embetets satsing på barn og unge på tvers av avdelingene. Det har vært drevet i tre år, ut 2014, med midler fra Kunnskapsdepartementet. Vi søkte om ytterligere midler til utvidelse av prosjektet, men fikk avslag. Det har handlet om utsatte barn og tidlig hjelp til disse. Prosjektet har vært godt forankret i ledelsen i embetet og i de to kommuner som har vært direkte involvert i prosjektet (ordfører og rådmenn, Arendal og Åmli). Vi har arrangert opplæring i taushetsplikt, tverrsektoriell opplæring i Kvello-metoden, ass.opplæring for barnehageass. osv. Prosjektet har hatt følgeforskning. Første delrapport er klar: (<http://www.fylkesmannen.no/PageFiles/688159/Rapport%20%20tidlig%20innsats%20for%20god%20start.pdf?epslanguage=nb>).

Prosjektgruppen hadde representanter fra de to kommunene, prosjektleder, representant fra utdanningsavdelingen og folkehelse- og helseavdelingen. Etter prosjektperioden fortsetter vi fokus på Tidlig innsats, og ser mye aktivitet på dette området i kommunene. Dette er "vårt Sjumilssteg". Fylkesmannen i Aust-Agder har barn og unge-gruppe med representanter for alle fagavdelingene. Grappa utarbeider mandat (felles VP), og sender ut en felles halvårlig kurs- og konferansekalender til kommunene.

Fylkesmannen i Aust-Agder og Vest-Agder gjennomførte konferanse om miljørettet helsevern i skoler i januar 2015. Ca. halvparten av kommunene deltok.

Resultatområde 84 kommunale helse- og omsorgstjenester

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

- Har oversikt over hvordan samhandlingen mellom fastlegene og den øvrige helsetjenesten i kommunen er tilrettelagt.

Fylket har god dekning og jevnt over god stabilitet i legedekningen. Noen småkommuner opplever vakanser, men ikke over lengre tid. Kommunene øverst Setesdalen er avhengig av vikarer og ekstrahjelp på grunn av sesongvariasjoner (fra 900 - 15 000 i Bykle avhengig av sesong).

De mindre kommunene har fastleger på fast lønn, og er godt integrert med de øvrige kommunale tjenestene. Det er de mellomstore og større kommunene med privatpraktiserende fastleger vi har fokus på når det gjelder samhandling. ARendal er den kommunen med de største utfordringene her. Etableringen av Kommunal øyeblikkelig hjelp enheten, kombinert med våre pasientforløpstilsyn i 2012 og 2014, har vært viktige pådrivere for det tverrfaglige samarbeidet mellom tjenestene. Det er like store utfordringer på begge sider, både kommunene som må etablere gode arenaer for samhandling og kontakt mot hjemmetjenesten, og legene som medisinsk ansvarlig. Fylkesmannen følger dette utviklingsbildet tett, også via årlige møter med kommuneoverlegene. Vårt inntrykk er at utviklingsarbeidet for tetttest mulig samarbeid for pasientens beste er styrket siste par årene.

- Har gitt en samlevurdering av legevakten i fylkets kommuner.

Kommunene i fylket er med i fire forskjellige legevaktsamarbeid. Valle og Bykle har godt utstyrt legekantor med rtg mv, egen bil og felles journalsystem og har en høy kvalitet på sine tjenester. Bygland og Evje- og Hornnes kommuner har samarbeid med Kristiansand legevakt. Det største legevaktsamarbeidet står Østre Agder for, med 8 samarbeidende kommuner + to kommuner fra Telemark. De har nylig hatt en stor gjennomgang av legevakten med identifisering av svakheter og styrker. Fylkesmannen følger utviklingsbildet både gjennom kontakten med kommunalsjefene i Østre Agder, gjennom klagesaker og direkte i dialog med enheten. Kapasiteten er sprengt, og alternativ lokalisering og drift utredes. Her avventes også både primærhelsemeldingen og ny akuttforskrift.

Fylkesmannen følger opp etter direktoratets anmodning både nødnett og felles legevaktsnummer.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen deltar på halvårlige møter med helsetjenesten i fengselskommunene, DPS, avd for rus og avhengighet, psyk.avd, NAV, fengselsledelse og fengselshelsetjenesten. Det eksisterer etter vår oppfatning et godt samarbeid mellom de involverte, mye arbeid er gjort de siste 3 år. Fylkesmannen har tatt opp om de aktuelle føler behov for kompetansehevede tiltak i form av kurs/konferanser/bidrag til andre kurs, forløpig uten respons. Vi har også informert om den nye veilederen i møtene. FM avholdt konferanse for involverte parter i 2013.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen etablerte høsten 2010 et faglig nettverk for å gi flest mulig som jobber innenfor dette fagfeltet mulighet til å bli kjent med hverandre. Minoritetsnettverket skal stimulere til samarbeid på tvers av kommuner og etater, bidra til erfaringsutveksling og gi faglig påfyll. I årets minoritetsnettverk holdt Harald Bækkelund, psykologspesialist som har arbeidet ved Modum poliklinikken foredrag om *Hvordan møte mennesker med traumeerfaringer?*. Samlingen ble vellykket, med ca. 60 deltakere fra helsestasjoner, NAV, skoler og barnehager. Bruk av tolk var også et sentralt tema i nettverketsmøtet.

Fylkesmannen i Aust-Agder er aktiv medlem av Agdernettverk mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Sammen med Imdi, RVTS og Bufetat arrangerte vi regionkonferanse for andre året på rad med ca 50 deltakere. Årets tema var hvordan samtale med kvinner som er utsatt, eller i risiko for å bli utsatt for overgrep.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Fylkesmannen i Aust-Agder har i perioden 2010 - 2014 hatt et prosjekt "tidlig innsats - for en god start" der målet har vært å bidra til tverrfaglig fokus på barn og unges levevilkår. Målet er å fange opp barn tidlig dersom det ser ut til at barnet begynner å få vansker. Dette har medført at flere av kommunene har valgt et bredere tilnærming og fokus, enn kun gjennom tradisjonelt helsestasjonsarbeid. En masterstudent i embetet planlegger en større kartlegging som vil gi et komplett bilde av hva slags ressurser som er satt inn i det forebyggende arbeidet i kommunene, og hvordan dette fungerer. Dette kan gi oss et godt grunnlag å arbeide videre med.

Økning av rammetilskudd som er ment å gå til styrkning av helsestasjon og skolehelsetjenesten har fått mye mediafokus, og politisk oppmerksomhet.

Kommunene har i varierende - men overveiende liten - grad økt antall stillinger for helsesøstre og jordmødre. Kommunene mener at de ved innsats fra annet personell i skolene (miljø/sosialkontakter ol) "erstatte" noe av dette. Fra fylkesmannen ser vi et stort behov for økte stillingsressurser i videregående skole spesielt.

De aller fleste kommunene har etablert en form for frisklivssentral i Aust-Agder. Fylkesmannen har forvaltet tilskudd til frisklivssentralene, både til etablering og videreutvikling og ett tilskudd til utvikling av kommunale oppfølgingstilbud i frisklivssentralene. 10 kommuner søkte og mottok tilskudd. Setesdalkommunene og Gjerstad kommune søkte ikke om tilskudd. Sentralene har noe mer tverrfaglig kompetanse nå, og satser mer på mestring av psykisk helse (KID og KIB-kurs) og har også tilbud til barnefamilier med overvektsproblematikk. Det er fortsatt avsatt små stillinger til dette arbeidet, fra ca. 20 % stilling til 175 % i de to største kommunene.

Både Grimstad og Arendal fikk midler til å være ressursfrisklivssentral i 2013, de er begge kommet langt og har litt ulike utviklingsoppgaver. Grimstad skulle være en ressurs for de andre kommunene og ansatte en i prosjektstilling for 2014. De arrangerte temadag og åpen dag for de andre kommunene, hvor Fylkesmannen bidro med informasjon om relevant lovverk. Arendal har jobbet med samarbeid med spesialisthelsetjenesten, bla. med LMS' ene og tilbud til kronikere. Fylkesmannen har deltatt i flere samarbeidsmøter med de to kommunene for å se på hvordan arbeidet kan videreutvikles. Fylkesmannens høstmøte inneholdt en del om frisklivssentraler og betydning av forankring i kommunens øvrige arbeid og brukervedvirkning.

I november arrangerte vi fagdag for de største kommunene, (Frisklivssentraler og helsestasjoner) spesialisthelsetjenesten og forskningsmiljøet på Agder om barn og overvekt. Hensikten var å skape kontakt, gjensidig informasjon om pågående aktivitet og tilbud og legge til rette for ytterligere samarbeid.

I tillegg til generelle MI-kurs, som også flere ansatte i frisklivssentralene deltok i, har vi i samarbeid med Helsedirektoratet og Fylkesmannen i Vest-Agder arrangert to oppfølgingsdager til kurset i 2013 for nyansatte i "sentralene".

Vi får mange henvendelser fra kommunene med ulike spørsmål om frisklivssentraler, bla. hvilke faggrupper som

er aktuelle, dokumentasjonsplikt osv.

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen har i flere år arrangert erfaringskonferanse for ledere og ansatte i den kommunale helse- og omsorgstjeneste i desember. Her deltok nærmere 100 ledere innenfor helse og omsorg fra kommunene i Aust-Agder. I år holdt fylkestannlegen innlegg om tannhelse, forebygging og det nye lovverket. Etter hans innlegg var det tid til spørsmål.

Fylkestannlegen har laget gode samarbeidsavtaler både med forebyggende tjenester for barn og unge og omsorgstjenestene i kommunene i Aust-Agder.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Fylkesmannen har kontinuerlig ajourført oversikt over etablerte koordinerende enheter for habilitering og rehabilitering i kommunene. Denne oversikten ligger tilgjengelig på Fylkesmannens nettside.

Fylkesmannen har bistått Østre Agder økonomisk med fagdag om IP, og deltatt på samlingen. Vi hadde planleggingsmøte med SSHf høsten 2014 for felles samling i 2015 for Aust- og Vest Agder. Tema: koordinerte tjenester, ansvarsavklaring mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene.

Fylkesmannen finansierer og er med i planleggingen av 2 dagers fagkonferanse hvert år for ansatte i boveiledertjenesten. Hovedansvarlig for faglig innhold er Habiliteringstjenesten ved SSHF. Her samles ca 100 deltakere for å få faglig påfyll, informasjon om lovverk og erfaringsspredning.

Fylkesmannens høstmøte i oktober, der ledere i helse- og omsorgstjenesten i kommunene og SSHf deltar, hadde i 2014 bla rehabilitering og habilitering som tema. Avdelingsleder fra SSHf holdt foredrag om sykehusets satsning og utviklingsplaner og rådgiver fra Helsedirektoratet la fram ny veileder for habilitering og rehabilitering.

Fylkesmannen bidro økonomisk til gjennomføring av fagdag i desember for begge fylkene. Dagen ble arrangert av Kristiansand kommune og SSHf og hadde mange relevante tema innen habilitering og rehabilitering.

84.13 Omsorgsplan 2015/2020

Kommunalt planverk

I følge kommunal planstrategi har 13 av 15 kommuner vedtatt plan, er i planprosess eller har planer om å starte planlegging av omsorgstjenesten i inneværende kommuneplanperiode.

Fylkesmannen har bistått kommunene med å nå målene i Omsorgsplan 2015, dels ved aktiviteter beskrevet nedenunder, dels ved tilskuddsforvaltning og råd og veiledning.

Erfaringsutveksling/fagutvikling/forskning/innovasjon

I oktober arrangerte Fylkesmannen sitt årlige to dagers høstmøte. Her var omsorgstjenestene godt representert blant de over 100 deltakerne. Hovedtema var: Hva er de største utfordringene for omsorgstjenestene nå, og hvilke føringer gir den nye regjeringen? Terje P. Hagen UiO evaluerte samhandlingsreformen og Svein Lie snakket om utfordringer i helse- og omsorgstjenestene. Helsedirektoratet og SSHf formidlet pågående arbeid innen habiliterings- og rehabiliteringsfeltet. Vi fikk presentert Frisklivssentralen i Modum, "Den moderne pasient" ved Aksel Tjora og statssekretær Astrid N.Heiberg snakket om regjeringens satsninger.

Fylkesmannen arrangerte for 5. gang egen erfaringskonferanse hvor over 90 ledere i omsorg brukte to dager på erfaringsutveksling. Tema: Kompetanseheving (Risør kommune), Dokumentasjonsprosjekt (Universitet i Agder), TILT (SSHf), Samhandling (Norsk pasientforening), Legemiddelhåndtering, juss og etikk (Fylkesmannen), Overgrep mot eldre (e-læringsprogram), Pilottilsyn, samhandling om utskrivning av pasienter (Fylkesmannen), Hospitering (SSHf), Statusrapport KØH (Arendal kommune), Elektronisk utveksling av legemiddelinformasjon (prosjektleder), Tannhelse (fylkestannlegen), Aktivitetsvenn (Nasjonalforeningen for folkehelsen) og presentasjon

av ungdomsprosjekt (Lillesand kommune).

USHT arrangerte referansegruppe for kommunene i samme konferansen.

Fylkesmannen i Aust-Agder har et tett samarbeid med Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester, som begge er driftet av Grimstad kommune. To ganger årlig arrangerer vi sammen felles halvårsseminarer for alle deltakerne i fylket i ABC programmer. Disse er åpne for andre interesserte, og holdes over to dager med samme program begge dager. På den måten kan flest mulig fra samme arbeidsplass delta. Det er langt over 150 deltakere på disse seminarene. Halvårssamlingene er store begivenheter for mange som jobber innenfor omsorgen som sjelden kommer på eksterne kurs. Vi tilstreber høyt kvalitet på samlingene og får gode tilbakemeldinger.

Fylkesmannen har vært aktiv medarrangør av pasientsikkerhetsnettverket i 2014 - *Samstemming og riktig legemiddelbruk i hjemmetjenesten*. Vi har vært pådrivere for å få flest mulig kommuner med i det nasjonale læringsnettverket om trygge pasientforløp, ledet av Kunnskapssenteret og KS.

Østre Agder (samling av 8 av 15 kommuner i fylket) har fått 1.9 mil fra Helsedir. til prosjekt velferdsteknologi. Vi bidrar med juridisk kompetanse i prosjektet. Prosjekt Forebyggende hjemmebesøk er avsluttet, men forskes fremdeles på fra Universitet i Agder. USHT har flere prosjekter der UiA er inne med forskerbistand. Vi har hatt møte med ny leder av Senter for omsorgsforskning Sør og gitt høringsutalelse til ny strategiplan.

Vi har hatt møte med Biskopen i Agder for å sette søkelys på rett til trosutøvelse i kommunale helse- og omsorgstjenester.

Demens

Nasjonal kartlegging av dag- og avlastningstilbud for demente ble gjennomført i Aust-Agder og til slutt fikk vi innrapportering fra alle fylkets kommuner.

Fylkesmannen er fast medlem av det interkommunale demensnettverket og referansegruppa for utviklingssenter, der også slike føringer blir presentert. Ved hjelp av Kompetanseløftet har vi finansiert deltakelse for mange fra Aust-Agder på Demensdagene i Oslo, og på fagdager for ansatte i kommunene arrangert av Nasjonal kompetansetjeneste for Aldring og Helse.

Utbygging av sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har bistått Husbanken i sakene med investeringstilskudd. I 2014 var det søkt om tilskudd til 4 omsorgsboliger i Åmli og ombygging av inngangsparti på Bjorbekktunet, Arendal. Det er lite aktivitet på "byggefronten" i Aust-Agder, og vi kjenner ikke til store planer i de nærmeste årene. Vi vurderer at grunnen er at kommunene mener de ikke har økonomi til å drifte nye institusjonsplasser/boliger med heldøgns omsorgstjenester.

Fag- og samarbeidsråd USHT

Fylkesmannen er medlem av fag- og styringsrådet ved USHT. Vi deltar også på de regionale nettverkskonferansene, sist i Tønsberg høsten 2014. Vi deltar forøvrig på de arrangementene som Helsedirektoratet innbyr til på dette feltet.

Aktiv omsorg/frivillighet

2 livsgledesykehjem ble sertifisert i 2014, vi har bidratt økonomisk til dette. Videreutdanningstilbudet fra Høyskolen i Telemark, Aktiv omsorg fylte en ny klasse i Arendal i fjor. Vi bidro med finansiering av et prosjekt i Arendal om frivillighet, "Med hjerte for Arendal" som er et unikt samhandlingsprosjekt som skal styrke samarbeidet mellom Arendal kommune og sivilsamfunnet (kjerne av 5 ideelle organisasjoner) og 3 frivillighetssentraler. Kjerneområder er demens, aktivitet på institusjoner, fattigdomsbekjempelse og sosial inkludering, folkehelse og ensomhet.

Langtidsopphold i institusjon 18 - 49 år

Vi har utført oppdraget med kartlegging av antall personer 18 - 49 år i kommunene med langtidsopphold i institusjon. Det er ca 5 personer som kommer inn under denne definisjonen i fylket. Vi har god oversikt over status for de forskjellige.

Tilskudd til kompetanseheving innen lindrende omsorg

Vi har avgitt uttalelse til søknader fra vårt fylke.

Status i omsorgstjenestene kort oppsummert: Vår kunnskap om kvaliteten i de kommunale helse- og omsorgstjenestene bygger på møter med brukere, kommunene og ansatte. Vi ser en stadig mer presset tjeneste. Mer krevende pasienter rent helsemessig og medisinsk som bor hjemme med sammensatte bilder og begrenset oppfølging. Samtidig blir flere skrevet raskere ut til hjemmet fra sykehus. Vi har siste par årene hatt mer fokus også på de rent medisinske helsefaglige kravene til tjenestene som følger av dette, både overfor omsorgstjenesten og overfor kommuneleger / fastleger. Vi ser et behov for sterkere samhandling mellom disse. Arendal skal 1.mars i gang med prosjekt "Ambulant kommunal øyeblikkelig hjelp" som forsterket hjemmetjeneste ved behov, et prosjekt det skal bli spennende å følge.

84.14 Psykisk helse og rus

Veilednings- og opplæringstiltakene skal, på fag- og tjenesteområder med sammenfallende målgruppe, vært koordinert og samordnet med de nasjonale og regionale kompetansemiljøene, bruker- og pårørendeorganisasjonene og spesialisthelsetjenesten.

Fylkesmannens oversikt over kompetansesentrene, spesialisthelsetjenestens og brukerorganisasjonenes ressurser, gjør at vi kan gi et bredt og utfyllende faglig tilbud til de kommunale tjenestene, spesialisthelsetjenestene og brukerorganisasjonene.

1. KORUS-SØR, Borgestad: Samarbeidsforum region sør. Vi har 3-4 møter årlig med Korus –Sør og de andre embedene i regionen. Det er et faglig og økonomisk samarbeid om felles kompetanseplan rettet mot kommunene i de fem fylkene.
2. RVTS SØR: I samarbeid med RVTS har vi arrangert Fylkessamling for psykososiale kriseteam. Tema: oppfølging av etterlatte etter selvmord.
3. SPESIALISTHELSETJENESTEN: Dagskonferanse om spiseforstyrrelser blant barn og unge, arrangert i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Målgruppe: alle som arbeider med barn og unge både i spesialisthelsetjenesten og kommunene. Fylkesmannen støttet sSpesialisthelsetjenestens studietur for å styrke sin kompetanse på området, og dette teamet hadde i etterkant av studieturen det faglige bidraget på dagskonferansen. Vi arrangerer også nettverkssamlinger for barneansvarlige fra spesialisthelsetjenesten og kontaktpersonene i kommunene.

Ha kunnskap om den lokale tjenesteutviklingen.

1. Fylkesmannens rådgivere for rus og psykisk helse har arrangert 3 regionale samlinger for ledernettverk rus/psyk med ulike tema avhengig av regionenes behov. Det er her rom for å drøfte lokale utfordringer og problemstillinger. I Setesdalsregionen var brukermedvirkning temaet, og brukerorganisasjonene LPP og Alarm hadde innlegg med påfølgende debatt.
2. Rus- og psykisk helsestøtteamene har også besøkt tjenestestedene i alle fylkests 15 kommuner. Disse besøkene har bidratt til å få god kunnskap om den lokale tjenesteutviklingen. Vi har under disse besøkene, etter eget ønske, også møtt brukere og fått innsikt i hvordan brukerne selv opplever tjenestetilbudet i sine kommuner. Etter hvert besøk har vi lagt ut oppsummeringer på Fylkesmannens hjemmeside.
3. Vi har arrangert 3 faglige forum for ansatte i rus- og psykisk helsetjenestene i kommunene.

Ha oversikt over hvordan aktiviteter for å styrke kommunenes og fylkeskommunenes innsats overfor barn og unge med sammensatte problemer er koordinert.

Gjennom tiltakene nevnt under har vi fått god oversikt over hvordan aktiviteter for å styrke kommunenes og fylkeskommunenes innsats overfor barn og unge med sammensatte problemer, er koordinert.

Innsats rettet mot barn og unge:

1. Samhandling til barns beste x2 i Åmli kommune i Samarbeid med Titti Huseby, Korus Sør. Samhandlingsprosesser og tverrfaglig arbeid med case (barnehage, barnevern, psykisk helse, rus, skole, politi, helsesøster, PPT)

2. Samhandling til barns beste i de 4 Setesdalkommunene (samme opplegg som over).
3. Nettverkssamling for barneansvarlige i kommuner og spesialisthelsetjenesten. Tema: Meldeplikt til barnevernet. Arbeid med case. Erfaringsdeling.
4. Spiseforstyrrelser blant barn og unge, dagskonferanse arrangert i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Målgruppe: alle som arbeider med barn og unge både i spesialisthelsetjenesten og kommunene.
5. Taushetspliktens muligheter og begrensninger. Dagskonferanse x3. Tverrfaglig målgruppe. Alle som jobber med barn og unge.

Ha oversikt over antall mottatte klager vedrørende tvangsbruk i institusjoner for personer med rusmiddelproblemer og utfall av klagebehandlingen.

Fylkesmannen i Aust-Agder har ikke registrert noen klager på tvangsbruk i 2014. I fylket er det kun en post som er godkjent for å ta i mot pasienter etter tvangsbestemmelsene. Disse plassene benyttes helt unntaksvis til tvangsplasseringer.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.3 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMAA	0
Sum	0

85.5 Kosmetisk plastiskkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMAA	0	0
Sum	0	

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

2 saker med hjemsendelse fra utlandet.

Utgiftene ble dekket i begge saker.

Sakene har blitt behandlet omgående og uten problemer. Samarbeidet med sykehus og UD har vært meget god. Det er imidlertid få saker (0-2 saker) pr år, slik at embetet ikke opparbeider seg så mye erfaring i disse sakene.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 4 296 608,05	kr 0,00
83 Folkehelsearbeid	kr 435 803,13	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 143 586,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 2 107 052,09	kr 205 882,79
85 Spesialhelsetjenesten	kr 200,00	kr 1 832 832,81
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 960 856,46	kr 1 009 814,33
Andre oppgaver under HOD	kr 136 355,82	kr 0,00
Sum:	kr 7 936 875,00	kr 3 192 115,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Fylkesmannen har gitt apostille på 556 saker i 2014. Tilsvarende tall i 2013 var 724 saker. Det har vært en merkbar nedgang etter at Tingretten begynte å ta betaling for Notarius Publicus.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

I 2014 ble det utbetalt tilskudd til 13 trossamfunn. Til sammen hadde trossamfunnene 3 575 medlemmer og det ble utbetalt tilsammen 1 605 175 kroner i statsstøtte. Fylkesmannen har gått gjennom trossamfunnenes regnskaper og årsmeldinger. Fylkesmannen vurderer at rapporteringen fra de fleste samfunnene er god.

Ingen trossamfunn er slettet og det er heller ikke registrert noen nye. Det har innkommet en søknad om godkjenning av trossamfunn, søknaden er ikke ferdig behandlet. Vi vurderer det som problematisk å få inn relevant dokumentasjon av samfunnets trosgrunnlag.

Fylkesmannen har godkjent nye forstandere og slettet forstandere som ikke lenger er aktive i den menigheten der de er godkjent. Fylkesmannen har god kontakt med trossamfunnene og bruker endel resurser på å informere og veilede forstandere og andre som tar kontakt.

Fylkesmannen har ikke hatt tilsyn i 2014.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen har behandlet 74 søknader om askespredning i 2014. En har ikke mottatt søknader om privat gravsted for nedsettelse av urne eller klager over enkeltvedtak som er truffet av kommunen.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Søknader om dispensasjon fra påbud om at utsalgssteder skal holde stengt mens helligdagsfreden varer: Vi behandlet ialt 5 saker som gjaldt 4 ulike arrangementer. Alle søknader om dispensasjon ble innvilget

Søknader om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed: Vi behandlet 2 søknader, begge ble innvilget.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 434 155,07 kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 840,00 kr 0,00
Sum:	kr 434 995,00 kr 0,00